STRATEGIA ROZWOJU GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI NA LATA 2026-2036

Opracowanie:

Urząd Miejski w Kamieńcu Ząbkowickim

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 opracowano w oparciu o analizę materiałów źródłowych (aktualnych dokumentów planistycznych i sprawozdań) Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim i gminnych jednostek organizacyjnych, dane statystyczne ujęte w formie wskaźników, wykresów i tabel porównawczych oraz informacje pozyskane w procesie partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 zawiera najaktualniejsze dane w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, a więc dane według stanu na 31 grudnia 2024 roku (o ile nie zaznaczono inaczej).

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 4

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI 6

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej 8

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej 10

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej 13

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej 15

5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych 20

5.1. Ocena sytuacji w Gminie 21

5.2. Pożądane priorytety rozwojowe 25

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej 27

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI 32

1. Misja i wizja 33

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. 34

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz ustaleniai rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie ... 52

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań 82

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych 88

6. Ramy finansowe i źródła finansowania 90

ZAŁĄCZNIKI 92

Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki 93

Załącznik nr 2: Wzór ankiety 175

Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna 180

WPROWADZENIE

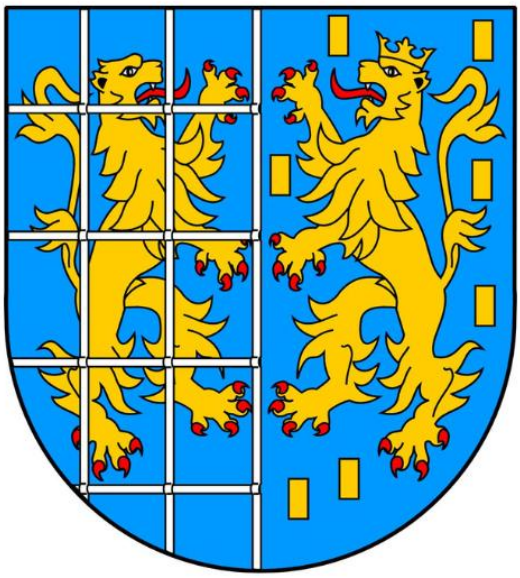

- Irma Kuznetsova, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – kierownik projektu,
- Iwona Nowacka, Zastępca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – recenzent projektu,
- Nina Jędrusik – Ekspert ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego, koordynator projektu,
- Dominik Heydrych – Specjalista ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego.

Na poniższym schemacie przedstawiono kluczowe etapy przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036.

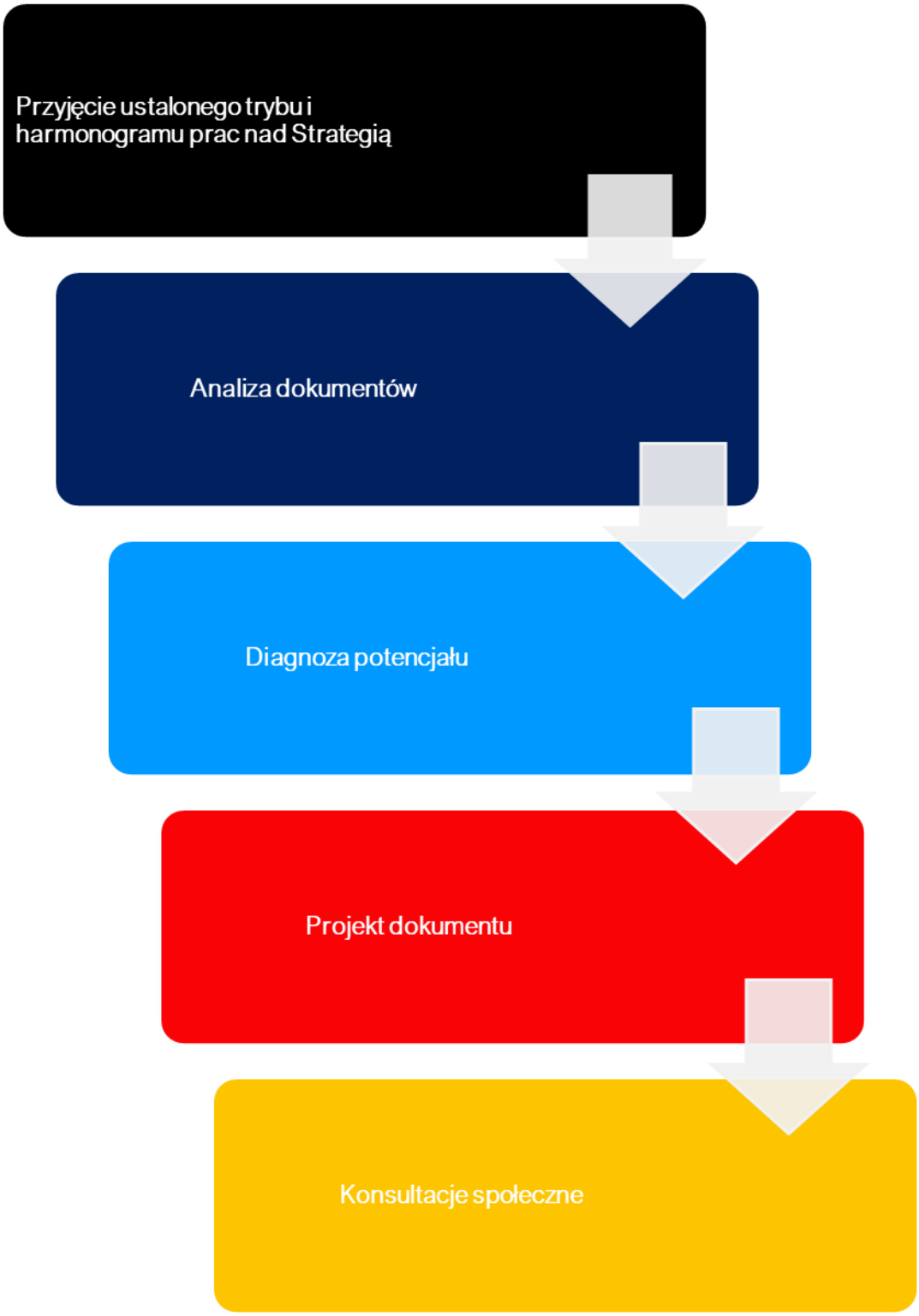

STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI

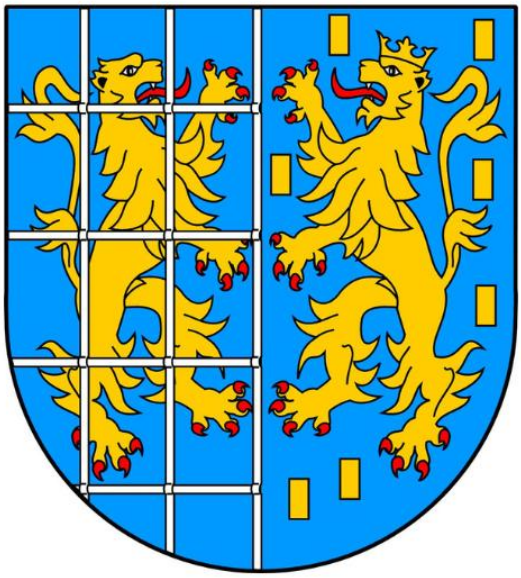

Na podstawie przeprowadzonej **Diagnozy sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Kamieniec Ząbkowicki** zidentyfikowane zostały najważniejsze potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższe wyszczególnienie zawiera **wnioski w wymiarze przestrzennym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i społecznym** opracowane w oparciu o Diagnozę, która stanowi Załącznik nr 1. Wnioski stanowią jedną z podstaw do sporządzenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

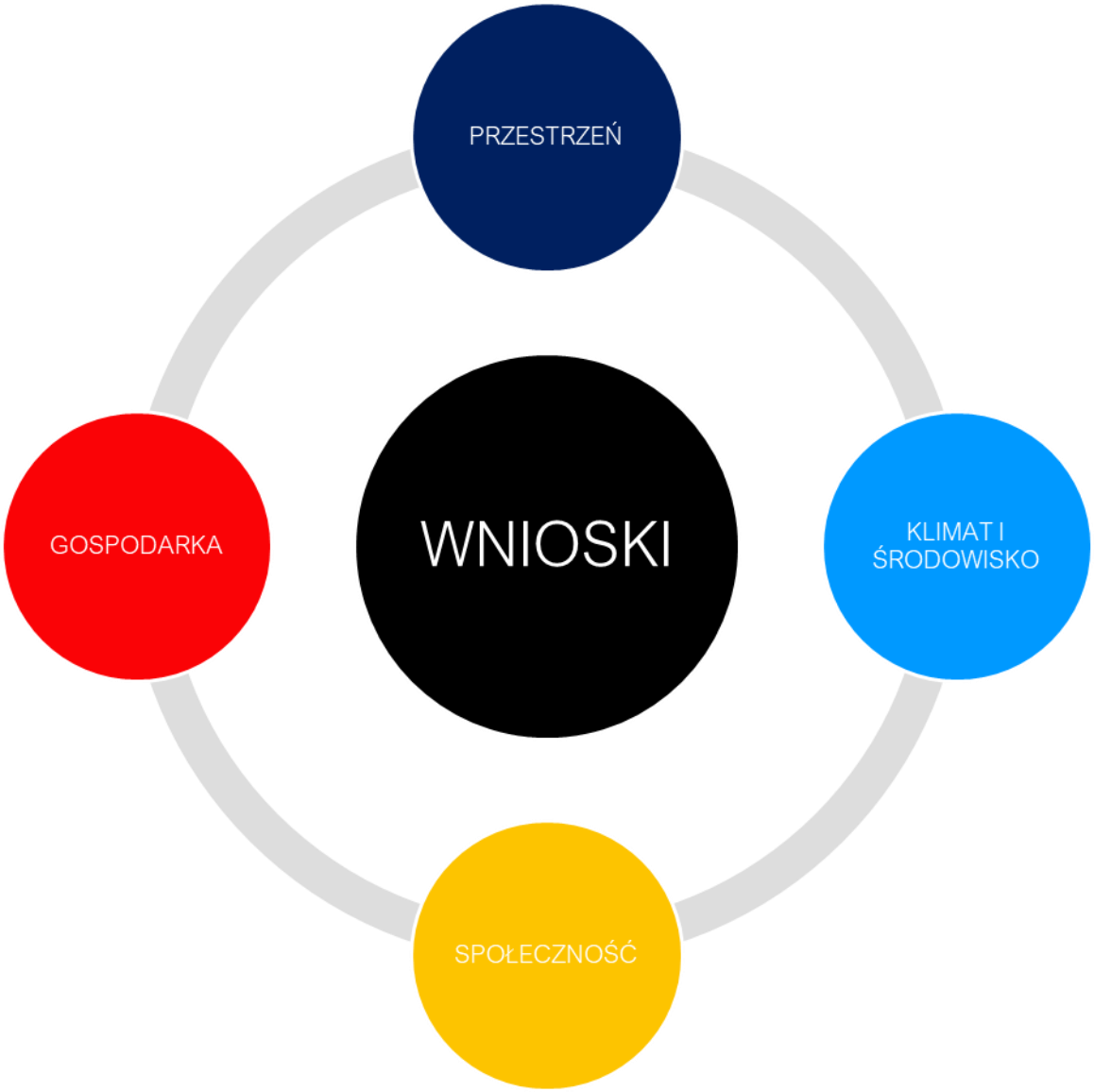

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest gminą miejsko-wiejską położoną w powiecie ząbkowickim, w południowo wschodniej części województwa dolnośląskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2024 roku jednostkę zamieszkiwało 7 358 osób, łącznie stanowiąc 12% mieszkańców powiatu ząbkowickiego. W tym samym roku jej całkowita powierzchnia wynosiła 96,7 km^2, co przełożyło się na gęstość zaludnienia równą 76,3 os./km^2.

Gmina zlokalizowana jest na obszarze Przedgórza Sudeckiego, jej relatywnie bliskie położenie od granicy z Czechami stanowi istotny potencjał rozwojowy, sprzyjający wzmacnianiu powiązań transgranicznych, gospodarczych i komunikacyjnych. Bliskość rynków zagranicznych zwiększa atrakcyjność inwestycyjną jednostki oraz możliwości współpracy międzynarodowej.

Pod względem administracyjnym Gmina obejmuje 14 sołectw: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola, a także Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. Głównym ośrodkiem lokalnym jednostki, a zarazem jej centrum administracyjno-usługowym jest miasto Kamieniec Ząbkowicki, które od 2021 tworzą połączone sołectwa Kamieniec Ząbkowicki I oraz Kamieniec Ząbkowicki II.

Pomimo przeważającego udziału użytków rolnych w strukturze użytkowania terenu (około 60% powierzchni), funkcja rolnicza Gminy Kamieniec Ząbkowicki pozostaje umiarkowanie rozwinięta. Charakter rolniczy koncentruje się głównie na obszarach wiejskich, podczas gdy teren miejski pełni przede wszystkim funkcje administracyjno-usługowe.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się dobrą dostępnością transportową – jej sieć drogową obejmuje szlaki o znaczeniu zarówno regionalnym, jak i lokalnym. Kluczowy element układu komunikacyjnego stanowią drogi wojewódzkie, a w szczególności droga wojewódzka nr 382, pełniąca funkcję ważnego połączenia w południowej części Dolnego Śląska. Co więcej, w bliskim sąsiedztwie Gminy przebiegają dwie drogi krajowe, z czego szczególne znaczenie ma droga krajowa nr 8 – trasa prowadząca zarówno do drogowego przejścia granicznego z Czechami, jak i poprzez połączenie z drogą ekspresową S8, aż do granicy z Litwą. Ponadto w odległości około 35 km od jej północno-wschodniej granicy przebiega autostrady A4, przy czym najbliższy węzeł zlokalizowany jest w miejscowości Młodoszowice w gminie Grodków.

Co ważne, istniejąca infrastruktura drogowa umożliwia dojazd z Kamieńca Ząbkowickiego |w czasie ok. 15 minut do Ząbkowic Śląskich oraz w czasie ok. 30 minut do takich miejscowości jak Lądek-Zdrój, Kłodzko czy Otmuchów. Dodatkowym atutem Gminy jest bliskie położenie oraz szybki dojazd do miejscowości położonych na terenie Republiki Czeskiej, co stwarza szersze możliwości współpracy gospodarczej i społecznej.

Gmina charakteryzuje się wysokim zagęszczeniem sieci kolejowej na tle regionu i kraju, przy czym przez jej teren przebiegają tylko dwie linie kolejowe – linia nr 137 oraz linia nr 276. W związku z tym, na jej terenie zlokalizowanych jest wiele stacji i przystanków kolejowych, zapewniających dogodne połączenia m.in. z Jelenią Górą, Kłodzkiem, Kudową Zdrój, a także z Lichkovem i Pragą w Republice Czeskiej. Kluczową rolę w systemie transportu zbiorowego odgrywa stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim, pełniąca funkcję głównego węzła przesiadkowego zarówno dla mieszkańców Gminy, jak i gmin sąsiednich.

Należy również dodać, że w ramach wieloletniego programu inwestycyjnego i komunikacyjnego – Centralnego Portu Komunikacyjnego, planowana jest modernizacja przebiegających przez Gminę Kamieniec Ząbkowicki linii kolejowych, w tym elektryfikacja linii nr 137. Planowane działania znacząco przyczynią się do poprawy jakości infrastruktury kolejowej, a tym samym zwiększenia jej efektywności.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki funkcjonuje publiczny transport zbiorowy, oparty na porozumieniach zawartych z gminami Złoty Stok, Ząbkowice Śląskie oraz Ziębice. Mieszkańcy korzystają z nowego systemu połączeń autobusowych w ramach Komunikacji Ziemi Ząbkowickiej (KZZ) oraz Ziębickiej Komunikacji Autobusowej (ZKA). Dzięki KZZ zapewnione są połączenia z miastem powiatowym – Ząbkowicami Śląskimi, natomiast w ramach ZKA z miastem Ziębice. Warto również dodać, że w ramach rozwoju komunikacji zbiorowej planowane jest uruchomienie linii autobusowej do miejscowości Paczków w województwie opolskim, co umożliwi nawiązanie połączeń o charakterze ponadregionalnym.

Jednym z elementów współczesnego rozwoju jest dostęp do szerokopasmowego Internetu. Obecnie większość obszaru Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest już objęta jego zasięgiem, co sprzyja rozwojowi społeczno-ekonomicznemu. Natomiast konieczne są dalsze inwestycje w tej dziedzinie, aby zapewnić równy dostęp do usług cyfrowych i tym samym wspierać rozwój jednostki oraz przeciwdziałać wykluczeniu cyfrowemu jej mieszkańców.

Wprowadzona w 2023 roku reforma planowania przestrzennego nakłada obowiązek opracowania Planu Ogólnego obejmującego cały obszar gminy, co może stać się podstawą do wprowadzenia harmonijnej, perspektywistycznej polityki przestrzennej jednostki. Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte na mocy Uchwały Nr XL/318/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 28 grudnia 2021 r. i które obowiązywać będzie do momentu uchwalenia Planu Ogólnego. Jednocześnie na moment opracowania niniejszego dokumentu, Rada Miejska w Kamieńcu Ząbkowickim nie podjęła uchwały w sprawie przystąpienia do opracowania Planu Ogólnego, co byłoby pierwszym formalnym etapem prac nad dokumentem, który ma zapewnić skoordynowane planowanie przestrzenne, uwzględniając ochronę środowiska, rozwój infrastruktury oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Aktami prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Obecnie na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki obowiązuje 12 MPZP, które obejmują zasięgiem 99% jej powierzchni. Sytuacja ta świadczy o konsekwentnie i odpowiedzialnie prowadzonej polityce przestrzennej, zapewniającej ład przestrzenny oraz przewidywalne warunki dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Natomiast utrudnieniem w zakresie zagospodarowania przestrzennego Gminy są zbiorniki i cieki wodne oraz istniejąca infrastruktura kolejowa, które tworzą bariery przestrzenne i ograniczają dostępność niektórych obszarów pod zabudowę, w tym także inwestycje o charakterze gospodarczym.

Dzięki swojemu położeniu, walorom przyrodniczo-krajobrazowym oraz bogatej historii, Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada istotny potencjał rozwoju turystyki, zwłaszcza kulturowej, krajoznawczej i rekreacyjnej. Atutem Gminy jest zarówno obecność obiektów zabytkowych, Parku Kulturowego „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej", jak i przebieg

licznych szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych, kajakowych oraz samochodowych, które sprzyjają promocji lokalnego dziedzictwa oraz rozwojowi aktywnego wypoczynku. Ważnym walorem rozwojowym jest również położenie Gminy w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Republiką Czeską. Lokalizacja ta stwarza korzystne warunki do przyciągania turystów zagranicznych, zwłaszcza w ramach wyjazdów weekendowych i jednodniowych. Ponadto sprzyja ona tworzeniu wspólnych, transgranicznych produktów turystycznych, takich jak szlaki kulturowe i przyrodnicze, łączące atrakcje polskie i czeskie.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej

Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest u podnóża Sudetów Wschodnich i Środkowych, w obrębie Przedgórza Sudeckiego – regionu charakteryzującego się wysokimi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Jednocześnie zróżnicowana rzeźba terenu może wpływać na dostępność przestrzeni inwestycyjnych, a także na koszty związane pracami budowlanymi.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki obserwuje się czynne procesy geomorfologiczne, determinujące występowanie ruchów masowych. Obecność obszarów zagrożonych i predysponowanych do tego typu zjawisk, a także czynnych osuwisk, stanowi istotne ograniczenie w zagospodarowaniu przestrzennym, wymagające ich uwzględnienia na etapie planowania inwestycji oraz zastosowania odpowiednich rozwiązań technicznych i zabezpieczających.

Poza rzeźbą terenu, Gmina charakteryzuje się złożoną budową geologiczną, przy czym większość jej powierzchni pokrywają osady czwartorzędowe, powstałe w czasie zlodowaceń środkowopolskich i północnopolskich. W związku z tym, Gmina posiada zasoby złóż naturalnych – obecnie na jej terenie udokumentowano 16 złóż surowców naturalnych, z czego 4 są zagospodarowane.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki w całości położona jest w zlewni Nysy Kłodzkiej, będącej lewobrzeżnym dopływem Odry. Charakterystyczną cechą lokalnego systemu hydrograficznego jest symetryczny układ sieci rzecznej – w północnej części dominują lewobrzeżne dopływy Nysy Kłodzkiej o charakterze rzek nizinnych, natomiast w części południowej przeważają prawobrzeżne dopływy o cechach rzek górsko-nizinnych. Sieć hydrograficzną uzupełniana jest przez mniejsze cieki wodne, których obecność wpływa na lokalny bilans wodny oraz retencję krajobrazową.

Do elementów wód powierzchniowych na terenie Gminy należą również zbiorniki wodne „Topola" i „Kozielno", które pełnią zróżnicowane funkcje, w tym w zakresie retencji, ochrony przeciwpowodziowej, produkcji energii oraz rekreacji. Na obszarze Gminy planowana jest także budowa zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki", stanowiącego kolejny etap systemowego zarządzania zasobami wodnymi w regionie.

Na terenie Gminy występują również tereny podmokłe, które koncentrują się przede wszystkim w dolinach rzecznych – szczególnie w dolnym odcinku Budzówki. Choć ich zasięg został w wielu miejscach ograniczony na skutek prowadzonych działań melioracyjnych, ze względu na płytkie zwierciadło wód gruntowych mogą one ulegać ponownemu rozszerzeniu w okresach zwiększonych opadów oraz w wilgotniejszych latach.

Podstawowymi jednostkami umożliwiającymi gospodarowanie wodami powierzchniowymi są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występuje 11 JCWP rzecznych oraz 2 JCWP zbiornikowe, przy czym wszystkie z określonym stanem ogólnym odznaczają się złym stanem wód. Ponadto w jej obrębie znajduje się JCWP podziemna z dobrym stanem wód. W związku z tym konieczne jest podjęcie działań na rzecz poprawy stanu wód powierzchniowych oraz ochrony dobrego stanu wód podziemnych – zarówno w aspekcie jakościowym, jak i ilościowym.

Ze względu na przepływ Nysy Kłodzkiej oraz jej licznych dopływów, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występuje istotne zagrożenie powodziowe. Zidentyfikowano tu obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia 0,2%, 1% i 10%. W związku z tym niezbędne jest podejmowanie działań adaptacyjnych, obejmujących racjonalne gospodarowanie wodami, rozwój retencji oraz odpowiednie przygotowanie i reagowanie na potencjalne zagrożenia powodziowe.

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski W. Okołowicza, Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w sudeckim regionie klimatycznym, kształtowanym przez wpływy gór średnich oraz przedgórza. Region ten charakteryzuje dużą zmiennością pogody, znacznym udziałem opadów i silnym wpływem wysokości nad poziomem morza na warunki klimatyczne. Charakterystycznym zjawiskiem są tu wiatry fenowe – suche i silne, przynoszące gwałtowny wzrost temperatury, szczególnie odczuwalny w rejonach podgórskich.

Występujące w regionie warunki klimatyczne przekładają się na zwiększone zapotrzebowanie na energię cieplną, co sprzyja powstawaniu zjawiska niskiej emisji. W połączeniu z ukształtowaniem terenu prowadzi to do gromadzenia się zanieczyszczeń w powietrzu, szczególnie w sezonie grzewczym. Głównym źródłem emisji pozostają indywidualne systemy ogrzewania – poprawa jakości powietrza wymaga zatem dalszych działań ograniczających emisyjność domowych źródeł ciepła oraz wzmacniania świadomości ekologicznej mieszkańców.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki zanieczyszczenia powietrza mogą również wynikać z emisji liniowej, związanej z ruchem pojazdów na głównych ciągach komunikacyjnych, a także z emisji punktowej, mogącej być skutkiem procesów technologicznych oraz energetycznego spalania paliw w lokalnych przedsiębiorstwach.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki nie funkcjonuje żadna stacja pomiarowa wchodząca w skład wojewódzkiego systemu monitoringu jakości powietrza, prowadzonego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Ponadto brak jest również lokalnych czujników oraz mierników jakości powietrza. W związku z tym dostrzega się potrzebę rozwoju gminnego systemu monitoringu jakości powietrza, który umożliwiłby bieżącą ocenę stanu środowiska oraz skuteczność działań proekologicznych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki to obszar o znacznym stopniu przekształcenia szaty roślinnej, na którym obserwuje się stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym również tych najrzadszych i najbardziej cennych z ekologicznego punktu widzenia. Teren Gminy został niemal całkowicie odlesiony, a dominującą funkcję pełnią obecnie użytki rolne oraz tereny zabudowane. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2024 roku udział powierzchni leśnej w ogólnej powierzchni Gminy wynosił jedynie 6,9%.

Największą wartość przyrodniczo-krajobrazową zachowały centralna i południowo-zachodnia część Gminy oraz doliny rzeczne, gdzie przetrwały fragmenty cennych zbiorowisk leśnych i innych siedlisk, charakteryzujących się wysokim zróżnicowaniem warunków siedliskowych. W celu ochrony występujących elementów cennych przyrodniczo, na terenie jednostki ustanowiono formy ochrony przyrody: Obszar Natura 2000 „Łęgi koło Chałupek" oraz 108 pomników przyrody. Ponadto przez jej teren przebiega korytarz ekologiczny Dolina Nysy Kłodzkiej, których choć nie jest choć nie są formami ochrony przyrody, to pełnią one ważną funkcję jako obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami.

Należy jednak podkreślić, że zieleń oraz środowisko naturalne mają bezpośredni wpływ na zdrowie i jakość życia mieszkańców. Dlatego rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki – zarówno przestrzenny, gospodarczy, jak i społeczny powinien uwzględniać konieczność ochrony lokalnych zasobów przyrodniczych, jak również ich systematyczne wzmacnianie. Dążenie do zwiększania bioróżnorodności, rozwój terenów zieleni urządzonej oraz ochrona cennych siedlisk i korytarzy ekologicznych stanowią nie tylko element dbałości o środowisko, ale również ważny aspekt budowania atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni do życia.

Analizując aspekt klimatyczno-środowiskowy należy podkreślić, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki zalicza się do obszarów szczególnie podatnych na skutki zmian klimatu – zarówno w zakresie zagrożenia powodziowego, jak i ryzyka związanego z niedoborem zasobów wodnych. W związku z tym konieczne jest podejmowanie kompleksowych działań adaptacyjnych i mitygacyjnych, ukierunkowanych na ograniczanie zagrożeń oraz wzmacnianie odporności jednostki na skutki zmian klimatycznych.

Rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jedno z kluczowych działań zarówno w kontekście łagodzenia skutków zmian klimatu, jak i realizacji celów transformacji energetycznej. Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się korzystnymi warunkami do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności instalacji wykorzystujących energię słoneczną oraz wodną. Obecnie na jej terenie funkcjonują dwie elektrownie fotowoltaiczne oraz elektrownia wodna zlokalizowana przy zbiorniku retencyjnym „Topola".

Poziom rozwoju oraz stan techniczny infrastruktury technicznej stanowią istotne czynniki wpływające zarówno na jakość środowiska naturalnego, jak i na warunki życia mieszkańców danej jednostki. Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada względnie dobrze rozwiniętą sieć wodociągową – zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku dostęp do niej posiadało 84,7% mieszkańców. Natomiast w mniejszym stopniu rozwinięta jest sieć kanalizacyjna, do której dostęp posiadało 46,2% mieszkańców.

W związku z tym dostrzega się potrzebę dalszej rozbudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ze szczególnym naciskiem na rozwój sieci kanalizacyjnej. Podejmowane w tym zakresie działania będą sprzyjać zwiększeniu efektywności gospodarki wodno-ściekowej jednostki, a także ograniczeniu deficytów wodnych i problemów z dostawą wody – zwłaszcza w okresie letnim, co obecnie wynika z długotrwałej eksploatacji sieci oraz skutków powodzi.

Gmina dysponuje oczyszczalnią ścieków, zlokalizowaną w Kamieńcu Ząbkowickim. Instalacja dysponuje przepustowością w pełni wystarczająca w odniesieniu do obecnych, jak i przyszłych potrzeb. Stanowi to istotny atut w kontekście dalszego rozwoju osadnictwa, inwestycji oraz poprawy standardów ochrony środowiska.

Z kolei mieszkańcy nieposiadający dostępu do sieci kanalizacyjnej odprowadzają nieczystości ciekłe za pośrednictwem zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. W związku z tym, w kolejnych latach kluczowe znaczenie będzie miała kontynuacja kontroli nieruchomości pod kątem posiadania aktualnych umów oraz dowodów potwierdzających regularny wywóz nieczystości płynnych. Działanie to ma istotne znaczenie z punktu widzenia ograniczania ryzyka nielegalnych zrzutów ścieków, a tym samym zapobiegania zanieczyszczeniom wód i gleb.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki źródłem energii cieplnej są głównie indywidualne kotłownie lokalne, które zaopatrują w ciepło budynki mieszkalne, obiekty użyteczności publicznej oraz zakłady pracy. Dominującym nośnikiem energii pozostaje węgiel kamienny (35,4%), choć istotny udział mają również energia elektryczna (28,4%) oraz biomasa (27,5%). Jednocześnie na jej terenie praktycznie nie istnieje sieć gazowa – zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku udział posiadających dostęp do sieci kształtował się na poziomie 1%, przy czym mogą to być tylko przyłącza przemysłowe.

Za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki odpowiada Zakład Usług Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim z siedzibą przy ul. Ząbkowickiej 26 w Kamieńcu Ząbkowickim. Odbiór odpadów komunalnych realizowany jest z nieruchomości zamieszkałych, których właściciele zobowiązani są do selektywnego zbierania odpadów w podziale na pięć frakcji. Natomiast właściciele nieruchomości niezamieszkałych mają obowiązek zawarcia indywidualnych umów na odbiór odpadów z podmiotami uprawnionymi do świadczenia takich usług.

Ponadto w ramach systemu gospodarowania odpadami, mieszkańcy Gminy mają również możliwość przekazywania odpadów do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który obecnie zlokalizowany jest przy ul. Złotostockiej 4 w Kamieńcu Ząbkowickim.

System gospodarowania odpadami w Gminie wymaga dalszego doskonalenia – zwłaszcza w zakresie kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców na temat selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Priorytetem na kolejne lata powinno być zwiększanie udziału odpadów zbieranych selektywnie, tak aby możliwe było coroczne osiąganie wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki realizuje działania na rzecz ochrony środowiska w oparciu o dokumenty strategiczne oraz inicjatywy wspierające ideę zrównoważonego rozwoju. Ich celem jest poprawa jakości życia mieszkańców, ochrona zasobów przyrodniczych oraz podnoszenie ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznej. Co ważne, oprócz inwestycji infrastrukturalnych Gmina podejmuje także działania edukacyjne – prowadzi kampanie w placówkach oświatowych, kształtując proekologiczne postawy dzieci i młodzieży, oraz rozpowszechnia materiały informacyjne i ulotki edukacyjne wśród mieszkańców.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się systematycznym wzrostem gospodarczym, świadczącym o stabilności lokalnej gospodarki. Pozytywne trendy w tym zakresie potwierdza rosnąca liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych, która corocznie przewyższa liczbę wyrejestrowań, wskazując na wzrost aktywności i przedsiębiorczości lokalnej. W związku z tym w kolejnych latach kluczowe będzie dalsze wspieranie sektora małych i średnich

przedsiębiorstw, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury oraz działania doradcze i ułatwienia w dostępie do finansowania, co może przełożyć się na wzrost zatrudnienia i konkurencyjności jednostki w skali regionu.

W strukturze funkcjonujących na terenie Gminy podmiotów gospodarczych przeważają przedsiębiorstwa działające w budownictwie (sekcja F) oraz handlu hurtowym i detalicznym, w tym naprawie pojazdów samochodowych (sekcja G). Znaczny udział stanowią również przedsiębiorstwa prowadzące działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L), a także z przetwórstwem przemysłowym (sekcja C). Do największych przedsiębiorstw działających na terenie jednostki należą: Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o., LARO sp. z o.o. spółka komandytowa, Torsystem Butzbach sp. z o.o., Piekarnictwo s.c. Białas, SAP - BUD sp. z o.o., Kopalnia Gnejsu Pomianów-Doboszowice sp. z o.o., Kopalnia Surowców Mineralnych Byczeń Spółka jawna, Metrol sp.k. oraz TESM sp. z o.o. sp.k.

Czynnikiem kształtującym potencjał gospodarczy jest również sytuacja na lokalnym rynku pracy. Rynek pracy w Gminie Kamieniec Ząbkowicki odznacza się względnie niskim poziomem bezrobocia, choć pozostaje wrażliwy na zmiany koniunktury gospodarczej. W latach 2020-2024 stopa bezrobocia kształtowała się na średnim poziomie 5%, co było wartością niższą w porównaniu do średniej dla gmin powiatu ząbkowickiego (5,5%), jednak znacznie wyższą w porównaniu do średniej dla województwa (3,4%).

Analizując rynek pracy, należy również uwzględnić zapotrzebowanie na pracowników w poszczególnych sektorach zawodowych. W 2025 roku wśród zawodów deficytowych w powiecie ząbkowickim znajdują się m.in. kierowcy autobusów, lekarze, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, pielęgniarki i położne, pracownicy socjalni, spawacze, ratownicy medyczni, psycholodzy i psychoterapeuci, samodzielni księgowi. Struktura zawodów deficytowych wyznacza kierunki rozwoju kształcenia zawodowego i polityki rynku pracy w kolejnych latach.

Ze względu na charakter Gminy Kamieniec Ząbkowicki, rolnictwo pozostaje jednym z istotnych elementów lokalnej gospodarki. Pod względem klasy bonitacyjnej przeważają gleby średniej jakości – gleby klasy IV zajmujące 51,25% całkowitej powierzchni użytków rolnych. W kolejnych latach ważnym kluczowe będzie kontynuowanie działań wspierających sektor rolny, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju rolnictwa zrównoważonego oraz tworzenia gospodarstw ekologicznych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki stoi przed wyzwaniami związanymi z dalszym rozwojem gospodarczym, opartym na wykorzystaniu posiadanego potencjału turystyczno-rekreacyjnego, rozbudowie infrastruktury technicznej oraz wspieraniu zrównoważonego rolnictwa. W zakresie dalszego rozwoju gospodarczego, Gmina powinna koncentrować się na działaniach wspierających rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej, inwestycjach w nowoczesną i zrównoważoną infrastrukturę techniczną oraz wdrażaniu rozwiązań sprzyjających rozwojowi rolnictwa przyjaznego środowisku. Tego typu działania pozwolą na efektywne wykorzystanie lokalnego potencjału, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Stan finansów samorządowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki wykazuje pozytywne tendencje w zakresie dochodów. W latach 2019-2024 budżet jednostki wzrósł o ponad 56 mln zł. Co istotne, w analizowanym okresie niemal corocznie odnotowywano wzrost dochodów

w stosunku do roku poprzedniego – z ponad 6,3 mln zł w 2020 roku do ponad 31,5 mln zł w 2024 roku. W strukturze budżetu największy udział stanowiły dochody bieżące, które mieściły się w przedziale od 36 mln zł do ponad 80 mln zł. Natomiast dochody majątkowe odznaczały się znaczną zmiennością, osiągając wartości od ponad 2,8 mln zł do ponad 22,7 mln zł.

Wraz ze znacznym wzrostem dochodów, zwiększały się również wydatki Gminy Kamieniec Ząbkowicki – z ok.39 mln zł w 2019 roku do blisko 78 mln zł w 2024 roku. Sytuacja ta wynikała z corocznego wzrostu zarówno wydatków bieżących, jak i majątkowych. Tendencja wzrostu wydatków bieżących jest zjawiskiem naturalnym, jednak ważne jest, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. Przez cały analizowany okres Gminie udawało się utrzymywać dochody bieżące na poziomie wyższym niż wydatki bieżące, co świadczy o odpowiedzialnym zarządzaniu finansami publicznymi i stabilnej sytuacji ekonomicznej jednostki.

Struktura dochodów budżetowych Gminy świadczy o stosunkowo stabilnym, choć nie w pełni zrównoważonym modelu finansowania. W latach 2019-2024 w strukturze dochodów przeważały dotacje (średnio 45%) oraz dochody własne (średnio 23%), przy czym znaczący udział miały również subwencje (średnio 18%). Taka struktura dochodów wskazuje na ograniczoną samodzielność m.in. w zakresie samodzielnego finansowania inwestycji, ponieważ wysokość dochodów w dużym stopniu nie jest bezpośrednio zależna od władz samorządowych.

Natomiast analiza struktury dochodów podatkowych Gminy wskazuje, że w latach 2019-2024 wśród dochodów podatkowych najważniejszą rolę odgrywały podatek od osób fizycznych (PIT) oraz podatek od nieruchomości, których średnie roczne wartości kształtowały się kolejno na poziomie ok. 8 mln zł oraz ok. 4,8 mln zł rocznie. Istotne były również wpływy z opłaty eksploatacyjnej – w analizowanym okresie wynosiły średnio ok. 1,4 mln zł rocznie.

Analizując udział wydatków inwestycyjnych w budżecie Gminy zauważyć można, że do 2023 roku wykazywał on stałą tendencję wzrostową, co wskazuje na okresową intensyfikację działań inwestycyjnych przy stabilnej strukturze wydatków budżetowych. Od 2024 roku zauważalne jest jednak zmniejszenie się udziału wydatków inwestycyjnych, przy czym w analizowanym okresie kształtował się on na średnim poziomie 32,9%. Warto podkreślić, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne – zarówno z funduszy europejskich, jak i programów krajowych, co umożliwia realizację wielu przedsięwzięć.

W latach 2025-2050 skumulowany potencjał inwestycyjny Gminy Kamieniec Ząbkowicki wyniesie ponad 414,3 mln zł, z czego największa część – ok. 38 mln zł zostanie przeznaczona na realizację inwestycji w 2025 roku. Należy jednak podkreślić, że prognozy te mają charakter szacunkowy i są zależne od zmieniających się uwarunkowań makroekonomicznych. W związku z tym konieczne jest dalsze monitorowanie bilansu budżetowego, prowadzenie zrównoważonej polityki finansowej oraz aktywne poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, aby wspierać trwały rozwój jednostki.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Najważniejszym zasobem rozwojowym każdej jednostki samorządu terytorialnego są jej mieszkańcy – to ich obecność, aktywność zawodowa i społeczna oraz zaangażowanie w sprawy lokalne stanowią fundament rozwoju gminy. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku Gmina Kamieniec Ząbkowicki zamieszkiwana była przez 7 358 osób, stanowiąc tym samym 12%

mieszkańców powiatu ząbkowickiego. Niestety na przestrzeni lat, w Gminie obserwowany jest systematyczny spadek liczby mieszkańców.

Procesy demograficzne zachodzące w Gminie Kamieniec Ząbkowicki wynikają z dwóch podstawowych czynników – przyrostu naturalnego i salda migracji. Analizując kształtowanie się tych dwóch wskaźników wskazuje, że procesy demograficzne zachodzące na terenie Gminy wynikają przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do dalszego spadku liczby ludności. Warto jednak podkreślić, że w porównaniu z większością sąsiednich gmin, Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się stosunkowo niską dynamiką odpływu mieszkańców w wyniku migracji. Co więcej, analiza trendu salda migracji w ostatnich latach wskazuje na dodatnią średnią zmianę wskaźnika, a utrzymanie się tego trendu w przyszłości może przyczynić się do łagodzenia negatywnych zjawisk demograficznych, których główną przyczyną pozostaje niski poziom przyrostu naturalnego.

Jednocześnie Gmina Kamieniec Ząbkowicki, podobnie jak wiele innych jednostek w Polsce, doświadcza wyzwań demograficznych związanych z dynamicznym wzrostem odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, a więc z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa. W dłuższej perspektywie sytuacja ta może wpływać na zastępowalność pokoleń na rynku pracy, kondycję lokalnej gospodarki oraz obciążenie systemu finansów publicznych. Zwiększający się udział seniorów w strukturze demograficznej wskazuje na potrzebę rozwoju oferty usług opiekuńczych, zdrowotnych oraz form aktywizacji i integracji społecznej. Równocześnie kluczowe będzie podejmowanie działań sprzyjających zatrzymywaniu oraz przyciąganiu młodych mieszkańców, co pozwoli ograniczyć skutki niekorzystnych trendów demograficznych.

Do tej pory na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki nie funkcjonowała opieka nad dziećmi do lat 3, jednak samorząd podjął działania na rzecz jej rozwoju – obecnie trwa budowa pierwszego żłobka. W związku z tym, programując rozwój Gminy w kolejnych latach, konieczne będzie dostosowywanie oferty opiekuńczej do potrzeb mieszkańców, w tym sukcesywne zwiększanie liczby dostępnych miejsc opieki.

Natomiast opieka przedszkolna zapewniana była przez 2 przedszkola, funkcjonujące a w ramach zespołów szkolno-przedszkolnych zlokalizowanych w obrębie miasta. Na przestrzeni ostatnich lat udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był zmienny, jednak wykazywał tendencję wzrostową. Jednocześnie w najbliższym czasie planowana jest likwidacja Samorządowego Przedszkola nr 2, dlatego też w kolejnych latach konieczne będzie dostosowywanie oferty opieki przedszkolnej do zmieniających się potrzeb mieszkańców Gminy, w tym sukcesywne zwiększanie liczby dostępnych miejsc.

Z kolei edukacja podstawowa zapewniana jest przez 2 szkoły podstawowe – obie zlokalizowane w obrębie miasta. Obie szkoły podstawowe na terenie Gminy dysponują porównywalnym zapleczem dydaktycznym i wyposażeniem – funkcjonują w nich świetlice, uczniowie mają zapewnioną opiekę pielęgniarki szkolnej oraz wsparcie psychologa. W kolejnych latach niezbędne będą jednak działania w zakresie modernizacji oraz doposażenia tych jednostek, a zwłaszcza Szkoły Podstawowej nr 2, w której brakuje szafek dla uczniów.

Istotnym elementem wpływającym na jakość edukacji w Gminie Kamieniec Ząbkowicki są realizowane projekty, konkursy oraz różnorodne formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ponadto uczniowie brali udział w licznych zawodach i turniejach obejmujących różnorodne dyscypliny sportowe. W związku z tym, w nadchodzących latach kluczowe będzie kontynuowanie i rozwijanie tego typu działań, a także systematyczne poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych, sprzyjających rozwijaniu zainteresowań, pasji oraz kompetencji społecznych dzieci i młodzieży.

Za realizację zadań z zakresu kultury na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki odpowiada Miejskie Centrum Kultury (MCK), którego działalność koncentruje się na rozwijaniu i upowszechnianiu kultury regionalnej, narodowej i lokalnej wśród mieszkańców oraz osób odwiedzających gminę. MCK organizuje i współorganizuje także wydarzenia kulturalne odbywające się na jej terenie. Warto także dodać, że w strukturze MCK funkcjonuje również biblioteka.

W celu upowszechniania i promocji kultury wśród mieszkańców, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki organizowane są liczne wydarzenia oraz inicjatywy kulturalne. Do najważniejszych z nich należą: Dni Kamieńca Ząbkowickiego, Jarmark Wielkanocny, Jarmark Bożonarodzeniowy, Festiwale Muzyczne, Gminny Dzień Kobiet oraz Gminny Dzień Dziecka. Równolegle promowana jest aktywność fizyczna i sportowa – głównie poprzez działalność lokalnych klubów i stowarzyszeń sportowych, które odgrywają istotną rolę w integracji społeczności lokalnej oraz upowszechnianiu zdrowego stylu życia. W zakresie promocji aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży szczególne znaczenie mają funkcjonujące w szkołach podstawowych klasy sportowe – pierwsze tego typu oddziały w całym powiecie ząbkowickim.

Na terenie Gminy funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, w tym aktywnie funkcjonujące Koła Gospodyń Wiejskich. Ich działalność stanowi istotny element życia społecznego i kulturalnego, przyczyniając się do integracji mieszkańców oraz promocji aktywności lokalnej. Wskazane jest dalsze wspieranie i rozwijanie inicjatyw tych organizacji, gdyż stanowią one znaczący potencjał rozwojowy w obszarze kultury, sportu, rekreacji i życia społecznego.

Obok funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych, istotną rolę odgrywają również mechanizmy partycypacji społecznej w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego, które realnie przekładają się na jakość życia mieszkańców. W tym zakresie należy podkreślić, że od 2026 roku w Gminie Kamieniec Ząbkowicki uruchomiony został fundusz sołecki, w ramach którego wyodrębnione zostaną środki finansowe na realizację zadań istotnych z punktu widzenia lokalnych społeczności poszczególnych sołectw.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki aktywnie uczestniczy w inicjatywach partnerskich i współpracy regionalnej – obecnie posiada podpisane umowy partnerskie z gminami Elze w Republice Federalnej Niemiec oraz Bila Voda w Republice Czeskiej. Jest także członkiem szeregu organizacji i stowarzyszeń wspierających rozwój lokalny i promocję turystyki, w tym: Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej (DOT), Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Qwsi", Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Gmin Cysterskich, Związku Samorządów Polskich, Lokalnej Organizacji Turystycznej „Dolny Śląsk poza utartym szlakiem" oraz Stowarzyszenia „Turystyczna 13". Gmina należy również do Euroregionu Glacensis, zrzeszającego jednostki samorządu

terytorialnego z Polski i Czech, a także objęta jest Strategią Rozwoju Sudety 2030, która obejmuje subregiony wałbrzyski i jeleniogórski. Celem tego dokumentu jest długofalowa współpraca, budowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki oraz zapewnienie wysokiej jakości życia i środowiska.

W obliczu coraz częstszych sytuacji kryzysowych wynikających z anomalii pogodowych oraz niestabilnej sytuacji geopolitycznej, rośnie znaczenie sprawnego funkcjonowania służb ratunkowych i ich współpracy z samorządem. Za bezpieczeństwo na terenie Gminy odpowiadają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Kamieńcu Ząbkowickim, a także funkcjonariusze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ząbkowicach Śląskich. Ponadto na jej terenie zarejestrowanych jest 5 jednostek OSP, z czego 3 ujęte są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG).

Dodatkowo w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, na terenie Gminy funkcjonuje system monitoringu, który obecnie obejmuje 10 kamer zlokalizowanych w rejonie ulic Złotostockiej i Zamkowej, a także na terenie kamienieckich błoni oraz stadionu. Ponadto na terenie Zespołu Pałacowo-Parkowego funkcjonuje rozbudowany system monitoringu, obejmujący 74 kamery zarządzane przez MCK. Obszar ten, ze względu na swoją wartość historyczno-kulturową oraz walory turystyczne, stanowi szczególnie cenny i wrażliwy fragment przestrzeni gminnej.

Opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy realizowana jest Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS PLUS, w ramach którego działa poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki środowiskowej, gabinet położnej środowiskowej oraz poradnia ginekologiczno-położnicza. Na terenie Kamieńca Ząbkowickiego funkcjonują również 2 apteki, które zapewniają mieszkańcom dostęp do niezbędnych leków oraz wyrobów medycznych.

Z kolei najbliższą placówką zapewniającą opiekę szpitalną jest Szpital św. Antoniego w Ząbkowicach Śląskich, zlokalizowany przy ul. Bolesława Chrobrego 5. Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego znajduje się przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej – Pomoc Doraźna w Ząbkowicach Śląskich, a baza Lotniczego Pogotowia Ratunkowego zlokalizowana jest przy ul. Skarżyńskiego 19 we Wrocławiu.

Natomiast podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim. Podstawowym celem działalności OPS jest rozpoznawanie i zaspakajanie elementarnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnymi siłami nie są w stanie przezwyciężyć trudności życiowych, a także umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomimo obserwowanego w Gminie spadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, dostrzega się potrzebę dalszego rozwoju usług społecznych i zwiększania ich dostępności, tak aby w jak największym stopniu odpowiadały na zmieniające się potrzeby mieszkańców.

Ponadto w ramach polityki społecznej na terenie Gminy funkcjonuje również Centrum Integracji Społecznej (CIS), którego celem jest stymulowanie aktywności mieszkańców przez reintegrację społeczną i zawodową, która skierowana jest przede wszystkim do osób bezdomnych, uzależnionych od alkoholu lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, bezrobotnych, zwolnionych z zakładów karnych oraz uchodźców realizujących indywidualny program integracji. W 2024 roku realizację Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego

w Centrum Integracji Społecznej rozpoczęło 47 osób, a w warsztatach zawodowych uczestniczyło 87 osób.

Ważnym elementem lokalnej polityki społecznej jest eliminowanie barier ograniczających pełne uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i publicznym. Dotyczy to zarówno przeszkód architektonicznych w przestrzeni publicznej, jak i barier cyfrowych oraz komunikacyjnych, które utrudniają dostęp do informacji i usług. Tworzenie przestrzeni dostępnej, bezpiecznej i przyjaznej wszystkim mieszkańcom, a w szczególności seniorom oraz osobom z niepełnosprawnościami, powinno stanowić jeden z kluczowych priorytetów działań samorządu w kolejnych latach.

Jedną z form wsparcia osób potrzebujących jest zapewnienie mieszkań komunalnych i socjalnych – obecnie Gmina dysponuje w swoich zasobach oboma typami lokali. W kontekście rozwoju polityki społecznej istotne jest dalsze poszerzanie zasobu mieszkaniowego, zarówno poprzez tworzenie dodatkowych mieszkań komunalnych i socjalnych, jak i rozwój mieszkań wspomaganych oraz treningowych. Tego typu rozwiązania pozwolą osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej na stopniowe osiąganie samodzielności i lepszą integrację społeczną.

5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

W celu zdiagnozowania stanu społeczno-gospodarczego Gminy Kamieniec Ząbkowicki przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców. Odpowiedzi udzielać można było poprzez kwestionariusz dostępny on-line. Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców oraz interesariuszy Gminy na temat jakości życia w Gminie oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu kilku obszarów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego, a poruszane tematy dotyczyły społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni, środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki, rekreacji, edukacji i kultury.

Badanie ankietowe trwało od 11 sierpnia do 30 września 2025 roku. Łącznie zebrano 93 odpowiedzi. Wśród respondentów przeważały osoby kobiety, które stanowiły 54,8%. Analizując strukturę wieku osób biorących udział w badaniu, należy stwierdzić, iż większość stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-45 lat (41,9%). Z kolei pod względem zatrudnienia, największy odsetek stanowiła grupa osób pracujących (68,8%).

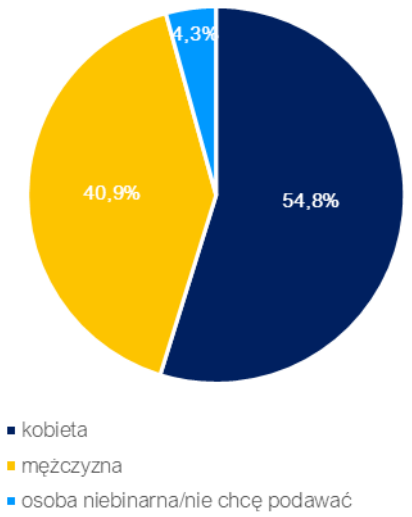

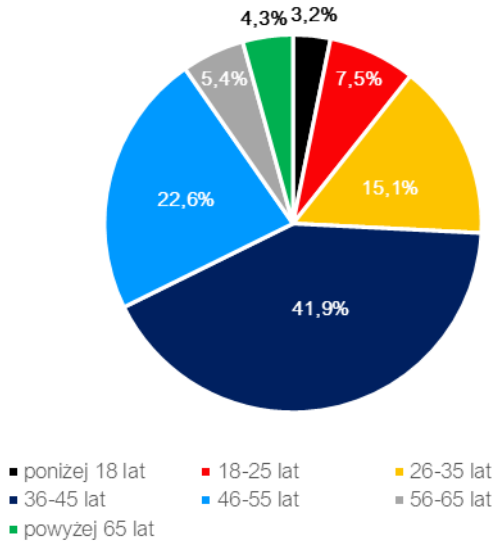

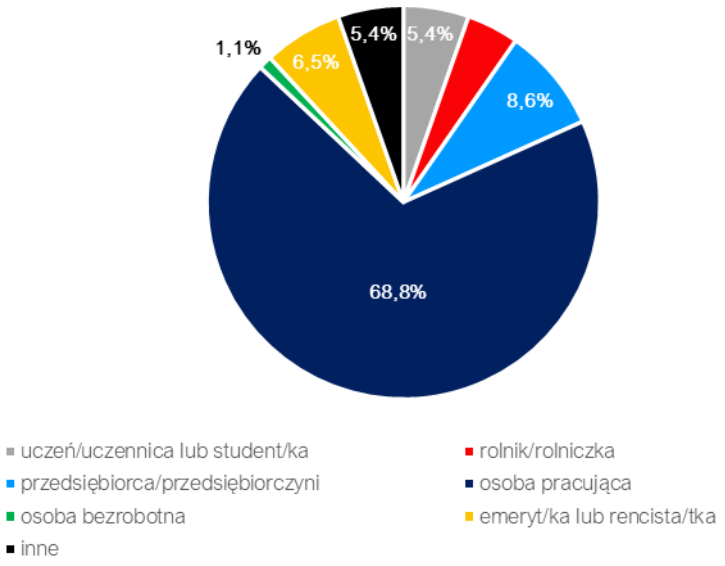

5.1. Ocena sytuacji w Gminie

W przeprowadzonym badaniu ankietowym przyjęto skalę od 1 do 5, gdzie:

- 1 – oznacza „bardzo źle”,
- 2 – oznacza „źle”,
- 3 – oznacza „dostatecznie/zadawalająco/neutralnie”,
- 4 – oznacza „dobrze”,
- 5 – oznacza „bardzo dobrze”.

Mieszkańcy **najwyżej** ocenili działania w zakresie **edukacji i kultury** – średnia ocen dla tego obszaru wyniosła 3,51. Z kolei **najniżej** oceniony został aspekt związany z **infrastrukturą techniczną** – średnia ocena dla tego obszaru wyniosła 2,64. Natomiast średnia ocena dla wszystkich przedstawionych obszarów wyniosła 3,01. Oznacza to, że poszczególne aspekty funkcjonowania Gminy w większości ocenione zostały jako

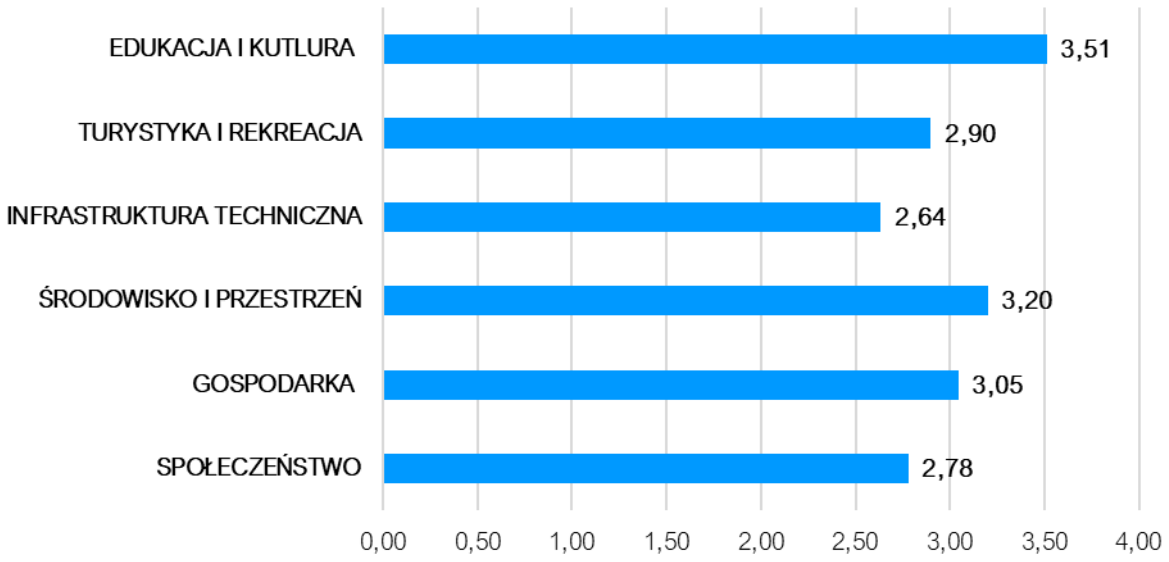

Ryc. 1. Średnia ocena rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

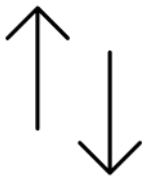

W przeprowadzonym badaniu ankietowym **najwyżej oceniono:**

- zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski,
- dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze),
- walory środowiska przyrodniczego,
- jakość sieci wodociągowej,
- atrakcyjność turystyczna,
- dostęp do edukacji w szkołach podstawowych.

Z kolei **najniżej oceniono:**

- dostęp do specjalistycznej opieki medycznej,
- możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem,
- infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.),
- stan dróg,
- jakość istniejących ścieżek rowerowych,
- jakość infrastruktury przedszkolnej.

Najniżej ocenione komponenty stanowią wyzwania rozwojowe dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki i powinny być traktowane priorytetowo w zakresie podejmowanych interwencji rozwojowych w przeciągu najbliższych lat.

W poniższych tabelach przedstawiono średnią ocenę poszczególnych komponentów, które wchodziły w skład przedstawionych powyżej obszarów rozwojowych.

Edukacja i kultura

W obszarze dotyczącym edukacji i kulturze respondenci najkorzystniej ocenili dostęp do edukacji w szkołach podstawowych – aspekt ten uzyskał średnią ocenę 3,98. Dość wysoko oceniono również organizację dowozu dzieci do szkół (3,88). Z kolei najniżej ocenili oni wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach (3,24) oraz jakość infrastruktury przedszkolnej (3,17).

Tab. 1. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze edukacji i kultury

Edukacja i kultura	Ocena:
dostęp do edukacji przedszkolnej	3,78
jakość edukacji przedszkolnej	3,46
jakość infrastruktury przedszkolnej	3,17
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	3,98
jakość edukacji w szkołach podstawowych	3,58
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)	3,57
dojazd do szkół ponadpodstawowych	3,53
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach	3,38
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach	3,24
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)	3,28
organizacja dowozu dzieci do szkół	3,88
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	3,44
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)	3,50
działalność instytucji kultury (np. biblioteki, miejskiego centrum kultury)	3,60
działalność świetlic wiejskich	3,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Środowisko i przestrzeń

W obszarze środowiska i przestrzeni respondenci najlepiej ocenili walory środowiska przyrodniczego (4,19). Dobrze oceniona została również dostępność terenów zieleni (4,07). Z kolei najniżej ocenione zostały aspekty związane ze świadomością ekologiczną mieszkańców (2,60) oraz infrastrukturą melioracji szczegółowej (2,58).

Tab. 2. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze środowiska i przestrzeni

Środowisko i przestrzeń	Ocena:
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)	3,37
jakość powietrza	3,49
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	2,88
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,93
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)	2,58
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	4,07
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,67
świadomość ekologiczna mieszkańców	2,60
system odbioru odpadów	2,84
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	3,08
walory środowiska przyrodniczego	4,19
rozwój odnawialnych źródeł energii	2,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Infrastruktura techniczna

W obszarze infrastruktury technicznej najlepiej ocenionym aspektem była jakość sieci wodociągowej (3,15). Dość dobrze oceniono również dostępność szerokopasmowego Internetu (3,08). Natomiast najgorzej oceniono stan dróg (2,05).

Tab. 3. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze infrastruktury technicznej

Infrastruktura techniczna	Ocena:
stan dróg	2,05
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	2,37
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych	2,37
jakość sieci wodociągowej	3,15
jakość sieci kanalizacyjnej	2,80
dostępność szerokopasmowego Internetu	3,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Społeczeństwo

W obszarze społeczeństwa aspektem, który najlepiej został oceniony przez respondentów było zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski (3,44). Dobrze oceniono również bezpieczeństwo publiczne (3,43) oraz dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej (3,39). Z kolei najgorzej oceniono dostęp do żłobków/klubów dziecięcych (1,99) oraz dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,63).

Tab. 4. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze społeczeństwa

Społeczeństwo	Ocena:
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)	2,83
skuteczność działania pomocy społecznej	3,33
dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,43
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,63
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren gminy	2,78
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych	1,99
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)	2,69
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	2,64
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski	3,44
bezpieczeństwo publiczne	3,43
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej	3,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Gospodarka

W obszarze poświęconym gospodarce najlepiej ocenionym aspektem była dostępność usług (3,88). Dobrze oceniono także połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami (3,76) oraz funkcjonowanie transportu zbiorowego (3,60). Natomiast najniżej oceniono możliwość uzyskania zatrudnienia (2,16) oraz możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (2,11).

Tab. 5. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze gospodarki

Gospodarka	Ocena:
atrakcyjność inwestycyjna	2,99
możliwość uzyskania zatrudnienia	2,16
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	2,11
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	2,68
funkcjonowanie transportu zbiorowego	3,60
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	3,76
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	3,88
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	3,38
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Turystyka i rekreacja

W obszarze turystyki i rekreacji respondenci najlepiej ocenili atrakcyjność turystyczną (4,37) oraz poziom bazy sportowo-rekreacyjnej (3,39). Z kolei najgorzej ocenionymi aspektami były poziom bazy gastronomicznej (2,32), system ścieżek rowerowych (2,24), a także jakość istniejących ścieżek rowerowych (2,21).

Tab. 6. Ocena poszczególnych aspektów w obszarze turystyki i rekreacji

Turystyka i rekreacja	Ocena:
atrakcyjność turystyczna	4,37
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	3,39
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	2,68
poziom bazy gastronomicznej	2,32
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,32
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)	2,24
jakość istniejących ścieżek rowerowych	2,21
jakość istniejących chodników	2,76
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,90
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	2,49
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	2,54
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,92
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	3,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Celem podsumowania w tabeli poniżej zestawione zostały najlepiej i najgorzej ocenione elementy w każdym z obszarów.

Tab. 7. Najlepiej i najgorzej oceniane elementy w poszczególnych obszarach według ankietowanych

Obszar	Najwyżej oceniane	Najniżej oceniane
Społeczność	zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Miejski	dostęp do specjalistycznej opieki medycznej
Gospodarka	dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem
Środowisko i przestrzeń	walory środowiska przyrodniczego	infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)
Infrastruktura techniczna	jakość sieci wodociągowej	stan dróg
Turystyka i rekreacja	atrakcyjność turystyczna	jakość istniejących ścieżek rowerowych
Edukacja i kultura	dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	jakość infrastruktury przedszkolnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

5.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie zapytano także, co według respondentów powinno być wizytówką gminy. Było to pytanie otwarte, dzięki czemu respondenci zyskali swobodę wskazania komponentu, czy miejsca. Poniżej zestawiono najczęściej pojawiające się odpowiedzi:

- pałac Marianny Orańskiej,
- dworzec kolejowy.

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy Kamieniec Ząbkowicki w przeciągu najbliższych kilku lat. Respondenci najczęściej wskazywali na:

- poprawa infrastruktury drogowej, w tym m.in. nawierzchni dróg, przejść dla pieszych,
- budowa nowych oraz rozbudowa istniejących ścieżek rowerowych,
- budowa zbiornika przeciwpowodziowego „PILCE",
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- zmniejszenie bezrobocia,
- poprawa dostępu do usług medycznych,
- renowacja zabytków,
- rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej.

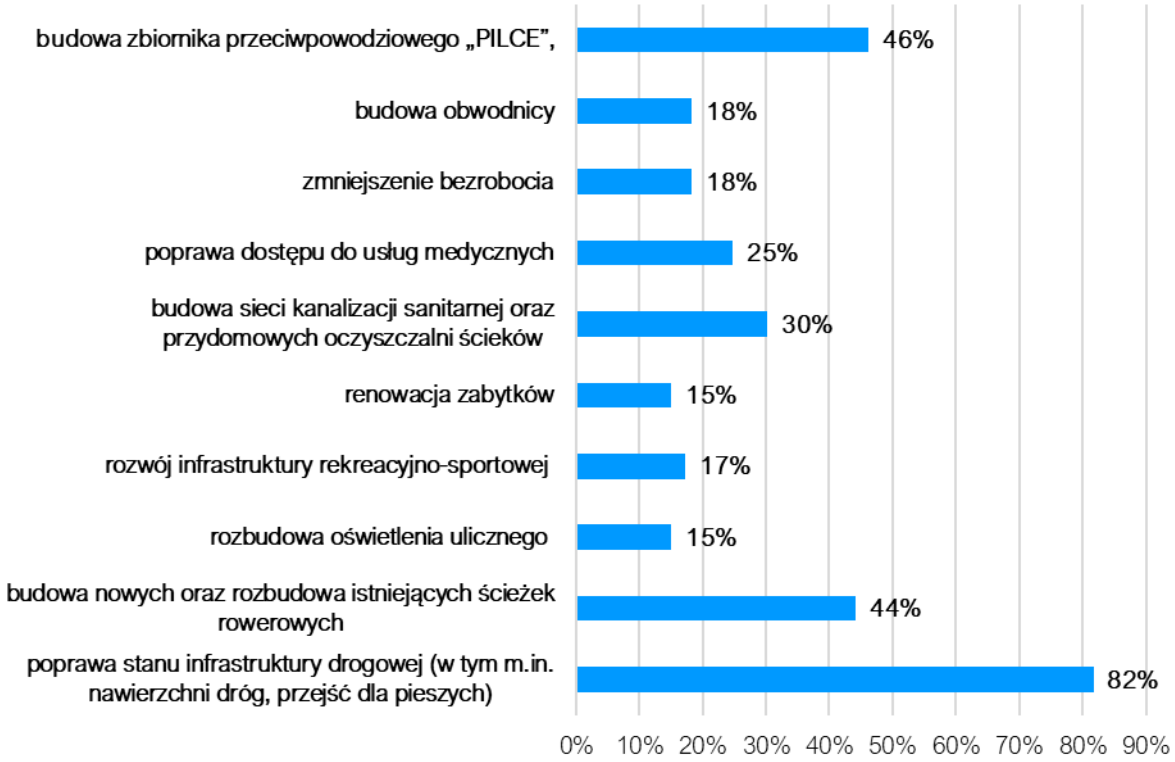

Ryc. 1. Liczba odpowiedzi respondentów na wybrane priorytety rozwojowe
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto dzięki analizie SWOT można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

Analizę SWOT dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki opracowano bazując na:

- diagnozie sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;
- wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz interesariuszy Strategii;
- materiale wypracowanym podczas spotkania z kierownictwem Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim.

Analizę SWOT dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Sfera przestrzenna: • położenie na obszarze Przedgórza Sudeckiego, w bliskiej odległości od granicy z Czechami, co przekłada się na potencjał wielowymiarowej współpracy transgranicznej, • przebieg przez teren gminy szlaków komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym – dróg wojewódzkich nr 382 i 390, • dostęp do szlaków o znaczeniu ponadregionalnym – przebieg w pobliżu gminy dróg krajowych nr 8 i nr 46, • przebieg linii kolejowych nr 137 i 276 wpływających na dostępność transportową na poziomie lokalnym i regionalnym, • wysokie zagęszczenie sieci kolejowej oraz liczba stacji i przystanków zapewniająca mieszkańcom łatwy dostęp do transportu kolejowego, • dobrze funkcjonujący transport zbiorowy, umożliwiający mieszkańcom przemieszczanie się w obrębie gminy oraz do sąsiednich ośrodków lokalnych, • objęcie praktycznie całej powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • niski stopień rozproszenia zabudowy, sprzyjający efektywnemu planowaniu przestrzennemu oraz racjonalnemu rozmieszczaniu infrastruktury technicznej i społecznej, • bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne oraz przebieg turystycznych szlaków pieszych i rowerowych, stanowiące potencjał rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, • obecność licznych zbiorników wodnych, w tym zbiornika „Topola", stanowiącego obiekt retencyjny o dużym potencjale dla rozwoju oferty turystyczno-rekreacyjnej, • przebieg licznych pieszych, rowerowych i samochodowych szlaków turystycznych oraz szlaku kajakowego, stanowiących potencjał rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych. Sfera klimatyczno-środowiskowa: • położenie u podnóża Sudetów Wschodnich Środkowych, charakteryzujące się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowym, • objęcie terenów o najwyższych walorach przyrodniczo-środowiskowych formami ochrony przyrody, • obecność licznych zbiorników wodnych	Sfera przestrzenna: • brak przystąpienia do opracowania Planu Ogólnego, • niedostateczny stan techniczny infrastruktury drogowej i okołodrogowej, • niewystarczająco rozwinięta infrastruktura rowerowa, wspierająca zrównoważoną mobilność i poprawiając dostępność przestrzenną gminy, • niedostateczny stan techniczny infrastruktury przystankowej oraz brak przystanku autobusowego przy dworcu kolejowym w Kamieńcu Ząbkowickim, • ograniczenia w dostępie do Internetu szerokopasmowego, powodujące tym samym wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, • ograniczenia przestrzenne wynikające z obecności licznych zbiorników i cieków wodnych oraz gęstej sieci kolejowej, • niedostateczna liczba terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, ograniczająca rozwój osadnictwa, • niewystarczające wykorzystanie potencjału zabytków ze względu na zły stan techniczny, a w szczególności pałacu Marianny Orańskiej, • niewystarczające wykorzystanie potencjału gminy w zakresie rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, • brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej i gastronomicznej, ograniczający rozwój turystyki aktywnej. Sfera klimatyczno-środowiskowa: • znaczny stopień przekształcenia szaty roślinnej oraz postępujące zanikanie wielu gatunków roślin, w tym najrzadszych i najcenniejszych z ekologicznego punktu widzenia, • występowanie czynnych procesów geomorfologicznych, w tym osuwisk oraz obszarów zagrożonych i predysponowanych do ruchów masowych ziemi, • zła jakość wód powierzchniowych, • niedostateczny rozwój infrastruktury związanej z klęskami żywiołowymi, a w szczególności powodziami, • położenie w obrębie strefy z przekroczeniami parametrów jakości powietrza, a także występowanie w obrębie gminy emisji liniowej, powierzchniowej i punktowej, • brak systemu monitoringu jakości powietrza, • niedostateczny stan techniczny infrastruktury wodociągowej, w tym zamulenie części ujęć

o zróżnicowanych funkcjach, w tym retencyjnych, przeciwpowodziowych i energetycznych,
- planowana budowa zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki" jako element systemowego zarządzania zasobami wodnymi w regionie,
- obecność stawów oraz zbiorników małej retencji, będących ważnym elementem wspierającym lokalne zasoby wodne,
- wykorzystanie potencjału oraz realizacja inwestycji związanych z OZE, w tym lokalizacja dwóch farm fotowoltaicznych oraz elektrowni wodnej,
- wyznaczenie terenów predysponowanych do rozwoju OZE, w tym instalacji fotowoltaicznych,
- względnie wysoki poziom zwodociągowania gminy – dostęp do sieci kształtuje się na poziomie 84,7%,
- funkcjonowanie oczyszczalni ścieków z wydajnością dostosowaną do obecnych, jak i przyszłych potrzeb,
- dobra jakość wód podziemnych,
- realizacja działań w zakresie ochrony środowiska, w tym aktywności związanych ze zwiększaniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

Sfera gospodarcza:
- położenie w pobliżu granicy z Czechami, stanowiące potencjał do transgranicznej współpracy gospodarczej,
- zasoby przestrzenne, historyczne i przyrodnicze stanowiące istotny potencjał dla rozwoju funkcji turystycznych, stymulujących rozwój gospodarczy,
- systematycznie rozwijająca się przedsiębiorczość w gminie, w tym praktycznie coroczny przyrost nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,
- dobrze rozwinięty sektor rolniczy, który stanowi jedną z gałęzi gospodarczych gminy,
- stabilność ekonomiczna i odpowiedzialne zarządzanie finansami, potwierdzone analizą wykonania budżetu gminy,
- aktywne pozyskiwanie i wdrażanie przez samorząd środków z funduszy zewnętrznych na przestrzeni lat.

Sfera społeczna:
- dobrze funkcjonujące placówki przedszkolne – udział dzieci objętych opieką przedszkolną wynosi 77%,
- realizacja i organizacja licznych projektów oraz konkursów edukacyjnych, a także

wody,
- niedostateczny poziom skanalizowania gminy – dostęp do sieci kształtuje się na poziomie 46,2%,
- niedostateczny stan techniczny infrastruktury kanalizacyjnej, w szczególności oczyszczalni ścieków,
- niedostateczny stan techniczny infrastruktury melioracji szczegółowej,
- brak rozwiniętej infrastruktury gazu sieciowego jako alternatywy dla wysokoemisyjnych źródeł ciepła,
- przewaga wykorzystywania źródeł ciepła zasilanych węglem kamiennym, wpływając na występowanie zjawiska tzw. niskiej emisji,
- niedostatecznie funkcjonujący system gospodarowania odpadami – coroczne niespełnianie przez gminę wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania odpadów komunalnych do ponownego użycia,
- niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym niewystarczająca wiedza w zakresie selektywnej zbiórki odpadów.

Sfera gospodarcza:
- niewykorzystany potencjał turystyczny, którego rozwój mógłby stać się istotnym impulsem dla lokalnej gospodarki,
- brak rozwiniętych form aktywizacji przedsiębiorczości wśród mieszkańców,
- przewaga gleb średniej jakości – dominują gleby klasy IV,
- rozdrobniona struktura własnościowa gospodarstw rolnych, wpływająca na ich potencjał ekonomiczny,
- dochód ogółem na 1 mieszkańca niższy zarówno w porównaniu do powiatu ząbkowickiego, jak i województwa dolnośląskiego,
- niewystarczający poziom promocji gminy na tle regionu.

Sfera społeczna:
- systematyczny spadek liczby mieszkańców, w tym obserwowany odpływ młodych mieszkańców,
- wzrost senioralnego obciążenia demograficznego, a tym samym niewystarczająca oferta usług opiekuńczych wpływająca na obniżenie jakości życia osób wymagających wsparcia,
- brak funkcjonujących placówek opieki nad dziećmi do lat 3, umożliwiających powrót rodziców na rynek pracy oraz wczesne wspieranie rozwoju dzieci,

prowadzenie różnorodnych form wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, • aktywna promocja kultury poprzez działalność Miejskiego Centrum Kultury (MCK) oraz biblioteki w Kamieńcu Ząbkowickim wraz z filiami, • dobrze funkcjonujące świetlice wiejskie, wykorzystywane do organizacji zróżnicowanych form spotkań i wydarzeń lokalnej społeczności, • rozbudowana i łatwo dostępna infrastruktura sportowo-rekreacyjna, obejmująca m.in. boiska, place zabaw oraz inne obiekty sprzyjające aktywności fizycznej mieszkańców, • dobrze rozwinięta oferta wydarzeń kulturowo-sportowych, stymulujących aktywność sportową i kulturalną mieszkańców, • prężnie działające podmioty tzw. III sektora, w szczególności KGW oraz kluby sportowe, • wprowadzenie funduszu sołeckiego jako narzędzia wspierającego rozwój lokalnych inicjatyw i partycypację społeczną, • funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej (CIS), stymulującą aktywność mieszkańców przez reintegrację społeczną i zawodową, • funkcjonowanie 5 jednostek OSP i Komisariatu Policji, zwiększających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.	• niedostateczny stan techniczny obiektów kulturalnych, a w szczególności świetlic wiejskich, • niedostatecznie rozwinięty system monitoringu wizyjnego, • niewystarczająca oferta opieki zdrowotnej, w szczególności trudny dostęp do opieki specjalistycznej, • występowanie barier architektonicznych, cyfrowych oraz komunikacyjnych w przestrzeni publicznej, powodujących wykluczenie osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami, • brak mieszkań wspomaganych i treningowych.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• dalszy rozwój wielowymiarowej współpracy transgranicznej, w tym w ramach Euroregionu Glancensis oraz partnerstwa z gminami Elze oraz Bila Voda, • dalsza współpraca gminy z licznymi ogólnopolskimi i regionalnymi stowarzyszeniami, w tym m.in. LGD „Qwsi”, • zwiększenie współpracy z organizacjami pozarządowymi, • szersze wykorzystanie walorów historycznych, przyrodniczych i krajobrazowych do rozszerzenia funkcji rekreacyjnej i turystycznej, • doświadczenie pracowników samorządowych w zakresie pozyskiwania i wdrażania środków z funduszy zewnętrznych, • promocja gminy w oparciu o posiadane potencjały, • napływ nowych podmiotów gospodarczych oraz istniejących, stymulujących lokalną gospodarkę,	• postępujący trend starzenia się społeczeństwa, skutkujący m.in. negatywnymi konsekwencjami dla gospodarki, • problem migracji młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych możliwości edukacyjnych i zawodowych może prowadzić do depopulacji i osłabienia siły roboczej w regionie, • występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, • pogłębiające się zmiany klimatu oraz ich skutki, w tym zwiększanie się skali zjawiska suszy i niedoborów wody, • ryzyko zanieczyszczenia i degradacji środowiska na skutek prowadzonego wydobycia kopaliny z zagospodarowanych złóż, • ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową wojewódzką i powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu i modernizacji dróg, • zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków

• bliski przebieg planowanej drogi ekspresowej S8, • modernizacja linii kolejowych nr 137 i nr 276 w ramach projektu Centralnego Portu Komunikacyjnego, • czynne wydobycie surowców naturalnych, stanowiące źródło dochodu oraz stymulujące rozwój gospodarczy, • lokalizacja na terenach z korzystnymi warunkami do rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności energetyki wodnej oraz solarnej, • zwiększająca się świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, OZE, transformacji energetycznej.	na oświatę subwencją oświatową, zmuszające gminę do przeznaczenia większych środków własnych w dziale edukacji, skutkujące mniejszymi możliwościami finansowania innych zadań własnych, • rosnąca konkurencja wśród gmin w zakresie pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, • zagrożenia związane z kryzysami międzynarodowymi i globalnymi, które mają bezpośredni wpływ na sytuację gospodarczą kraju.

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY KAMIENIEC ZĄBKOWICKI

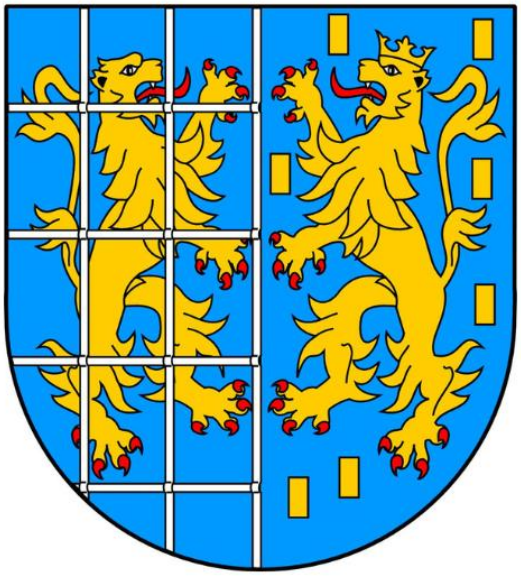

1. Misja i wizja

W trakcie procesu strategicznego ustalono MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Kamieniec Ząbkowicki, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych.

Misja jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają Gminie i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Kamieniec Ząbkowicki** brzmi następująco:

Misją Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest tworzenie przyjaznej, bezpiecznej i zrównoważonej przestrzeni do życia, pracy i wypoczynku. Gmina dąży do harmonijnego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego, przy jednoczesnym poszanowaniu dziedzictwa kulturowego, trosce o środowisko naturalne oraz aktywnej integracji mieszkańców.

Z kolei **wizja** to jasno określony obraz Gminy w 2036 roku, który odzwierciedla aspiracje władz oraz oczekiwania lokalnej społeczności. Wizja pełni rolę drogowskazu – wskazuje kierunek, w którym Gmina powinna zmierzać, aby poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, osiągnąć pożądane zmiany i rezultaty. WIZJA ukazuje Gminę Kamieniec Ząbkowicki w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięcie zamierzonych celów.

Wizja Gminy Kamieniec Ząbkowicki brzmi następująco:

W 2036 roku Gmina Kamieniec Ząbkowicki to nowoczesne i przyjazne miejsce do życia, pracy i wypoczynku, które w pełni wykorzystuje swój potencjał przestrzenny, przyrodniczy i kulturowy. Dzięki atrakcyjnemu położeniu, rozwiniętej infrastrukturze, trosce o środowisko i wsparciu dla lokalnej przedsiębiorczości, gmina tworzy warunki do zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego. Kamieniec Ząbkowicki to przestrzeń, w której mieszkańcy mogą bezpiecznie mieszkać, działać i rozwijać się, współtworząc silną, nowoczesną i zintegrowaną lokalną społeczność.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Kamieniec Ząbkowicki, jej aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono cztery główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu skutecznej realizacji założeń strategicznych, wyznaczono również cele szczegółowe (operacyjne), którym przypisano konkretne kierunki działań prowadzące do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

Wyznaczone dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej podstawę działań powinno stanowić dążenie do zrównoważonego rozwoju, opartego na racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, ochronie zasobów naturalnych oraz adaptacji do zmian klimatu. Z kolei w sferze gospodarczej i społecznej szczególne znaczenie ma wzmacnianie lokalnego potencjału, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

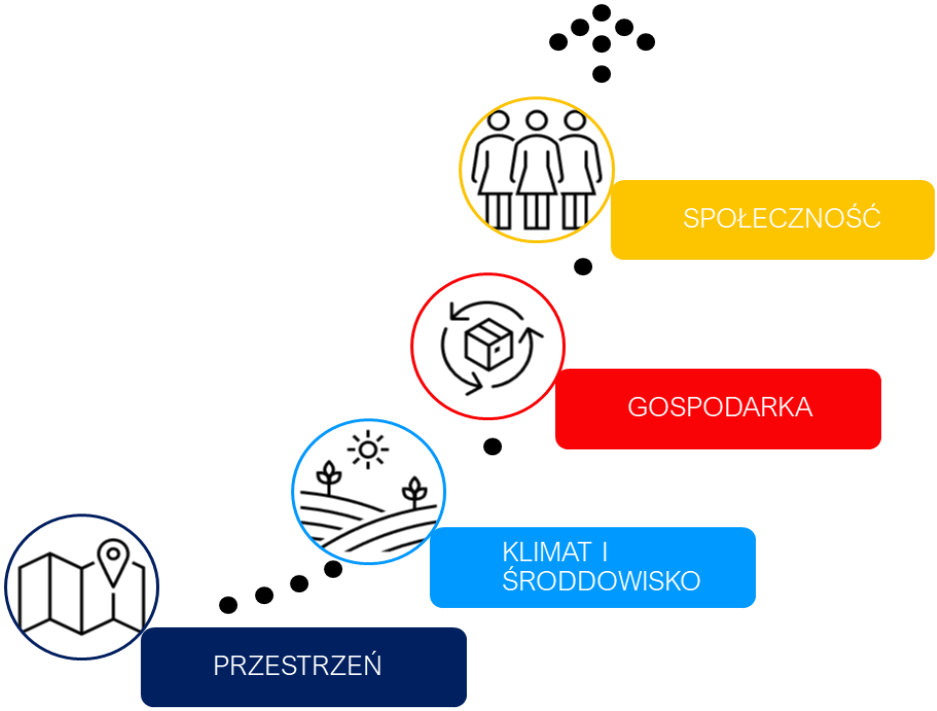

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem w osiąganiu zamierzonych rezultatów rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Do każdego z celów operacyjnych przyporządkowano również kierunki działań, które wpłyną na możliwość osiągnięcia określonych celów, a także zaproponowano wskaźniki, których analiza pozwoli na monitorowanie stopnia spełnienia zaplanowanych założeń.

Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi

- 1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni
- 1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej

Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu

- 2.1. Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych
- 2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej
- 2.3. Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej

- 3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości
- 3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne
- 3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa

Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia

- 4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności
- 4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców
- 4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową

PRZESTRZEŃ

W ramach realizacji **celu strategicznego 1: „Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi”**, wyznaczono dwa cele operacyjne ukierunkowane na poprawę jakości przestrzeni publicznej oraz infrastruktury technicznej i komunikacyjnej:

1.1. **Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni,**
1.2. **Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej.**

Planowane działania odpowiadają na kluczowe potrzeby rozwojowe gminy, związane z ładem przestrzennym, jakością infrastruktury, estetyką i funkcjonalnością przestrzeni publicznych. Uwzględniają one m.in. opracowanie Planu Ogólnego, aktualizację miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), wyznaczanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową i rozwój OZE, a także działania porządkujące układ przestrzenny oraz wzmacniające estetykę i dostępność przestrzeni. Ważnym elementem jest także ochrona zasobów kulturowych, w tym poprzez działania modernizacyjne na terenach i obiektach zabytkowych oraz zapewnienie dostępności przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Równolegle istotnym obszarem interwencji w Gminie Kamieniec Ząbkowicki jest rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej. Działania te obejmują rozbudowę sieci drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej, rozwój infrastruktury oświetleniowej oraz rowerowej, a także modernizację infrastruktury przystankowej i poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Inwestycje te mają na celu poprawę dostępności komunikacyjnej gminy, podniesienie jakości świadczonych usług komunalnych oraz stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju osadnictwa, aktywności gospodarczej i poprawy komfortu życia mieszkańców.

Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do stworzenia przestrzeni atrakcyjnej oraz funkcjonalnej, sprzyjającej rozwojowi gospodarczemu, integracji społecznej oraz ochronie środowiska. W dłuższej perspektywie pozwoli to na kształtowanie nowoczesnego, estetycznego i zrównoważonego środowiska życia mieszkańców Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi			
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni	• opracowanie Planu Ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe gminy, • regulacja polityki przestrzennej poprzez aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), • wyznaczenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, z uwzględnieniem realnych szacunków demograficznych oraz opłacalności ekonomicznej budowy i utrzymania niezbędnej infrastruktury technicznej, • ograniczanie zabudowy oraz dostosowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, • wyznaczenie terenów przeznaczonych pod rozwój OZE w dokumentach planistycznych, • podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej m.in. poprzez remonty oraz modernizację budynków i obiektów publicznych, • podnoszenie poziomu estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych poprzez utrzymywanie i nadzorowanie porządku oraz wyposażenie jej w elementy małej architektury, • renowacja oraz rewaloryzacja terenów i obiektów cennych kulturowo oraz historycznie, • dostosowanie obiektów przestrzeni publicznej do standardów technicznych, spełniających wymagania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Uporządkowana i funkcjonalna przestrzeń Gminy wspierająca zrównoważony rozwój oraz poprawiająca komfort życia mieszkańców. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i obiektów użyteczności publicznej poprzez zwiększenie ich funkcjonalności, estetyki oraz dostępności. Odnowione obiekty i tereny zabytkowe stanowiące o walorach kulturowych gminy i sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznych.	• postępy prac nad Planem Ogólnym (forma opisowa) • liczba zaktualizowanych MPZP (szt.) • powierzchnia terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (ha) • powierzchnia terenów wyznaczonych pod rozwój OZE (ha) • liczba budynków i obiektów publicznych poddanych remontowi (szt.) • liczba budynków i obiektów zabytkowych • liczba budynków i obiektów poddanych remontowi (szt.) • przystosowanych do wymagań w zakresie dostępności (szt.)

1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej	• modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury drogowej, • współpraca z zarządcami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy i budowy odcinków drogowych, • ograniczenie natężenia ruchu w centrach miejscowości poprzez realizację lokalnych obwodnic Kamieńca Ząbkowickiego oraz Byczenia, • modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej, • rozbudowa ścieżek rowerowych, dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych, tworzących spójny system umożliwiający wybór alternatywnego, niskoemisyjnego środka transportu, • poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez odpowiednie oznakowanie i doświetlenie ścieżek dla pieszych oraz przejść dla pieszych, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury oświetlenia ulicznego, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury przystankowej, • podniesienie funkcjonalności i jakości transportu zbiorowego poprzez modernizację infrastruktury przystankowej, • integracja transportu zbiorowego poprzez utworzenie przystanku autobusowego przy dworcu kolejowym w Kamieńcu Ząbkowickim przy współpracy z PKP S.A., • wyznaczanie i budowa parkingów z poszanowaniem ładu przestrzennego, w tym utworzenie parkingu typu Park&Ride przy dworcu kolejowym w Kamieńcu Ząbkowickim, • modernizacja oraz rozbudowa sieci wodociągowej, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury wodociągowej, w tym m.in. poprzez odmulenie części istniejących oraz budowę nowych ujęć wody, • modernizacja oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnej, • modernizacja/ budowa oczyszczalni ścieków w Kamieńcu Ząbkowickim,	Poprawa stanu technicznego i funkcjonalności sieci drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej, ze szczególnym uwzględnieniem oświetlenia ulicznego. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego. Zwiększenie dostępności przestrzennej i komunikacyjnej poprzez rozwój i integrację różnych form transportu. Rozwój efektywnego systemu wodociągowo-kanalizacyjnego zwiększającego komfort życia mieszkańców i ochronę środowiska. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Zapewnienie dostępu mieszkańcom do wysokiej jakości sieci internetowej.	• długość wybudowanych dróg gminnych (km) • długość wyremontowanych dróg gminnych (km) • liczba wybudowanych obwodnic (szt.) • liczba wymienionych opraw oświetleniowych (szt.) • liczba wyremontowanych przystanków autobusowych (szt.) • liczba wyremontowanych przystanków autobusowych (szt.) • liczba utworzonych parkingów Park&Ride, • długość wybudowanej sieci wodociągowej (km) • długość wyremontowanej sieci wodociągowej (km) • długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km) • długość wyremontowanej sieci kanalizacyjnej (km) • liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków (szt.) • liczba wybudowanych modułowych oczyszczalni ścieków (szt.) • liczba punktów monitoringu wizyjnego (szt.)

	• rozwój spójnego systemu kanalizacji sanitarnej, w tym poprzez budowę modułowych oczyszczalni ścieków w poszczególnych sołectwach, • wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną, • poprawa bezpieczeństwa poprzez rozbudowę monitoringu wizyjnego, • zwiększenie poziomu współpracy z Komisariatem Policji w Kamieńcu Ząbkowickim, w tym dążenie do zwiększenia częstotliwości patroli w miejscach o podniesionym poziomie przestępczości, • zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz rozwój e-usług		

KLIMAT I ŚRODOWISKO

W ramach realizacji **celu strategicznego 2: „Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu”**, wyznaczono trzy cele operacyjne, które odpowiadają na najważniejsze wyzwania ekologiczne i klimatyczne:

2.1. **Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych,**
2.2. **Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej,**
2.3. **Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska.**

Realizacja zaplanowanych działań będzie koncentrować się na kompleksowej ochronie zasobów naturalnych gminy, obejmując działania wspierające bioróżnorodność, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych oraz zwiększanie powierzchni terenów zielonych. Szczególne znaczenie będzie miało wprowadzanie roślinności wpływającej na poprawę jakości powietrza i mikroklimatu, ochrona lokalnych siedlisk oraz ograniczanie negatywnego wpływu antropopresji.

Istotnym elementem działań będzie również rozwój infrastruktury ochrony środowiska, w tym systemów monitoringu jakości powietrza oraz gospodarki wodno-ściekowej, a także zwiększanie skuteczności ochrony zasobów wodnych, retencji i ograniczania zanieczyszczeń na obszarach nieskanalizowanych.

Równolegle Gmina podejmie działania służące adaptacji do zmian klimatu, tym m.in. rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, budowę zbiorników retencyjnych i mikroretencji, a także wsparcie dla systemów ochrony przeciwpowodziowej. Kluczowe będzie także zwiększanie efektywności energetycznej budynków publicznych, termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła na ekologiczne oraz promocja odnawialnych źródeł energii, w tym biogazowni. Wdrażanie tych rozwiązań pozwoli na ograniczanie emisji zanieczyszczeń, wzrost samowystarczalności energetycznej oraz zwiększenie odporności gminy na skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Ważnym komponentem będzie edukacja ekologiczna i klimatyczna, obejmująca zarówno działania informacyjne, jak i wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców. Poprzez aktywizację lokalnej społeczności, promowanie odpowiedzialnych postaw proekologicznych i integrację edukacji środowiskowej wśród dzieci i młodzieży, Gmina będzie wzmacniać świadomość mieszkańców i ich zaangażowanie w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu			
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
2.1. Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	• utrzymanie właściwości ekosystemów poprzez ochronę i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej i krajobrazowej, • zachowanie integralności i właściwości ekosystemowych istniejących obszarów objętych ochroną przyrody, • ochrona bioróżnorodności gminy poprzez utrzymanie naturalnych korytarzy ekologicznych i ochronę lokalnych siedlisk przyrodniczych, • zwiększanie powierzchni terenów zielonych poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń roślin w celu poprawy jakości powietrza oraz mikroklimatu, • rewaloryzacja istniejących terenów zielonych, w tym m.in. parków i zieleńców, • ograniczanie antropopresji na cenne tereny przyrodnicze poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne i działania informacyjne, • zrównoważona gospodarka zasobami wodnymi poprzez działania melioracyjne, retencyjne i utrzymaniowe, • zwiększenie skuteczności ochrony wód powierzchniowych i gruntowych poprzez redukcję źródeł zanieczyszczeń oraz kontrolę gospodarki ściekowej na obszarach bez dostępu do sieci kanalizacyjnej, • rozwój systemu czujników jakości powietrza w celu bieżącego monitoringu stanu powietrza atmosferycznego, • rozwój lokalnego systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu i jakości powietrza,	Wzmocnienie ochrony obszarów cennych przyrodniczo poprzez zrównoważoną politykę przestrzenną, ograniczenie presji antropogenicznej oraz działania na rzecz zachowania i zwiększania lokalnej bioróżnorodności. Zapewnienie spójności i ciągłości korytarzy ekologicznych w celu wsparcia naturalnych procesów przyrodniczych oraz ochrony lokalnych ekosystemów i siedlisk. Zrównoważone gospodarowanie środowiskiem przyrodniczym z uwzględnieniem ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów wodnych. Wzmocnienie działań na rzecz czystego powietrza poprzez skuteczny monitoring i wsparcie społeczności lokalnej w działaniach prośrodowiskowych.	• liczba nowych nasadzeń (szt.) • powierzchnia terenów zielonych (ha) • liczba kontroli w zakresie wywozu nieczystości ciekłych rocznie (szt.) • liczba zamontowanych czujników jakości powietrza (szt.) • masa materiałów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia (Mg) • liczba zaktualizowanych dokumentów w zakresie ochrony środowiska (szt.)

	• kontynuacja działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez wsparcie mieszkańców w demontażu, odbiorze i unieszkodliwianiu materiałów azbestowych oraz aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, • opracowanie nowych oraz aktualizacja istniejących dokumentów strategicznych i programowych w zakresie ochrony środowiska		
2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej	• zapobieganie powodziom i przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom, tym m.in. poprzez budowę zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki", • zwiększanie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury małej retencji, • rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym m.in. poprzez rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury, • rozwój terenów zielonych, w tym poprzez tworzenie eko ogrodów botanicznych i eko sadów, • poprawa efektywności działania i potencjału służb ratowniczych poprzez doposażenie strażnic OSP, w celu zwiększenia bezpieczeństwa m.in. w zakresie reagowania na skutki anomalii pogodowych, klęsk żywiołowych i wypadków, • poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego poprzez kompleksową termomodernizację, • montaż mikroinstalacji OZE na obiektach i budynkach sektora publicznego, • wdrażanie nowoczesnych technologii w zakresie energetyki odnawialnej dla poprawy bezpieczeństwa i efektywności energetycznej gminy, w tym m.in. poprzez budowę biogazowni, • rozwój lokalnej energetyki prosumenckiej poprzez promocję OZE i wsparcie mieszkańców w ich wdrażaniu, • poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez wymianę wysokoemisyjnych i przestarzałych źródeł	Zwiększona odporność klimatyczna gminy poprzez wdrażanie działań adaptacyjnych wobec ryzyk związanych z powodziami, suszami i innymi zjawiskami ekstremalnymi. Wzmocnienie potencjału operacyjnego lokalnych służb ratowniczych w zakresie szybkiego i skutecznego reagowania na zagrożenia dla ludności i środowiska. Poprawa efektywności energetycznej i zwiększenie samowystarczalności energetycznej gminy poprzez termomodernizację oraz rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Poprawa jakości powietrza poprzez wdrażanie niskoemisyjnych i ekologicznych systemów ogrzewania.	• liczba wybudowanych zbiorników retencyjnych (szt.) • środki przekazane na doposażenie i modernizację jednostek OSP (zł) • liczba wdrożonych rozwiązań z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury (szt.) • liczba budynków publicznych termomodernizacji (szt.) • liczba budynków publicznych poddanych wymianie źródeł ciepła (szt.) • liczba budynków publicznych wyposażonych w mikroinstalacje OZE (szt.) • liczba podjętych działań w zakresie wsparcia mieszkańców w zakresie wymiany źródeł ciepła (szt.)

	ciepła w budynkach sektora publicznego, • ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez wspieranie mieszkańców w procesie wymiany źródeł ogrzewania na niskoemisyjne, • współpraca z operatorami systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych w celu modernizacji i rozwoju sieci elektroenergetycznej		
2.3. Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska	• podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez działania edukacyjne, informacyjne i szkoleniowe w zakresie ochrony środowiska oraz efektywnego gospodarowania energią, • promowanie wśród mieszkańców wiedzy i dobrych praktyk w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, • rozwijanie postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży poprzez edukację środowiskową i działania projektowe, • upowszechnianie wiedzy o segregacji odpadów w celu kształtowania proekologicznych postaw i wspierania efektywnej gospodarki odpadami, • opracowanie oraz rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych wspierających rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców, • wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz ochrony środowiska poprzez systemy dofinansowania działań proekologicznych	Podniesienie poziomu świadomości środowiskowej mieszkańców oraz ich większe zaangażowanie w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Rozwój postaw proekologicznych i wzmocnienie odpowiedzialności społeczności lokalnej za środowisko. Kształtowanie postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży poprzez integrację treści środowiskowych w edukacji formalnej i nieformalnej.	• liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych (szt.) • liczba upowszechnionych materiałów edukacyjnych (szt.) • liczba zrealizowanych programów lub projektów edukacyjnych (szt.) • liczba dofinansowanych inicjatyw oddolnych (szt.)

GOSPODARKA

W ramach realizacji **celu strategicznego 3: „Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej”**, wyznaczono trzy cele operacyjne ukierunkowane na wzmacnianie lokalnej gospodarki, wspieranie zrównoważonego i nowoczesnego rolnictwa oraz pełniejsze wykorzystanie walorów przestrzennych i kulturowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki:

3.1. **Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości,**
3.2. **Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne,**
3.3. **Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa.**

Działania zaplanowane w ramach powyższych celów operacyjnych koncentrują się na tworzeniu sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy transgranicznej, aktywizacji osób bezrobotnych, rozwoju kompetencji mieszkańców i promocji lokalnych produktów. Istotne miejsce zajmuje także wspieranie młodzieży w zakresie kształtowania postaw przedsiębiorczych oraz rozwój forum współpracy przedsiębiorców.

Kluczowym elementem strategii jest również rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej, opartej na lokalnym dziedzictwie, zasobach przyrodniczych i kulturalnych oraz rozbudowie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym tras rowerowych, infrastruktury sportowej i obiektów historycznych. Celem działań jest zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności Gminy Kamieniec Ząbkowicki jako miejsca do wypoczynku i rekreacji.

Trzecim istotnym obszarem działań jest wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa, obejmujące promowanie rolnictwa ekologicznego, rozwój doradztwa, wparcie dla pszczelarstwa, retencję wody i ochronę zasobów przyrodniczych. Zaplanowane działania sprzyjają wzmacnianiu konkurencyjności lokalnych gospodarstw i poprawie jakości produkcji rolnej.

Realizacja tych działań pozwoli na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki, poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie lokalnej tożsamości i rozwój kapitału społecznego. W dłuższej perspektywie przełoży się to na zwiększenie dochodów gminy, rozwój lokalnego rynku pracy oraz promocję Kamieńca Ząbkowickiego jako atrakcyjnego miejsca do życia, pracy i wypoczynku.

Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej			
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	• wzmacnianie współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem bliskości Czech i Niemiec jako partnerów strategicznych, • rozwój oferty gospodarczej zachęcającej do powstania nowych przedsiębiorstw i inwestycji, • tworzenie instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców, w tym zachęt do podejmowania działalności gospodarczej, • wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego poprzez wdrażanie różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji, zdobywania kompetencji i doświadczenia zawodowego mieszkańców, • zapewnienie doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania funduszy zewnętrznych, cyfryzacji, oraz innowacyjnych rozwiązań w prowadzeniu działalności, • kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych dzieci i młodzieży poprzez programy edukacyjne i projekty szkolne, • zapewnienie doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania funduszy zewnętrznych, cyfryzacji, oraz innowacyjnych rozwiązań w prowadzeniu działalności, • utworzenie lokalnego forum przedsiębiorczości jako platformy współpracy, wymiany doświadczeń i integracji środowiska gospodarczego, • wsparcie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy	Wzmocnienie lokalnego potencjału gospodarczego i wzrost aktywności przedsiębiorczej. Wzmocnienie kompetencji i postaw przedsiębiorczych mieszkańców wspierających rozwój lokalnej gospodarki. Wzrost poziomu kwalifikacji i kompetencji zawodowych mieszkańców. Wzmocnienie pozycji lokalnych firm i rolników poprzez promocję lokalnych produktów i skracanie łańcuchów dostaw.	• liczba nowych podmiotów gospodarczych (szt.) • liczba podmiotów gospodarczych korzystających z systemu ulg i zachęt do prowadzenia działalności gospodarczej (szt.) • liczba przeprowadzonych akcji podnoszących kwalifikacje zawodowe mieszkańców (szt.) • liczba przeprowadzonych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla przedsiębiorców (szt.) • liczba przeprowadzonych zajęć z podstaw przedsiębiorczości dla dzieci i młodzieży (szt.)

3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne	• zachowanie, modernizacja oraz zwiększenie rozpoznawalności zabytkowych obiektów i przestrzeni, w tym m.in. pałacu Marianny Orańskiej, • rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym dążenie do powstania bazy noclegowej i gastronomicznej, • stwarzanie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji aktywnej poprzez rozwój infrastruktury rowerowej, kajakowej oraz wodnej, • odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym m.in. szlaków pieszych, rowerowych oraz obiektów zabytkowych, • wzmacnianie wykorzystania istniejących obiektów kulturalnych i sportowych w rozwoju turystyki i oferty rekreacyjnej gminy, • tworzenie i zagospodarowanie lokalnych przestrzeni rekreacyjnych odpowiadających na potrzeby mieszkańców w zakresie wypoczynku i integracji, w tym m.in. wokół zbiornika „Topola" oraz przyszłego zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki", • rozszerzanie oferty turystyki aktywnej i rekreacji, m.in. poprzez rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym budowę basenu odkrytego, skateparku oraz wielofunkcyjnej hali widowiskowo-sportowej, • modernizacja elementów infrastruktury kulturalnej, w tym Miejskiego Centrum Kultury oraz świetlic wiejskich, • utworzenie punktu informacji turystycznej w budynku dworca kolejowego w Kamieńcu Ząbkowickim, • opracowanie strategii promocji gminy Kamieniec Ząbkowicki, • rozwijanie współpracy transgranicznej i partnerskiej w celu wzmacniania potencjału promocyjnego Gminy oraz rozszerzania oferty kulturalnej • dążenie do wykreowania i promocji lokalnego produktu, • współpraca z NGO w celu zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzenia oferty kulturalnej i sportowej,	Zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez utrzymanie obiektów zabytkowych w dobrym stanie technicznym oraz zwiększenie ich dostępności i rozpoznawalności. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy dzięki rozwojowi infrastruktury oraz zróżnicowanej oferty rekreacyjnej i form spędzania czasu wolnego. Zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności gminy, sprzyjające napływowi nowych mieszkańców oraz rozwojowi ruchu turystycznego. Wzrost rozpoznawalności gminy jako atrakcyjnego miejsca do rekreacji, aktywnego spędzania czasu wolnego i wypoczynku.	• liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych (szt.) • liczba wprowadzonych oznaczeń infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (szt.) • liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych (szt.) • liczba utworzonych punktów informacji turystycznej (szt.) • liczba opracowanych strategii rozwoju promocji gminy (szt.) • liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych gminy (szt.) • liczba zorganizowanych wydarzeń promujących gminę (szt.) • liczba wykreowanych produktów lokalnych (szt.)

	• aktywne prowadzenie kampanii promocyjnej gminy, w tym poprzez opracowanie i rozpowszechnianie lokalnego przewodnika oraz materiałów i folderów promocyjnych, • wzmacnianie rozpoznawalności gminy w skali lokalnej i regionalnej poprzez organizację wydarzeń kulturalnych o charakterze promocyjnym		
3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa	• wspieranie innowacji w rolnictwie, tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rolnych, • wsparcie mieszkańców przy tworzeniu MŚP przetwórstwa rolno-spożywczego dostosowanego do potrzeb rynków lokalnych, • rozwój doradztwa i wsparcia merytorycznego w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki jako elementów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, • wsparcie dla rolników indywidualnych w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, • organizowanie szkoleń z zakresu nowoczesnych technologii rolniczych, efektywności produkcji, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, • wsparcie dla pszczelarstwa w celu wzmocnienia rolnictwa i ekosystemów, • ochrona gruntów o wysokiej przydatności rolniczej, • realizacja szkoleń w zakresie zmian klimatycznych dla rolników, w szczególności związanych z przeciwdziałaniem skutkom suszy, • realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochronnych roślin	Rozwój zrównoważonego rolnictwa oraz wysoka jakość lokalnej produkcji. Wzmocnienie konkurencyjności lokalnego rolnictwa. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności lokalnego rolnictwa w oparciu o zrównoważony rozwój i ochronę środowiska. Wzrost świadomości rolników w zakresie istoty ochrony zasobów przyrodniczych, w tym retencji wodnej.	• liczba gospodarstw ekologicznych (szt.) • liczba zrealizowanych spotkań w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych dla rolników (szt.) • liczba przeprowadzony spotkań w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych w rolnictwie (szt.) • ilość zebranych odpadów powstałych z działalności rolniczej (Mg)

SPOŁECZNOŚĆ

W ramach realizacji **celu strategicznego 4: „Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia”**, wyznaczono trzy cele operacyjne koncentrujące się na kluczowych aspektach poprawy jakości życia lokalnej społeczności Gminy Kamieniec Ząbkowicki:

4.1. **Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności,**
4.2. **Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców,**
4.3. **Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową.**

Działania zaplanowane w ramach powyższych celów operacyjnych odpowiadają na najważniejsze wyzwania społeczne stojące przed Gminą Kamieniec Ząbkowicki. W zakresie edukacji obejmują one m.in. rozwój opieki żłobkowej i przedszkolnej, modernizację oraz doposażenie infrastruktury szkół i obiektów sportowych, organizację zajęć pozalekcyjnych i programów wyrównawczych dla uczniów, wsparcie nauczycieli, a także rozwój kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży.

W obszarze usług społecznych i zdrowotnych działania koncentrują się na rozwoju wsparcia dla osób starszych, z niepełnosprawnościami, rodzin w kryzysie oraz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przewidziano m.in. rozwój mieszkań komunalnych i socjalnych, opieki środowiskowej i rehabilitacyjnej, poradnictwa obywatelskiego i przeciwdziałania uzależnieniom, a także dalszej działalności Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej.

Trzeci cel operacyjny skupia się na aktywizacji społeczności lokalnej, w tym poprzez wspieranie działalności instytucji kultury, organizacji pozarządowych (w szczególności KGW i OSP), tworzenie przestrzeni integracyjnych i międzypokoleniowych, rozwój wydarzeń o charakterze sportowym i kulturalnym oraz promowanie aktywności obywatelskiej.

Realizacja wskazanych działań przyczyni się do budowy silnej, otwartej i solidarnej społeczności lokalnej, zapewniającej wysoki poziom usług edukacyjnych, opiekuńczych i zdrowotnych. W dłuższej perspektywie umożliwi to tworzenie przyjaznego i atrakcyjnego miejsca do życia – wspierającego mieszkańców w każdym wieku i wzmacniającego potencjał społeczny oraz demograficzny Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia			
Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności	• utworzenie placówki opieki nad dziećmi do lat 3, • zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej z uwzględnieniem aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania, • modernizacja i doposażenie infrastruktury szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt edukacyjny, wspierające rozwój kompetencji uczniów i poprawę jakości kształcenia, • wzmacnianie bazy sportowej szkół, sprzyjającej rozwojowi aktywności fizycznej uczniów, w tym m.in. poprzez modernizację hali sportowej w Szkole Podstawowej nr 2, • tworzenie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni szkolnej poprzez działania profilaktyczne, edukacyjne oraz zapewnienie wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży, • wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez zajęcia pozalekcyjne o profilu sportowym, artystycznym i naukowym. • rozwój kompetencji kluczowych, w tym wprowadzanie zajęć z technologii cyfrowych, takich jak programowanie, robotyka, grafika komputerowa, • dalsze wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce, w tym poprzez indywidualizację nauczania i dodatkowe wyrównawcze, • programy wspierające uczniów szczególnie uzdolnionych, w tym koła zainteresowań, olimpiady, • wspieranie rozwoju zdrowych nawyków wśród dzieci i młodzieży poprzez promocję aktywności fizycznej oraz działania z zakresu edukacji prozdrowotnej,	Rozwój opieki żłobkowej jako element wspierający politykę prorodzinną i ułatwiający powrót rodziców na rynek pracy. Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej i sportowej, wspierająca podnoszenie poziomu kształcenia oraz rozwój aktywności fizycznej dzieci i młodzieży. Zróżnicowana oferta zajęć pozalekcyjnych sprzyjająca wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży. Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z trudnościami w nauce oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej. Wzmacnianie kompetencji zawodowych nauczycieli i pedagogów poprzez szkolenia oraz dostęp do nowoczesnych metod i narzędzi dydaktycznych.	• liczba placówek opieki nad dziećmi do lat 3 (szt.) • poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej (%) • liczba doposażonych placówek przedszkolnych (szt.) • liczba doposażonych placówek szkolnych (szt.) • liczba placówek szkolnych ze zmodernizowanymi elementami infrastruktury sportowej (szt.) • liczba dodatkowych zajęć pozalekcyjnych (szt.) • liczba uczniów otrzymujących dodatkowe wsparcie (os.) • liczba przeprowadzonych kursów i szkoleń dla nauczycieli (szt.)

	• edukacja ekologiczna i obywatelska – wprowadzenie programów uczących dzieci odpowiedzialności społecznej i środowiskowej, • doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej poprzez kursy i szkolenia dla nauczycieli		
4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców	• wsparcie działalności Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) raz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej, • wsparcie działalności Centrum Integracji Społecznej (CIS), • podnoszenie kwalifikacji pracowników społecznych – szkolenia dla osób pracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami (w tym seniorami, osobami z niepełnosprawnościami, rodzinami w kryzysie), • rozwój usług opiekuńczych, asystenckich, rehabilitacyjnych, w tym dostosowanie ich do potrzeb odbiorców, zwiększenie oferty opiekuńczej, włączającej oraz aktywizującej dla osób z niepełnosprawnością, • rozwój mieszkalnictwa komunalnego oraz socjalnego, w tym dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • utworzenie Dziennego Domu Pobytu, • rozwój systemu poradnictwa obywatelskiego i prawnego, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia w sprawach mieszkaniowych, rodzinnych i administracyjnych, skierowanego do osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, • wspieranie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych i z niepełnosprawnościami poprzez rozwój usług społecznych i działań aktywizujących, • zwiększenie udziału osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, • wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym oraz rozwój programów	Rozwój działalności Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej. Zwiększona jakość i skuteczność usług społecznych dzięki podnoszeniu kwalifikacji pracowników. Wzrost skuteczności działań w zakresie zapobiegania i reagowania na wyzwania społeczne. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Poprawa dostępności zasobów mieszkaniowych dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zwiększenie samodzielności mieszkańców w rozwiązywaniu problemów życiowych. Zwiększona dostępność usług medycznych i profilaktycznych dla mieszkańców. Zwiększenie poziomu wiedzy i zaangażowania mieszkańców w działania na rzecz zdrowego stylu życia, profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.	• liczba przeszkolonych pracowników socjalnych (os.) • liczba nowo wprowadzonych usług społecznych (szt.) • liczba mieszkań komunalnych na terenie gminy (szt.) • liczba mieszkań socjalnych na terenie gminy (szt.) • liczba utworzonych miejsc w Domu Dziennego Pobytu (szt.) • liczba osób, które skorzystały z poradnictwa obywatelskiego lub prawnego (os.) • liczba inicjatyw przeciwdziałających marginalizacji społecznej (szt.) • liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych (szt.) • liczba kampanii edukacyjnych w zakresie dbałości o zdrowie (szt.)

	zdrowotnych i profilaktycznych, • rozwój i promocja edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców w celu zwiększenia świadomości na temat zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych, • prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz wzmocnienie systemu wsparcia terapeutycznego dla osób uzależnionych i współuzależnionych		
4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową	• wsparcie działalności Miejskiego Centrum Kultury (MCK) oraz Biblioteki Publicznej w Kamieńcu Ząbkowickim wraz z filiami, • rozwój całorocznej, zróżnicowanej oferty zajęć sportowych i kulturalnych dla mieszkańców, realizowanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i sołectwami, • rozszerzanie oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów, • wspieranie integracji społecznej, w tym międzypokoleniowej, oraz przeciwdziałanie marginalizacji osób narażonych na wykluczenie, • wzmacnianie zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny i promocję gminy poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych i aktywności obywatelskiej, • tworzenie i rozwijanie przestrzeni integracji społecznej sprzyjających wspólnemu spędzaniu czasu wolnego i budowaniu więzi sąsiedzkich, • wsparcie i aktywizacja świetlic wiejskich, w tym m.in. poprzez ich doposażenie oraz zapewnienie zróżnicowanej oferty zajęć, • kontynuacja współpracy z NGO i stowarzyszeniami w zakresie wspólnej organizacji wydarzeń i inicjatyw społecznych, • wsparcie NGO, w szczególności KGW oraz jednostek OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne	Rozwój działalności Miejskiego Centrum Kultury (MCK) oraz Biblioteki Publicznej w Kamieńcu Ząbkowickim wraz z filiami. Poszerzenie i zróżnicowanie oferty kulturalnej i sportowej, dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych i społecznych. Zwiększenie aktywności obywatelskiej oraz zaangażowania mieszkańców w życie społeczne i rozwój gminy. Zacieśnianie więzi społecznych i międzypokoleniowych wśród mieszkańców. Wzmocnienie potencjału i rozwoju działalności organizacji pozarządowych.	• liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych i sportowych (szt.) • liczba miejsc integracji społecznej (szt.) • obiektów realizujących ofertę kulturalną na terenie gminy (szt.) • liczba organizacji pozarządowych współpracujących z gminą (szt.) • środki przekazane na doposażenie organizacji pozarządowych (zł)

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest gminą miejsko-wiejską położoną w powiecie ząbkowickim, w południowo wschodniej części województwa dolnośląskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2024 roku Gminę zamieszkiwało 7 358 osób, stanowiąc 12% mieszkańców powiatu ząbkowickiego. W tym samym roku całkowita powierzchnia Gminy wynosiła 96,7 km^2, co przełożyło się na gęstość zaludnienia równą 76,3 os./km^2.

W skład administracyjny Gminy Kamieniec Ząbkowicki wchodzi miasto Kamieniec Ząbkowicki oraz 14 sołectw: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola, a także Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. Warto zaznaczyć, że od 2021 roku sołectwa Kamieniec Ząbkowicki I oraz II zostały połączone, wspólnie tworząc obszar miasta.

Gmina odznacza się umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą – w strukturze użytkowania gruntów użytki rolne zajmują 60% jej powierzchni. Z kolei użytki leśne zajmują 7% jej powierzchni i koncentrują się w jej centralnej części.

Centrum administracyjno-usługowym Gminy jest miasto Kamieniec Ząbkowicki o zwartej strukturze przestrzennej, gdzie rdzeń zabudowy rozwija się wzdłuż głównych osi komunikacyjnych – ulic Ząbkowickiej, Złotostockiej, Kolejowej i Szkolnej. Centrum obszaru miejskiego zlokalizowane wokół skrzyżowania głównych ulic i obejmuje najcenniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego, w tym zespół zabudowań dawnego opactwa cysterskiego oraz Górę Zamkową z pałacem Marianny Orańskiej. Zabudowa jednorodzinna koncentruje się głównie przy ulicach Kolejowej, Kłodzkiej, Skoroleckiej, Mostowej oraz Wodociągowej. Z kolei funkcje usługowe i handlowe skupiają się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych oraz na terenach osiedli mieszkaniowych, natomiast usługi publiczne rozmieszczone są punktowo, bez wyraźnie wyodrębnionego centrum. Ważnym elementem miejskiej struktury przestrzennej pozostają tereny zieleni oraz kompleksy sportowo-rekreacyjne.

Struktura przestrzenna obszaru wiejskiego Gminy Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się natomiast dominacją zabudowy zagrodowej, zlokalizowanej głównie wzdłuż osi komunikacyjnych, przy których koncentrują się również podstawowe usługi handlowe i publiczne. W większych wsiach zabudowa ta przybiera formę zwartego układu przestrzennego, tworząc lokalne centra o wyraźnie zarysowanej strukturze. Ważnym elementem krajobrazu kulturowego terenów wiejskich są kościoły oraz historyczne założenia przestrzenne, szczególnie w miejscowościach takich jak Chałupki, Doboszowice, Ożary, Pomianów Górny i Starczów. Natomiast zieleń urządzona na obszarach wiejskich ogranicza się przede wszystkim do otoczenia obiektów sakralnych, cmentarzy oraz zabytkowego parku w Chałupkach.

Funkcję dominującą w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów wiejskich Gminy Kamieniec Ząbkowicki pełni rolnictwo, które kształtuje krajobraz oraz sposób użytkowania terenów w przeważającej części sołectw. Natomiast funkcje uzupełniające stanowią drobne usługi i działalność wytwórcza, szczególnie skoncentrowane w większych wsiach, a także działalność górnicza, obejmująca eksploatację kruszywa w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz kamienia w rejonie

Doboszowic, Mrokocina i Pomianowa Górnego. Struktura ta odzwierciedla tradycyjny, rolniczy charakter jednostki, przy jednoczesnym stopniowym wzroście roli funkcji pozarolniczych, które mogą w przyszłości wspierać procesy dywersyfikacji obszarów wiejskich.

Jednocześnie sprzyjające warunki do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych występują w rejonie zbiorników wodnych, szczególnie wokół zbiornika retencyjnego „Topola". Ponadto przewiduje się, że planowany do budowy zbiornik „Kamieniec Ząbkowicki" również stanie się znaczącym obszarem aktywności turystyczno-rekreacyjnej.

Gmina charakteryzuje się dobrą dostępnością transportową. Jej sieć drogowa obejmuje połączenia o znaczeniu zarówno regionalnym, jak i lokalnym. Kluczowy element układu komunikacyjnego stanowią drogi wojewódzkie nr 382 i 390, które zapewniają sprawne połączenie z ośrodkiem powiatowym – Ząbkowicami Śląskimi oraz innymi ośrodkami regionalnymi. Uzupełnieniem sieci drogowej są przebiegające przez teren jednostki powiatowe oraz gminne.

Przez teren Gminy przebiegają dwie linie kolejowe:

- linia kolejowa nr 137 relacji Katowice – Legnica,
- linia kolejowa nr 276 relacji Wrocław Główny – Międzylesie.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się wysokim zagęszczeniem sieci kolejowej, co przekłada się na obecność licznych stacji i przystanków zlokalizowanych w mieście Kamieniec Ząbkowicki oraz w miejscowościach Suszka, Starczów i Doboszowice. Szczególną rolę w regionalnym systemie transportu zbiorowego odgrywa stacja kolejowa zlokalizowana na terenie miasta, pełniąca funkcję głównego węzła przesiadkowego zarówno dla mieszkańców jednostki, jak i gmin sąsiednich.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte na mocy Uchwały Nr XL/318/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 28 grudnia 2021 r. Należy zaznaczyć, że w wyniku reformy planowania przestrzennego, Gmina zobowiązana jest do opracowania Planu Ogólnego – dokumentu, który zastąpi jej dotychczasowe Studium.

Zgodnie z zapisami Studium, funkcjonalną Gminy Kamienieć Ząbkowicki podzielić można na następujące typy jednostek:

- ośrodek gminny głównego poziomu obsługi – miasto Kamieniec Ząbkowicki, którego głównym funkcjami rozwojowymi są funkcje produkcyjne, mieszkalnictwo oraz usługi rynkowe i nierynkowe,
- ośrodki pośredniego poziomu obsługi z rozszerzonym programem usługowym – obszary, dla których głównymi funkcjami rozwojowymi obszaru są rolnictwo, mieszkalnictwo, działalność produkcyjna i górnicza oraz usługi rynkowe (wsie Starczów, Doboszowice, Ożary, Byczeń, Topola i Chałupki),
- pozostałe ośrodki (wsie elementarne) – obszary, dla których główne funkcje rozwojowe obejmują rolnictwo, mieszkalnictwo, górnictwo (Pomianów Górny), usługi rynkowe z zakresu turystyki i rekreacji (sołectwa Mrokocin, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Suszka i Śrem).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP) stanowią z kolei akty prawa miejscowego, które regulują funkcję oraz sposób wykorzystania danego terenu. Obecnie na terenie Gminy obowiązuje 12 MPZP, których zasięg obowiązywania obejmuje 99% jej powierzchni. Sytuacja ta świadczy o odpowiedzialnie prowadzonej polityce przestrzennej, zapewniającej ład przestrzenny oraz przewidywalne warunki dla rozwoju społeczno-gospodarczego.

Konsekwentnie prowadzona polityka w zakresie planowania przestrzennego wpłynęła na stosunkowo niski stopień rozproszenia zabudowy. o dalszego rozwoju zabudowy mieszkaniowej predysponowane są tereny położone w obrębie północnej i zachodniej części miasta Kamieniec Ząbkowicki, a także w miejscowościach Suszka oraz Topola. Znajduje to silne uzasadnienie w analizie dotychczasowych uwarunkowań przestrzennych, społecznych i inwestycyjnych Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Z punktu widzenia długofalowej strategii rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki uzupełnianie istniejących struktur urbanistycznych i intensyfikacja zabudowy w otoczeniu miasta wpisują się w cele kształtowania zwartej, funkcjonalnej i efektywnej struktury osadniczej. Pozwala to także na ograniczenie negatywnych skutków rozlewania się zabudowy, przyczyniając się do ochrony ładu przestrzennego i środowiska przyrodniczego.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Natura 2000 Łęgi koło Chałupek,
- 108 pomników przyrody.

Przez jej teren przebiega korytarz ekologiczny Dolina Nysy Kłodzkiej (KPd-18A).

Poza terenami cennymi przyrodniczo, na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki znajdują się liczne zabytki, które stanowią istotne dziedzictwo historyczne i kulturowe regionu. Aktualnie Gminna Ewidencja Zabytków obejmuje 142 karty adresowe zabytków nieruchomych, 19 kart obszarów chronionych archeologicznie oraz 123 karty stanowisk archeologicznych. Co istotne, część tych obiektów została wpisana do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego, co dodatkowo podkreśla ich znaczenie i potencjał rozwojowy.

Co ważne, na terenie Gminy znajduje się także Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej", który obejmuje unikatowe w skali ponadregionalnej założenie krajobrazowe, którego dominantę stanowi pałac Marianny Orańskiej oraz dawne opactwo cysterskie z osadą przyklasztorną, dolina rzeki Budzówki z błoniami i kościołem ewangelickim Trójcy Świętej u podnóża Góry Zamkowej, dolina Nysy Kłodzkiej oraz osada z młynem wodnym w Małym Byczeniu.

Czynnikiem wpływającym na jej rozwój są również przebiegające przez teren Gminy szlaki turystyczne, w tym:

- piesze szlaki turystyczne:
    - szlak niebieski w relacji PKP Kamieniec Ząbkowicki – Ożary,

  - szlak żółty w relacji PKP Kamieniec Ząbkowicki – Stolec – Ząbkowice Śląskie – Bardo,
  - szlak żółty w relacji PKP Paczków – Ziębice,
  - szlak zielony relacji Bardo – Złoty Stok – Radochów,
  - szlak zielony w relacji PKP Starczów – Służejów – Rososznica – Czerńczyce – Muszkowice – Bukowy Las,
- samochodowe szlaki turystyczne:
  - Transgraniczny Szlak Królewny Marianny Orańskiej,
  - Szlak Cysterski,
  - Europejski Szlak Zamków i Pałaców,
- szlaki rowerowe:
  - ER 8 – fragment Europejskiego Szlaku Cystersów,
  - EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk,
  - Trasa podziemnych atrakcji, w relacji Złoty Stok – Srebrna Góra – Nowa Ruda – Walim – Zagórze Śląskie,
  - Szlak rowerowy w relacji Kłodzko – PKP Kamieniec Ząbkowicki,
  - Szlak turystyczny w relacji Mąkolno – Osina Wielka,
  - Szlak turystyczny wokół Góry Zamkowej,
- szlak kajakowy przebiegający po rzece Nysa Kłodzka i prowadzący od strony Kłodzka/Barda do zbiornika „Topola".

Pod względem hydrograficznym, obszar Gminy Kamieniec Ząbkowicki w całości położony jest w dorzeczu Odry, w zlewni Nysy Kłodzkiej. Charakterystyczną cechą lokalnego systemu hydrograficznego jest symetryczny układ sieci rzecznej – w północnej części dominują lewobrzeżne dopływy Nysy Kłodzkiej o charakterze rzek nizinnych, natomiast w części południowej przeważają prawobrzeżne dopływy o cechach rzek górsko-nizinnych. Dodatkowo sieć hydrograficzną uzupełniana jest przez mniejsze cieki wodne.

Gmina położona jest w obrębie 11 JCWP rzecznych:

- Budzówka,
- Trująca,
- Mąkolnica,
- Studew,
- Potok Ożarski,
- Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej,
- Nysa Kłodzka od zb. Kozielno do zb. Otmuchów,
- Młynówka Pomianowska,
- Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do zb. Kozielno,
- Grzmiąca do zb. Kozielno,
- Dopływ spod Starczowa.

Do elementów wód powierzchniowych na terenie Gminy należą również zbiorniki wodne „Topola" i „Kozielno", które pełnią zróżnicowane funkcje, w tym w zakresie retencji, ochrony przeciwpowodziowej, produkcji energii oraz rekreacji.

Gmina położona jest w obrębie 2 JCWP zbiornikowych:

- Zb. Topola,
- Zb. Kozielno.

Ponadto Gmina położona jest w obrębie JCWPd nr 109.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy należy uwzględnić występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią, które mają wpływ na możliwości zagospodarowania przestrzennego, lokalizację inwestycji oraz konieczność uwzględnienia ograniczeń wynikających z przepisów prawa wodnego i planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Gmina Kamieniec Ząbkowicki znajduje się (na podstawie map zagrożenia powodziowego udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- częściowo na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%);
- częściowo na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%);
- częściowo na obszarach, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat);
- częściowo na obszarach obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego,
- częściowo na obszarach obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzącej.

Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudnienia zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki obowiązują zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry.

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy, obszar Gminy Kamieniec Ząbkowicki zagrożony jest występowaniem wszystkich rodzajów suszy, których klasy zagrożeń są lokalnie zróżnicowane:

- susza atmosferyczna – cały obszar ekstremalnie zagrożony,
- susza rolnicza – większość obszaru słabo zagrożona, a lokalnie umiarkowanie,
- susza hydrologiczna – cały obszar silnie zagrożony,
- susza hydrogeologiczna – większość obszaru słabo i umiarkowanie zagrożona, a lokalnie silnie.

W łącznym zestawieniu większość obszaru Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest umiarkowanie zagrożona występowaniem suszy. Inne warunki obserwowane są przede wszystkim w południowo-zachodniej i północno-wschodniej części, gdzie zagrożenie jest silne.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki obserwuje się czynne procesy geomorfologiczne. Obecnie na jej terenie zidentyfikowano 6 osuwisk, a także wyznaczono 2 obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych ziemi i 3 obszary predysponowane do występowania tego rodzaju zjawisk.

Gmina posiada zasoby złóż naturalnych, a na jej terenie udokumentowano 16 złóż surowców naturalnych, przy czym tylko część z nich jest zagospodarowana. Obecnie w obrębie jednostki znajduje się 10 obszarów górniczych:

- obszar „Byczeń III" (nr 10-1/6/540), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2050 r.,
- obszar „Topola Zbiornik" (nr 10-1/6/482), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2045 r.,
- obszar „Pomianów-Pole A-1 (nr 10-1/6/481), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2045 r.,
- obszar „Pomianów Górny III (nr 10-1/5/468), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 20.09.2049 r.
- obszar „Pilce-Dzbanów 1B" (nr 10-1/5/439a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 04.06.2058 r.,
- obszar „Bartniki III-Pole A" (nr 10-1/5/394a/b), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2035 r.,
- obszar „Bartniki III" (nr 10-1/5/394a/a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2035 r.,
- obszar „Doboszewice III" (nr 10-1/4/349), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2042 r.,
- obszar „Doboszewice 1B (nr 10-1/2/133a/b), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 21.09.2055 r.,
- obszar „Doboszewice 1A (nr 10-1/133a/a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 21.09.2055 r.

Obecnie na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki znajdują się następujące elementy infrastruktury elektroenergetycznej:

- stacja 110/20 kV GPZ Kamieniec Ząbkowicki,

- linie wysokiego napięcia 110 kV,
- linie średniego napięcia 20 kV,
- linie niskiego napięcia 0,4 kV,
- stacje transformatorowe 20/0,4 kV słupowe, wieżowe i kontenerowe.

Ponadto przez jej teren 2 linie napowietrzne o napięciu 110 kV relacji:

- S – 293 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Ząbkowice Śląskie,
- S – 294 GPZ Kamieniec Ząbkowicki – kierunek Paczków.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju OZE. Obecnie na jej terenie funkcjonują następujące instalacje:

- elektrownia fotowoltaiczna w miejscowości Mrokocin o łącznej mocy do 1 000 kW,
- elektrownia fotowoltaiczna o mocy 1 500 kW z magazynem energii o mocy 200 kW zlokalizowana pomiędzy Kamieńcem Ząbkowickim a Suszką,
- elektrownia wodna zlokalizowana na zbiorniku retencyjnym „Topola".

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (PZPWD), przyjętego na mocy uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 roku. Zgodnie z jego zapisami, Gmina Kamieniec Ząbkowicki zaliczona została do:

- Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego,
- Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego (strefa górska),
- Obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo,
- gmin w granicach których zlokalizowane są tereny kolejowe zamknięte,
- gmin, w których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym oraz obszary ochrony zbiorników wód podziemnych.

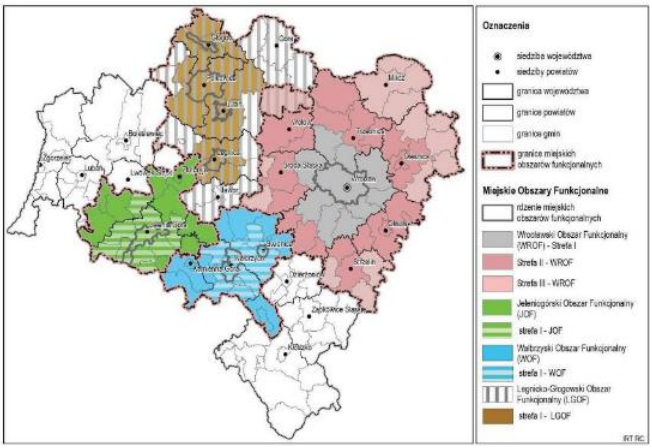

Ryc. 2. Podział województwa dolnośląskiego na obszary funkcjonalne
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

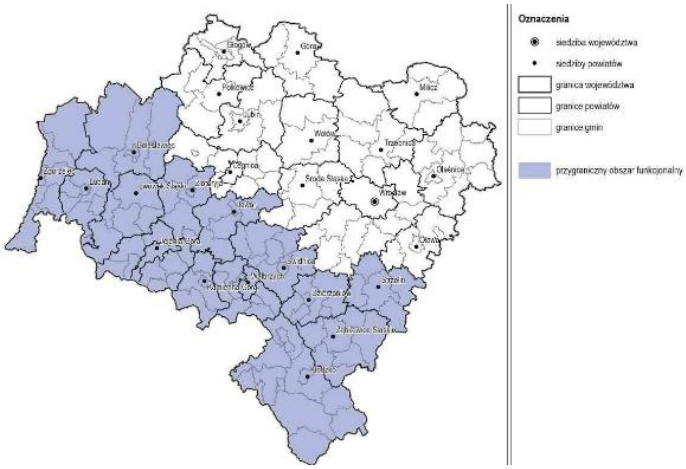

Ryc. 3. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

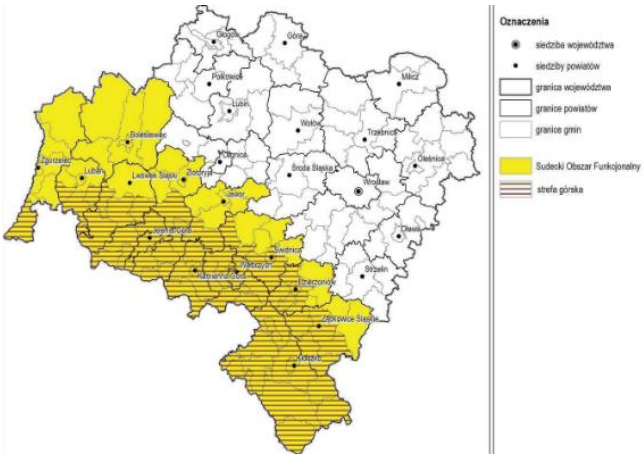

Ryc. 4. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

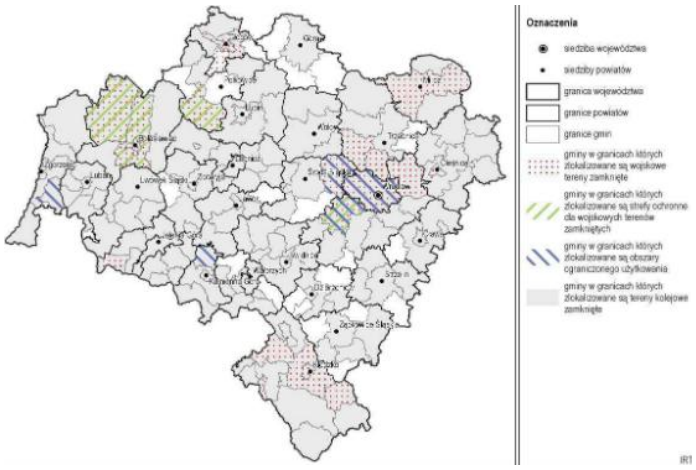

Ryc. 5. Tereny zamknięte i obszary ograniczonego użytkowania w województwie dolnośląskim
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

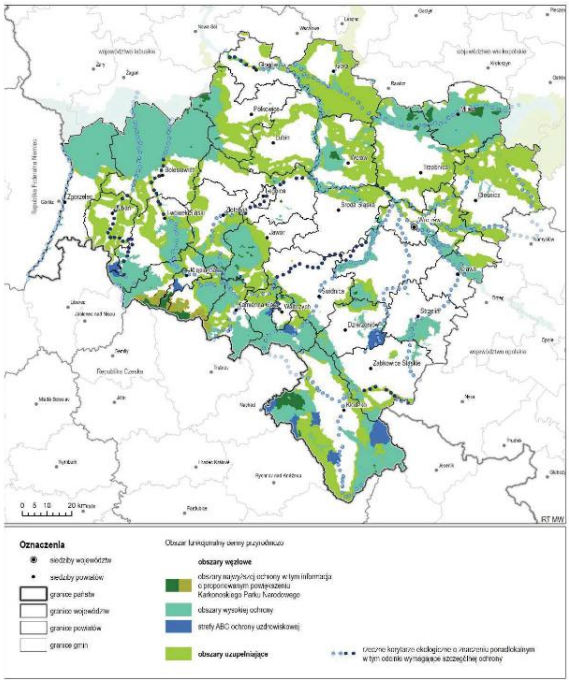

Ryc. 6. Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

W poniższej tabeli przedstawiono cele oraz kierunku działań z zakresu rozwoju polityki przestrzennej zawarte w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Tab. 8. Cele oraz kierunki polityki przestrzennej województwa dolnośląskiego

Cele	Kierunki
Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowania hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy	Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi
	Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją
	Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji
	Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług

	publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami
Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiskowa przyrodniczego, kulturowego i krajobrazowego	Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich
	Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu
	Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska
Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka	Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu
	Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów
	Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej
	Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych
	Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy
	Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców
Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej	Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T
	Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Dla każdego z wymienionych celów, plan określa zasady prowadzenia polityki przestrzennej. Wśród najważniejszych należy wymienić przede wszystkim: zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją, ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska, zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych i ograniczenie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych.

Określając ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki należy brać pod uwagę również postulaty kierowane do gminy wskazane w PZWD. Zalicza się do nich ustalenia zwarte w Planie dotyczące zasad zagospodarowania dla gmin znajdujących się na obszarach funkcjonalnych. Są nimi:

- Zwiększanie lesistości lądowych korytarzy ekologicznych w celu odzyskania ich drożności (docelowa odległość między płatami lasów, zadrzewień lub zakrzaczeń nie powinna przekraczać kilkuset metrów do 1 km i nie powinna być przecięta innymi barierami dla zwierząt); nie należy zalesiać cennych przyrodniczo obszarów otwartych, takich jak turzycowiska, bogate zespoły łąkowe, obszary podmokłe oraz osi i ciągów widokowych.
- Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarzy ekologicznych o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy. Wyznaczone na rysunkach Planu nr 2 i 3 korytarze ekologiczne mają przebieg

orientacyjny - szczegółowy przebieg i szczegółowe zasady zagospodarowania korytarzy ekologicznych należy wyznaczać w lokalnych opracowaniach planistycznych w oparciu o aktualne opracowania ekofizjograficzne i inwentaryzacje przyrodnicze, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych.

- Uwzględnianie istniejących analiz krajobrazowych i wytycznych zawartych w planach ochrony dla parków krajobrazowych.
- Wprowadzenie zakazu lokalizacji wysokościowych urządzeń infrastruktury technicznej, takich jak maszty telewizyjne i wieże telefonii komórkowej w strefach ekspozycji widokowej wyznaczonych w studiach gmin.
- Wskazanie w studiach gmin obiektów regionalnej architektury drewnianej wraz z otoczeniem do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków). Wprowadzenie do studium gminy zapisów w zakresie zasad ochrony obiektów regionalnej architektury drewnianej.
- Wskazanie w studiach gmin obszarów planowanych do rozwoju turystyki i rekreacji, które należy wyznaczyć na podstawie szczegółowych analiz przyrodniczych, krajobrazowych, fizjograficznych i kulturowych przyjmując następujące zasady ich turystycznego udostępniania:
  1) w obszarach chronionych realizacja infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami prawnej ochrony tworzących je zasobów,
  2) w terenach zurbanizowanych realizacja zagospodarowania turystycznego przez uzupełnianie luk w istniejącej zabudowie, jej kontynuację, adaptację lub proturystyczną rewitalizację zdegradowanych obszarów,
  3) w obszarach otwartych pod warunkiem zachowania walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu oraz zapewnienia indywidualnych rozwiązań w zakresie infrastruktury technicznej na terenach położonych poza zasięgiem istniejących mediów.
- Wskazanie w studiach gmin obszarów, które wymagają opracowania, we współpracy z sąsiednimi gminami, planów rozwoju ponadlokalnej infrastruktury turystycznej, udostępniającej wskazane obszary jako całość.
- Wskazanie w studiach gmin przebiegu regionalnych szlaków turystycznych, w tym planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z „Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego" przyjętą Uchwałą nr 5425/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 maja 2018 roku.
- Wskazanie w studiach gmin węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.
- Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.
- Wskazanie w studiach gmin przebiegu planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach określonych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.
- Określenie warunków i wskaźników lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii na dachach i zadaszeniach obiektów przy określaniu

wytycznych dla terenów przeznaczanych pod zabudowę usługową i produkcyjną, w szczególności wyznaczanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.

- Zaleca się wskazanie kompleksów zabudowy usługowej lub produkcyjnej o łącznej powierzchni przekraczającej 10 ha, a w szczególności zlokalizowanych na obszarach optymalnej lokalizacji nowych inwestycji, jako obszarów, na których na dachach i zadaszeniach obiektów mogą zostać rozmieszczone urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.
- Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wskazanych w aneksie nr 1 w pozycjach od K174 do K301 oraz od W33 do W119 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
  1) Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2022 , (do czasu aktualizacji dokumentu zgodnie ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 29 lipca 2019 r. poz. 1403),
  2) Planie gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego na lata 2016-2022 wraz z planem inwestycyjnym, (do czasu aktualizacji dokumentu zgodnie ze zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 29 lipca 2019 r. poz. 1403),
  3) Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017.
- Uwzględnienie inwestycji wskazanych w aneksie nr 1 na poz. K31, K32, K45, K138, K139, K140 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
  1) Kontrakt Terytorialny dla Województwa Dolnośląskiego,
  2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
  3) Program zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry,
  4) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.
  5) Założenia do planów rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce na lata 2016-2020 z perspektywą do roku 2030.
- Stosowanie w studiach gmin zasad ochrony środowiska i jego zasobów uwzględniających ograniczanie odpływu wód opadowych i roztopowych (np. doły chłonne, studnie chłonne, zbiorniki retencyjne).
- Uwzględnienie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym ustalonych w dokumentach krajowych, wskazanych w pozycjach od K31 do K143 w aneksie nr 1 i na rysunku Planu nr 9, w tym m.in:
  1) zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych w Kotlinie Kłodzkiej, Kamieniec Ząbkowicki (Kamieniec Ząbkowicki), Nagodzice (Międzylesie), Goszów (Stronie Śląskie), Pawłowice (Kamienic Ząbkowicki);
  2) zabezpieczenie lokalizacji 5 suchych zbiorników retencyjnych w Kotlinie Jeleniogórskiej: Kamienica (Stara Kamienica), Karpniki, Kostrzyca (Mysłakowice), Sędzisław, Stara Białka (Kamienna Góra);
  3) zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych: Świecie (Leśna), Jurków (Leśna), Pawłowice (Ząbkowice Śląskie).
- Ustalanie kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów oraz wytycznych umożliwiających:

1) lokalizowanie w bezpośrednim sąsiedztwie cieków, w lokalnych obniżeniach, zbiorników małej retencji,
2) stosowanie rozwiązań renaturalizacyjnych koryt cieków i ich brzegów oraz spowalniających spływ wody w cieku (zakola, meandry),
3) utrzymanie w użytkowaniu rolniczym terenów podmokłych,
4) odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
5) ograniczanie i kontrolowanie spływu powierzchniowego (retencja skokowa) poprzez przeznaczanie terenów o spadkach powyżej 15% na zalesianie.

- Uwzględnienie inwestycji wskazanych w aneksie nr 1 na poz. K1-K29, K163, K166, K170-K173, K302-K304, K312, KW2-KW11 i na rysunku Planu nr 9, ustalonych w następujących dokumentach:
  1) Kontrakt Terytorialny dla Województwa Dolnośląskiego,
  2) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
  3) Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.),
  4) Krajowy Program Kolejowy do 2023 r.
  5) Master Plan dla Transportu Kolejowego w Polsce do 2030 r.
  6) Koncepcja przygotowania i realizacji inwestycji Port Solidarność – Centralny Port Komunikacyjny dla Rzeczypospolitej Polskiej,
  7) Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016-2023.

Dodatkowo Gminę Kamieniec Ząbkowicki obowiązują postulaty z zakresu kształtowania polityki przestrzennej zawarte w Planie oddziaływujące na wszystkie gminy w województwie. Są nimi:

1. Postulat w zakresie **kierunku 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją:** Uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w Strategii Rozwoju Sudety 2030.
2. Postulat w zakresie **kierunku 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:** Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez: 1) planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, 2) określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach.
3. **Postulat w zakresie kierunku 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami:** Uwzględnienie w studiach gmin konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
4. Postulat w zakresie **kierunku 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:** Obszary korytarzy ekologicznych zidentyfikowanych w Planie oraz w lokalnych opracowaniach planistycznych należy w miarę możliwości chronić przed zabudową ciągłą i lokalizowaniem infrastruktury, planować zalesienia i zadrzewienia pomiędzy istniejącą zabudową i obszarami przyległymi.

5. Postulat **w zakresie kierunku 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:** Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
6. Postulat **w zakresie kierunku 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich:** Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.
7. Postulat **w zakresie kierunku 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich**: Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.
8. Postulat **w zakresie kierunku 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich**: Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).
9. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez: 1) realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi, 2) wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.
10. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Integracja szlaków wodnych ze szlakami pieszymi, rowerowymi i konnymi w ich otoczeniu (wzdłuż rzek o sezonowej zmienności poziomu wód).
11. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
12. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
13. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecznictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.
14. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego" w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.

15. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy.
16. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
17. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0%.
18. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** Wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej: 1) terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowane do rozwoju szlaków turystycznych, 2) obszarów o ekspozycji północnej, obszarów osuwiskowych, zalewowych, inwersyjnych.
19. Postulat w zakresie **kierunku 2.2. korzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu:** W obszarach stykowych wyznaczonych w Planie obszarów funkcjonalnych zapewnienie ciągłości planowanych głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego o przebiegu w korytarzach wskazanych na rysunku Planu nr 2 System ochrony zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych zgodnie z Koncepcją sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego.
20. Postulat w zakresie **kierunku 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:** Ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gruntów rolnych na zabudowę mieszkaniową i usługową.
21. Postulat w zakresie **kierunku 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:** Uwzględnienie ochrony udokumentowanych złóż o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym i planowanie przeznaczenia terenów w sposób niewywołujący potencjalnych konfliktów związanych z ich eksploatacją.
22. Postulat w zakresie **kierunku 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska:** Uwzględnienie w planowaniu przestrzennym występowania wpływów eksploatacji górniczej w zasięgu terenów górniczych.
23. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Dążenie do transformacji systemów zaopatrzenia w ciepło, poprzez: 1) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń zasilanych paliwem gazowym lub ciekłym w przypadku rozwiązań indywidualnych, 2) sukcesywne podłączenia zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wyposażonej w indywidualne źródła ciepła do scentralizowanych lub grupowych systemów grzewczych.
24. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Umożliwienie

wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.

25. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Uwzględnienie możliwości realizacji inwestycji wynikających z planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych w lokalnych opracowaniach planistycznych, w zakresie wskazanym w aneksie nr 3 i na rysunku Planu nr 6.
26. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych - „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim".
27. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach: 1) położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych, 2) niskim nachyleniu terenu – obszary nizinne, 3) wysokim nasłonecznieniu, 4) nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo, oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych.
28. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Wsparcie dla technologii wytwarzania energii w układach skojarzonych: kogeneracyjnych, trigeneracyjnych oraz poligeneracyjnych.
29. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię cieplną, szczególnie w zakresie rozwiązań indywidualnych i grupowych.
30. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Zastosowanie zapisów w lokalnych opracowaniach planistycznych wskazujących realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych pod rozwój zabudowy. Realizację napowietrznych sieci proponuje się dopuszczać jedynie w uzasadnionych przypadkach, na obszarach regionalnych stref aktywności gospodarczej oraz innych kompleksów zabudowy produkcyjnej lub usługowej o łącznej powierzchni powyżej 10 ha.
31. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach**

energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu: Wykonanie i uwzględnienie bilansu energetycznego, zawierającego analizę potrzeb transportowych użytkowników terenów oraz lokalnych warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii, przy planowaniu rozwoju przestrzennego gmin.

32. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Dążenie do wyposażenia w sieć gazową, umożliwiającą wykorzystanie gazu ziemnego do celów grzewczych, wszystkich terenów zabudowanych, w szczególności w jednostkach osadniczych liczących powyżej 0,5 tys. mieszkańców. W przypadku braku: 1) możliwości technicznych lub warunków ekonomicznych dla rozwoju sieci gazowej w oparciu o system gazu ziemnego, należy dążyć do dostarczenia gazu przez lokalizację lokalnych systemów dystrybucyjnych opartych na stacjach skroplonego gazu ziemnego, 2) dostępu do dystrybucyjnej sieci gazowej na terenach o rozproszonej zabudowie oraz w jednostkach osadniczych liczących poniżej 0,5 tys. mieszkańców należy preferować zasilanie gazem płynnym.
33. Postulat w zakresie **kierunku 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu:** Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza.
34. Postulat w zakresie **kierunku 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:** Rozbudowa systemów umożliwiających dostarczanie wody i odbiór ścieków, w szczególności na wrażliwych obszarach ochrony zbiorników wód podziemnych.
35. Postulat w zakresie **kierunku 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:** W lokalnych opracowaniach planistycznych, na podstawie opracowań ekofizjograficznych, zaleca się wskazanie zasięgu terenów, na których możliwe jest stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
36. Postulat w zakresie **kierunku 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:** W zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków komunalnych, na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy należy stosować rozwiązania zbiorcze lub grupowe.
37. Postulat w zakresie **kierunku 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:** Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie zaopatrzenia w wodę: a) powinno być możliwe wyłącznie na terenach o niskiej koncentracji osadnictwa (jednostek osadniczych posiadających poniżej 0,5 tys. mieszkańców) oraz niskiej intensywności zabudowy (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub bliźniacza oraz zabudowa zagrodowa), b) poza terenami o niskiej koncentracji osadnictwa i intensywności zabudowy, powinno być ograniczone do celów gospodarczych i produkcyjnych oraz przeciwpożarowych.

38. Postulat w zakresie **kierunku 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów:** Stosowanie indywidualnych rozwiązań w zakresie odprowadzenia ścieków komunalnych: 1) na terenach aglomeracji ściekowych, zgodnie z warunkami określonymi w AKPOŚK 2017, 2) poza aglomeracjami ściekowymi a) powinno być możliwe wyłącznie na terenach o niskiej koncentracji osadnictwa (jednostek osadniczych posiadających poniżej 0,5 tys. mieszkańców) oraz niskiej intensywności zabudowy (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca lub bliźniacza oraz zabudowa zagrodowa), b) powinno być ograniczone na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej oraz jednorodzinnej szeregowej i grupowej.
39. Postulat w zakresie **kierunku 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:** Wspieranie rozwoju systemów łączności bezprzewodowej oraz uwzględnianie stref ochronnych wokół obiektów radiowo-telewizyjnych oraz pasów ochronnych linii radiowych.
40. Postulat w zakresie **kierunku 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:** Zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową.
41. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią oraz wdrażanie (po opracowaniu) wytycznych Planu Zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry w zakresie „Lokalizacyjnych i technicznych aspektów zabudowy na obszarach zagrożonych powodzią".
42. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Ograniczanie zabudowy na terenach zagrożonych powodzią, w tym dostosowanie zagospodarowania i warunków technicznych zabudowy do stopnia zagrożenia, z uwzględnieniem cyklicznych zalewów.
43. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtwarzanie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych.
44. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych granic i funkcji polderów.
45. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Uwzględnienie w lokalnych dokumentach planistycznych ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji, wynikających z opracowanego programu małej retencji dla województwa dolnośląskiego (patrz: pkt 1. Postulaty kierowane do Rządu RP).
46. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Wyznaczenie w opracowaniach ekofizjograficznych obszarów o dużej zdolności retencyjnej i terenów o obniżonej pojemności retencyjnej, które wymagają kompensacji oraz uwzględnianie tych obszarów i terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych i w decyzjach o warunkach zabudowy.

47. Postulat w zakresie **kierunku 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy:** Zabezpieczenie lokalizacji suchych zbiorników retencyjnych: Kamieniec Ząbkowicki (gm. Kamieniec Ząbkowicki), Nagodzice (gm. Międzylesie), Goszów (gm. Stronie Śląskie), Pawłowice (gm. Ząbkowice Śląskie), Sarny (gm. Radków), Bolesławów (gm. Stronie Śląskie), Tłumaczów (gm. Radków), Tarnów (gm. Ząbkowice Śląskie).
48. Postulat w zakresie **kierunku 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:** Ograniczenie planowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach, które nie posiadają: 1) możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe lub nie przewiduje się rozwoju systemów ciepłowniczych; 2) dostępu do sieci gazowej lub nie planuje się wyposażenia w sieć gazową; z wyjątkiem terenów zabudowy mieszkaniowej, gdzie do zaopatrzenia w ciepło wykorzystywane będą odnawialne źródła energii.
49. Postulat w zakresie **kierunku 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:** Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
50. Postulat w zakresie **kierunku 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:** Planowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach znajdujących się poza zasięgiem ponadnormatywnego odziaływania hałasu.
51. Postulat w zakresie **kierunku 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:** Uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku.
52. Postulat w zakresie **kierunku 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców:** Zachowanie bezpiecznej odległości od zakładów o dużym i o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, które zostały zamieszczone w Aneksie nr 2 a ich rozmieszczenie zostało pokazane na rysunku Planu nr 8. Bezpieczeństwo.
53. Postulat w zakresie **kierunku 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T:** Uwzględnienie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego możliwości realizacji inwestycji: Rewitalizacja linii nr 137 na odcinku Dzierżoniów – Kędzierzyn-Koźle.
54. Postulat w zakresie **kierunku 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:** Korytarz „sudecki północny" – przebieg: DK30 Zgorzelec – Lubań – Jelenia Góra – dalej jako DK3 Bolków – dalej jako DK5 Dobromierz – dalej jako DK34 Świebodzice – dalej jako DK35 Świdnica – dalej jako DW382 Dzierżoniów – Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki – Paczków.
55. Postulat w zakresie **kierunku 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa:** W ramach wskazanych ciągów drogowych postuluje się o uwzględnienie rezerw terenowych z uwagi na możliwość ujednolicenia parametrów użytkowych dróg

wchodzących w skład danego korytarza. Szczególnie istotnym jest zapewnienie możliwości dostosowania parametrów technicznych dróg do obowiązujących normatywów, w oparciu o realne uwarunkowania terenowe. W miarę możliwości należy ograniczać lokalizację nowych zjazdów oraz skrzyżowań z drogami dojazdowymi i lokalnymi. Obsługa przyległych terenów powinna odbywać się poprzez już istniejące zjazdy, skrzyżowania oraz nowe drogi o klasie co najmniej zbiorczej, a dotyczy to w szczególności dróg klasy technicznej G i GP. W ramach wskazanych korytarzy należy dążyć do realizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych zgodnie ze Standardami projektowymi i wykonawczymi dla infrastruktury rowerowej województwa dolnośląskiego.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie inwestycji celu publicznego, ujętych w PZPWD, które mają zostać zrealizowania na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Tab. 9. Inwestycje celu publicznego ustalone w dokumentach wojewódzkich realizowane na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

INWESTYCJA
Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich.
Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – Międzylesie.
1. Budowa gminnej sieci kanalizacji sanitarnej Kamieniec Ząbkowicki - etap V. 2. Budowa spięcia kanalizacji sanitarnej w obrębie ulic Kolejowej i Mostowej w Kamieńcu Ząbkowickim
Prace na linii kolejowej C-E 59 na odcinku Wrocław - Kamieniec Ząbkowicki
Zwiększenie przepustowości wybranych linii kolejowych poprzez optymalizację urządzeń sterowania ruchem kolejowym i układów stacyjnych: prace na linii nr 137 wraz z odbudową mijanki na szlaku Jawor - Legnica
Budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Wrocław (Magnice) - Kłodzko
Prace przygotowawcze: prace na linii kolejowej nr 137 Kędzierzyn Koźle – Kamieniec Ząbkowicki - Legnica wraz z elektryfikacją
Koncepcja zabezpieczenia przeciwpowodziowego - Modernizacja zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego - etap II. Opracowanie w I cyklu planistycznym analizy efektywności ekonomicznej realizacji II etapu modernizacji zbiornika wodnego Nysa
Budowa zbiornika Kamieniec Ząbkowicki. Opracowanie w I cyklu planistycznym wielowariantowej koncepcji zbiornika Kamieniec Ząbkowicki wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych wraz z wykonaniem dokumentacji projektowej dla wariantu rekomendowanego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Ponadto zgodnie z zapisami zawartymi w PZPWD, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wskazuje się również realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- Gazyfikacja miejscowości: Kamieniec Ząbkowicki – gazyfikacja LNG,
- Inwestycje liniowe towarzyszące zagospodarowaniu złóż gazu ziemnego.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki, które przedstawiono poniżej.

Tab. 10. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych, • zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją, • wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości gminy, • utrzymanie różnorodności biologicznej, • przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy, • wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, • tworzenie nowych oraz powiększenie już istniejących obszarów zielonych blisko obszarów mieszkaniowych (parki i skwery „kieszonkowe”), • dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy, • ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, • ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwacje urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp. • wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego, • wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej, • ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe), • nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury, • ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego, • rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.
Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
• kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych, • ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych, • ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej, • przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz, w miarę możliwości, wykorzystujących rozwiązania

w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),
- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podporządkowanie nowej zabudowy historycznej kompozycji przestrzennej,
- zachowanie indywidualnych cech historycznego założenia urbanistycznego i charakterystycznych elementów kompozycji przestrzennej centrum miasta,
- zachowanie zespołu pałacowo-parkowego wraz z powiązaniami przestrzennymi z historycznym układem miasta, ochrona jego indywidualnych cech historycznych oraz utrzymanie funkcji kulturowej i przyrodniczej jako dominujących,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca, z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych),
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych w części śródmiejskiej z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych osiedli oraz wsi a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze,

w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy i zabudowy śródmiejskiej,

- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z § 3, ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2. Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,

- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górniczą,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzanie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- wyprowadzenie tranzytowego ruchu kołowego poza centra miejscowości – dokończenie budowy obwodnic Kamieńca Ząbkowickiego oraz Byczenia,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej,
- wspieranie rozwoju wielogałęziowego powiązania podsystemów transportu publicznego oraz indywidualnego m.in. systemu parkingów P&R, wraz z układem komunikacji kołowej i pieszo-rowerowej oraz rozbudową niezbędnej infrastruktury.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających

aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:
- lokalizację w miejscach, które nie naruszą funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidulanej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych

kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najsłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- prowadzanie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Kamieniec Ząbkowicki nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, jednak planuje się podjęcie działań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie ze wskazaną ustawą. Na terenie Gminy nie występują również większe obszary wymagające rehabilitacji lub remediacji.

Do terenów wymagających przekształceń na terenie Kamieniec Ząbkowicki należy przede wszystkim zaliczyć:
- zespół pałacowo-parkowy w Kamieńcu Ząbkowickim,
- linię kolejową nr 334 – w zakresie zagospodarowania na cele komunikacji innego rodzaju – trasy rowerowe, kolejka wąskotorowa, pociąg autonomiczny,
- historyczną zabudowę folwarczną w poszczególnych miejscowościach.

Rekultywacji należy sukcesywnie poddawać wyrobiska poeksploatacyjne, a także tereny osuwisk erozyjnych, w tym w rejonach skarp cieków, wynikłych m.in. z występowania podtopień oraz tereny zdegradowane. Kierunki rekultywacji należy ustalać indywidualnie, przy czym w przypadku terenów przewidzianych do rekultywacji w kierunku rolnym lub wodno-rolnym po zakończeniu rekultywacji dopuszcza się wprowadzanie zabudowy zagrodowej.

Główne zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wskazanych terenach powinny uwzględniać:

W zakresie obszarów wymagających przekształceń:
- ograniczenie rozpraszania zabudowy,
- kształtowanie czytelnej i zwartej struktury przestrzennej,
- zwiększenie dostępności do terenów zieleni,
- określenie racjonalnych powiązań układu komunikacyjnego z układem zewnętrznym.

W zakresie obszarów wymagających rekultywacji:
- uwzględnienie wymogów wynikających z zasad zagospodarowania terenu w planie rekultywacji,
- wprowadzenie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

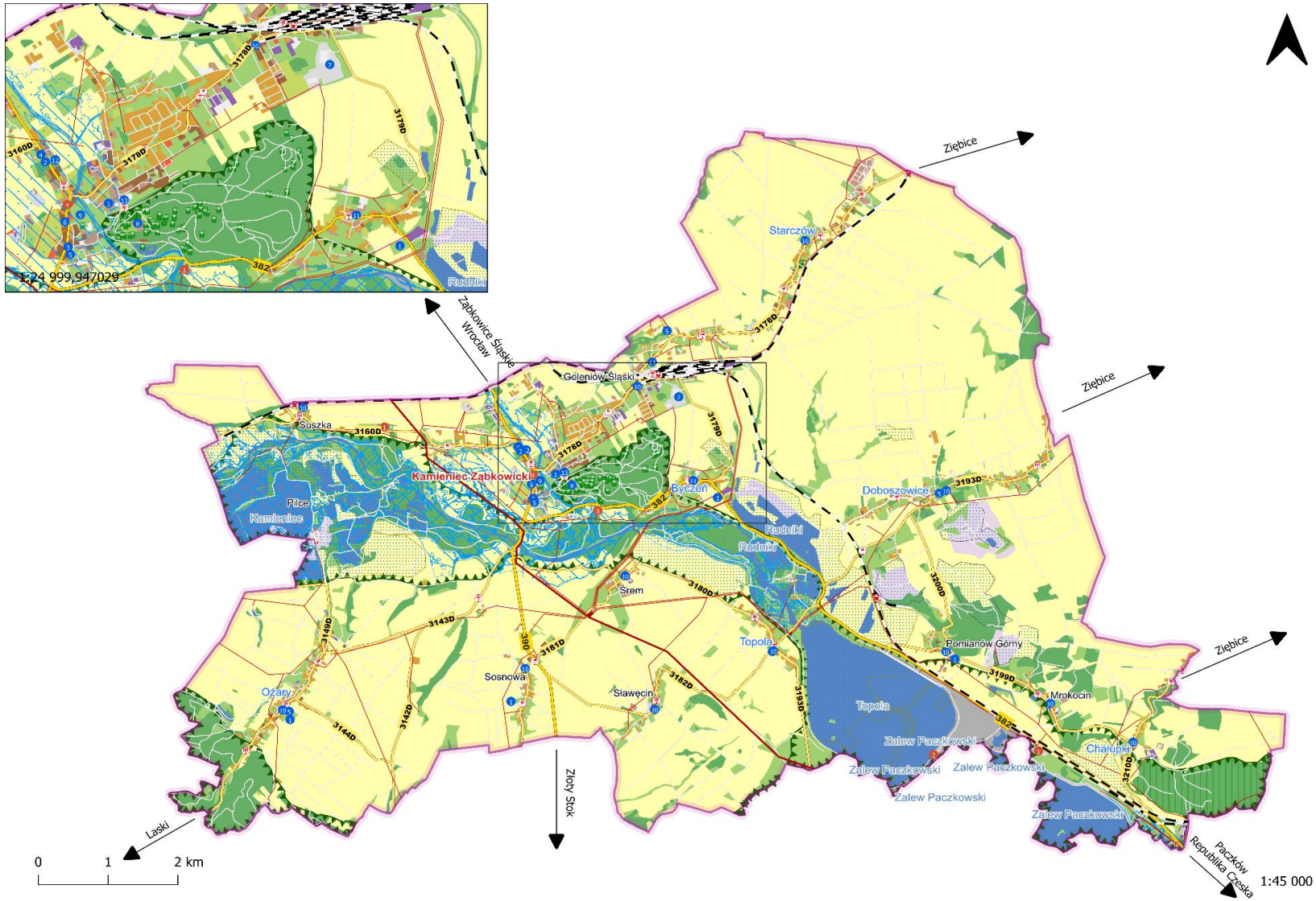

Ryc. 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki – struktura sieci osadniczej, główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej oraz system powiązań przyrodniczych wraz zagrożeniem powodziowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Legenda

granice Gminy Kamieniec Ząbkowicki

struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Kamieniec Ząbkowicki ośrodek gminny głównego poziomu obsługi

Byczeń ośrodek pośredniego poziomu obsługi z rozszerzonym programem usługowym

Śrem pozostałe ośrodki

główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

1. boisko piłkarskie
2. Centrum Integracji Społecznej
3. Miejskie Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim
5. jednostka OSP
6. komisariat policji
7. kompleks sportowo-rekreacyjny "Kamienieckie Doły"
8. Pałac Marianny Orańskiej
9. stadion GLKS "Zamek"
10. świetlica wiejska
11. świetlica środowiskowa
12. Urząd Miejski w Kamieńcu Ząbkowickim
13. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim
14. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim

1. elektrownia słoneczna
2. elektrownia wodna
3. oczyszczalnia ścieków
4. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej

linia elektroenergetyczna średniego napięcia

linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia

główne korytarze i elementy sieci transportowych

przystanek autobusowy

stacja kolejowa

linia kolejowa

drogi wojewódzkie

drogi powiatowe

drogi gminne

drogi wewnętrzne

system powiązań przyrodniczych

kopaliny

kamienie łamane i bloczne

piaski i żwiry

surowce ilaste ceramiki budowlanej

obszary zagrożenia powodziowego

obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat

obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat

obszczary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat

korytarze ekologiczne

formy ochrony przyrody

specjalny obszary ochrony siedlisk Natura 2000 Łęgi Koło Chałupek

pomniki przyrody

formy użytkowania terenu

zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna

zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna

zabudowa przemysłowo-składowa

zabudowa handlowo-usługowa

pozostała zabudowa

place i tereny komunikacyjne

tereny obsługi technicznej

tereny wyrobisk i zwałowisk

grunty orne

łąki i tereny trawiaste

sady, plantacje i ogródki działkowe

lasy i zadrzewienia

wody powierzchniowe

nieużytki

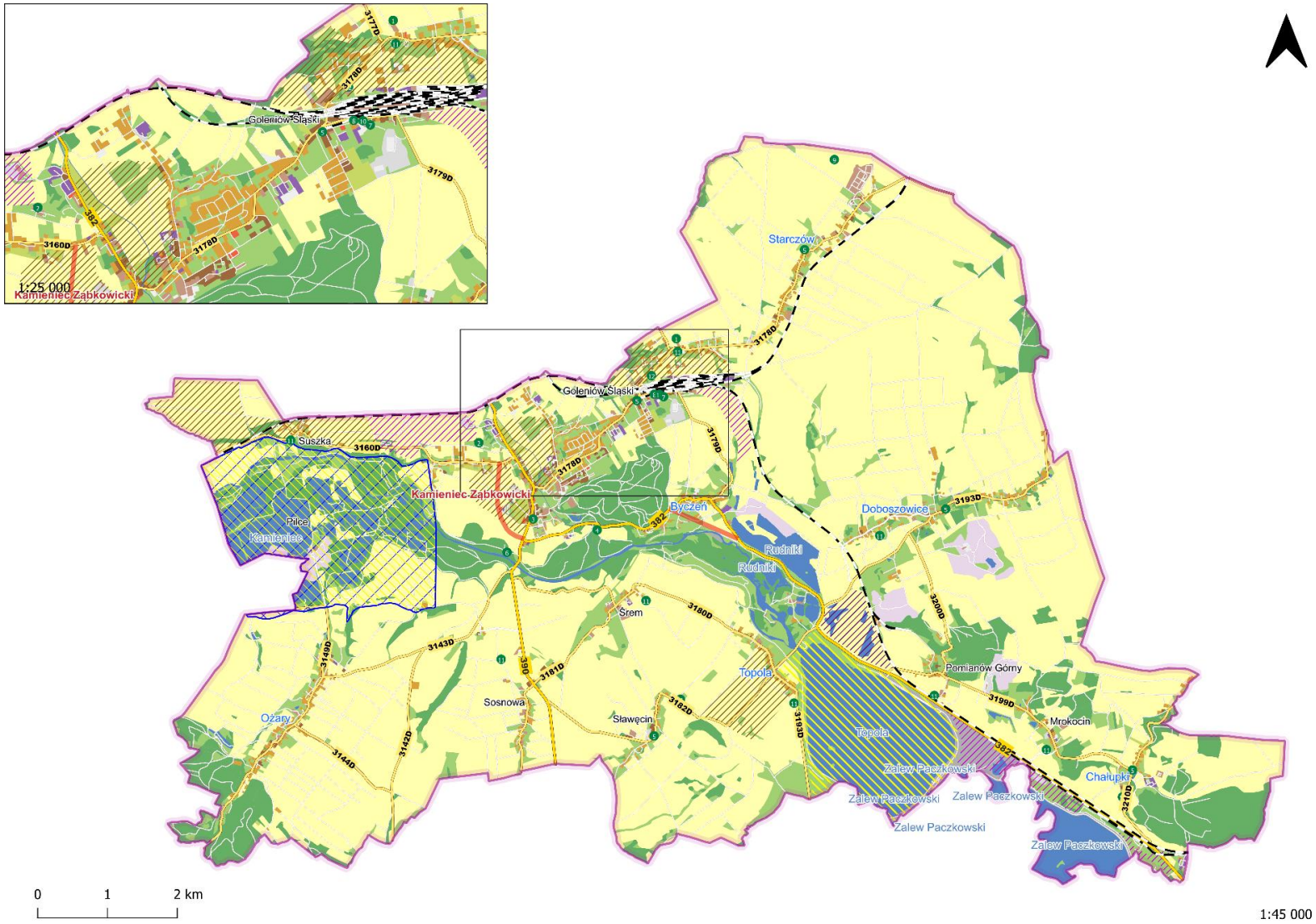

Ryc. 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej wraz najważniejszymi inwestycjami

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Legenda

- granice Gminy Kamieniec Ząbkowicki

struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

- Kamieniec Ząbkowicki – ośrodek gminny głównego poziomu obsługi
- Byczeń – ośrodek pośredniego poziomu obsługi z rozszerzonym programem usługowym
- Śrem – pozostałe ośrodki

główne korytarze i elementy sieci transportowych

- linia kolejowa
- drogi wojewódzkie
- drogi powiatowe
- drogi gminne
- drogi wewnętrzne

formy użytkowania terenu

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna
- zabudowa przemysłowo-składowa
- zabudowa handlowo-usługowa
- pozostała zabudowa
- place i tereny komunikacyjne
- tereny obsługi technicznej
- tereny wyrobisk i zwałowisk
- grunty orne
- łąki i tereny trawiaste
- sady, plantacje i ogródki działkowe
- lasy i zadrzewienia
- wody powierzchniowe
- nieużytki

kierunki rozwoju

1. budowa basenu odkrytego
2. budowa ujęcia wody
3. modernizacja siedziby Miejskiego Centrum Kultury
4. modernizacja oczyszczalni ścieków
5. modernizacja świetlic wiejskich
6. odmulenie terenu i utworzenie ujęcia wody
7. utworzenie punktu informacji turystycznej
8. utworzenie przystanku autobusowego
9. utworzenie biogazowni
10. budowa parkingu Park&Ride
11. budowa modułowych oczyszczalni ścieków
12. modernizacja hali sportowej w Szkole Podstawowej nr 2

- planowany przebieg obwodnicy
- tereny predysponowane do rozwoju energetyki słonecznej
- tereny predysponowane do rozwoju energetyki słonecznej po zakończeniu eksploatacji górniczej
- utworzenie strefy rekreacji
- uzupełnienie zabudowy
- budowa zbiornika retencyjnego "Kamieniec Ząbkowicki"

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Jednocześnie, są one spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze wojewódzkiej i krajowej, takimi jak Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Komplementarność celów jakie wyznacza Strategia z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji tego dokumentu.

Cel główny KSRR zakłada „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym". Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (SRWD) wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Gmina Kamieniec Ząbkowicki zaliczona została do Górskiego i Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego.

W poniższej tabeli przedstawiono spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 z kierunkami działań wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 roku.

Tab. 11. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 roku

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036
CEL I: Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu • Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów; • Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki; • Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności region; • Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich.	**Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej:** 3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości 3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne 3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa
CEL II: Poprawa jakości i dostępności usług publicznych • Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej; • Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych; • Rozwój i doskonalenie usług publicznych.	**Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi:** 1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej **Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu:** 2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej **Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej:** 3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne **Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia:** 4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności 4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców 4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową

CEL III: Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego • Kształtowanie postaw obywatelskich; • Wzrost społecznej integracji; • Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy; • Poprawa efektywności kształcenia; • Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.	Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej: 3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia: 4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności 4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców 4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową
CEL IV: Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego • Poprawa stanu środowiska; • Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska; • Ochrona przed klęskami żywiołowymi; • Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego; • Rozwój gospodarki cyrkularnej.	Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi: 1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu: 2.1. Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych 2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej 2.3. Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej: 3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa
CEL V: Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu • Rozwój regionalnej sieci transportowej; • Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych; • Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.	Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi: 1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni 1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Województwa Dolnośląskiego 2030 roku.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 wskazuje obszary strategicznej interwencji (OSI), które wymagają zewnętrznej interwencji by w pełni wykorzystać ich potencjał. Projektowanie interwencji przebiegać będzie w nich zgodnie z zasadami wielopoziomowego zarządzania, subsydiarności, partycypacji społecznej, w dialogu z partnerami społeczno-gospodarczymi. Obszary interwencji będą stanowić podstawę pozwalającą powiązać cele rozwojowe Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego z typami poszczególnych obszarów.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki zakwalifikowana została jako obszar intensywnej współpracy przygranicznej oraz jako obszar o najgorszym dostępie do usług publicznych.

Ryc. 9. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa dolnośląskiego
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Zgodnie z definicją ustawową, obszar funkcjonalny należy rozumieć jako obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest na obszarze odziaływania Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego (strefa górska), dla którego główne cele i priorytety rozwojowe zdefiniowane zostały w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

W poniższej tabeli przedstawiono spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 z kierunkami działań wskazanych w Strategii Rozwoju Sudety 2030.

Tab. 12. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 ze Strategią Rozwoju Sudety 2030

Strategia Rozwoju Sudety 2030	Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036
1. Bardziej inteligentne terytorium 1.1. Wspierane form integracji region 1.2. Tworzenie warunków do inkubacji i zakorzenienia się nowych MŚP 1.3. Wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach 1.4. Wspieranie inicjatyw klastrowych i kooperacji biznes-nauka 1.5. Tworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestycji	Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej: 3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości 3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne 3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa
2. Terytoriom bliżej obywateli 2.1. Podnoszenie jakości infrastruktury społecznej i mieszkaniowej 2.2. Podwyższenie poziomu edukacji dzieci i młodzieży oraz dostosowanie do potrzeb rynku pracy 2.3. Rozwój infrastruktury i usług „srebrnego sektora" (dla osób starszych) 2.4. Aktywizacja społeczna osób starszych 2.5. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia: 4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności 4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców 4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową
3. Lepiej skomunikowane terytorium 3.1. Dobra komunikacja regionu z zewnętrznymi biegunami wzrostu gospodarczego 3.2. Nowa jakość powiązań wewnętrznych między głównymi miastami i ośrodkami turystyczno-uzdrowiskowymi 3.3. Upowszechnienie dostępu do Internetu wysokich prędkości 3.4. Rozwój transportu publicznego (aglomeracyjnego, integrującego region)	**Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi:** 1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni 1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej
4. Terytorium przyjazne dla środowiska, wykorzystujące swój potencjał 4.1. Ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczych 4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych 4.3. Wdrażanie strategii niskoemisyjnych i produkcji energii ze źródeł odnawialnych 4.4. Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i uzdrowiskowej 4.5. Zintegrowany marketing terytorialny	**Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi:** 1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej **Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu:** 2.1. Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych 2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej

	2.3. Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy **Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej:** 3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Województwa Dolnośląskiego 2030 roku.

Ponadto Gmina Kamieniec Ząbkowicki ujęta została w Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego (ZIT POF). W dokumencie wyznaczono cel strategiczny: „Inteligentny i zrównoważony rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny Południowego Obszaru Funkcjonalnego oparty na dekarbonizacji i innowacjach oraz sprzyjający włączeniu społecznemu", w ramach którego wyznaczono następujące priorytety:

- Priorytet (P1): Inteligentny i zrównoważony rozwój gospodarczy,
- Priorytet (P2): Poprawa stanu środowiska naturalnego,
- Priorytet (P3): Wielokierunkowe wzmocnienie spójności obszaru,
- Priorytet (P4): Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców.

1. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2026-2036. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Burmistrz Kamieńca Ząbkowickiego, Rada Miejska w Kamieńcu Ząbkowickim oraz pracownicy Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Kamieniec Ząbkowicki będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu ząbkowickiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się również przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2024 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju

Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Kamieńca Ząbkowickiego zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z wnioskiem o jej zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1–4 ustawy o samorządzie gminnym.

2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Kamieniec Ząbkowicki na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. **Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027** oraz ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępność Plus, Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie dolnośląskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych referatów Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim oraz jednostek organizacyjnych Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem ząbkowickim oraz województwem dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Natomiast potencjał inwestycyjny Gminy Kamieniec Ząbkowicki, rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2025-2050 wyniesie ponad 414,3 mln zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy Kamieniec Ząbkowicki przedstawia szacunkowe wartości.

ZAŁĄCZNIKI

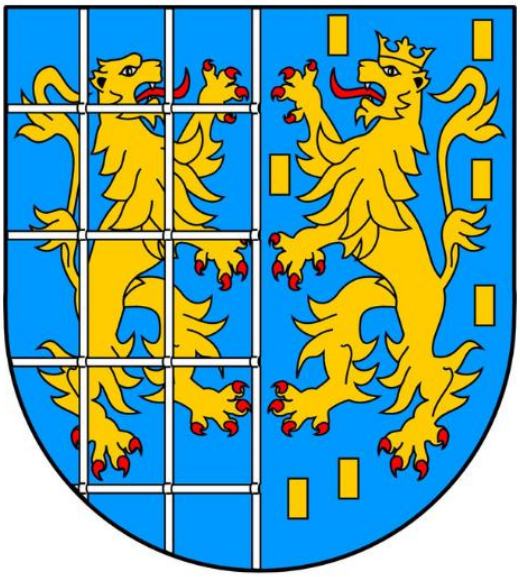

Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej

Gminy Kamieniec Ząbkowicki

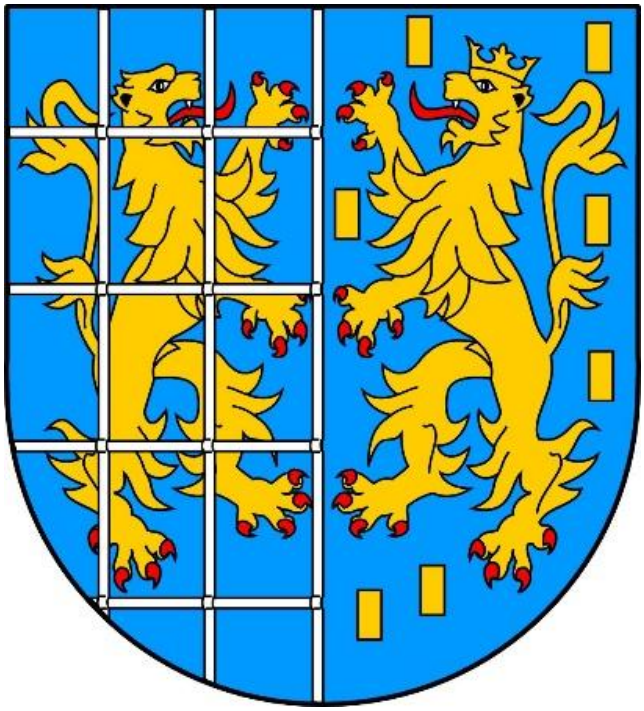

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA BADAŃ 97
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA 98
Informacje ogólne 98
Transport i łączność 99
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne 104
Walory kulturowe i turystyczne 109
CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA 116
2.1. Walory przyrodnicze 116
Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu 116
Wody powierzchniowe i podziemne 119
Warunki klimatyczne 122
Jakość powietrza 123
Ochrona przyrody 125
Flora i fauna 126
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii 128
2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska 131
Urządzenia sieciowe i energia cieplna 132
Gospodarka odpadami 134
Pozostała działalność 135
CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA 136
3.1. Gospodarka lokalna 136
Przedsiębiorczość 136
Rolnictwo 139
Rynek pracy 142
3.2. Stan finansów samorządowych 143
Wykonanie budżetu 144
Struktura dochodów i wydatków 146
Potencjał inwestycyjny 150
CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA 152

4.1. Demografia 152

4.2. Kapitał społeczny..... 156

Żłobki i przedszkola.....156

Szkoły.....158

Kultura i sport 163

Bezpieczeństwo publiczne.....166

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne 167

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 171

METODOLOGIA BADAŃ

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036 jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej jednostki. Dokument strategiczny wskazuje główne wyzwania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe stojące przed Gminą, które powinny zostać podjęte w procesie realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego jednostki w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jego relacji z otoczeniem zewnętrznym, które to czynniki mają podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym oraz obserwację zmiany. Na potrzeby niniejszego opracowania analizie poddano sytuację Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2023 (o ile nie zaznaczono inaczej). W celu oceny stanu istniejącego Gminy zastosowano również metodę porównawczą, w której wykorzystane zostały średnie wartości dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego stanowiących punkt odniesienia dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim, gminne plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy. Dane demograficzne pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS mogą różnić się od informacji udostępnianych przez Urząd Miejski w Kamieńcu Ząbkowickim, ponieważ w procesie ich pozyskiwania wykorzystano różne metody badawcze. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznychna pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej. Stosowanie przez GUS spójnej metodyki obliczeń dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, umożliwia przeprowadzenie analizy porównawczej gminy, powiatu i województwa, w oparciu o porównywalne dane i wskaźniki.

CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA

Informacje ogólne

Gmina Kamieniec Ząbkowicki to gmina miejsko-wiejska położona w powiecie ząbkowickim, w południowo wschodniej części województwa dolnośląskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w 2024 roku Gminę Kamieniec Ząbkowicki zamieszkiwało 7 358 osób, łącznie stanowiąc 12% mieszkańców powiatu ząbkowickiego. W tym samym roku całkowita powierzchnia Gminy wynosiła 96,7 km^2, co przełożyło się na gęstość zaludnienia równą 76,3 os./km^2. Centrum administracyjno-usługowym jednostki jest miasto Kamieniec Ząbkowicki.

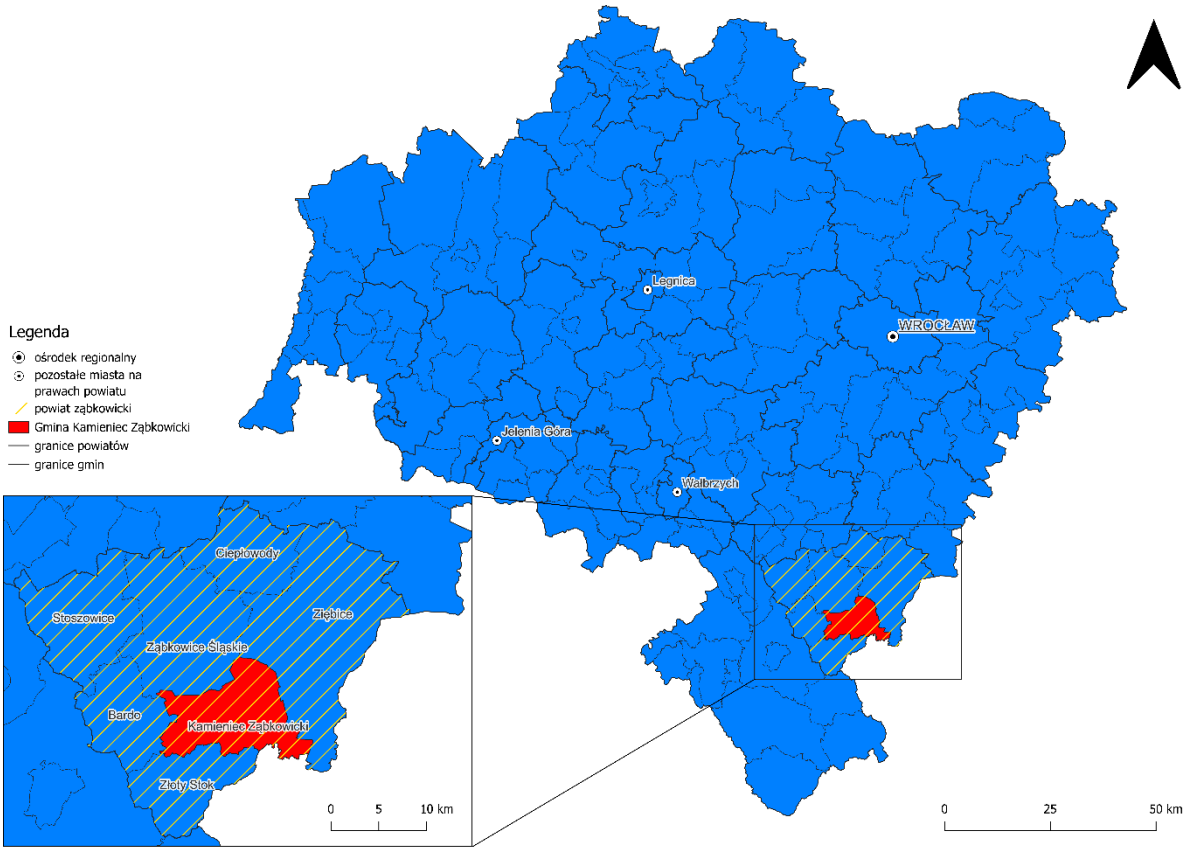

Ryc. 10. Położenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki na tle województwa dolnośląskiego i powiatu ząbkowickiego
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki graniczy z 5 jednostkami:

- gminą Ząbkowice Śląskie (powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie),
- gminą Ziębice (powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie),
- gminą Złoty Stok (powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie),
- gminą Bardo (powiat ząbkowicki, województwo dolnośląskie),
- gminą Paczków (powiat nyski, województwo opolskie).

W skład administracyjny Gminy wchodzi miasto Kamieniec Ząbkowicki oraz 14 sołectw: Byczeń, Chałupki, Doboszowice, Mrokocin, Ożary, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Starczów, Suszka, Śrem, Topola, a także Kamieniec Ząbkowicki I i Kamieniec Ząbkowicki II. Należy jednak dodać, że od 2021 roku sołectwa Kamieniec Ząbkowicki I oraz Kamieniec Ząbkowicki II są połączone – razem tworząc miasto.

Zgodnie z Klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego, Gmina Kamieniec Ząbkowicki zaliczona została do grupy gmin z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą.

Transport i łączność

Nowoczesna i bezpieczna infrastruktura komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych czynników przekładających się na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą gminy. Rozwinięta sieć drogowa ma również istotne znaczenie dla jakości życia mieszkańców i stymulacji lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego. Jako jeden z podstawowych czynników wpływających na optymalną lokalizację działalności gospodarczej wskazuje się koszty związane z transportem dóbr i surowców, a zatem na dostępność transportową.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki odznacza się relatywnie dobrym położeniem w układzie komunikacyjnym. W jej bliskim sąsiedztwie przebiegają drogi krajowe o numerach 8 (relacji Kudowa Zdrój – Raczki) i 46 (Kłodzko – Szczekociny). Droga krajowa nr 8 prowadzi do drogowego przejścia granicznego na granicy polsko-czeskiej oraz łączy się z drogą ekspresową nr 8, prowadzącą aż do granicy polsko-litewskiej. Wzdłuż istniejącego odcinka drogi krajowej nr 8 trwa budowa drogi ekspresowej S8 na odcinku Ząbkowice Śląskie – Bardo, która przebiegać ma w bliskiej odległości od granicy Gminy. Zakończenie inwestycji planowane jest na II kwartał 2028 roku. W Odległości około 35 km od północnowschodniej granicy Gminy przebiega autostrada A4, której najbliższy węzeł znajduje się w okolicy miejscowości Młodoszowice, w Gminie Grodków (węzeł Młodoszowice).

Podstawę sieci drogowej w obrębie Gminy Kamieniec Ząbkowicki stanowią przebiegające przez jej teren drogi wojewódzkie:

a) droga wojewódzka nr 382 pełniąca funkcję kluczowego element układu komunikacyjnego południowej części Dolnego Śląska, łącząc m.in. Świdnicę, Strzegom, Jawor i Bolesławiec z drogami krajowymi nr 8 i 46. W obrębie analizowanej jednostki przebiega na długości 14,2 km przez miejscowości: Chałupki, Mrokocin, Pomianów Górny, Byczeń i Kamieniec Ząbkowicki (ul. Paczkowska, Złotostocka, Ząbkowicka). Droga klasy „G" posiada nawierzchnię bitumiczną i dopuszczalne obciążenie 80 kN/oś. Według danych DSDiK w 2015 r. średni dobowy ruch pojazdów wynosił 3,4–5,4 tys., co plasuje trasę w grupie o średnim natężeniu. Stan techniczny drogi jest zróżnicowany, przy czym należy podkreślić, że jest ona na bieżąco modernizowana.
b) droga wojewódzka nr 390 pełni funkcję lokalnego połączenia komunikacyjnego, łącząc Lądek-Zdrój ze Złotym Stokiem (DK46) i Ząbkowicami Śląskimi (DK8), z pominięciem Kłodzka. W obrębie analizowanej jednostki liczy 3,4 km długości i przebiega przez miasto Kamieniec Ząbkowicki i miejscowość Sosnowa. Droga klasy „G", charakteryzująca jednym z najniższych natężeń ruchu w regionie. Stan techniczny

nawierzchni jest dobry, jednak brak poboczy i chodników na terenach zabudowanych ogranicza jej funkcjonalność.

Dodatkowo przez teren Gminy przebiegają drogi powiatowe o numerach: 3142D, 3143D, 3144D, 3149D, 3159D, 3190D, 3177D, 3178D, 3179D, 3180D, 3181D, 3182D, 3193D, 3196D, 3199D, 3200D i 3210D.

Sieć drogowa Gminy Kamieniec Ząbkowicki uzupełniana jest przez drogi gminne, których łączna długość pod koniec 2023 roku wynosiła 15,9 km. Według danych GUS, w tym czasie 100% dróg gminnych stanowiły drogi o nawierzchni twardej.

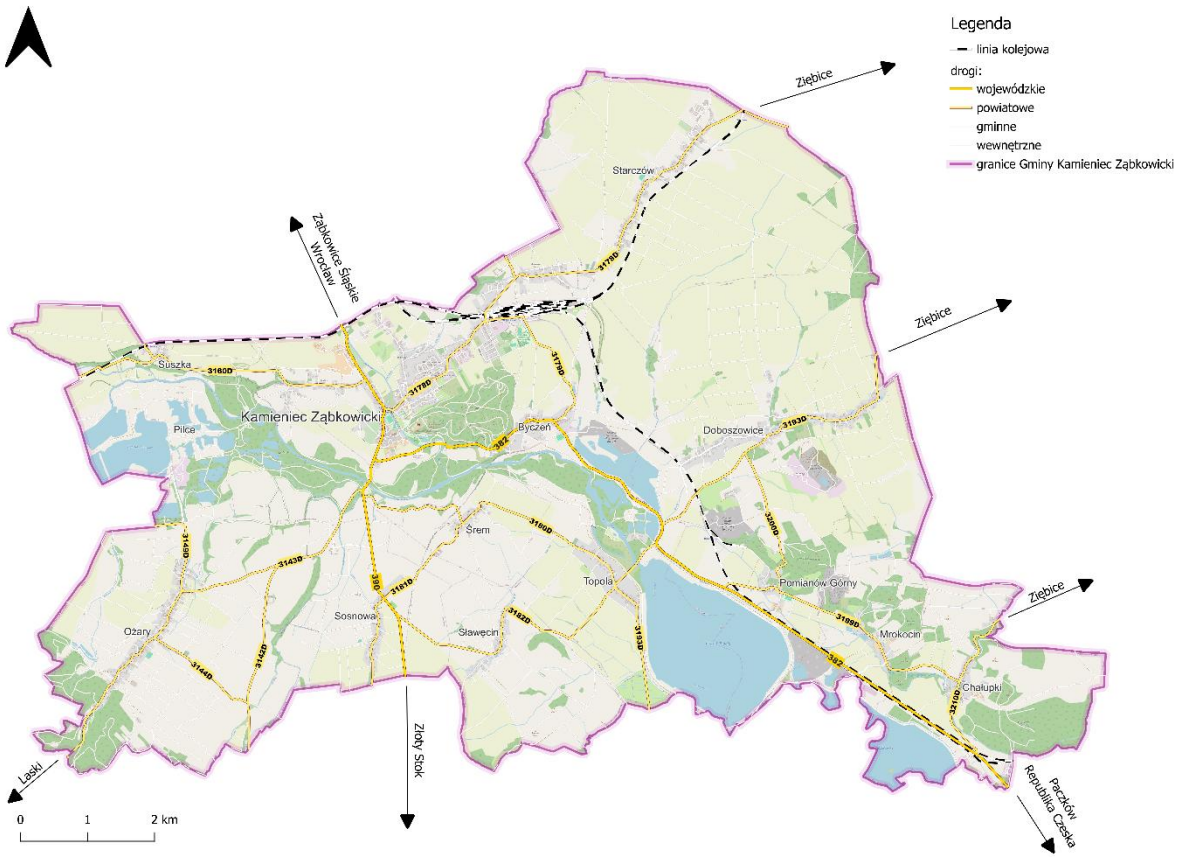

Ryc. 11. Sieć drogowa na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Główne bariery komunikacyjne na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki stanowią zbiorniki i cieki wodne oraz istniejąca infrastruktura kolejowa.

Sieć drogowa Gminy Kamieniec Ząbkowicki umożliwia dojazd samochodem w ciągu ok. 15 minut do Ząbkowic Śląskich oraz w ciągu ok. 30 minut do m.in. miejscowości: Lądek-Zdrój, Kłodzko, Otmuchów oraz do miejscowości zlokalizowanych na obszarze Republiki Czeskiej.

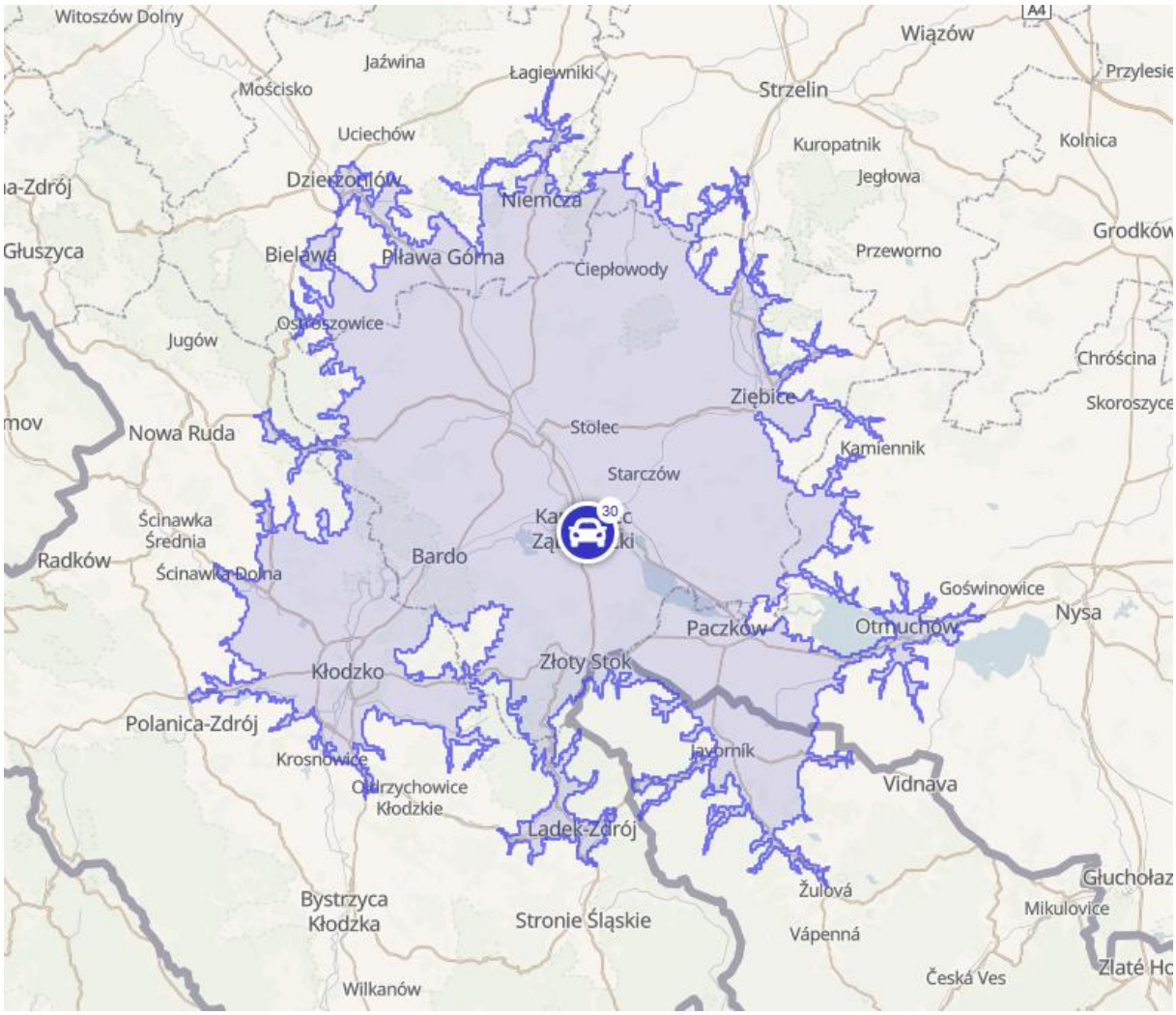

Ryc. 12. Odległości od centrum Kamieńca Ząbkowickiego pokonywane samochodem osobowym w ciągu 30 minut (dane orientacyjne)
Źródło: https://commutetimemap.com/

Dojazdem samochodem do większych ośrodków miejskich z centrum Kamieńca Ząbkowickiego zajmuje:

- ok. 1 godz. 10 min. do Wałbrzycha,
- ok. 1 godz. 30 min. do Wrocławia i Opola,
- ok. 2 godz. 40 min. do Katowic,
- ponad 3 godz. do Poznania, Łodzi i Pragi,
- blisko 5 godzin do Warszawy.

Przez jej teren przebiegają następujące linie kolejowe:

a) linia kolejowa nr 137: Katowice – Legnica. Jej długość na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 12,3 km i przebiega przez miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, Doboszowice, Pomianów Górny i Mrokocin. Jest to linia normalnotorowa, jedno- i dwutorowa, pierwszorzędna, obecnie niezelektryfikowana, obsługująca przewozy pasażerskie i towarowe. Infrastrukturę dla podróżnych stanowi stacja w Kamieńcu Ząbkowickim i przystanek w Doboszowicach.

b) linia kolejowa nr 276: Wrocław Główny – Międzylesie. Jej długość na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosi 11,7 km i przebiega przez miejscowości Starczów, Kamieniec Ząbkowicki i Suszkę. Jest to linia normalnotorowa, jedno- i dwutorowa, pierwszorzędna, zelektryfikowana, o znaczeniu międzynarodowym (szlak C–E 59). Obsługuje przewozy pasażerskie i towarowe, a infrastrukturę dla podróżnych stanowią stacja w Kamieńcu Ząbkowickim oraz przystanki w Starczowie i Suszce. Zarządcą jest PKP PLK SA.

Gmina charakteryzuje się wysokim zagęszczeniem sieci kolejowej na tle regionu i kraju. W wyniku tego na jej obszarze znajduje się stosunkowo wysoka liczba stacji i przystanków kolejowych, które mieszczą się w miejscowościach: Suszka, Starczów, Kamieniec Ząbkowicki i Doboszowice. Stacja kolejowa w Kamieńcu Ząbkowickim pełni funkcję głównego węzła przesiadkowego komunikacji zbiorowej nie tylko dla terenu Gminy, ale również gmin sąsiadujących. Przez Gminę Kamieniec Ząbkowicki kursują pociągi w kierunkach: Dzierżoniów, Gdynia, Jelenia Góra, Kłodzko, Kraków, Kudowa Zdrój, Legnica, Lichkov (Republika Czeska), Międzylesie, Rawicz i Wrocław. Co warto podkreślić, podróżni mają również możliwość przemieszczania się koleją do Republiki Czeskiej, w tym do Pragi oraz miejscowości Lichkov.

Warto także dodać, że w ramach wieloletniego programu inwestycyjnego i komunikacyjnego – Centralnego Portu Komunikacyjnego, planowana jest modernizacja istniejących linii kolejowych nr 137 na odcinku Nysa – Kamieniec Ząbkowicki oraz nr 276 na odcinku Kamieniec Ząbkowicki – Kłodzko Miasto. Przebudowa linii nr 137 obejmie również jej elektryfikację.

W przeszłości przez teren Gminy przebiegała linia kolejowa nr 334 (Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok), o długości 10 km, która obecnie jest nieczynna. Była to linia jednotorowa, niezelektryfikowana, o znaczeniu lokalnym, na której do 1989 r. kursowały pociągi pasażerskie. Obecnie torowisko jest w większości rozebrane, a przystanki (Byczeń, Sosnowa Śląska) zlikwidowane lub zaadaptowane na inne cele. Zniszczenie mostu na Nysie Kłodzkiej w 1997 r. uniemożliwia reaktywację linii. Choć brak planów modernizacyjnych, linia mogłaby zostać zaadaptowana, np. na potrzeby turystyczne lub jako trasa rowerowa.

Dzięki współpracy Gminy Kamieniec Ząbkowicki z gminami Złoty Stok, Ząbkowice i Ziębice udało się podpisać porozumienia na realizację publicznego transportu zbiorowego. Mieszkańcy korzystają z nowego systemu połączeń autobusowych w ramach Komunikacji Ziemi Ząbkowickiej (KZZ) i Ziębickiej Komunikacji Autobusowej (ZKA).

W ramach Komunikacji Ziemi Ząbkowickiej mieszkańcy kamienieckich sołectw mają możliwość transportu do miasta powiatowego, przez Kamieniec Ząbkowicki, gdzie mogą załatwić swoje potrzeby związane z życiem codziennym tj. wizyta u lekarza, wizyta w Urzędzie Miejskim. Dodatkowo na podstawie porozumienia ZKA możliwy jest transport z miejscowości Chałupki, Mrokocin, Pomianów Górny i Doboszowice do Ziębic.

Warto również dodać, że w ramach rozwoju komunikacji zbiorowej planowane jest uruchomienie linii autobusowej do miejscowości Paczków w województwie opolskim, co umożliwi nawiązanie połączeń o charakterze ponadregionalnym.

Poniższa linia prezentuje schemat linii połączeń realizowanych przez KZZ.

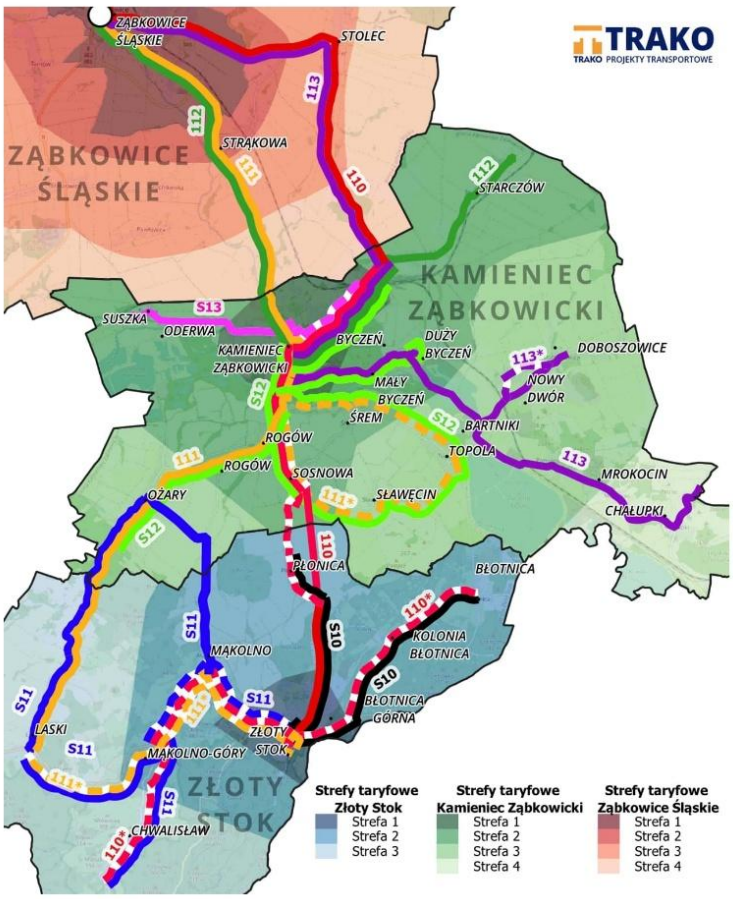

Ryc. 13. Schemat linii autobusowy na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: daniel-autokary.pl (dostęp 08.09.2025r.).

Dodatkowo na podstawie porozumienia z Gminą Ziębice wschodnia cześć Gminy Kamieniec Ząbkowicki objęta została transportem realizowanym przez Ziębicką Komunikację Autobusową (miejscowości Chałupki, Mrokocin, Pomianów Górny i Doboszowice), dzięki czemu zapewniony został dojazd od miasta Ziębice.

Najbliższy międzynarodowy port lotniczy zlokalizowany jest w zachodniej części Wrocławia. Droga dzieląca centrum Kamieńca Ząbkowickiego od Portu Lotniczego Wrocław S.A. wynosi ok. 85 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą w przybliżeniu 1 godz. i 20 min. w przypadku jazdy samochodem.

Poniższa tabela prezentuje wydatki w dziale transport i łączność z budżetu Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2024. W analizowanym okresie ich wysokość kształtowała się w przedziale od 536 tys. (2022 rok) do 3,2 mln (2024 rok). Ich średni poziom w tym czasie wyniósł natomiast 1,47 mln zł, co stanowiło w przybliżeniu 2% średnich wydatków Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2024.

Tab. 13. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Kamieniec Ząbkowicki (zł)

2020	2021	2022	2023	2024	średnia	udział
890 169,03	1 090 597,45	536 993,13	2 289 123,08	3 216 430,23	1 471 178,23	2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Szczególnie ważnym czynnikiem wpływającym w dzisiejszych czasach na rozwój społeczno-ekonomiczny jest łączność, której obecnie najistotniejszym elementem jest dostęp do wysokiej jakości Internetu szerokopasmowego. Stanowi on obecnie integralną część codziennego życia oraz jest narzędziem służącym zarówno do realizacji obowiązków zawodowych, edukacji, czy też rekreacji.

Według danych raportu Ministerstwa Cyfryzacji Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu za I kwartał 2025 roku w Gminie Kamieniec Ząbkowicki znajdowało się 2 181 punktów adresowych, z czego 1 970 znajdowało się w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych. W tym czasie 88,45% punktów adresowych znajdowało się w rzeczywistym zasięgu, 1,47% w zasięgu hurtowym, 0,41% w zasięgu teoretycznym, a 9,67% poza zasięgiem. Zdecydowana większość punktów adresowych (77,36%) miała dostęp do sieci o przepustowości 1 000 mb/s, a najczęściej występującym rodzajem medium był światłowód (86,61%). Zgodnie z danymi raportu w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zgłoszono plany inwestycyjne obejmująca objęcie zasięgiem do Internetu kolejnych 125 punktów adresowych w ciągu następnych 3 lat, z czego 60 punktów stanowić będą tzw. „białe plamy".

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne stanowi instrument w rękach samorządów umożliwiający przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym oraz optymalne wykorzystanie dostępnych terenów, w oparciu o dokumenty planistyczne i decyzje jednostek wyższego rzędu. Kluczową funkcją planowania przestrzennego jest również zmierzanie w kierunku rozwoju zrównoważonego, czyli stanu, w którym rozwój każdej ze sfer odbywa się bez pogorszania stanu pozostałych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi jeden z podstawowych dokumentów wyznaczających kierunki rozwoju regionu oraz zasady kształtowania polityki przestrzennej w jego obrębie. W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* (PZPWD), stanowiącym Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., określono cztery następujące cele polityki przestrzennej województwa:

- Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy.
- Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.
- Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.
- Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki została zaklasyfikowana w ramach PZPWD do następujących obszarów funkcjonalnych:

- Sudecki Obszar Funkcjonalny (strefa górska),
- Przygraniczny obszar funkcjonalny,
- Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo.

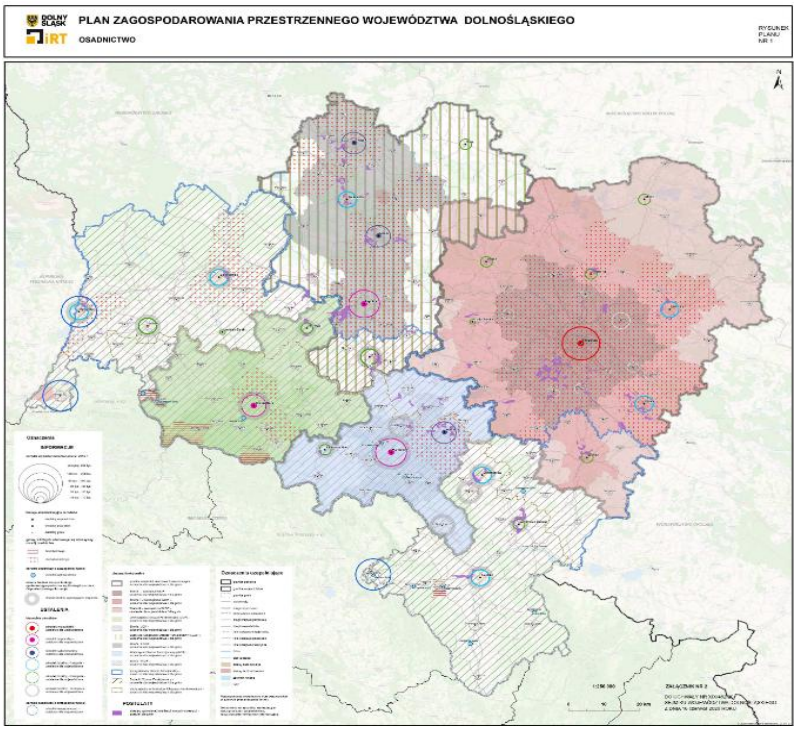

Ryc. 14. Podział województwa dolnośląskiego na obszary funkcjonalne
Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 96,4 km^2. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne, które zajmują 60% jej powierzchni. Kolejne 7% powierzchni jednostki stanowią użytki leśne, które koncentrują się w jej centralnej części.

Charakterystyczną cechą struktury sieci osadniczej Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest stosunkowo niski stopień rozproszenia, co sprzyja efektywnemu planowaniu przestrzennemu, umożliwia racjonalne rozmieszczenie infrastruktury technicznej oraz społecznej

Struktura przestrzenna miasta Kamieniec Ząbkowicki cechuje się zwartym układem, sprzyjającym obsłudze mieszkańców i rozwojowi funkcji miejskich. Rdzeń zabudowy rozwija się wzdłuż głównych osi komunikacyjnych, tj. ul. Ząbkowickiej, Złotostockiej, Kolejowej i Szkolnej, gdzie koncentrują się zarówno funkcje usługowe, jak i historyczna zabudowa rezydencjonalna, kamieniczna oraz wielorodzinna z XIX i początku XX wieku. Centrum miasta, ulokowane wokół skrzyżowania głównych ulic, obejmuje również najcenniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak zespół zabudowań dawnego opactwa cysterskiego, czy też Góra Zamkowa, na której znajduje się pałac Marianny Orańskiej.

Zabudowa jednorodzinna zlokalizowana jest głównie przy ulicach: Kolejowej, Kłodzkiej, Skoroleckiej, Mostowej, a także Wodociągowej. Stan techniczny zasobów mieszkaniowych jest zróżnicowany. Nowa zabudowa odznacza się dobrym stanem technicznym, ale znaczne część zabudowy o charakterze historycznym wymaga przeprowadzenia działań remontowo-modernizacyjnych.

Funkcje usługowe i handlowe koncentrują się wzdłuż głównych ulic oraz w rejonach osiedli mieszkaniowych, natomiast usługi publiczne rozmieszczone są punktowo, bez wyraźnej strefy centralnej. Ważną rolę w strukturze przestrzennej miejskie pełnią również tereny zieleni (Góra Zamkowa, dolina Nysy Kłodzkiej, „Błonia Kamienieckie") oraz kompleksy sportowo-rekreacyjne.

Całość zagospodarowania nadaje Kamieńcowi Ząbkowickiemu charakter małego miasta o wielofunkcyjnej strukturze przestrzennej, co stanowiło podstawę do nadania praw miejskich od 1 stycznia 2021 roku.

Z kolei struktura przestrzenna obszaru wiejskiego Gminy Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się dominacją zabudowy zagrodowej, znajdującej się większości w średnim lub złym stanie technicznym. Koncentracja zabudowy wiejskiej występuje głównie wzdłuż osi komunikacyjnych, gdzie lokowane są także podstawowe usługi handlowe i publiczne, a w większych wsiach tworzy dość zwarte centra. Ponadto w rejonie wsi położonych najbliżej zbiorników wodnych rozwija się zabudowa letniskowa i rezydencjonalna.

Istotnym elementem krajobrazu obszaru wiejskiego są kościoły i historyczne założenia (zamki, pałace, dwory, folwarki), szczególnie w Chałupkach, Doboszowicach, Ożarach, Pomianowie Górnym i Starczowie. Występująca zieleń urządzona ogranicza się głównie do historycznego parku w Chałupkach oraz otoczenia sakralnego i cmentarzy. Natomiast Infrastruktura rekreacyjna obejmuje boiska sportowe w wybranych wsiach oraz place zabaw przy świetlicach wiejskich.

Funkcję dominującą w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów wiejskich pełni rolnictwo. Użytki rolne, szczególnie wysokiej klasy grunty orne, zajmują znaczną część północnych i południowych terenów Gminy, a większe kompleksy łąk koncentrują się w dolinie Nysy Kłodzkiej. Funkcje uzupełniające tworzą drobne usługi i wytwórczość w większych wsiach oraz działalność górnicza, obejmująca eksploatację kruszywa w dolinie Nysy Kłodzkiej oraz kamienia w rejonie Doboszowic, Mrokocina i Pomianowa Górnego.

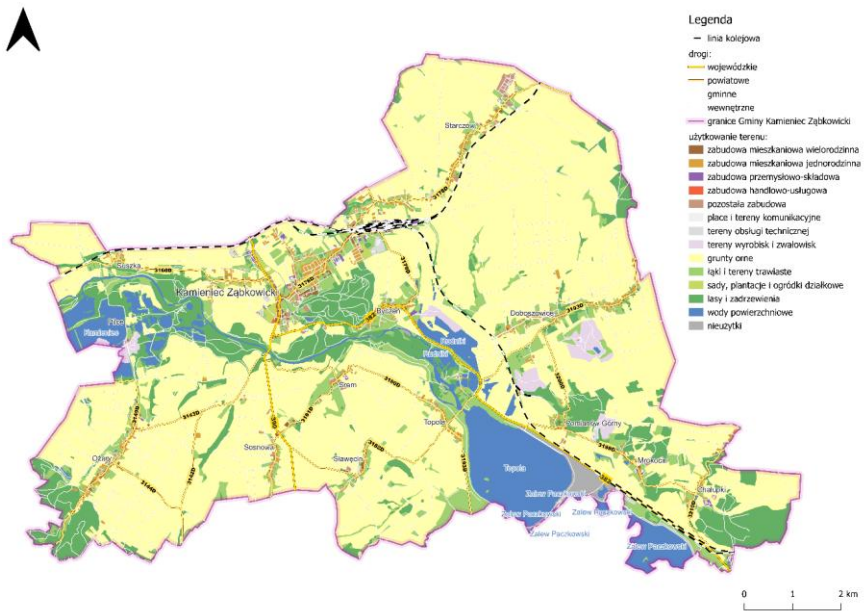

Ryc. 15. Pokrycie terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na szczeblu lokalnym głównym instrumentem służącym kształtowaniu polityki przestrzennej, do momentu opracowania planu ogólnego, jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (SUiKZP). Studium dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki przyjęte zostało na mocy Uchwały nr XL/318/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 28 grudnia 2021 roku.

Zgodnie z jego zapisami strukturę funkcjonalną Gminy Kamienieć Ząbkowicki podzielić można na następujące typy jednostek:

- ośrodek gminny głównego poziomu obsługi – miasto Kamieniec Ząbkowicki, którego głównym funkcjami rozwojowymi są funkcje produkcyjne, mieszkalnictwo oraz usługi rynkowe i nierynkowe,
- ośrodki pośredniego poziomu obsługi z rozszerzonym programem usługowym – obszary, dla których głównymi funkcjami rozwojowymi obszaru są rolnictwo, mieszkalnictwo, działalność produkcyjna i górnicza oraz usługi rynkowe (wsie Starczów, Doboszowice, Ożary, Byczeń, Topola i Chałupki),
- pozostałe ośrodki (wsie elementarne) – obszary, dla których główne funkcje rozwojowe obejmują rolnictwo, mieszkalnictwo, górnictwo (Pomianów Górny), usługi rynkowe z zakresu turystyki i rekreacji (sołectwa Mrokocin, Pomianów Górny, Sławęcin, Sosnowa, Suszka i Śrem)

Na podstawie zapisów SUiKZP sporządzane są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP), stanowiące akty prawa miejscowego. Plany te regulują w sposób szczegółowe kwestie związane z zagospodarowaniem danego obszaru.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki obowiązuje 12 MPZP, których zasięg obowiązywania obejmuje 99% jej powierzchni. Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego przedstawia poniższa tabela.

Tab. 14. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w Gminie Kamieniec Ząbkowicki

Lp.	Nazwa Uchwały	Data Uchwały	Nr Uchwały
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu górniczego złoża kruszywa naturalnego położonego we wsi Byczeń w gminie Kamieniec Ząbkowicki	07 lipca 2004 roku	XV/92/04
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki	21 grudnia 2005 roku	XXVIII/151/05
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki	28 maja 2010 roku	XLIII/207/10
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki dla obszaru położonego w obrębach geodezyjnych Byczeń i Doboszowice, związanego z eksploatacją złoża kruszywa naturalnego „Byczeń I”	29 października 2010 roku	XLVIII/226/10
5.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki	29 października 2010 roku	XLVIII/227/10
6.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieniec Ząbkowicki na obszarze w obrębie geodezyjnym Byczeń	30 listopada 2012 roku	XXIV/147/2012
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 854/2 w obrębie Kamieniec Ząbkowicki I	28 marca 2014 roku	XXXIX/238/2014
8.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy w Kamieńcu Ząbkowickim – rejon ul. Kolejowej	30 maja 2014 roku	XLI/248/2014
9.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	29 sierpnia	XLIII/261/2014

	części Gminy w Kamieńcu Ząbkowickim – rejon ul. Kłodzkiej	2014 roku	
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla działki nr 73 obręb Starczów	29 kwietnia 2015 roku	X/53/2015
11.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębów ewidencyjnych: Doboszowice, Mrokocin, Pomianów Górny, Topola oraz wschodniej części obrębu ewidencyjnego Śrem	28 czerwca 2023 roku	LXIV/447/2023
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obrębu ewidencyjnego Sławęcin oraz obrębu ewidencyjnego Sosnowa z wyłączeniem działki ewidencyjnej nr 332 i części działki ewidencyjnej nr 333	30 maja 2025 roku	XVI/131/2025

Źródło: rejestr urbanistyczny Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

W oparciu o istniejące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz decyzje o warunkach zabudowy składane są wnioski o pozwolenia na budowę. W Gminie Kamieniec Ząbkowicki w analizowanym okresie nie wydano żadnych decyzji o warunkach zabudowy, co związane jest z wysokim stopniem pokrycia powierzchni analizowanej jednostki planami miejscowymi.

W latach 2019-2023 na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wydano łącznie 105 pozwoleń na budowę oraz zgłoszeń budowy z projektem budowlanym, co stanowiło 11% ogółu decyzji wydanych w powiecie ząbkowickim. Największą aktywność inwestycyjną odnotowano w roku 2020 (29 pozwoleń), natomiast najmniejszą w 2022 roku (16 pozwoleń). W badanym okresie dominującą kategorię stanowiły inwestycje mieszkaniowe. W tym czasie średnio 69,4% wszystkich pozwoleń dotyczyło budowy nowych budynków mieszkalnych, przy średnim udziale dla powiatu wynoszącym 65,2%. Pozostałe 30,6% obejmowało realizację budynków zbiorowego zamieszkania, obiektów niemieszkalnych oraz inżynierii lądowej i wodnej, co w ujęciu porównawczym pozostaje poniżej średniej powiatowej wynoszącej 34,8%. Analiza przytoczonych danych wskazuje, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki nie wyróżnia się na tle powiatu ząbkowickiego pod względem ruchu budowlanego.

Tab. 15. Ruch budowlany w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2023 na tle średniej gmin powiatu ząbkowickiego

		2019	2020	2021	2022	2023
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	20	29	23	16	17
	powiat	187	210	210	196	146
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	60,00	79,31	86,96	50,00	70,59
	powiat	60,43	62,86	78,10	68,88	55,48
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	40,00	20,69	13,04	50,00	29,41
	powiat	39,57	37,14	21,90	31,12	44,52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Walory kulturowe i turystyczne

Obszar współczesnej Gminy Kamieniec Ząbkowicki należy do historycznego pogranicza Śląska, obejmując fragment Wysoczyzny Ziębickiej i Pradoliny Nysy. Gmina Kamieniec Ząbkowicki wyróżnia się bogatym dziedzictwem kulturowym, którego źródłem są wieki przemian historycznych, osadniczych i społecznych. Na przestrzeni dziejów obszar ten kształtowały różnorodne wpływy – od średniowiecznych procesów lokacyjnych, przez działalność klasztoru cystersów, aż po XIX-wieczne przekształcenia mające związek z postacią Marianny Orańskiej.

Materialnym śladem tej historii są liczne zabytki, z których na szczególne wyróżnienie zasługuje dawny zespół klasztorny w Kamieńcu Ząbkowickim oraz monumentalny pałac Marianny Orańskiej z rozległym założeniem parkowym. Obiekty te stanowią nie tylko ważny element dziedzictwa regionu, ale również istotny potencjał dla rozwoju turystyki kulturowej.

Tab. 16. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Miejscowość	Zabytek
Byczeń	– kościół par. pw. św. Marcina, XVIII, nr rej.: A/1733/718 z 1.09.1960 – plebania, ob. dom mieszkalny nr 18, nr rej.: A/3585/1833 z 8.10.1966 – zespół młyna wodnego (nr 88), 1899-1939, nr rej.: A/3586/1378/WŁ z 12.10.1992: o młyn o budynek mieszkalno-administracyjny o siłownia o tartak o obora o stodoła
Chałupki	– park zamkowy, XV-XX, nr rej.: A/4040/968/WŁ z 27.12.1983 – zespół młyna (nr 7), k. XIX, nr rej.: A/4041/1310/WŁ z 25.06.1990: o młyn o dom
Doboszowice	– zespół kościoła par. pw. św. Mikołaja, XV-XVIII: o kościół, nr rej.: A/1727/683 z 14.04.1960 o cmentarz (d. grzebalny), nr rej.: A/1728/1491/WŁ z 18.03.1996 o budynek bramny, nr rej.: jw. (por. ruchome) o ogrodzenie z bramą, mur., nr rej.: jw. o figura św. Jana Nepomucena, przy moście w pobliżu domu nr 79, kam., 2 poł. XVIII, nr rej.: B/1836/1-4 z 6.09.2007 i B/1940 z 8.07.2008
Kamieniec Ząbkowicki	– kościół ewangelicki, XIX, nr rej.: A/4279/1842 z 8.10.1966 – zespół klasztorny cystersów, XIV-XIX, pl. Kościelny 1-12: o kościół, ob. par. pw. Wniebowzięcia NMP, nr rej.: A/4280/136 z 2.01.1950 o rzeźba Bóg Ojciec, przed fasadą kościoła par., kam., 1735, nr rej.: B/1733/746/466 z 7.05.1991 o budynek klasztorny (d. pałac opacki), ob. archiwum, nr rej.: A/5210/321 z 2.08.1956 (wypis z księgi rejestru) i A/5210/349 z 22.11.1956 (por. ruchome) o relikty ogrodu klasztornego tzw. nowego ogrodu konwentualnego, 1738, nr rej.: A/6229/1-2 z 21.07.2022 o mur graniczny ogrodu klasztornego, kam., nr rej.: jw. o spichrz, nr rej.: A/4276/919/WŁ z 31.12.1982 o 4 oficyny, pl. Kościelny 1; 2; 3; 5; nr rej: A/4278/1583/a-h/WŁ z 16.07.1997 o 3 budynki gospodarcze nr 9, nr rej.: jw. o budynek nr 8, nr rej.: jw. o 2 szklarnie, nr rej.: jw. o most nad dawnym kanałem młynówki, obok oficyny klasztornej, k. XVII, nr rej.: A/6045 z 26.05.2017

	○ piwnica na wino, ul. Zamkowa, 1690, 1850, nr rej.: A/6046 z 26.05.2017 ○ figury, przed mostem przy wjeździe na pl. Kościelny, kam. 1732, nr rej.: B/1731/747/467 z 7.05.1991: ➢ św. Jan Nepomucen ➢ św. Florian ○ fontanna, pl. Kościelny, kam., ok. 1700, nr rej.: B/1732/748/468 z 7.05.1991 – krzyż pokutny, ul. Skorolecka / Kolejowa, kam., XIV-XVI, nr rej.: B/1836/1-4 z 6.09.2007 – zespół pałacowy, 2 poł. XIX, nr rej.: A/4275/299/34/WŁ z 7.11.1989: ○ pałac („zamek") (por. ruchome) ○ 2 oficyny (stajnia, wozownia) ○ ogród przypałacowy (tarasy, schody, fontanny) ○ park z aleją dojazdową ○ mauzoleum rodziny Hohenzollern, 1870, nr rej.: A/5989 z25.01.2016 ○ pompownia i kotłownia, ul. Zamkowa 5, nr rej.: A/4277/1373/WŁ z 1.07.1992 ○ budynek gazowni, po 1860, nr rej.: A/6047 z 26.05.2017 ○ dworzec kolejowy, ul. Dworcowa 1, mur., 1880, nr rej.: A/6232 z 29.11.2022 ○ willa z ogrodem, ul. Ząbkowicka 26, 1880, nr rej.: 58/A/01 z 22.10.1880
Kamieniec Ząbkowicki – Goleniów Śl.	– kaplica, ul. Leśna 9, 4 ćw. XVIII, nr rej.: A/5916 z 7.04.2014
Mrokocin	– figura św. Jana Nepomucena, w ogrodzie domu nr 12, kam., 2 poł. XVIII, nr rej. B/1313 z 28.12.2005 – krzyż pokutny, przy prezbiterium kaplicy, kam., XIV-XVI, nr rej.: B/1827 z 4.09.2007 – młyn (z wyposażeniem) (nr 12 a), k. XIX, nr rej.: A/4420/1301/WŁ z 5.03.1990
Ożary	– kościół par. pw. św. Katarzyny, XVIII, XIX, nr rej.: A/1868/1852 z 8.10.1996
Pomianów Górny	– kościół fil. pw. św. Barbary, XVIII, nr rej.: A/1888/1855 z 11.10.1966 – krzyż pokutny, przy ogrodzeniu kościelnym, kam., XIV-XVI, nr rej.: B/1836/1-4 z 6.09.2007
Sosnowa	– kościół fil. pw. św. Maternsa, poł. XVIII, nr rej.: A/1949/954/WŁ z 21.09.1983
Starczów	– kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, XIV, 1508, XVIII, XIX, nr rej.: A/6068 z 1.02.2018 – grupa rzeźbiarska Św. Trójcy, w ogrodzie plebanii, kam., 1751, nr rej.: 1315 z 28.12.2005
Śrem	– kolumna Maryjna, przed kościołem pw. Ducha Św., kam., 1730, nr rej.: 1312 z 28.12.2005 – kolumna Trójcy Św., w pobliżu zagrody nr 15, kam., 1731, nr rej.: B/1836/1-4 z 6.09.2007 i B/1968 z 17.11.2008
Topola	– kościół par. pw. św. Bartłomieja, 1754-57, nr rej.: A/1874/1871 z 11.10.1966

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

W Gminie znajdują się także inne cenne obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego – w tym budowle sakralne, dwory, młyny czy układy ruralistyczne, które wspólnie tworzą atrakcyjną i zróżnicowaną ofertę dziedzictwa lokalnego. Warto tutaj zaznaczyć, że Gminna Ewidencja Zabytków Gminy zawiera 142 karty adresowe zabytków nieruchomych, 19 kart obszarów chronionych archeologicznie oraz 123 karty stanowisk archeologicznych.

Dziedzictwo kulturowe Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest kluczowym elementem tożsamości mieszkańców oraz zasobem możliwym do wykorzystania w rozwoju gospodarczym, edukacyjnym i turystycznym, zwłaszcza w kontekście zrównoważonego rozwoju oraz budowania marki gminy jako miejsca o unikalnych walorach historyczno-krajobrazowych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest u podnóża Sudetów Wschodnich i Środkowych, jednego z najatrakcyjniejszych rejonów turystycznych południowo-zachodniej Polski. Jej charakter rolniczy na obszarach wiejskich oraz usługowo-produkcyjny w samym Kamieńcu Ząbkowickim sprawia, że sektor turystyczny odgrywa dotąd niewielką rolę. Potencjał turystyczny Gminy opiera się przede wszystkim na walorach krajobrazowych i przyrodniczych Przedgórza Sudeckiego, obejmujących urozmaiconą rzeźbę terenu, dolinę Nysy Kłodzkiej i jej dopływy oraz zbiorniki retencyjne. Uzupełniają go bogate zasoby kulturowe, w tym dawny zespół klasztorny cystersów oraz zespół pałacowo-parkowy na Górze Zamkowej. Najważniejszym i rozpoznawalnym obiektem turystycznym Gminy jest Pałac Marianny Orańskiej, udostępniony do zwiedzania przez cały rok i przyciągający największą liczbę odwiedzających. Należy jednak podkreślić, że oferta turystyczna ma obecnie charakter uzupełniający w stosunku do sąsiednich gmin sudeckich. Obiekty zabytkowe stanowią atrakcje głównie krótkoterminowe, a ich potencjał nie jest wystarczający, aby samodzielnie stworzyć silny sektor turystyczny o znaczeniu ponadlokalnym.

Położenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w bezpośrednim sąsiedztwie licznych pasm górskich i obszarów atrakcyjnych turystycznie sprawia, że obszar ten może pełnić funkcję bazy wypadowej. W zasięgu kilkudziesięciu minut dojazdu znajdują się m.in. Góry Opawskie, Jeziora Ziemi Nyskiej, Góry Bardzkie, Złote, Jeseniki, Masyw Śnieżnika, Góry Bialskie, Kotliny Kłodzkiej, Góry Bystrzyckie, Orlickie, Stołowe oraz Sowie wraz z ich zapleczem turystycznym. Stanowi to potencjał rozwojowy dla usług turystycznych i rekreacyjnych, zarówno w zakresie obsługi ruchu jednodniowego i weekendowego, jak i dłuższych pobytów, szczególnie w perspektywie planowanego udostępnienia zbiorników wodnych do celów sportowo-rekreacyjnych.

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami władze lokalne mają możliwość wprowadzenia ochrony krajobrazu kulturowego w formie parku kulturowego. Jego podstawowym celem jest zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi dla lokalnej tradycji budowlanej i osadniczej.

Na mocy Uchwały nr XLIII/263/2014 Rady Gminy Kamieniec Ząbkowicki z dnia 29 sierpnia 2014 roku utworzony został Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej" w Kamieńcu Ząbkowickim. Działanie ma na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych do zachowania walorów zespołu, a także ich udostępnianie zwiedzającym i uwzględnienie w prowadzonej polityce przestrzennej.

Obszar parku kulturowego obejmuje unikatowe w skali ponadregionalnej założenie krajobrazowe, którego dominantę stanowi pałac Marianny Orańskiej, wzniesiona według projektów wybitnych twórców epoki: Karla Friedricha Schinkla i Petera Josepha Lenné. W jego granicach znajduje się również dawne opactwo cysterskie z osadą przyklasztorną, dolina rzeki Budzówki z błoniami i kościołem ewangelickim Trójcy Świętej u podnóża Góry Zamkowej, dolina Nysy Kłodzkiej oraz osada z młynem wodnym w Małym Byczeniu.

Pałac Marianny Orańskiej stanowi część Europejskiego Szlaku Zamków i Pałaców, na którym skupione są najważniejsze obiekty zlokalizowane na Dolnym Śląsku, Saksonii oraz północnych Czechach.

Na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 marca 2024 r. zespół architektoniczno-krajobrazowy w Kamieńcu Ząbkowickim uznany został za pomnik historii.

Istotny atut Gminy Kamieniec Ząbkowicki stanowią także walory środowiskowe, takie jak naturalny krajobraz, niskie zaludnienie, zachowana architektura historyczna oraz brak typowego dla dużych ośrodków turystycznych zgiełku. W tym zakresie należy przede wszystkim wskazać na dolinę rzeki Nysy oraz istniejące i planowane zbiorniki retencyjne.

Infrastruktura turystyczna ogranicza się natomiast do kilku obiektów noclegowych, punktu informacji turystycznej, zagospodarowanych parkingów dla ruchu samochodowego oraz sieci znakowanych szlaków pieszych, rowerowych i samochodowych.

Zgodnie z treścią Studium, Gmina Kamieniec Ząbkowicki predysponowana jest do rozwoju aktywizacji turystycznej w obszarach: agroturystyki, turystyki wiejskiej i turystyki umiarkowanie masowej. Mając na uwadze zasoby przyrodniczo-krajobrazowe regionu należy podjąć działania ukierunkowane na rozwój turystyki:

- krajoznawczej,
- kulturowej,
- religijnej,
- rekreacyjnej weekendowej,
- specjalistycznej, obejmującej turystykę rowerową, kajakarstwo, turystykę naukową, obserwację przyrody, fotografię, malarstwo, hippikę, wędkarstwo, turystykę zdrowotną czy „zielone szkoły.

Przez teren Gminy przebiegają następujące piesze szlaki turystyczne:

a) Szlak niebieski prowadzi w relacji PKP Kamieniec Ząbkowicki – Ożary (Mała Kotlina) i na całej długości przebiega w granicach administracyjnych Gminy. Trasa wiedzie przez Kamieniec Ząbkowicki – z pominięciem Góry Zamkowej i zespołu klasztornego – ulicami Dworcową, Parkową, Zamkową oraz Złotostocką, a następnie przez miejscowość Ożary, gdzie łączy się ze szlakiem zielonym. Pełni zatem funkcję komunikacyjną, stanowiąc połączenie pomiędzy stacją kolejową w Kamieńcu Ząbkowickim a systemem szlaków turystycznych Gór Bardzkich. Całkowita długość trasy wynosi około 10 km.
b) Szlak żółty przebiega w relacji PKP Kamieniec Ząbkowicki – Stolec – Ząbkowice Śląskie – Bardo i w całości zlokalizowany jest na obszarze powiatu ząbkowickiego. W granicach administracyjnych Gminy Kamieniec Ząbkowicki prowadzi jedynie przez miejscowość Kamieniec Ząbkowicki, ulicami: Dworcową, Węglową, Zieloną i Leśną. Całkowita długość trasy wynosi około 35 km, z czego około 2 km przebiega przez teren Gminy.
c) Szlak żółty w relacji PKP Paczków – Ziębice. Przez teren Gminy Kamieniec Ząbkowicki prowadzi jedynie w okolicy wsi Chałupki. Jego długość na terenie Gminy wynosi w przybliżeniu 3,5 km.

d) Szlak zielony relacji Bardo – Złoty Stok – Radochów. Na obszarze Gminy przebiega w okolicy wsi Ożary, położonej w Górach Bardzkich. Jego długość na terenie Gminy wynosi około 1 km.
e) Szlak zielony relacji PKP Starczów – Służejów – Rososznica – Czerńczyce – Muszkowice – Bukowy Las. Na obszarze Gminy szlak prowadzi w okolicach miejscowości Starczów. Jego długość w Gminie Kamieniec Ząbkowicki wynosi w przybliżeniu 100 m.

Przez obszar Gminy przebiegają również liczne samochodowe szlaki turystyczne:

a) Transgraniczny Szlak Królewny Marianny Orańskiej powstał z inicjatywy Zarządu Powiatu Ząbkowickiego, a jego realizację zapoczątkowało podpisanie w grudniu 2007 roku w czeskiej Bílej Vodzie porozumienia samorządów polskich i czeskich. Celem przedsięwzięcia było wytyczenie trasy odwzorowującej miejsca związane z działalnością Marianny Orańskiej. Szlak obejmuje obszar powiatów ząbkowickiego i kłodzkiego oraz tereny przygraniczne Republiki Czeskiej, a jego oficjalne otwarcie nastąpiło w 2011 roku. Całkowita długość trasy wynosi 196,4 km. Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki szlak prowadzi drogą wojewódzką nr 382 (odcinek Ząbkowice Śląskie – Kamieniec Ząbkowicki) oraz drogą wojewódzką nr 390 (odcinek Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok). W granicach miasta Kamieniec Ząbkowicki obejmuje on zespół obiektów związanych z dziedzictwem Marianny Orańskiej, m.in. dawny cmentarz ewangelicki, mauzoleum rodziny Hohenzollernów, dawny kościół ewangelicki oraz pałac pełniący funkcję głównej siedziby Marianny Orańskiej. Długość trasy w obrębie Gminy wynosi około 5,5 km.
b) Szlak Cysterski stanowi projekt ponadregionalny, realizowany na obszarze czterech województw: dolnośląskiego, małopolskiego, opolskiego i śląskiego. Jego głównym celem jest ukazanie dziedzictwa kulturowego i historycznego pozostawionego przez zakon cystersów oraz promocja tego dorobku w kraju i za granicą. Inicjatywa ma również na celu podniesienie atrakcyjności turystycznej regionów uczestniczących w projekcie poprzez rozwój i odpowiednie zagospodarowanie infrastruktury turystycznej. Na Dolnym Śląsku najważniejszymi punktami szlaku są zespoły klasztorne w Trzebnicy, Lubiążu, Krzeszowie, Kamieńcu Ząbkowickim oraz Henrykowie. W ramach przedsięwzięcia zrealizowano m.in. budowę parkingów, sanitariatów, punktów informacji turystycznej i infokiosków, a także oznakowanie obiektów pocysterskich. W Gminie Kamieniec Ząbkowicki w wyniku prac inwestycyjnych powstała infrastruktura wspierająca rozwój turystyki, obejmująca parking przy ul. Zamkowej dla autobusów i samochodów osobowych, parking na Błoniach Kamienieckich, toaletę publiczną przy ul. Zamkowej oraz punkt informacji turystycznej w części obiektu Centrum Wystawienniczego GCK „Czerwonego Kościółka". Dzięki tym działaniom Kamieniec Ząbkowicki stał się ważnym ogniwem Szlaku, podkreślającym rolę miejscowości w dziedzictwie cysterskim regionu.
c) Europejski Szlak Zamków i Pałaców to trasa turystyczna o długości około 850 km, zaprojektowana z myślą o podróżach motocyklowych. Szlak ten obejmuje wybrane obiekty rezydencjonalne o wysokiej wartości historycznej i kulturowej, stanowiące znaczący element dziedzictwa architektonicznego regionu. Na terenie Dolnego Śląska trasa prowadzi do 16 zamków i pałaców, wśród których znajdują się m.in. Bolków, Chojnik, Czocha, Głogów, Grodno, Grodziec, Kamieniec Ząbkowicki, Kliczków, Krobielowice, Książ, Leśnica, Łomnica, Międzylesie, Oleśnica, Topacz oraz Ząbkowice

Śląskie. Dzięki takiemu przebiegowi szlak łączy różnorodne obiekty rezydencjonalne, reprezentujące różne style architektoniczne i epoki historyczne, a jednocześnie promuje Dolny Śląsk jako obszar o wyjątkowym nasyceniu zabytków pałacowo-zamkowych o randze ponadregionalnej.

Dodatkowo, przez Gminą Kamieniec Ząbkowicki przebiega **szlak kajakowy** płynący po rzece Nysa Kłodzka, prowadzący od strony Kłodzka/Barda do zbiornika „Topola".

Przez teren Gminy przebiegają także następujące **szlaki rowerowe**:

a) ER 8 (znaki czarne) stanowi fragment Europejskiego Szlaku Cystersów, którego trasa rozpoczyna się w Portugalii, a kończy w Polsce. Na Dolnym Śląsku przebiega on z południa na północ, obejmując Nizinę Śląską, Dolinę Odry, Pogórze Kaczawskie, Kotlinę Kamiennogórską, Góry Kamienne, Sowie i Stołowe, Kotlinę Kłodzką, Góry Bardzkie oraz rejon Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich, po czym prowadzi dalej w kierunku Paczkowa w województwie opolskim. Dolnośląski odcinek wyznaczają m.in. takie miejscowości jak: Żmigród, Trzebnica, Wołów, Lubiąż, Prochowice, Legnica, Jawor, Bolków, Kamienna Góra, Krzeszów, Mieroszów, Głuszyca, Nowa Ruda, Wambierzyce, Polanica-Zdrój, Kłodzko, Bardo, Kamieniec Ząbkowicki, Ziębice i Henryków. W granicach Gminy Kamieniec Ząbkowicki szlak prowadzi przez miejscowości Suszka, Kamieniec Ząbkowicki i Starczów, a jego długość na tym obszarze wynosi około 13 km.
b) EV 9 EuroVelo Bałtyk – Adriatyk (znaki czarne) stanowi część europejskiej sieci tras rowerowych EuroVelo, tworzonej przez Europejską Federację Cyklistów i obejmującej dwanaście długodystansowych tras o łącznej długości około 60 tys. km. Przez Polskę przebiega pięć szlaków EuroVelo, z których odcinek EV9 „Bałtyk – Adriatyk" prowadzi przez obszar Dolnego Śląska. Trasa o łącznej długości 1930 km łączy Gdańsk, Poznań, Wrocław, Ołomuniec, Brno, Wiedeń, Triest i Pulę, stanowiąc istotne powiązanie rowerowe pomiędzy Wrocławiem a Wiedniem. Na Dolnym Śląsku przebiega ona z północy na południe przez miejscowości: Sułów, Trzebnicę, Wrocław, Kąty Wrocławskie, Mietków, Świdnicę, Pieszyce, Srebrną Górę, Brzeźnicę, Potworów, Przyłęk i Kamieniec Ząbkowicki. Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki szlak początkowo pokrywa się z trasą ER8, biegnąc przez Suszkę i Kamieniec Ząbkowicki, a następnie kieruje się w stronę Śremu i dalej przez Topolę do granicy z województwem opolskim.
c) Trasa podziemnych atrakcji (znaki czarne) prowadzi w relacji Złoty Stok – Srebrna Góra – Nowa Ruda – Walim – Zagórze Śląskie. Na obszarze Gminy przebiega przez wieś Ożary, a jego łączna długość w jej granicach wynosi blisko 6 km.
d) Znaki niebieskie w relacji Kłodzko – PKP Kamieniec Ząbkowicki. Przez teren Gminy przebiega przez wieś Rogów i miasto Kamieniec Ząbkowicki. Jego długość na terenie Gminy wnosi w przybliżeniu 9,5 km.
e) Znaki niebieskie w relacji Mąkolno – Osina Wielka. Przez Gminę Kamieniec Ząbkowicki przebiega w okolicach wsi Topola i Doboszowice, a jego łączna długość na jego terenie wynosi ok. 7,5 km.
f) Szlak turystyczny oznakowany znakami w kolorze żółtym przebiega w relacji Kamieniec Ząbkowicki – Doboszowice i na całej długości zlokalizowany jest w granicach

administracyjnych Gminy. Trasa prowadzi przez miejscowości Kamieniec Ząbkowicki, Byczeń i Doboszowice, pełniąc funkcję łącznika pomiędzy szlakiem czerwonym wokół Ząbkowic Śląskich, a szlakiem niebieskim. Całkowita długość szlaku wynosi około 7 km.

g) Szlak turystyczny oznakowany znakami w kolorze czerwonym prowadzi wokół Góry Zamkowej, na której zlokalizowany jest Pałac Marianny Orańskiej. Jego długość wynosi około 6 km.

Zgodnie z zapisami Koncepcji sieci głównych tras rowerowych w województwie dolnośląskim – Dolnośląska Cyklostrada, planuje się nieznaczną korektę przebiegu trasy rowerowej EuroVelo 9 na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Planuje się także uwzględnienie Gminy w przebiegu „Trasy Złotej", łączącej Kotlinę Kłodzką ze wschodnią częścią województwa dolnośląskiego.

Poniższa rycina przedstawia sieć tras rowerowych w województwie dolnośląskim.

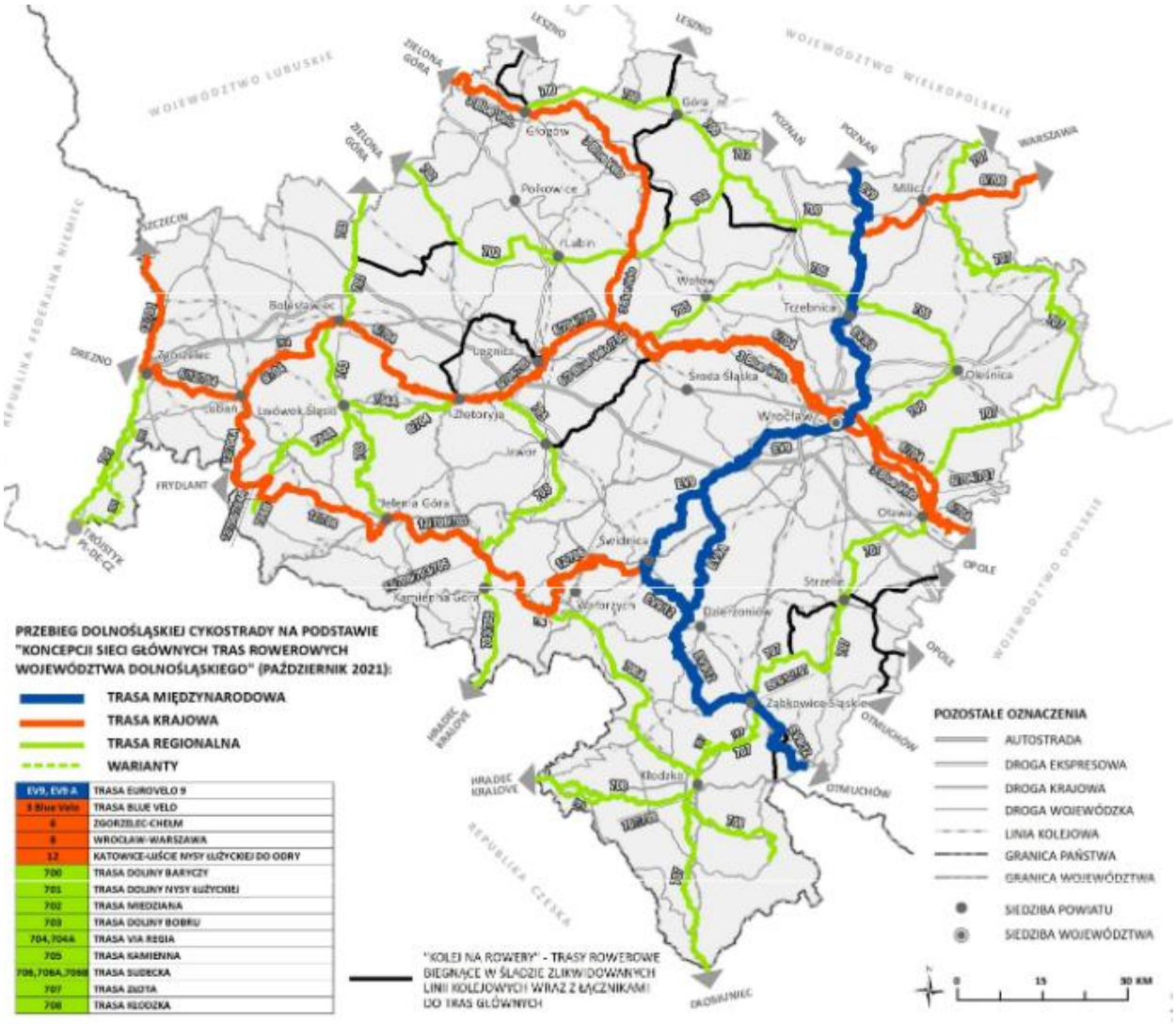

Ryc. 16. Koncepcja głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego
Źródło: Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego – Dolnośląska Cyklostrada.

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze wpływają w sposób znaczący na potencjał rozwojowy jednostki samorządu terytorialnego. Warunki atmosferyczne, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna czy zbiorniki wodne stanowią czynniki mogące determinować atrakcyjność turystyczną, warunki do uprawy rolniczej czy eksploatację surowców mineralnych, a zatem definiować stan gospodarki lokalnej oraz wyznaczać kierunki jej rozwoju.

Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski wg J. Kondrackiego, Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w:

- megaregionie Pozaalepejska Europa Środkowa,
- prowincji Masyw Czeski,
- podprowincjach Sudety i Przedgórze Sudeckie,
- makroregionach Przedgórze Sudeckie i Sudety Środkowe,
- mezoregionach Wzgórza Niemczańsko – Strzelińskie, Obniżenie Otmuchowskie, Przedgórze Paczkowskie, Góry Bardzkie.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą terenu, ukształtowaną przez procesy orogenezy sudeckiej, tektoniczne, lodowcowe oraz erozyjno-akumulacyjne, a także działalność człowieka. Złożona budowa geomorfologiczna stanowi istotny walor krajobrazowy i przyrodniczy tej jednostki.

Północna i zachodnia część gminy obejmuje równinną Kotlinę Ząbkowicką, od wschodu przechodzącą w lekko falistą Wysoczyznę Ziębicką z pokrywami lessowymi i dolinami potoków. Południowy pas gminy zajmuje dolina Nysy Kłodzkiej o genezie tektonicznej. Lokalnie występują twardzielowe i ostańcowe wzgórza zbudowane ze skał metamorficznych. Fragmentarycznie obszar gminy obejmuje też Przedgórze Paczkowskie oraz południowo-zachodni skraj Gór Bardzkich. Najwyższy punkt (420 m n.p.m.) zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części, w rejonie wsi Ożary. Najniżej położony obszar (216 m n.p.m.) znajduje się w dolinie Nysy Kłodzkiej, poniżej zbiornika „Kozielno", na granicy z gminą Paczków. Rzeka ta, o charakterze górskim i równinnym, tworzy szeroką dolinę z meandrującym nurtem.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki obserwuje się czynne procesy geomorfologiczne, w tym m.in. denudację stromych stoków użytkowanych ornie na drodze erozji wodnej determinujące występowanie ruchów masowych. Zgodnie z Systemem Osłony Przeciwosuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego (SOPO), na terenie Gminy zidentyfikowano 5 osuwisk:

- Suszka (ID: 363591) – osuwisko aktywne okresowo o powierzchni 1,491 ha,
- Kamieniec Ząbkowicki (ID: 362553) – osuwisko aktywne ciągle o powierzchni 0,064 ha,
- Sławęcin (ID: 366895) – osuwisko aktywne okresowo o powierzchni 2,684 ha,
- Sławęcin (ID: 362976) – osuwisko aktywne okresowo o powierzchni 1,92 ha,

- Suszka (ID: 417648) – osuwisko aktywne ciągle o powierzchni 0,03 ha.

Oprócz osuwisk ujętych w bazie SOPO, Starostwo Powiatowe w Ząbkowicach Śląskich zinwentaryzowało dodatkowe osuwisko w miejscowości Śrem, zlokalizowane na południowy zachód od tej miejscowości. Jego powierzchnia wynosi około 2 ha, jednak osuwisko to nie zostało dotąd uwzględnione w bazie.

Ponadto, zgodnie z danymi bazy SOPO, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występują 2 obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych ziemi, zlokalizowane w miejscowościach Śrem i Sławęcin. Z kolei według Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50 000, opracowanej przez Państwowy Instytut Geologiczny (arkusze: Ząbkowice Śląskie nr 869 i Złoty Stok nr 902, wyd. 2004, aktualizacja 2015), zidentyfikowano 3 obszary predysponowane do występowania tego typu zjawisk:

- pomiędzy miejscowościami Ożary i Sosnowa,
- na wschód od miejscowości Sławęcin, w rejonie zinwentaryzowanych osuwisk i terenu zagrożonego występowaniem ruchów masowych,
- na zachód od miejscowości Śrem, po zachodniej stronie nieczynnej linii kolejowej relacji Kamieniec Ząbkowicki – Złoty Stok.

Budowa geologiczna

Obszar Gminy Kamieniec Ząbkowicki obejmuje fragmenty dwóch dużych jednostek geologicznych: Sudetów i bloku przedsudeckiego, oddzielonych tzw. uskokiem sudeckim brzeżnym, który przebiega przez miejscowości Dzbanów, Ożary, Mąkolno i Złoty Stok, kierując się ku granicy państwa.

Gmina charakteryzuje się złożoną budową geologiczną, przy czym przeważa metamorfik niemczańsko–kamieniecki, tworzący izolowane wychodnie skał krystalicznych, głównie łupków łyszczykowych z domieszką amfibolitów, marmurów, łupków grafitowych oraz lokalnie wapieni krystalicznych. Fragmenty innych jednostek, jak metamorfik Doboszowic czy struktura bardzka, występują marginalnie. Większość powierzchni Gminy pokrywają osady czwartorzędowe, powstałe w czasie zlodowaceń środkowopolskich i północnopolskich. Na południu dominują piaski i żwiry tarasów akumulacyjnych oraz gliny zwałowe, natomiast na północy – piaski, żwiry, mułki wodnolodowcowe i lessy. Z kolei obszary dolinne wypełnione są osadami rzecznymi i madami.

Złoża kopalin

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada zasoby złóż naturalnych. Zgodnie z informacjami Państwowego Instytutu Geologicznego PIG-PIB, obecnie na jej terenie udokumentowano 16 złóż surowców naturalnych: złoże Bartniki III, złoże Byczeń, złoże Byczeń I, złoże Chałupki, złoże Doboszowice, złoże Doboszowice 1, złoże Doboszowice-Debra, złoże Mrokocin, złoże Pilce-Suszka III, złoże Pomianów, złoże Pomianów, złoże Pomianów-Północ, złoże Przyłęk-Pilce, złoże Topola-Północ, złoże Topola-Śrem, złoże Topola-Zbiornik. W poniższej tabeli przedstawiono ich podstawową charakterystykę.

Tab. 17. Złoża kopalin na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Nazwa	Kopalina	Powierzchnia (ha)	Stan zagospodarowania
Bartniki III	piaski i żwiry	76,0000	złoże zagospodarowane
Byczeń	surowce ilaste ceramiki budowlanej	7,0840	eksploatacja złoża zaniechana
Byczeń I	piaski i żwiry	119,3000	złoże eksploatowane okresowo
Chałupki	piaski i żwiry	31,8100	złoże rozpoznane szczegółowo
Doboszowice	kamienie łamane i bloczne	28,7383	złoże zagospodarowane
Doboszowice 1	kamienie łamane i bloczne	87,8204	złoże zagospodarowane
Doboszowice-Debra	piaski i żwiry	7,5780	złoże rozpoznane szczegółowo
Mrokocin	piaski i żwiry	1,5979	złoże skreślone z bilansu zasobów
Pilce-Suszka III	piaski i żwiry	36,2470	eksploatacja złoża zaniechana
Pomianów	piaski i żwiry	9,2446	złoże eksploatowane okresowo
Pomianów	kamienie łamane i bloczne	25,5065	złoże eksploatowane okresowo
Pomianów-Północ	piaski i żwiry	19,6223	złoże rozpoznane szczegółowo
Przyłęk-Pilce	piaski i żwiry	931,8100	złoże zagospodarowane
Topola-Północ	piaski i żwiry	52,3091	złoże rozpoznane szczegółowo
Topola-Śrem	piaski i żwiry	105,2000	złoże rozpoznane szczegółowo
Topola-Zbiornik	piaski i żwiry	182,2920	złoże eksploatowane okresowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG-PIB.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki tylko część udokumentowanych złóż jest zagospodarowana i wykorzystywana do czynnego wydobycia. Niektóre złoża podlegają również okresowej eksploatacji, zależnej od zróżnicowanych uwarunkowań, w tym zapotrzebowania surowcowego. Obecnie w obrębie jednostki znajduje się 10 obszarów górniczych:

- obszar „Byczeń III" (nr 10-1/6/540), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2050 r.,
- obszar „Topola Zbiornik" (nr 10-1/6/482), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2045 r.,
- obszar „Pomianów-Pole A-1 (nr 10-1/6/481), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2045 r.,
- obszar „Pomianów Górny III (nr 10-1/5/468), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 20.09.2049 r.,
- obszar „Pilce-Dzbanów 1B" (nr 10-1/5/439a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 04.06.2058 r.,
- obszar „Bartniki III-Pole A" (nr 10-1/5/394a/b), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2035 r.,

- obszar „Bartniki III" (nr 10-1/5/394a/a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2035 r.,
- obszar „Doboszewice III" (nr 10-1/4/349), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 31.12.2042 r.,
- obszar „Doboszewice 1B (nr 10-1/2/133a/b), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 21.09.2055 r.,
- obszar „Doboszewice 1A (nr 10-1/133a/a), dla którego Marszałek Województwa Dolnośląskiego wydał decyzję ważną do 21.09.2055 r.

Wody powierzchniowe i podziemne

Obszar Gminy Kamieniec Ząbkowicki w całości znajduje się w zlewni Nysy Kłodzkiej, będącej lewobrzeżnym dopływem Odry. Charakterystyczną cechą lokalnego systemu hydrograficznego jest symetryczny układ sieci rzecznej – w północnej części gminy dominują lewostronne dopływy Nysy Kłodzkiej, natomiast w części południowej dopływy prawostronne.

Dopływy południowe mają charakter rzek górsko-nizinnych i cechują się one gwałtownymi wezbraniami, turbulentnym przepływem oraz transportem materiału gruboziarnistego, Układ cieków w tej części Gminy jest zgodny z regionalnym kierunkiem spływu wód, a więc z Sudetów ku dolinie rzeki Odry. Natomiast cieki położone na północ od doliny Nysy Kłodzkiej, z wyjątkiem Budzówki, mają charakter rzek nizinnych z typem zasilania niwalnym.

Sieć hydrograficzną Gminy uzupełniają mniejsze cieki wodne, takie jak Goleniówka, Grzmiąca, Lubnowski Potok i Starczowski Potok, będące lewobrzeżnymi, północnymi dopływami Nysy Kłodzkiej. Ich obecność ma znaczenie dla lokalnego bilansu wodnego oraz retencji krajobrazowej.

Z kolei tereny podmokłe koncentrują się przede wszystkim w dolinach rzecznych –zwłaszcza w dolnym odcinku Budzówki. Choć ich zasięg w wielu miejscach został ograniczony dzięki działaniom melioracyjnym, to ze względu na płytkie zwierciadło wód gruntowych obszary te mogą ulegać rozszerzeniu w okresach zwiększonych opadów i wilgotniejszych lat.

Podstawowymi jednostkami umożliwiającymi gospodarowanie wodami powierzchniowymi są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w obrębie 11 JCWP rzecznych:

- Budzówka,
- Trująca,
- Mąkolnica,
- Studew,
- Potok Ożarski,
- Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej,
- Nysa Kłodzka od zb. Kozielno do zb. Otmuchów,
- Młynówka Pomianowska,
- Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do zb. Kozielno,
- Grzmiąca do zb. Kozielno,
- Dopływ spod Starczowa.

W poniższej tabeli przedstawiono podstawową charakterystykę poszczególnych JCWP rzecznych, zlokalizowanych w obrębie Gminy.

Tab. 18. Podstawowa charakterystyka JCWP rzecznych występujących na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Nazwa	Kod	Typ JCWP	Stan ogólny
Budzówka	RW6000101843329	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	zły stan wód
Trująca	RW6000031235129	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	zły stan wód
Mąkolnica	RW600003123189	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	brak danych
Studew	RW600003123149	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	brak danych
Potok Ożarski	RW600003123169	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	brak danych
Nysa Kłodzka od Ścinawki do oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej	RW60000512333	średnia rzeka na podłożu krzemianowym	zły stan wód
Nysa Kłodzka od zb. Kozielno do zb. Otmuchów	RW60000312519	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	zły stan wód
Młynówka Pomianowska	RW60006125169	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	zły stan wód
Nysa Kłodzka od oddzielenia się Młynówki Pomianowskiej do zb. Kozielno	RW600003123519	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	zły stan wód
Grzmiąca do zb. Kozielno	RW600006123349	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	brak danych
Dopływ spod Starczowa	RW60000312332	potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie.

Gmina położona jest także w obrębie 2 JCWP zbiornikowych, których podstawową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 19. Podstawowa charakterystyka JCWP zbiornikowych występujących na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Nazwa	Kod	Typ JCWP	Stan ogólny
Zb. Topola	RW60002112339	zbiornik reolimniczny	zły stan wód
Zb. Kozielno	RW600021123519	zbiornik reolimniczny	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie.

Zbiorniki wodne zlokalizowane na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki pełnią wielofunkcyjną rolę – retencyjną, przeciwpowodziową, energetyczną oraz rekreacyjną:

- zbiornik „Topola" to wielozadaniowy obiekt hydrotechniczny, którego podstawowe funkcje obejmują ochronę przeciwpowodziową, poprawę zaopatrzenia w wodę, alimentację Odry, wykorzystanie energetyczne wód Nysy Kłodzkiej oraz rozwój turystyki i rekreacji. Powstał w wyniku rekultywacji terenów poeksploatacyjnych po wydobyciu kruszywa i stanowi przykład skutecznego zagospodarowania zdegradowanych przestrzeni na potrzeby gospodarki wodnej;

- zbiornik „Kozielno", zlokalizowany na pograniczu gmin Kamieniec Ząbkowicki i Paczków, również powstał w efekcie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz zagospodarowania gruntów odpadowych. Pełni szereg istotnych funkcji, takich jak ochrona przeciwpowodziowa, produkcja energii, a także rozwój rekreacji i wędkarstwa. Magazynując wody wezbraniowe, ogranicza kulminację fali powodziowej na Nysie Kłodzkiej, redukując ryzyko strat powodziowych na terenach położonych poniżej zapory. Dodatkowo, spiętrzenie wody wykorzystywane jest do celów energetycznych, a otoczenie zbiornika sprzyja rozwojowi turystyki wodnej i rekreacyjnego użytkowania przestrzeni.

Ponadto na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki planowana jest budowa zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki", który stanowić będzie kolejny etap systemowego zarządzania zasobami wodnymi w regionie. Obiekt znajduje się na etapie przygotowania dokumentacji projektowej i wpisuje się w strategię poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego w dorzeczu Nysy Kłodzkiej. Zakłada się, że zbiornik będzie pełnił funkcje retencyjne i przeciwpowodziowe, a jego lokalizacja i otoczenie mogą w przyszłości umożliwić także rozwój form rekreacyjnego zagospodarowania terenu.

Podobnie jak w przypadku wód powierzchniowych, odpowiednikiem podziału wód podziemnych są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest tylko w obrębie JCWPd nr 109. W poniższej tabeli przedstawiono jej podstawową charakterystykę.

Tab. 20. Podstawowa charakterystyka JCWPd zlokalizowanej na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Numer JCWPd	Kod	Powierzchnia [km²]	Stan ogólny
109	GW6000109	4262,51	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występuje istotne zagrożenie powodziowe, wynikające z przepływu rzeki Nysy Kłodzkiej oraz jej licznych dopływów, a w szczególności rzeki Budzówki. W związku z tym, na jej terenie identyfikuje się następujące obszary zagrożenia powodziowego:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat) lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzącej.

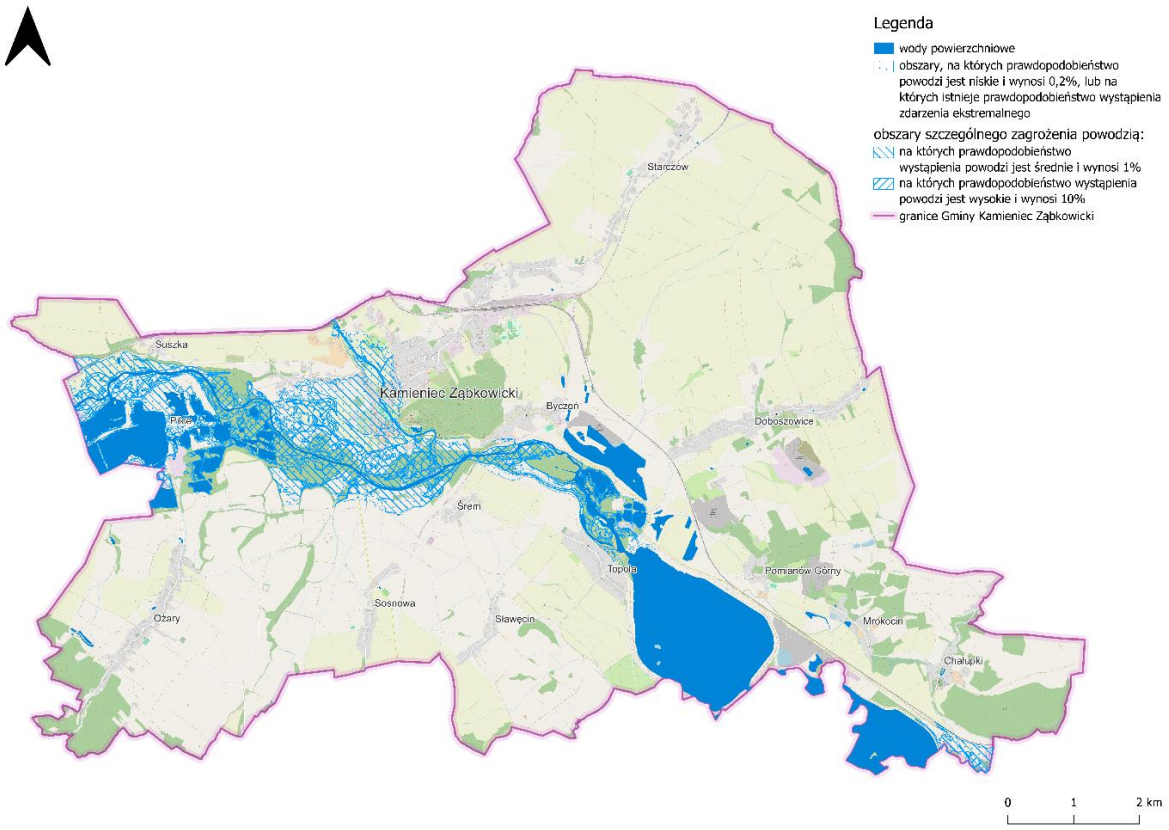

Ryc. 17. Sieć hydrologiczna i obszary zagrożenia powodzią na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ISOK.

Należy podkreślić, że Nysa Kłodzka zaliczana jest do rzek o rzek polskich o największym potencjale powodziowym. Rzeka oraz jej prawostronne i lewostronne dopływy mają charakter rzek górskich i górsko-nizinnych, cechując się gwałtownymi wezbraniami oraz przewagą przepływu turbulentnego nad laminarnym, co zwiększa ryzyko nagłych i intensywnych powodzi na terenach przyległych do ich koryt.

Warunki klimatyczne

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski W. Okołowicza, Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w sudeckim regionie klimatycznym, kształtowanym przez wpływy gór średnich oraz przedgórza. Region ten charakteryzuje dużą zmiennością pogody, znacznym udziałem opadów i silnym wpływem wysokości nad poziomem morza na warunki klimatyczne.

Średnia roczna suma opadów wynosi ok. 650–750 mm, z maksimum w miesiącach letnich, szczególnie w lipcu (ok. 100 mm), oraz minimum w lutym i marcu (ok. 30–40 mm). Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się na poziomie 8,0–8,5°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (średnio –2°C), a najcieplejszym lipiec (średnio 17,5–18,5°C). Przeważają wiatry z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. W ciągu roku notuje się średnio 150–160 dni pochmurnych oraz ok. 100–120 dni pogodnych. Okres wegetacyjny trwa około 210–220 dni, co stwarza dogodne warunki dla rozwoju rolnictwa.

Charakterystycznym zjawiskiem klimatycznym występującym na obszarze Sudetów i ich przedpola są wiatry fenowe. Przynoszą one suche i ciepłe masy powietrza, osiągając w partiach górskich dużą prędkość. Ich pojawieniu się towarzyszy nagły wzrost temperatury oraz silny, suchy wiatr wiejący z południa. Zjawisko to może prowadzić do gwałtownego topnienia pokrywy śnieżnej, zwiększając tym samym ryzyko wezbrań wód i lokalnych podtopień w okresach zimowo-wiosennych.

Jakość powietrza

Jakość powietrza ma kluczowe znaczenie dla zdrowia ludzi, ekosystemów oraz ogólnego stanu środowiska. Niestety, w wyniku działalności człowieka do atmosfery trafiają różnorodne zanieczyszczenia, które negatywnie wpływają na jakość powietrza. W związku z tym monitorowanie jakości powietrza oraz podejmowanie działań na rzecz jego ochrony jest istotnym elementem polityki ekologicznej na poziomie lokalnym, krajowym i globalnym.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi badania jakości powietrza dla terenu całej Polski. Regionalny Wydział Monitoringu we Wrocławiu co roku publikuje raport dotyczący rocznej oceny jakości powietrza na terenie województwa dolnośląskiego. W ramach owego badania region podzielony został na strefy w oparciu o następujące kryteria:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa niewchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Na terenie województwa dolnośląskiego wydzielono 4 strefy:

- aglomerację wrocławską (PL0201),
- miasto Legnica (PL0202),
- miasto Wałbrzych (PL0203),
- strefę dolnośląską (PL0204).

Zgodnie ze wskazanym podziałem, Gmina Kamieniec Ząbkowicki zaklasyfikowana została do strefy dolnośląskiej. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wykonał ocenę jakości powietrza za rok 2024 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia została wykonana dla 12 zanieczyszczeń:

- dwutlenku siarki (SO_2),
- dwutlenku azotu (NO_2),
- tlenku węgla (CO),
- ozonu (O_3),
- benzenu (C_6H_6),
- pyłu zawieszonego PM10,
- pyłu zawieszonego PM2,5,
- benzo(a)pirenu,

- arsenu,
- kadmu,
- niklu,
- ołowiu.

Z kolei ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana odrębnie dla 3 zanieczyszczeń:

- dwutlenku siarki (SO_2),
- tlenków azotu (NO_X),
- ozonu (O_3).

Zgodnie z raportem Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Departamentu Monitoringu Środowiska, Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska we Wrocławiu „Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024", w strefie dolnośląskiej stwierdzono przekroczenia poziomów docelowych ozonu, arsenu w pyle zawieszonym PM10 oraz benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10, a także przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10. W ocenie jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM2,5, w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego I fazy, strefa została zakwalifikowana do klasy A. Natomiast dla poziomu celu długoterminowego w zakresie stężenia ozonu, strefa otrzymała klasę D2.

Tab. 21. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów stanowionych w celu ochrony zdrowia – dane za rok 2024

Kod strefy	SO_2	NO_2	C_6H_6	CO	O_3[1)]	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
PL0204	A	A	A	A	C	C	A	C	A	A	C	A1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w powietrza w województwie dolnośląskim. Raport za rok 2024.

Ocena pod kątem ochrony roślin prowadzona jest wyłącznie dla strefy dolnośląskiej. W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2024 roku, w strefie dolnośląskiej stwierdzono przekroczenie poziomu docelowego ozonu. W dodatkowej klasyfikacji, w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego dla ozonu, strefie przypisano klasę D2.

Tab. 22. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów stanowionych w celu ochrony roślin– dane za rok 2024

Kod strefy	SO_2	NO_x	O_3[1]
PL0204	A	A	C

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w powietrza w województwie dolnośląskim. Raport za rok 2024.

Jako najczęściej stosowany i najprostszy podział źródeł emisji zanieczyszczeń wyróżnia się:

- emisję punktową,
- emisję liniową,
- emisję powierzchniową.

Emisja punktowa dotyczy głównie procesów technologicznych w zakładach przemysłowych, energetycznego spalania paliw – w tych przypadkach emitorem jest komin lub inne urządzenie, przez które zanieczyszczone powietrze wprowadzane jest do atmosfery.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki emisja punktowa może wynikać z funkcjonujących na jej obszarze przedsiębiorstw, które mogą emitować przede wszystkim zanieczyszczenia powstałe w wyniku procesów technologicznych oraz procesów energetycznego spalania paliw.

Emisja liniowa związana jest głównie z ciągami komunikacyjnymi i emisją spalin pochodzących ze środków lokomocji. Warto zaznaczyć, że emisja związana z transportem dotyczy nie tylko spalin, ale także pyłów i drobnych elementów ścieralnych części opon, które wzbijane są w powietrze z powierzchni dróg.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada dobrze rozwinięty system sieci drogowe, składający się z dróg wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. W związku z tym zauważa się, że w jej obrębie emisja komunikacyjna koncentrować się może wzdłuż ciągów komunikacyjnych odznaczających się największym natężeniem transportu – przede wszystkim drogi wojewódzkiej nr 382 oraz drogi wojewódzkiej nr 390.

Emisja powierzchniowa jest trudniejsza do oszacowania i ograniczania niż emisja punktowa, ze względu na większy obszar, z którego zanieczyszczenia emitowane są do atmosfery. Na emisję powierzchniową składa się niska emisja, czyli zanieczyszczenia rozproszone, pochodzące z budynków komunalno-bytowych, gospodarstw domowych, wielkoobszarowych zakładów przemysłowych oraz terenów rolniczych.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki emisja powierzchniowa może wynikać głównie ze zjawiska tzw. niskiej emisji, spowodowanej wykorzystywaniem w indywidualnych instalacjach grzewczych wysokoemisyjnych, nieekologicznych paliw. Zjawisko to jest szczególnie nasilone w okresie chłodnym, kiedy mieszkańcy korzystają z palenisk do ogrzewania budynków.

Na terenie Gminy nie znajduje się żadna stacja pomiarowa wchodząca w skład systemu monitoringu jakości powietrza w województwie dolnośląskim prowadzonym przez GIOŚ. Ponadto brak jest również lokalnych czujników oraz mierników jakości powietrza.

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochrony przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składów, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody.

Zgodnie z Centralnym Rejestrem Form Ochrony Przyrody, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Natura 2000 Łęgi koło Chałupek,
- 108 pomników przyrody.

Ponadto przez teren Gminy przebiega korytarz ekologiczny Dolina Nysy Kłodzkiej (KPd-18A). Korytarze ekologiczne choć nie są formami ochrony przyrody, to pełnią one ważną funkcję jako obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami. Nie można więc mówić o skutecznych działaniach chroniących środowisko, w szczególności w odniesieniu

do zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, w całkowitym oderwaniu od funkcji, jakie pełni korytarz. Korytarze to drogi życia, dzięki którym wiele gatunków może egzystować pomimo niekorzystnych zmian w środowisku, a cenne europejskie siedliska nadal cechuje wysoka bioróżnorodność.

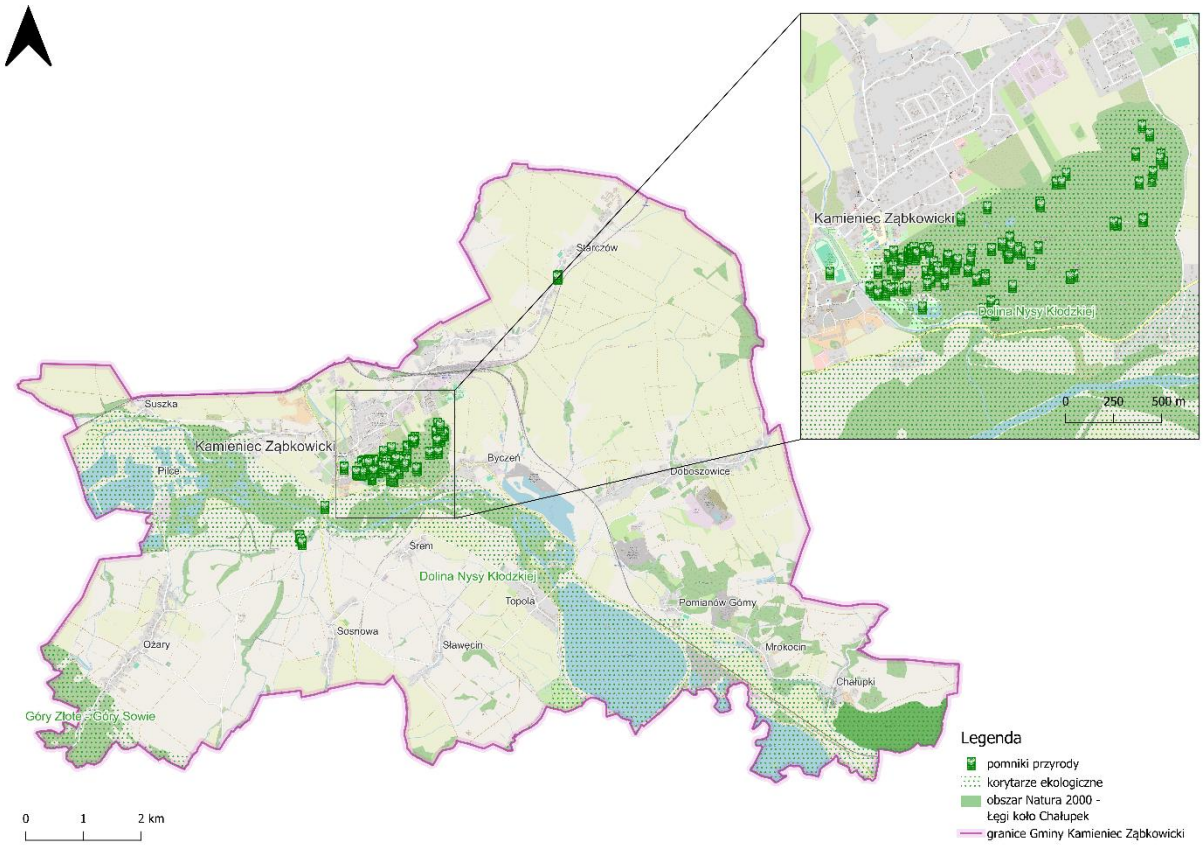

Ryc. 18. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz przebiegiem korytarzy ekologicznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

Flora i fauna

Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski, Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest w obrębie V Krainy Śląskiej, obejmującej obszary o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu, od nizin po wzniesienia i góry, z przewagą terenów wyżynnych i podgórskich. Kraina charakteryzuje się przewagą siedlisk lasów mieszanych świeżych i lasów górskich, przy czym skład gatunkowy drzewostanów jest zróżnicowany – występują bory sosnowe, buczyny, dąbrowy oraz drzewostany jodłowe i świerkowe.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest obszarem o znacznym stopniu przekształcenia szaty roślinnej. Teren ten został niemal w całości odlesiony, a jego dominującą funkcją są obecnie użytki rolne oraz tereny zabudowane. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2024 roku udział powierzchni leśnej w ogólnej powierzchni gminy wynosił zaledwie 6,9%. Lasy na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występują głównie na obszarach płaskich i lekko nachylonych. W strukturze gatunkowej drzewostanów dominują gatunki liściaste, które zajmują łącznie 82,07% powierzchni leśnej, podczas gdy gatunki iglaste stanowią 17,93%. Największy udział w pokryciu leśnym ma dąb, który zajmuje aż 48,79% powierzchni wszystkich drzewostanów.

Wśród gatunków iglastych dominują sosna (13,57%) oraz świerk (3,92%). Spośród innych drzew liściastych istotne znaczenie mają także olsza (15,71%) oraz osika (9,82%).

Najczęściej spotykanym zbiorowiskiem rzeczywistej roślinności leśnej są lasy grądowe, choć obecnie są one w różnym stopniu zdegradowane w wyniku wieloletniej gospodarki leśnej. W dolinach potoków naturalnym typem roślinności są lasy łęgowe ze związku Alno–Ulmion, jednak na terenie gminy uległy one znacznemu zniszczeniu. Z kolei z większymi rzekami, takimi jak Nysa Kłodzka, związane są siedliska łęgów wierzbowo-topolowych (klasa Salicetea), powiązane z osadzaniem piaszczysto-żwirowych mad. Typowym zbiorowiskiem tego siedliska występującym w dolinie Nysy Kłodzkiej jest łęgu wierzbowy (Salicetum albo–fragilis).

Na terenie gminy obserwuje się stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym również tych najrzadszych i najcenniejszych z ekologicznego punktu widzenia. Największą wartość przyrodniczo-krajobrazową zachowały jedynie centralna i południowo-zachodnia część Gminy (Góry Bardzkie) oraz doliny rzeczne, gdzie przetrwały fragmenty cennych zbiorowisk leśnych i innych siedlisk o wysokim zróżnicowaniu warunków siedliskowych.

Uzupełnieniem naturalnej i półnaturalnej roślinności nieleśnej na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest zieleń urządzona, obejmująca m.in. zieleń parkową, ogrodową, cmentarną, przykościelną, a także liczne aleje i szpalery przydrożne oraz skwery. Do najcenniejszych zespołów zieleni urządzonej zalicza się parki pałacowe, w szczególności na Górze Zamkowej w Kamieńcu Ząbkowickim oraz w miejscowości Chałupki. Wyróżniają się również przydrożne aleje drzew, a także zieleń cmentarna i przykościelna, obecna w wielu miejscowościach na terenie Gminy.

Fauna Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest umiarkowanie zróżnicowana, a jej obecny stan odzwierciedla przekształcenia siedlisk oraz dominację użytkowania rolniczego i leśnego. Największą wartość przyrodniczą przedstawiają obszary dolinne oraz wybrane kompleksy leśne. W rzekach i zbiornikach retencyjnych stwierdzono 27 gatunków ryb, w tym chronionego śliza. Stawy i cieki wodne są ważnym siedliskiem płazów i gadów – występują tu m.in. kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, zaskroniec zwyczajny czy żmija zygzakowata.

Występują tu również ssaki chronione, takie jak bóbr, wydra, orzesznica i popielica. Kluczowe obszary to dolina Nysy, Góra Zamkowa i lasy koło Ożar. Góra Zamkowa jest też jedynym znanym zimowiskiem nietoperzy w gminie – potwierdzono tam 14 gatunków, w tym rzadkie i zagrożone w skali europejskiej.

Ponadto na terenie Gminy potwierdzono obecność 139 gatunków ptaków, z czego 113 to gatunki lęgowe. Najcenniejsze siedliska ornitologiczne to dolina Nysy Kłodzkiej, zbiorniki „Topola" i „Kozielno" oraz żwirownie. Obecne są gatunki z Dyrektywy Ptasiej oraz Polskiej Czerwonej Księgi – m.in. bączek, rybitwa białoczelna, sokół wędrowny, żołna.

2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii

Analizując klimat lokalny należy brać również pod uwagę zmiany klimatyczne, które silnie wpływają na komfort życia mieszkańców, w szczególności miast i terenów zurbanizowanych. Wdrażanie działań zwiększających odporność tych terenów na zmiany klimatu znajduje oparcie w szeroko pojętym interesie publicznym zawierającym się w dążeniu do zapewnienia jak najkorzystniejszych warunków bytowania człowieka. Poniższe zestawienie przedstawia analizę ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w kolejnych dziesięcioleciach, z którego wynika że na jej terenie występuje ryzyko wystąpienia niedoboru zasobów wodnych. Wpływ na to będzie miało stopniowe podnoszenie się temperatury powietrza, a także zwiększanie się ryzyka zagrożenia suszą.

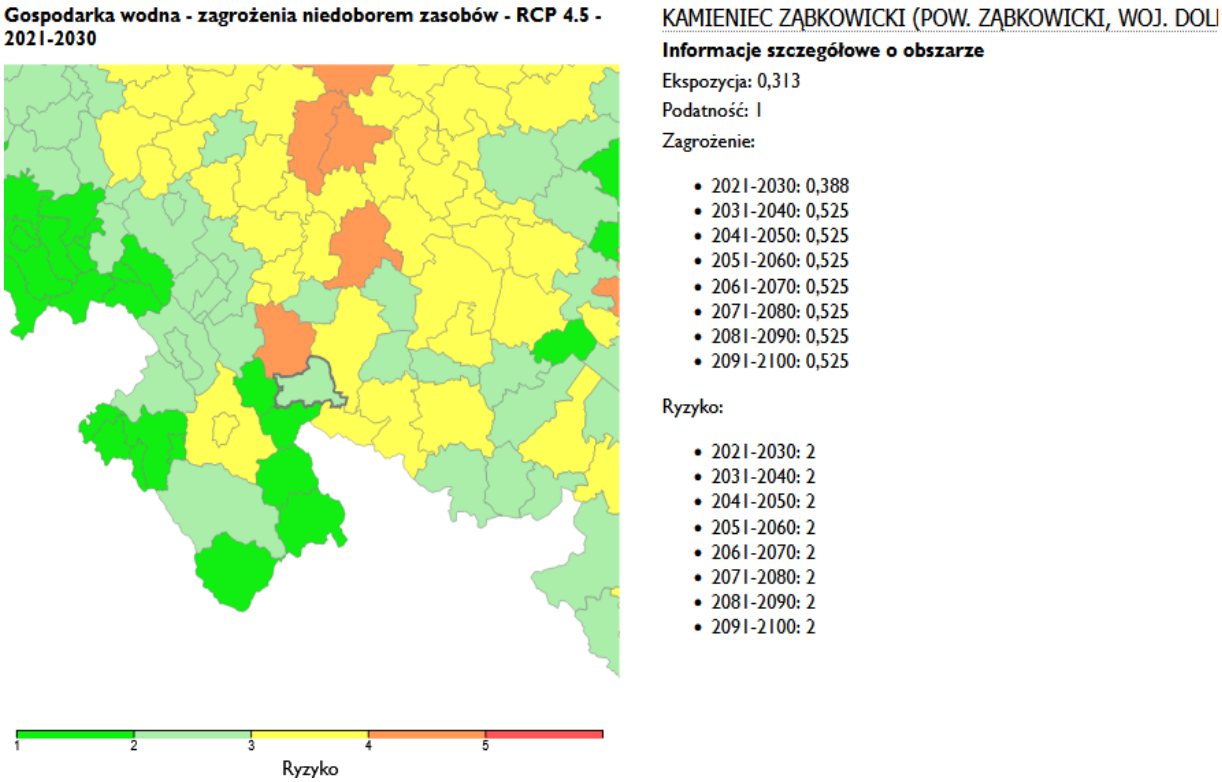

Ryc. 19. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: https://ryzyko.ios.gov.pl/ (dostęp: 09.09.2025).

Na podstawie analizy map zagrożeń suszą, opracowanych na potrzeby Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy zauważyć można, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest na terenach zagrożonych wystąpieniem suszy oraz deficytów wody – zwłaszcza w okresie wiosenno-letnim.

Obszar Gminy zagrożony jest występowaniem wszystkich rodzajów suszy, których klasy zagrożeń są lokalnie zróżnicowane:

- susza atmosferyczna – cały obszar ekstremalnie zagrożony,
- susza rolnicza – większość obszaru słabo zagrożona, a lokalnie umiarkowanie,
- susza hydrologiczna – cały obszar silnie zagrożony,
- susza hydrogeologiczna – większość obszaru słabo i umiarkowanie zagrożona, a lokalnie silnie.

W łącznym zestawieniu większość obszaru Gminy Kamieniec Ząbkowicki jest umiarkowanie zagrożona występowaniem suszy. Inne warunki obserwowane są przede wszystkim w południowo-zachodniej i północno-wschodniej części, gdzie zagrożenie jest silne. Należy przy tym dodać, że w Planie wskazano działanie inwestycyjne w zakresie przeciwdziałania suszy, którego realizacja miałby być odbywać się na terenie Gminy – *„Zbiornik wodny Kamieniec Ząbkowicki na rzece Nysie Kłodzkiej”*.

Na przestrzeni ostatnich lat temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Ze względu na specyficzne uwarunkowania geograficzne Polski, najszybciej rozwijającymi się gałęziami OZE są technologie wykorzystujące potencjał wiatrowy, słoneczny oraz geotermalny.

Energia wiatrowa

Energia wiatrowa jest zasobem w pełni odnawialnym, niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

Poniższa rycina przedstawia rozkład energii wiatrowej w Polsce na wysokości 10 i 30 metrów w podziale na 6 stref. Gmina Kamieniec Ząbkowicki zlokalizowana jest na obszarze Strefy IV, która charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami wietrznymi – potencjał energetyczny obszaru mieści się w zakresie 250-500 kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 metrów, a na wysokości 30 metrów 500-750 kWh/(m^2/rok).

Oznacza to, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki nie posiada odpowiednich warunków do rozwoju potencjału w zakresie wytwarzania energii z wiatru ani do lokalizowania siłowni wiatrowych. Na jej terenie nie funkcjonują tego rodzaju instalacje, a obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie przewiduje wyznaczania obszarów pod rozwój tego typu odnawialnych źródeł energii.

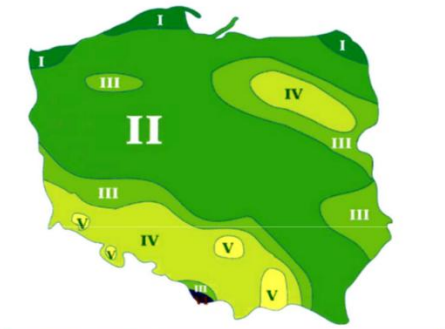

Energia wiatru w kWh/(m^2/rok)	Na wysokości 10 m	Na wysokości 30 m
Strefa I Bardzo korzystna	powyżej 1000	powyżej 1500
Strefa II Korzystna	750 – 1000	1000 – 1500
Strefa III Dość korzystna	500 – 750	750 – 1000
Strefa IV Niekorzystna	250 – 500	500 – 750
Strefa V Bardzo niekorzystna	mniej niż 250	mniej niż 500
Strefa VI Szczytowe partie gór	tereny wyłączone	

Ryc. 20. Energia wiatru w Polsce w kWh/(m^2/rok) na wysokości 10 i 30 metrów
Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Energia słoneczna

Poniższa mapa przedstawia średnie roczne sumy nasłonecznienia w Polsce, które odzwierciedlają potencjał do rozwoju energetyki słonecznej w poszczególnych regionach kraju. Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest na obszarze, dla którego średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w przedziale 1400-1450 h/rok. Oznacza to, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada względnie korzystane warunki do rozwoju energetyki słonecznej.

Obecnie na terenie Gminy zlokalizowane są następujące instalacje – elektrownia fotowoltaiczna w miejscowości Mrokocin o łącznej mocy do 1 000 kW oraz elektrownia fotowoltaiczna o mocy 1 500 kW z magazynem energii o mocy 200 kW znajdująca się pomiędzy Kamieńcem Ząbkowickim a Suszką. Ponadto w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieniec Ząbkowicki wyznaczono tereny przeznaczone do rozwoju farm fotowoltaicznych powyżej 100 kW.

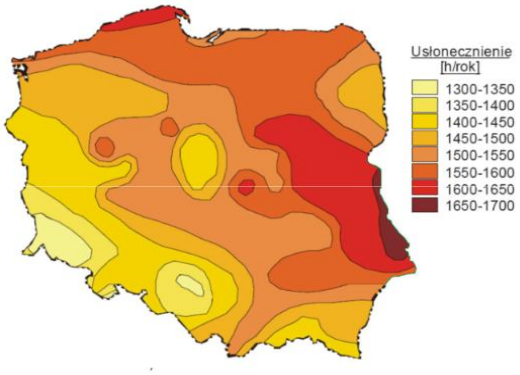

Ryc. 21. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce
Źródło: „Energia&Przemysł" – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Energia geotermalna

Energię geotermalną rozumieć należy jako energię cieplną wnętrza Ziemi. Energię tą dzieli się w zależności od głębokości, z której jest eksploatowana na dwa typy:

- geotermię płytką (energia pobierana jest z głębokości do 100 m za pomocą pomp ciepła),
- geotermię głęboką (energia pobierana jest z wnętrza Ziemi, na głębokości kilku kilometrów).

Mapa warunków geotermalnych w Polsce wskazuje, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki położona jest na obszarze, który charakteryzuje się niekorzystnym potencjałem do budowy instalacji geotermalnych.

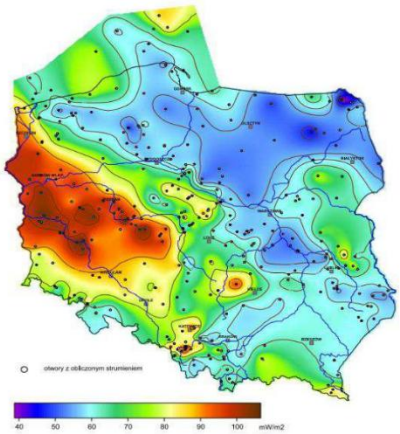

Ryc. 22. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia cieplnego na obszarze Polski
Źródło: https://www.mos.gov.pl/ (Szewczyk & Gientka, 2009).

Energia wodna

Energia wodna należy do odnawialnych i niewyczerpalnych zasobów energii. Jej wykorzystanie jest możliwe tam, gdzie występują odpowiednie warunki hydrologiczne – przede wszystkim stały przepływ wód oraz różnice wysokości terenu. Produkcja energii z wód powierzchniowych jest opłacalna w miejscach, gdzie zapewniona jest odpowiednia wydajność cieków oraz możliwość budowy małych elektrowni wodnych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada duży potencjał w zakresie energii wodnej, szacowany na około 19,0 GWh/r energii i około 3,6 MW w mocy zainstalowanej. Obecnie na jej terenie znajduje się eksploatowana elektrownia wodna zlokalizowana na zbiorniku retencyjnym „Topola". Ponadto Korzystne warunki hydrograficzne dotyczą także możliwości lokalizacji małych elektrowni wodnych (MEW) na licznych ciekach wodnych, zwłaszcza charakteryzujących się odpowiednim przepływem.

Przeprowadzona analiza pozwala zakładać, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju OZE. Dotyczy to szczególnie instalacji wykorzystujących energię słoneczną oraz wodną.

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska

Stan techniczny oraz poziom rozbudowania infrastruktury technicznej jest czynnikiem mogącym w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne oraz komfort życia mieszkańców jednostki. Zły stan techniczny infrastruktury technicznej skutkować może przedostaniem się do środowiska zanieczyszczeń, a co za tym idzie doprowadzić do jego degradacji. Jej niska dostępność w połączeniu z niską świadomością ekologiczną motywować natomiast może część społeczności do utylizowania problematycznych nieczystości ciekłych i stałych z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych, w sposób prowadzący do degradacji środowiska.

Urządzenia sieciowe i energia cieplna

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, potencjał inwestycyjny danego terenu, a także na jakość środowiska. W Gminie Kamieniec Ząbkowicki podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody oraz odprowadzanie ścieków jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Niepodległości 56 w Nowej Rudzie. Ponadto na terenie analizowanej jednostki od 2024 roku funkcjonuje również Gminna Spółka Wodna w Kamieńcu Ząbkowickim, z którą współpraca oparta jest na jej statucie. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 84,7% i był niższy zarówno w porównaniu do średniej wartości dla gmin powiatu ząbkowickiego (90,9%), jak również województwa dolnośląskiego (95,3%).

Na mocy Uchwały nr XXX/232/2021 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 26 lutego 2021 r. wyznaczono obszar i granice aglomeracji kanalizacyjnej Kamieniec Ząbkowicki, obejmującej część miasta Kamieniec Ząbkowicki z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Kamieńcu Ząbkowickim. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 46,2%, będąc niższy zarówno w porównaniu do średniej dla gmin powiatu ząbkowickiego (55,1%), jak również województwa dolnośląskiego (77,7%).

Ścieki komunalne z terenu Gminy odprowadzane są do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej przy ul. Paczkowskiej 8 w Kamieńcu Ząbkowickim. Instalacja dysponuje średnią przepustowością 550 m^3, przy czym jej wartość maksymalna wynosi 600 m^3, co sprawia, że jej wydajność jest w pełni wystarczająca w odniesieniu do obecnych, jak i przyszłych potrzeb. Z kolei mieszkańcy nieposiadający dostępu do sieci kanalizacyjnej do odprowadzania nieczystości ciekłych wykorzystują zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Należy jednak zwrócić uwagę na problemy obserwowane w skali kraju w przypadku prowadzenia indywidualnej gospodarki ściekami komunalnymi. Największym problemem jest nielegalne opróżnianie szamb, prowadzące do lokalnych kontaminacji środowiska przyrodniczego, a mogącego potencjalnie oddziaływać również na czystość wód podziemnych i powierzchniowych. Należy pamiętać, iż środowisko przyrodnicze stanowi system powiązanych wzajemnymi relacjami komponentów, które pozostają nierozłączne – to zaś determinuje wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych komponentów, również w zakresie zanieczyszczeń. W celu ochrony środowiska przyrodniczego Gmina Kamieniec Ząbkowicki prowadzi indywidualne kontrole w nieruchomościach, których właściciele nie dostarczą do Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim dokumentów potwierdzających regularny wywóz nieczystości płynnych.

Warto jednak dodać, że Gmina planuje dalszy rozwój zarówno sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej. Do kluczowych działań w tym zakresie zaliczyć należy budowę dwóch studni przy Nysie Kłodzkiej, odmulenie części istniejących ujęć wody oraz rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie wszystkich sołectw. Planowane działania przyczynią się do zwiększenia efektywności gospodarki wodno-ściekowej Gminy, w tym do ograniczenia deficytów wodnych

oraz problemów z dostawą wody – szczególnie w okresie letnim, co obecnie wynika zarówno z wieloletniej eksploatacji sieci, jak i skutków powodzi.

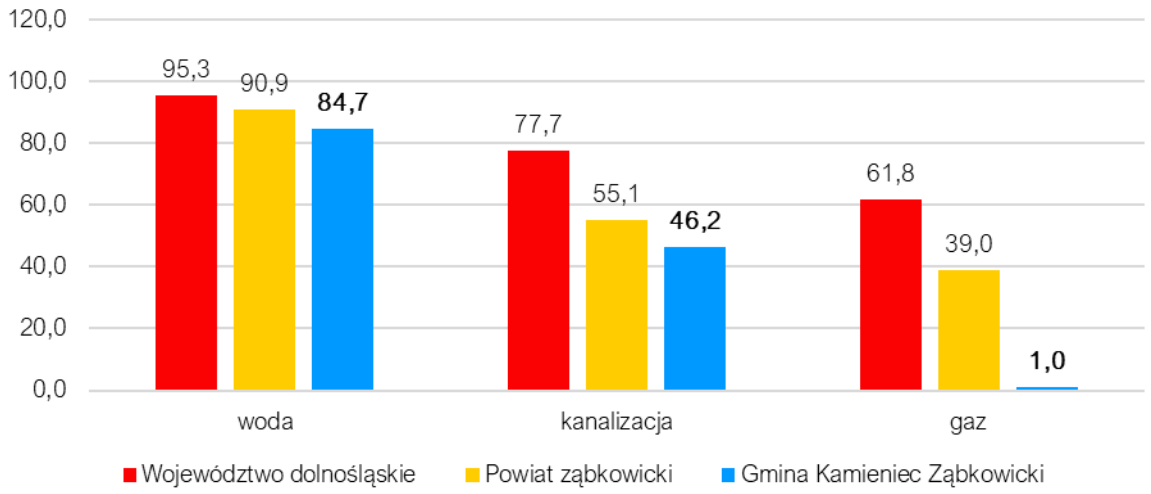

Ryc. 23. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w 2024 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Natomiast na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki praktycznie nie istnieje sieć gazowa. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku udział posiadających dostęp do sieci kształtował się na poziomie 1%, jednakże wskazuje się, że mogą to być tylko przyłącza przemysłowe. Energia cieplna w pochodzi przede wszystkim z indywidualnych źródeł ciepła wykorzystujących zróżnicowane nośniki energii. Warto podkreślić, że gospodarka cieplna na terenie miasta opiera się na rozproszonych źródłach energii – indywidualnych systemach ogrzewania oraz lokalnych kotłowniach, które nie tworzą zintegrowanego, centralnego systemu ciepłowniczego. Do największych kotłowni na terenie Kamieńca Ząbkowickiego należą obiekty zlokalizowane przy ulicy Skoroleckiej i XXX- lecia, zaopatrujące w ciepło przede wszystkim wielorodzinne budynki mieszkalne. Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB), w 2024 roku na terenie Gminy dominującym nośnikiem energii cieplnej pozostawał węgiel kamienny (35,4%). Znaczny udział w ogrzewaniu budynków miała również energia elektryczna (28,4%), a także biomasa (27,5%). Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tab. 23. Struktura indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2024 roku

Nośnik energii	Liczba źródeł	Udział
węgiel kamienny	1 530	35,4
gaz ziemny	65	1,5
olej opałowy	106	2,4
biomasa, w tym drewno	1 190	27,5
energia elektryczna	1 231	28,4
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	91	2,1
energia geotermalna (pompy ciepła)	91	2,1
ciepło sieciowe (lokalne kotłownie, elektrociepłownie, biogazownie, spalarnie odpadów)	24	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Gospodarka odpadami

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki gospodarka odpadami funkcjonuje w oparciu o „Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki", zawierający ramowy plan systemu gospodarki odpadami komunalnymi dla nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych.

Za działania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych odpowiada Zakład Usług Komunalnych w Kamieńcu Ząbkowickim z siedzibą przy ul. Ząbkowickiej 26 w Kamieńcu Ząbkowickim. Odpady odbierane są w podziale na następujące frakcje: papier, metale, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, szkło oraz bioodpady. Natomiast właściciele nieruchomości niezamieszkałych, od których odpady nie są zbierane, zobowiązani są do zawarcia indywidualnych umów na odbiór odpadów z innymi podmiotami świadczącymi tego rodzaju usługi.

Odbiór odpadów komunalnych realizowany jest zgodnie z wyznaczonym harmonogramem, przy czym w ramach systemu gospodarowania odpadami mieszkańcy mają również możliwość korzystania z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego przy ul. Złotostockiej 4 w Kamieńcu Ząbkowickim.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje składowisko odpadów. Zebrane z jej terenu odpady przewożone są do Zakładu Unieszkodliwiania i Odzysku Odpadów zlokalizowanego w Domaszkowicach w gminie Nysa (województwo opolskie).

W poniższej tabeli przedstawiono stan gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2024. W analizowanym okresie liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi systematycznie zmniejszała się – z 6 283 osób w 2024 roku do 5 998 w 2024 roku. Jednocześnie w tym okresie doszło do wzrostu łącznej ilości zebranych odpadów komunalnych – z 1 093,01 Mg w 2020 roku do 2 164,58 Mg w 2024 roku, przy czym największa zebrana ilość odnotowana była w 2021 roku i wyniosła 2 435,16 Mg. Niestety, analiza gospodarki odpadami wskazuje na bardzo niski udział odpadów zbieranych w sposób selektywny, który w całym analizowanym okresie utrzymywał się na średnim poziomie zaledwie 3%. Dominacja odpadów zmieszanych w strumieniu odpadów komunalnych sprawiła, że Gmina nie osiągnęła w żadnym roku wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu.

Tab. 24. Stan gospodarki odpadami w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)	6 283	6 181	6 127	6 055	5 998
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:	2 093,01	2 435,16	2 370,10	2 152,49	2 164,58
zmieszane	*2 040,53*	*2 353,72*	*2 319,70*	*2 113,31*	*2 089,74*
segregowane	*52,47*	*81,44*	*50,40*	*39,18*	*74,84*
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów	3%	3%	2%	2%	3%

Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,33	0,39	0,39	0,36	0,36
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	*gmina*	27,68	14,53	19,94	19,76	44,42
	wymagany	x	>20	>25	>35	>45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Przeprowadzona analiza wskazuje, że funkcjonujący obecnie na terenie Gminy system gospodarowania odpadami wymaga dalszego udoskonalania, w tym kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. W obowiązującym Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki wskazano następujące cele wynikające z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (WPGO):

- zmniejszenie ilości powstających odpadów,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji,
- zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi,
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury,
- zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- ograniczenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki będzie prowadzić działania edukacyjne i informacyjne, których celem będzie promowanie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami komunalnymi. Realizowane będą także działania promujące wykorzystanie produktów powstałych z materiałów odpadowych, a także kampanie zachęcające mieszkańców do kompostowania selektywnie zbieranych odpadów biodegradowalnych.

Pozostała działalność

Podstawowymi dokumentami w zakresie ochrony środowiska obowiązującymi na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki są m.in.:

- Program Ochrony Środowiska Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2021-2024,
- Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2020-2032,
- Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2025 roku.

Dzięki tym dokumentom Gmina Kamieniec Ząbkowicki prowadzi systematyczne i skoordynowane działania na rzecz ochrony środowiska, poprawy jakości życia mieszkańców oraz podnoszenia ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni publicznej. Programy te stanowią podstawę do planowania i realizacji przedsięwzięć związanych m.in. z ograniczaniem negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko, eliminacją szkodliwych materiałów, wspieraniem bioróżnorodności oraz ochroną zwierząt. Pełnią one funkcję strategicznych narzędzi, które umożliwiają skuteczne wdrażanie działań proekologicznych oraz pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania na ich realizację.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki ochrona środowiska realizowana jest nie tylko poprzez inwestycje infrastrukturalne, lecz również poprzez działania wspierające ideę zrównoważonego rozwoju oraz poprawę jakości życia mieszkańców. W tym zakresie gmina prowadzi m.in. kampanie edukacyjne w placówkach oświatowych, które uczą dzieci i młodzież odpowiedzialnych postaw wobec środowiska, a także dystrybuuje materiały informacyjne i ulotki edukacyjne skierowane do mieszkańców. Działania te promują m.in. właściwe gospodarowanie odpadami, oszczędzanie wody i energii, ochronę bioróżnorodności oraz znaczenie lokalnych zasobów przyrodniczych. Dzięki takim inicjatywom kształtowane są trwałe postawy proekologiczne, a gmina zyskuje aktywnych partnerów w realizacji celów środowiskowych.

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Jednym z elementów charakteryzujących lokalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą gmin jest liczba podmiotów gospodarczych działających na ich obszarze. Stanowi ona istotny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w granicach danej jednostki samorządowej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na obszarze gmin powiatu ząbkowickiego w latach 2020-2024.

W analizowanym okresie czasu na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowano 108 nowych podmiotów gospodarczych, co oznacza wzrost ich liczby z 754 do 862. Wzrost ten wyniósł 14,3%, co sytuuje gminę powyżej średniego tempa wzrostu w powiecie ząbkowickim, który ogółem odnotował przyrost o 6,4% (z 7 234 do 7 697 podmiotów). W analizowanym okresie wzrósł również udział Gminy Kamieniec Ząbkowicki w ogólnej liczbie podmiotów zarejestrowanych w powiecie – z 10,4% w 2020 roku do 11,2% w roku 2024. Największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych w ujęciu bezwzględnym odnotowały Ząbkowice Śląskie (159 podmiotów), Ziębice (119 podmiotów) oraz Kamieniec Ząbkowicki (108 podmiotów). Dane te potwierdzają, że Gmina Kamieniec Ząbkowicki rozwija się gospodarczo w tempie porównywalnym do bardziej zurbanizowanych jednostek powiatu.

Tab. 25. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu ząbkowicki w latach 2020-2024

JST	2020		2024		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2020-2024
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat ząbkowicki	7 234	100,0%	7 697	100,0%	463
Bardo	500	6,9%	523	6,8%	23
Ciepłowody	277	3,8%	275	3,6%	-2
Kamieniec Ząbkowicki	754	10,4%	862	11,2%	108
Stoszowice	590	8,2%	640	8,3%	50
Ząbkowice Śląskie	2 879	39,8%	3 038	39,5%	159
Ziębice	1 708	23,6%	1 827	23,7%	119
Złoty Stok	526	7,3%	532	6,9%	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych na koniec 2023 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w sekcji F – budownictwo oraz w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, które stanowiły ok. 19% wszystkich zarejestrowanych jednostek. Sektory te odgrywają kluczową rolę w lokalnej gospodarce, będąc głównym źródłem usług i towarów dla mieszkańców oraz okolicznych terenów. Drugą co do wielkości grupę stanowi sektor działalności związanej z obsługą rynku i nieruchomości, obejmujący 11% podmiotów. Znaczący udział mają także sektor przetwórstwa przemysłowego (8%) oraz pozostałej działalności usługowej (8%).

Tab. 26. Podmioty działające na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki na koniec 2024 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	45	5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	8	1%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	73	8%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	0%
SEKCJA F Budownictwo	164	19%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	159	19%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	38	4%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	10	1%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	16	2%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	96	11%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	53	6%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	35	4%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	1%

SEKCJA P Edukacja	17	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	28	3%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17	2%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	70	8%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największe przedsiębiorstwa działające na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki prezentuje poniższa tabela.

Tab. 27. Podmioty działające na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki na koniec 2024 r.

Nazwa podmiotu	Rodzaj branży/przedmiot działalności
Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o.	działalność w zakresie produkcji rolnej, hodowli bydła mlecznego, produkcji żywca i koni, zarządzania Stadem Ogierów Książ, organizacji zawodów jeździeckich oraz udziału w międzynarodowych konkursach w powożeniu.
LARO sp. z o.o. spółka komandytowa	działalność w branży spożywczej w zakresie produkcji przekąsek w czekoladzie
Torsystem Butzbach sp. z o.o.	działalność w branży budowlano-przemysłowej, obejmująca sprzedaż i montaż bram przemysłowych każdego typu, bram przeciwpożarowych oraz produkcję systemów przeładunkowych
Piekarnictwo s.c. Białas	działalność w branży spożywczej w zakresie produkcji pieczywa i wyrobów piekarniczych
SAP - BUD sp. z o.o.	działalność w branży gospodarki odpadami, obejmująca zbieranie, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów, odzysk surowców oraz kompleksowe zarządzanie odpadami
Kopalnia Gnejsu Pomianów-Doboszowice sp. z o.o.	działalność w branży materiałów budowlanych, obejmująca produkcję gnejsowych kruszyw drogowych i kolejowych
Kopalnia Surowców Mineralnych Byczeń Spółka jawna	działalność w branży surowców mineralnych, obejmująca wydobycie kruszywa (głównie spod lustra wody)
Metrol sp.k.	działalność w branży metalurgicznej, obejmująca produkcję wyrobów spawanych, komponentów i konstrukcji stalowych, w szczególności do zastosowań ciśnieniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńcu Ząbkowickim.

Poniższa rycina przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Z analizy danych wynika, że łącznie w analizowanym okresie zarejestrowano 321 nowych działalności, a wyrejestrowano 177, co daje łączny dodatni bilans.

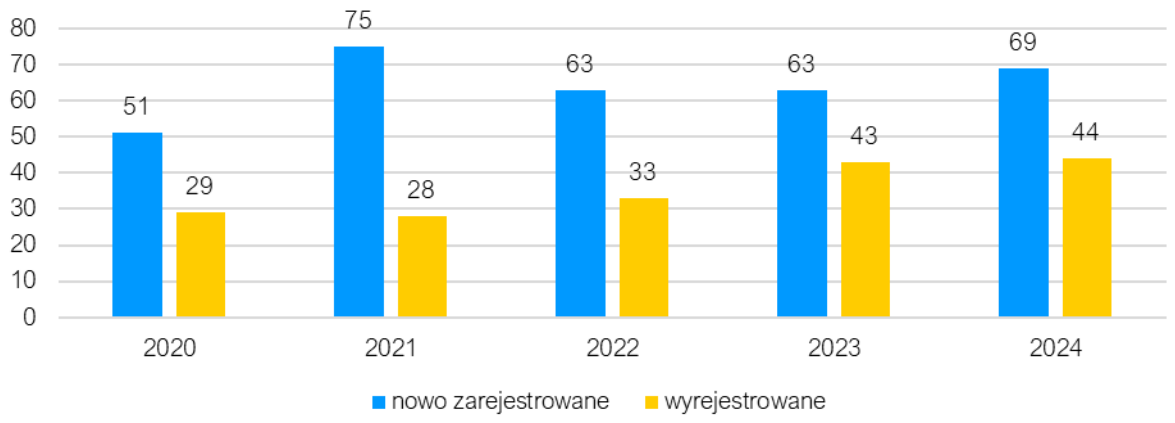

Ryc. 24. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 działających na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dla osiągnięcia porównywalności poziomu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego stosowane jest kryterium liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 tys. mieszkańców. Gminę Kamieniec Ząbkowicki zestawiono ze średnią dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego, co prezentuje poniższa rycina. W latach 2020-2024 w Gminie odnotowano systematyczny wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – z poziomu 98 podmiotów w 2020 roku do 117 w 2024 roku. Wartość wskaźnika w Kamieńcu Ząbkowickim była niższa niż w powiecie ząbkowickim i województwie dolnośląskim. Tendencja wzrostowa widoczna jest we wszystkich analizowanych jednostkach terytorialnych, co potwierdza ogólny pozytywny trend rozwoju przedsiębiorczości. Utrzymujące się różnice pomiędzy poziomem wskaźnika w Kamieńcu Ząbkowickim a powiatem i województwem sugerują jednak pewien niewykorzystany jeszcze potencjał rozwojowy lokalnej gospodarki.

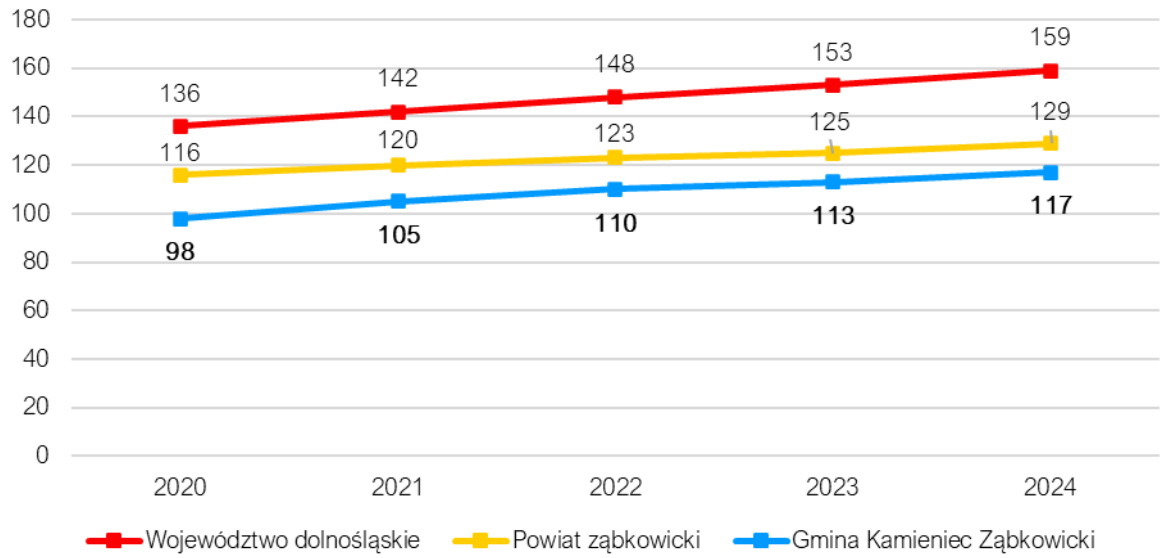

Ryc. 25. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rolnictwo

Ze względu na duży udział użytków rolnych (ok. 60% powierzchni Gminy) rolnictwo stanowi jeden z istotnych elementów gospodarki Gminy. Dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji odzwierciedlającym realny stan rolnictwa są przeprowadzone raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występują zróżnicowane typy gleb, w tym gleby brunatne, bielicowe, mady, czarne ziemie oraz gleby organogeniczne. Największy udział w strukturze użytków rolnych mają gleby brunatne, które zajmują około 35% powierzchni i występują we wszystkich miejscowościach Gminy. Pod względem klasy bonitacyjnej gleby na terenie gminy nie zaliczają się do I klasy. Grunty orne klasy II mają marginalny udział (3,45%), natomiast grunty dobrej jakości, klasy III, stanowią 30,43%. Największy udział mają grunty średniej jakości, klasy IV (51,25%), zaś grunty słabe i bardzo słabe (klasy V i VI) to łącznie 14,87% powierzchni gruntów ornych.

W 2020 roku użytki rolne zajmowały około 96% gospodarstw rolnych. W ich strukturze użytkowania dominowały grunty pod zasiewami (89%), pozostałe użytki rolne (4%) i łąki trwałe (2%). Z kolei lasy i grunty leśne stanowiły średnio ok. 1% ich powierzchni, a pozostałe grunty – ok. 3%. Strukturę użytkowania gruntów rolnych prezentuje poniższa rycina.

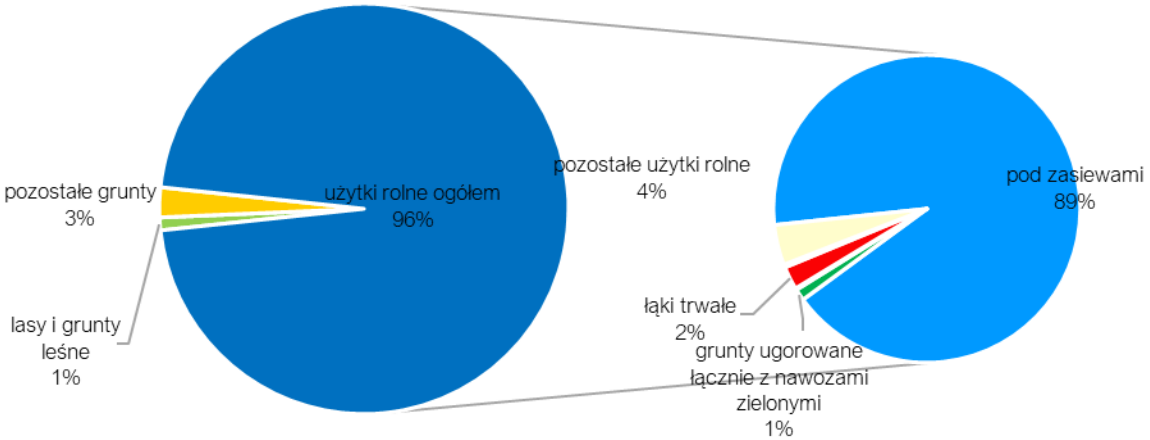

Ryc. 26. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Jedną z najbardziej powszechnych upraw były zboża, które zajmowały 72% wszystkich zasiewów. Ponadto znaczny udział wśród zasiewów stanowiły również rośliny przemysłowe, w tym rzepak i rzepik (16%) oraz międzyplony (9%).

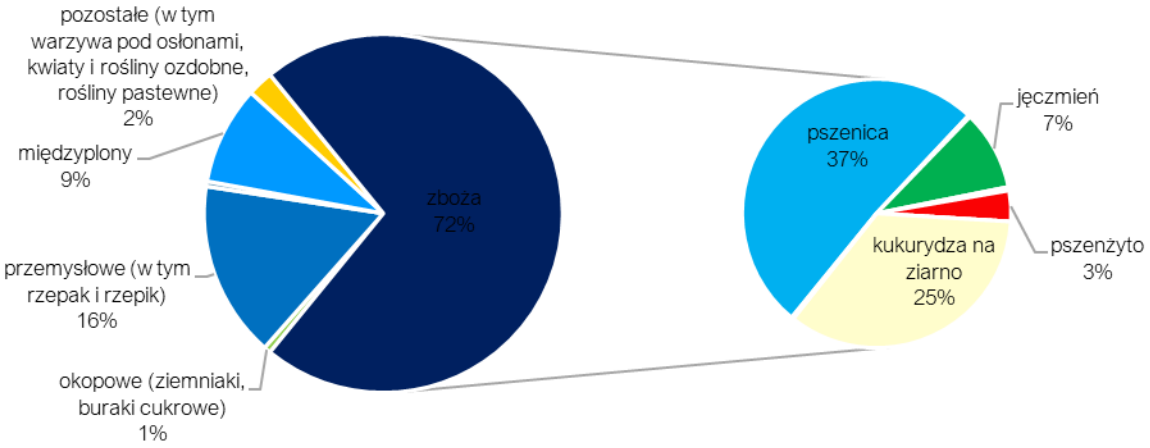

Ryc. 27. Powierzchnia zasiewów upraw w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w 2020 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W 2020 roku w Gminie Kamieniec Ząbkowicki łącznie zarejestrowanych było 277 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 11,5% wszystkich gospodarstw rolnych znajdujących się w powiecie ząbkowickim. Warto jednak zaznaczyć, że średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Gminie Kamieniec Ząbkowicki jest większa niż średnia dla powiatu ząbkowickiego (na terenie badanej jednostki wyniosła ok. 30 ha, podczas gdy w całym powiecie średnia kształtowała się na poziomie ok. 20,5 ha). Większość z gospodarstw rolnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki według grup obszarowych użytków rolnych zawierało się w przedziale 1-5 ha (54% wszystkich gospodarstw), a drugim z kolei były gospodarstwa znajdujące się w przedziale 15 ha i więcej (22%). Dane te wskazują na dużą spójność struktury agrarnej Kamieniec Ząbkowicki z pozostałą częścią powiatu, a niewielkie różnice w rozkładzie wielkości gospodarstw świadczą o zbliżonych uwarunkowaniach rolniczych oraz podobnym modelu gospodarowania w skali całego regionu.

Tab. 28. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu ząbkowicki

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Gmina Kamieniec Ząbkowicki		Powiat ząbkowicki	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	277	100%	2 416	100%
do 1 ha włącznie	6	2%	38	2%
1 - 5 ha	149	54%	1 036	43%
5 - 10 ha	38	14%	467	19%
10 - 15 ha	22	8%	286	12%
15 ha i więcej	62	22%	589	24%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytków rolnych (ha)	29,82		20,43	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest szczególnie istotna w analizie ich dochodowości. Nadmierne rozdrobnienie determinuje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością. Zdecydowana większość gospodarstw rolnych wykazała dochód uzyskany z prowadzonej działalności rolniczej (275). Poddając jednak analizie również inne źródła dochodu, widoczne jest, że najczęściej gospodarstwa domowe nie są utrzymywane wyłącznie z prowadzonej działalności rolniczej, ale również z innych form zarobkowania. W 34,2% były to również dochody z pracy najemnej, w 32,4% dochody z emerytury i renty, w 16,2% z dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, a w 9% z dochody z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą.

Warto podkreślić, że wysoki udział gospodarstw czerpiących dochody z tytułu renty lub emerytury może świadczyć o tym, że są to gospodarstwa osób w wieku poprodukcyjnym, zajmujących się prowadzeniem gospodarstw rolnych. Potencjalnie może to również świadczyć o tym, że kolejne pokolenia nie chcą przejmować rodzinnych gospodarstw i kontynuować prowadzenia działalności rolniczej. Ponadto wartość ta była wyższa niż średnia w powiecie, gdzie udział ten wynosił około 29%.

Rynek pracy

Zjawiskiem ściśle związanym z dynamiką oraz kierunkiem rozwoju gospodarczego jednostki samorządowej jest sytuacja na rynku pracy. Dostępność stabilnego zatrudnienia w połączeniu z satysfakcją z wykonywanej pracy ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą jednostki. Wyrazem złej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest wzrost bezrobocia. Osobę bezrobotną rozumieć należy jako osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, która pozostaje niezatrudniona i nie podejmuje działalności zarobkowej, ale może podjąć pracę i jest zarejestrowana w odpowiednim dla miejsca stałego bądź czasowego zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukuje miejsca zatrudnienia lub pracy zarobkowej. Wysokie bądź długotrwałe bezrobocie wpływać może także na nasilenie się innych problemów społecznych, takich jak: ubóstwo, alkoholizm czy przestępczość.

Poniższa rycina przedstawia zmiany udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle średniej dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego w latach 2020-2024. W analizowanym okresie średnia wartość wskaźnika na terenie badanej jednostki kształtowała się na poziomie 5%, co stanowiło wynik niższy w porównaniu do średniej dla powiatu (5,5%), jednak znacznie wyższy w porównaniu do średniej dla województwa (3,4%). Udział osób pozostających bez pracy na terenie Gminy był najwyższy w 2020 roku, kiedy to kształtował się na poziomie 5,7%. Sytuacja ta była skutkiem kryzysu gospodarczego wywołanego globalną pandemią SARS-CoV-2. Jednakże już w kolejnym roku udział ten uległ zmniejszeniu i kształtował się na poziomie 4,2%.

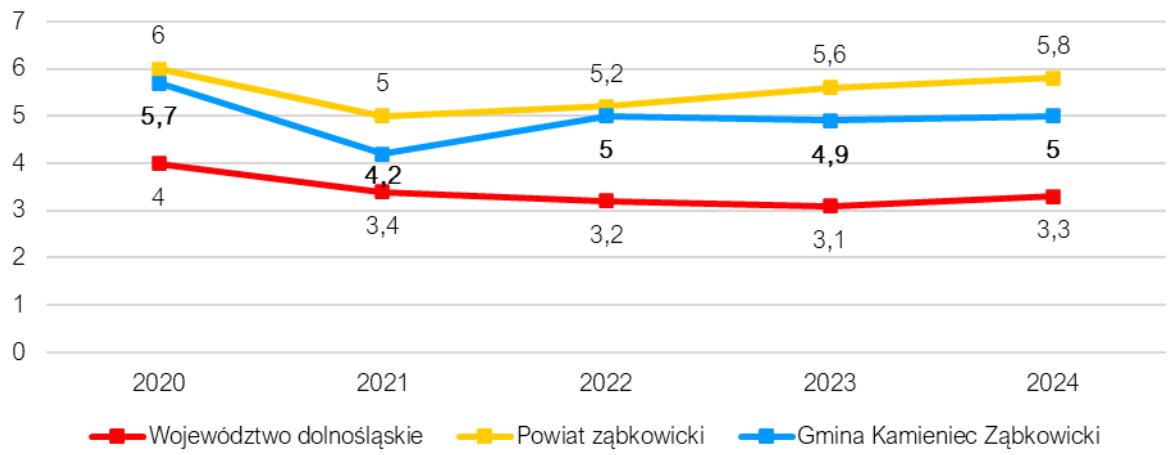

Ryc. 28. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich, na koniec 2024 roku w powiecie ząbkowickim zarejestrowanych było łącznie 1 995 osób bezrobotnych, w tym 978 kobiet. W Gminie Kamieniec Ząbkowicki liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 213 osób, z czego kobiety stanowiły 111.

Podstawowe informacje dotyczące sytuacji na rynku pracy w poszczególnych gminach powiatu ząbkowickiego przedstawia poniższa tabela.

Tab. 29. Struktura bezrobotnych w powiecie ząbkowickim w 2024 roku (stan na grudzień 2024 r.)

Gmina	Ogółem	w tym kobiety
gmina Bardo	161	82
gmina Ciepłowody	105	52
gmina Kamieniec Ząbkowicki	213	111
gmina Stoszowice	150	80
gmina Ząbkowice Śląskie	589	274
gmina Ziębice	583	289
gmina Złoty Stok	194	90
Łącznie	1 995	978

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z rynku pracy MRiPS-01 Powiatowego Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich.

Według danych zawartych w Barometrze Zawodów, w 2025 roku wśród zawodów deficytowych w powiecie ząbkowickim znajdują się m.in.: kierowcy autobusów, lekarze, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, pielęgniarki i położne, pracownicy socjalni, spawacze, ratownicy medyczni, psycholodzy i psychoterapeuci, samodzielni księgowi.

W latach 2020-2024 przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie ząbkowickim systematycznie wzrastało. Na początku analizowanego okresu przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4 556,76 zł, stanowiąc 80% średniej dla województwa i 82,% średniej krajowej. Natomiast już w 2024 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie wzrosło do 7 386,00 zł, co stanowiło 83,3% średniej dla województwa i 85,6% średniej krajowej.

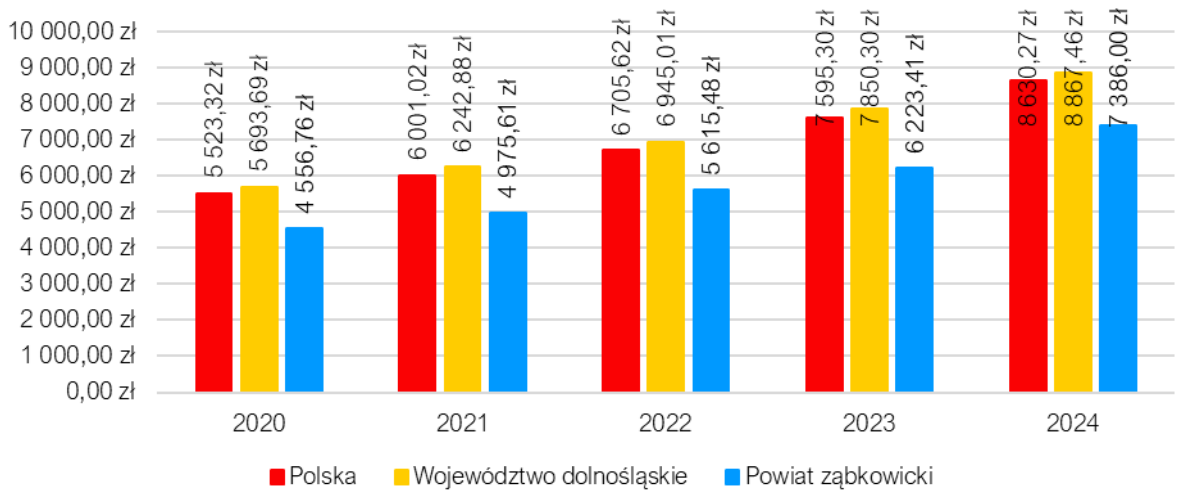

Ryc. 29. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie ząbkowickim i województwie dolnośląskim na tle kraju w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Stan finansów samorządowych

Stan finansów samorządowych determinuje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaspokajania bieżących potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz podejmowania działań inwestycyjnych, przez co w znaczący sposób wpływa na dynamikę i kierunek rozwoju lokalnego.

Wykonanie budżetu

Na przestrzeni lat dochody budżetu Gminy Kamieniec Ząbkowicki znacząco wzrosły – z ok. 28,8 mln zł w 2019 roku do ponad 95 mln zł w 2024 roku. W analizowanym okresie niemal corocznie odnotowywano wzrost dochodów w stosunku do roku poprzedniego, z wyjątkiem 2022 roku, kiedy to ich wartość była mniejsza o ok. 900 tys. zł. Największy wpływ na poziom dochodów miały dochody bieżące, których wysokość w latach 2019-2024 kształtowała się w przedziale od ok. 36 mln zł do ponad 80 mln zł. Obniżenie wysokości dochodów bieżących, do którego doszło w 2023 roku spowodowane było w znacznej mierze spadkiem wartości przyznawanych dotacji na cele bieżące, spowodowanym przeniesieniem wypłat z Programu 500+/800+ z gmin do ZUS. Z kolei dochody majątkowe w analizowanym okresie cechowały się znaczną zmiennością – od ok. 2,8 mln zł 2019 roku do blisko 25,4 mln zł w 2023 roku, kiedy osiągnęły najwyższą wartość.

Wraz ze znacznym wzrostem dochodów, rosły również wydatki Gminy Kamieniec Ząbkowicki – z ok. 39 mln zł w 2019 roku do blisko 78 mln zł w 2024 roku. Sytuacja ta wynikała zarówno ze względnie systematycznego wzrostu wydatków bieżących – z poziomu ok. 31,6 mln zł w 2019 roku do ok. 62,6 mln zł w 2024 roku, jak również z względnie systematycznego wzrostu wydatków majątkowych – z ok. 7,4 mln zł w 2019 roku do ok. 15,3 mln zł w 2024 roku. Tendencja wzrostowa wydatków bieżących jest zjawiskiem naturalnym, jednak kluczowe znaczenie ma zachowanie ich proporcji względem dochodów bieżących. Przez cały analizowany okres Gminie Kamieniec Ząbkowicki udawało się utrzymywać dochody bieżące na poziomie wyższym niż wydatki bieżące, co pozytywnie wpływało na jej bezpieczeństwo finansowe.

Tab. 30. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024 (zł)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem, w tym:	38 815 505,51	45 137 023,97	60 007 049,76	59 113 221,87	65 300 444,14	95 021 146,80
dochody bieżące	36 000 073,88	36 469 398,10	37 269 549,64	43 903 174,87	39 899 942,10	80 875 759,40
dochody majątkowe	2 815 431,63	8 667 625,87	22 737 500,12	15 210 047,00	25 400 502,04	14 145 387,40
Wydatki ogółem, w tym:	38 976 861,10	44 976 849,56	51 316 183,44	72 677 167,31	70 263 218,10	77 937 517,30
wydatki bieżące	31 601 209,26	32 677 630,70	34 072 360,06	43 820 215,11	39 050 480,57	62 615 615,34
wydatki majątkowe	7 375 651,84	12 299 218,86	17 243 823,38	28 856 952,20	31 212 737,53	15 321 901,96
Wynik budżetu	-161 355,59	160 174,41	8 690 866,32	-13 563 945,44	-4 962 773,96	17 083 629,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się dochodów ogółem na 1 mieszkańca Gminy Kamieniec Ząbkowicki na tle średnich wartości dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego w latach 2020-2024. W analizowanym okresie wskaźnik ten systematycznie wzrastał – z poziomu 5 820,38 zł w 2020 roku do 12 832,03 zł w 2024 roku. Średnia wartość w badanym okresie wyniosła 8 624,09 zł i była wyższa zarówno w porównaniu do średniej dla gmin powiatu ząbkowickiego (7 176,44 zł), jak i dla województwa dolnośląskiego (7 725,90 zł).

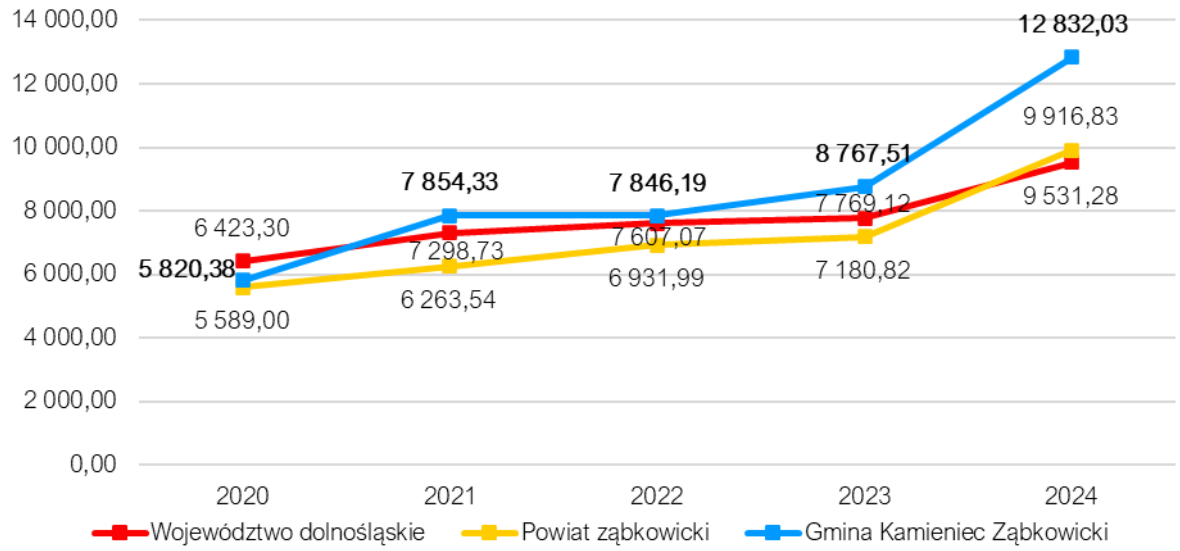

Ryc. 30. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa na latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia wykonanie budżetu Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019–2024. Analizując dane, zauważyć można, że w latach 2019, 2022 oraz 2023 wydatki ogółem przewyższyły dochody, przy czym największa różnica wystąpiła w 2022 roku i wyniosła ponad 13,5 mln zł. W pozostałych latach wynik budżetu był dodatni, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku – ponad 17 mln zł. W analizowanym okresie kwota zadłużenia była zmienna, jednak wykazywała tendencję wzrostową – z ok. 12 mln zł w 2019 roku do ponad 22,2 mln zł w 2024 roku. Znaczną zmienność odnotowano również w przypadku nadwyżki operacyjnej, która wzrosła z poziomu ok. 4,4 mln zł w 2019 roku do blisko 18,3 mln zł w 2024 roku.

Utrzymywanie nadwyżki operacyjnej, tj. dodatniej różnicy między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi oraz niewielka zmienność w zakresie kwoty długu wskazuje na stabilność ekonomiczną Gminy Kamieniec Ząbkowicki oraz odpowiedzialne zarządzanie jej finansami.

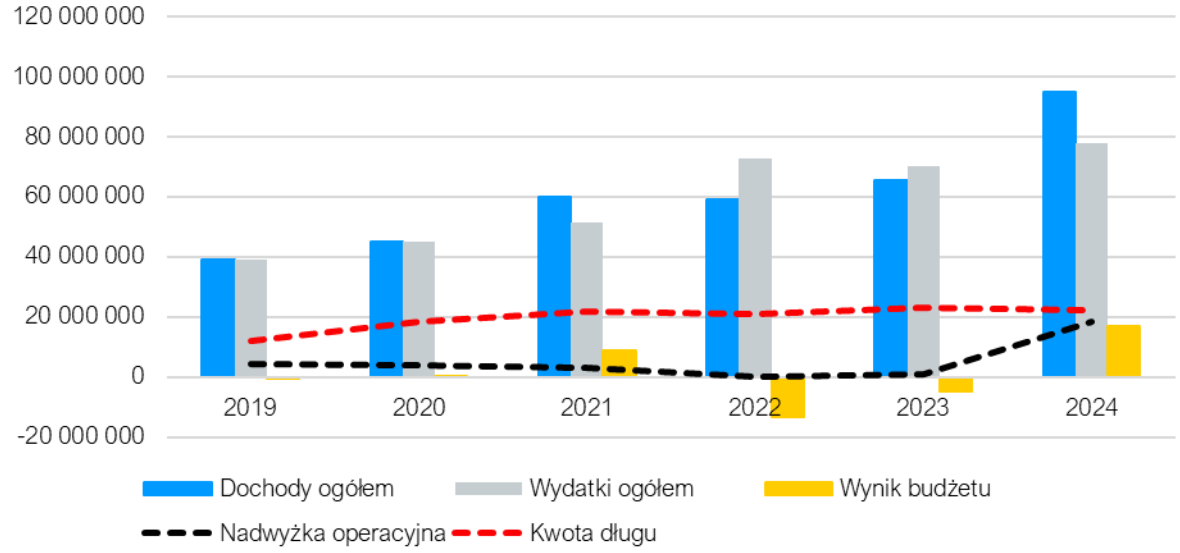

Ryc. 31. Wykonanie budżetu Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najistotniejszą rolę odgrywają dochody własne, które są czynnikiem decydującym o samodzielności finansowej jednostki. Zaliczane są do nich przede wszystkim podatki o opłaty lokalne. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w tej kategorii dochodów gmina posiada prerogatywy do kształtowania ich poziomu poprzez wydawanie uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki znacznemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

Poniższy wykres przedstawia kształtowanie się dochodów własnych na 1 mieszkańca Gminy Kamieniec Ząbkowicki na tle średnich wartości dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego. W analizowanym okresie wskaźnik ten wykazywał względnie systematyczny wzrost – z poziomu 3 113,43 zł w 2020 roku do 3 755,76 zł w 2024 roku. Najniższą wartość odnotowano w 2021 roku (2 956,74 zł), co mogło być długofalowym efektem gospodarczym pandemii COVID-19. Średnia wartość dochodów własnych na 1 mieszkańca w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020–2024 wyniosła 3 404,51 zł i była wyższa niż średnia dla gmin powiatu ząbkowickiego (3 055,43 zł), jednak niższa niż średnia dla województwa dolnośląskiego (4 364,56 zł).

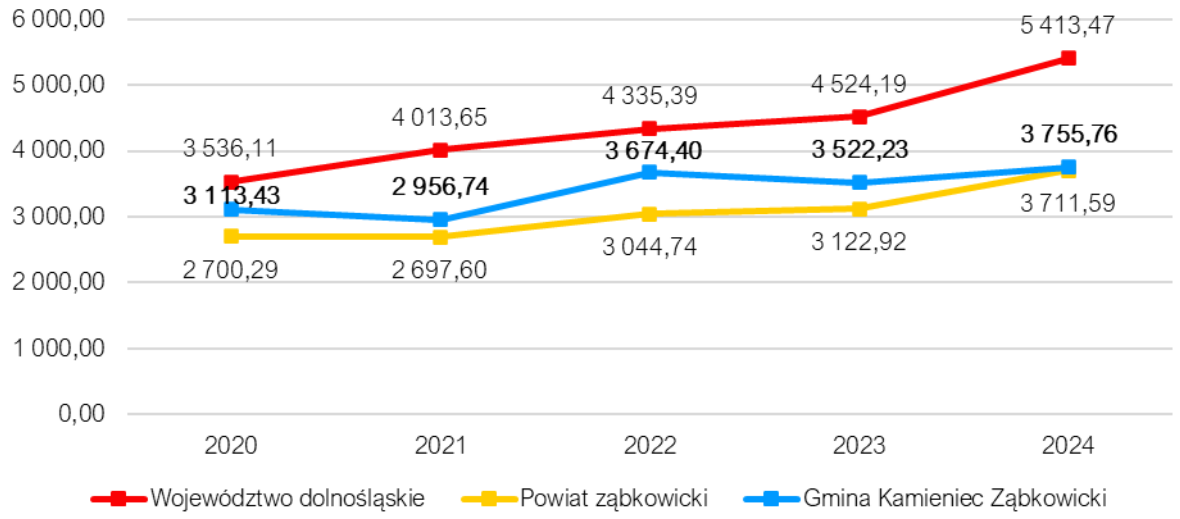

Ryc. 32. Dochody własne na 1 mieszkańca w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę dochodów budżetowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019–2024, można zaobserwować, że największy udział w tych dochodach miały dotacje. W analizowanym okresie stanowiły one średnio 45% wszystkich wpływów budżetowych. Warto podkreślić, że w związku z całkowitym przeniesieniem wypłat z Programu „Rodzina 500+/800+" do ZUS, w 2023 roku udział dotacji uległ zmniejszeniu. Drugą największą kategorię dochodów stanowiły dochody własne (z wyłączeniem PIT i CIT), których średni udział wyniósł 23%. Znaczący udział w strukturze dochodów miały również subwencje – średnio na poziomie 18%. Z kolei najniższy udział odnotowano w przypadku udziałów w podatkach centralnych (PIT i CIT), które stanowiły

średnio 14% wpływów budżetowych. Taka struktura dochodów wskazuje na ograniczone możliwości kształtowania ich poziomu i struktury przez Gminę, a w konsekwencji na ograniczoną zdolność do samodzielnego finansowania inwestycji. Znaczna część przychodów budżetowych pozostaje bowiem poza bezpośrednim wpływem władz samorządowych.

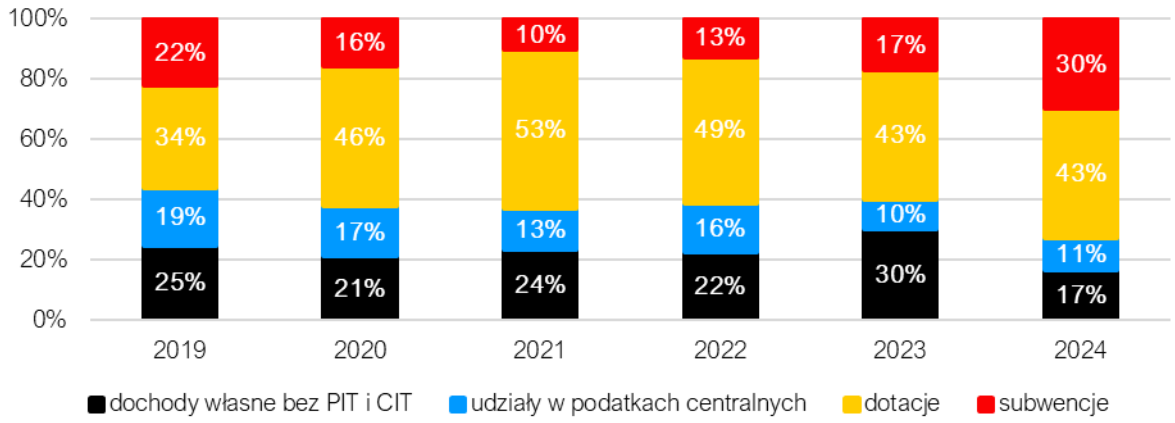

Ryc. 33. Struktura dochodów Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę bazy podatkowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024. Na podstawie analizy danych zauważyć można, że wśród dochodów podatkowych najważniejszą rolę odgrywały podatek od osób fizycznych (PIT) oraz podatek od nieruchomości, których średnie roczne wartości kształtowały się kolejno na poziomie ok. 8 mln zł oraz ok. 4,8 mln zł. Istotne były również wpływy z opłaty eksploatacyjnej, których wysokość w analizowanym okresie wynosiła średnio ok. 1,4 mln zł. Wśród pozostałych dochodów warto wyróżnić także wpływy z podatku rolnego – średnio ok. 680 tys. zł, z podatku od środków transportowych – średnio ok. 470 tys. zł, a także z podatku od czynności cywilnoprawnych – średnio ok. 330 tys. zł rocznie. Natomiast najniższe dochody wynikały z karty podatkowej – średnio 7,1 tys. zł rocznie.

Tab. 31. Dochody podatkowe Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
PIT	7 242 567,00	7 491 692,00	7 815 867,00	9 577 509,57	6 368 130,00	9 875 024,00
CIT	81 502,79	26 373,56	146 386,61	101 418,00	59 037,00	133 961,00
podatek rolny	573 899,85	611 299,74	598 452,45	625 572,13	755 211,66	903 853,84
podatek od nieruchomości	4 798 030,09	4 297 012,05	4 505 981,50	4 738 876,40	5 058 149,00	5 745 592,38
podatek leśny	20 034,10	20 778,60	20 509,00	22 410,90	33 828,10	34 195,00
podatek od środków transportowych	410 752,96	398 071,11	483 244,98	484 782,98	502 350,72	533 476,66
karta podatkowa	2 597,95	2 725,54	3 294,00	11 696,00	9 562,77	13 001,02
podatek od czynności cywilnoprawnych	266 052,00	274 911,97	424 530,22	406 938,50	286 751,87	325 361,16
wpływy z opłaty skarbowej	24 357,17	18 896,40	23 790,75	22 058,00	23 888,00	20 542,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	1 484 235,18	1 419 681,28	1 143 241,69	1 430 111,14	1 275 303,86	1 487 756,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Wśród wydatków budżetowych Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2019-2024, największy ich udział miał dział 801 – Oświata i wychowania (średnio 19%). W znacznym stopniu wydatki wynikały również z działów: 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (14%), 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (13%), 855 – Rodzina (12%) oraz 852 – Pomoc społeczna (10%). W przypadku pozostałych działów ich jednostkowe udziały nie przekraczały 10%.

Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle średnich wartości dla gmin powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego w latach 2020–2024. Na podstawie analizy danych można zauważyć, że do 2023 roku udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy systematycznie wzrastał – z poziomu 27,3% w 2020 roku do 44,4% w 2023 roku. Jednak w 2024 roku wartość analizowanego wskaźnika znacząco spadła, osiągając poziom 19,7%. Średnia wartość udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w analizowanym okresie wyniosła 32,9%, co znacząco przewyższało zarówno średnią dla gmin powiatu ząbkowickiego (24,1%), jak i województwa dolnośląskiego (16,7%).

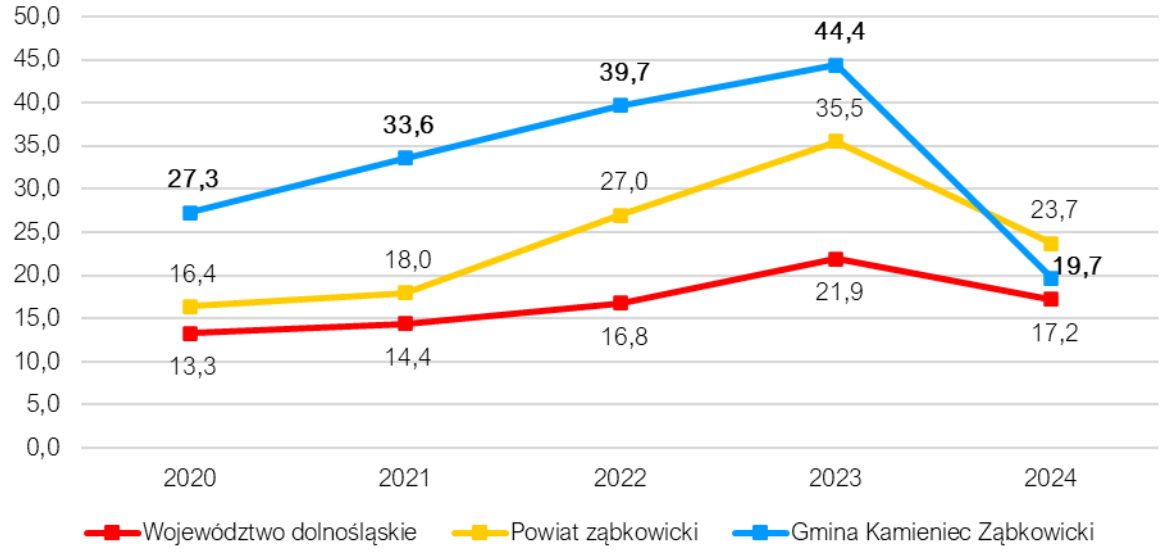

Ryc. 34. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa w latach 2019-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych

Poniższa tabela przedstawia wykaz projektów, na które Gmina Kamieniec Ząbkowicki pozyskała dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w latach 2004–2024. Należy jednak podkreślić, że faktyczne wsparcie finansowe uzyskiwano wyłącznie w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

W analizowanym okresie Gmina Kamieniec Ząbkowicki była beneficjentem 3 projektów współfinansowanych ze środków europejskich, na realizację których pozyskano łącznie ponad 3 mln zł.

Tab. 32. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania	Wartość projektu
Fundusze Europejskie na lata 2014-2020				
1	Rewitalizacja romantycznego zespołu pałacowo-parkowego poprzez odtworzenie wybranych fragmentów zabytkowego pałacu i parku w Kamieńcu Ząbkowickim - etap I	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	1 310 663,55 zł	1 958 842,12 zł
2	Termomodernizacja budynku wielofunkcyjnego hali sportowej w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Zamkowej 4a	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	772 177,20 zł	1 631 920,00 zł
3	Wiedza i doświadczenie kluczem przyszłości	Gmina Kamieniec Ząbkowicki	1 014 464,66 zł	1 193 487,84 zł

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki pozyskała także środki z Rządowego Funduszu Polski Ład – Programu Inwestycji Strategicznych, którego celem jest zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. W ramach funduszu Gmina uzyskała wsparcie na realizację 12 projektów o łącznej wartości ok. 41,7 mln zł.

Szczegółowy wykaz przedsięwzięć znajduje się w poniższej tabeli.

Tab. 33. Inwestycje w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

Lp.	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Data ogłoszenia wyników
1	Rewitalizacja kompleksu pałacowo-parkowego w Kamieńcu Ząbkowickim – zadanie Rewaloryzacja tarasów ogrodowych F, G, H, I, J	8 866 736,32 zł	25.10.2021
2	Budowa obiektów zaplecza szatniowo-socjalnego i higieniczno-sanitarnego w ramach zadania pn.: Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego Kamienieckie Doły	1 374 683,54 zł	25.10.2021
3	Budowa gminnej instalacji fotowoltaicznej w Kamieńcu Ząbkowickim o mocy do 5MW	15 026 030,48 zł	30.05.2022
4	Utworzenie Centrum Opiekuńczo-Rehabilitacyjnego w Doboszowicach i budowa Świetlicy wiejskiej w Ożarach	4 968 888,07 zł	14.07.2022
5	Rewitalizacja Mauzoleum Rodowego w Mrokociniu - etap I	490 000,00 zł	14.07.2023
6	Kościół pw. Św. Mikołaja w Doboszowicach: konserwacja i restauracja barokowej ambony	100 000,00 zł	14.07.2023
7	Budowa placów rekreacyjnych na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki dla wypoczynku dzieci i młodzieży	1 959 950,00 zł	15.09.2023
8	Rewitalizacja Mauzoleum Rodowego w Mrokociniu - etap II	146 500,00 zł	26.09.2023
9	Rewitalizacja zabytkowego budynku na terenie zespołu budowlanego klasztoru cysterskiego w Kamieńcu Ząbkowickim	490 000,00 zł	26.09.2023
10	Rozbudowa wraz z przebudową budynku domu pogrzebowego położonego na terenie cmentarza komunalnego w Kamieńcu Ząbkowickim	1 785 000,00 zł	07.10.2023
11	Poprawa bezpieczeństwa w ciągu drogi gminnej oraz drogi wojewódzkiej nr 382 w Byczeniu poprzez umocnienie skarpy budowę odwodnienia	4 840 000,00 zł	07.10.2023

	i modernizację nawierzchni		
12	Przebudowa dróg gminnych wraz z budową parkingu w Kamieńcu Ząbkowickim oraz budowa trasy rowerowej	1 615 000,00 zł	07.10.2023

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2025-2050 zgodnie z Uchwałą Nr XVI/127/2025 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Na wykresie przedstawiono również potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny na lata 2025-2050 wyniesie ponad 414,3 mln zł, z czego największa część – ok. 38 mln zł zostanie przeznaczona na realizację inwestycji w 2025 roku.

Należy mieć na względzie, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

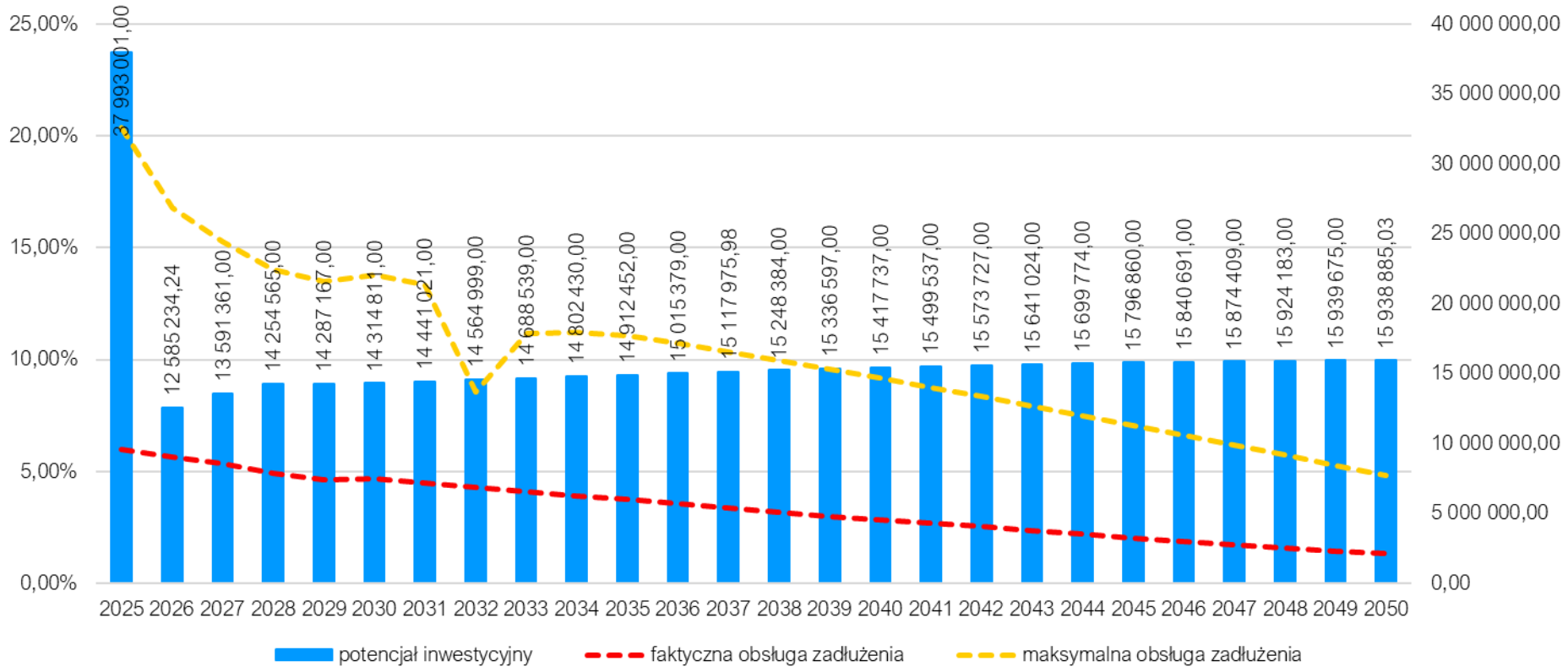

Ryc. 35. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2025-2050
Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XVI/127/2025 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 30 maja 2025 r. w sprawie wprowadzenia zmian w wieloletniej prognozie finansowej Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA

4.1. Demografia

Sytuacja demograficzna stanowi podstawowy czynnik kształtujący dynamikę oraz kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost demograficzny wpływa zarówno na zasobność kapitału ludzkiego, a co za tym idzie na potencjał danego rynku pracy, jak i na ilość relacji międzyludzkich, które są szczególnie istotnym elementem pozwalającym budować silny kapitał społeczny. Sytuacja demograficzna oraz prognozy demograficzne stanowią podstawę do programowania działań przez lokalne samorządy w wieloletnich perspektywach. Są zatem kluczowym czynnikiem w kontekście rozwoju lokalnego oraz planowania strategicznego.

Zgodnie z danymi GUS, w 2024 roku gęstość zaludnienia na obszarze powiatu ząbkowickiego kształtowała się na poziomie 75 os./km^2, z czego jej najwyższym poziomem odznaczało się miasto Ząbkowice Śląskie (139 os./km^2) pełniące funkcję najważniejszego ośrodka w powiecie. Na obszarze powiatu najniższą gęstością zaludnienia odznaczały się gmina Ciepłowody (36 os./km^2) oraz gmina Stoszowice (46 os./km^2). Natomiast w Gminie Kamieniec Ząbkowicki gęstość zaludnienia kształtowała się czasie na poziomie 76 os./km^2, a zatem nieznaczne powyżej średniej powiatowej.

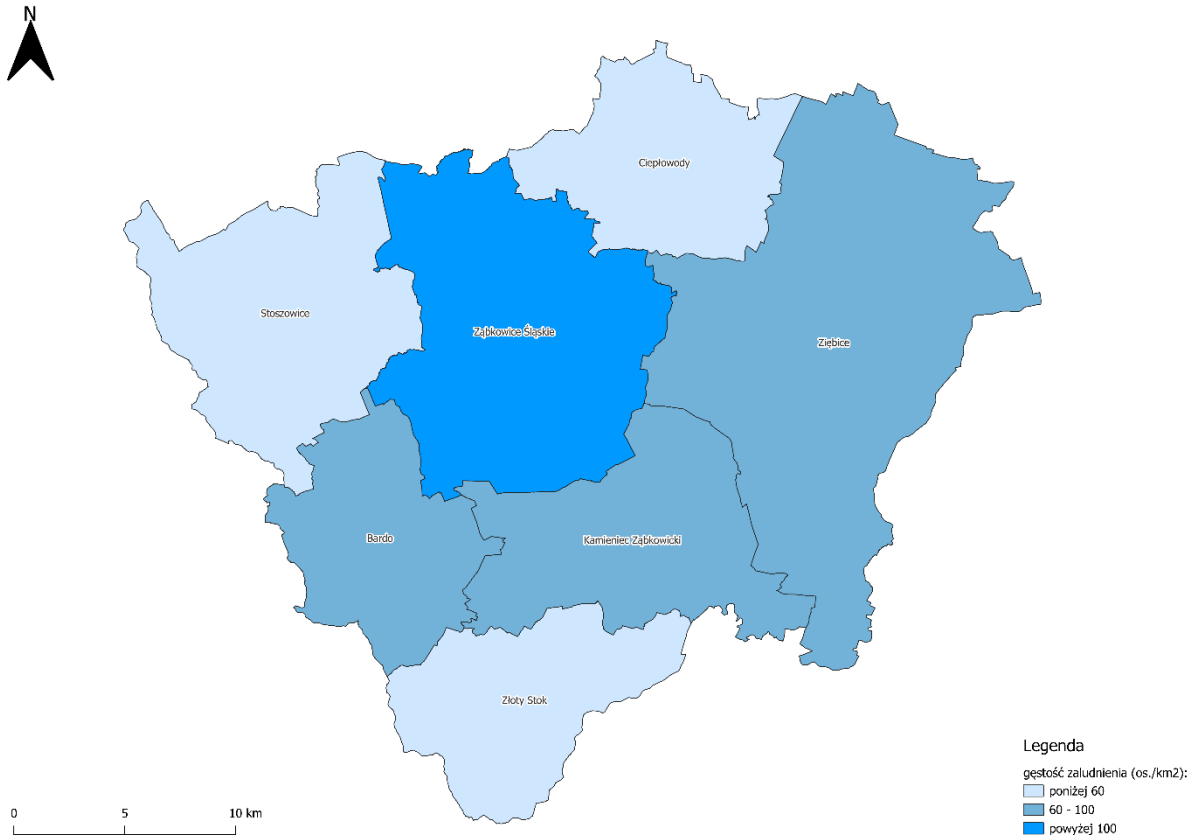

Ryc. 36. Gęstość zaludnienia w powiecie ząbkowickim w 2024 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

Gmina Kamieniec Ząbkowicki jest jednostką miejsko-wiejską, w związku z czym na jej obszarze występują znaczne dysproporcje pod względem koncentracji przestrzennej ludności. Na obszarze miejskim gęstość zaludnienia wynosi ok. 330 osób na km², natomiast na obszarze wiejskim jedynie ok. 37 osób na km².

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące liczby ludności w powiecie ząbkowickim w latach 2020-2024 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób zamieszkujących obszar powiatu ząbkowickiego zmniejszyła się z 62 561 do 59 562. W tym czasie średnioroczna dynamika zmiany liczby mieszkańców kształtowała się na poziomie 98,9%, co oznacza, że każdego roku liczba mieszkańców zmniejszała się średnio o 1,1%. W analizowanym okresie doszło do spadku liczby mieszkańców Gminy Kamienic Ząbkowicki z 7 703 do 7 358 osób. Tym samym średnia dynamika kształtowała się na poziomie 98,9%, a zatem tożsamym ze średnią powiatową. W 2024 mieszkańcy Gminy Kamieniec Ząbkowicki stanowili 12% wszystkich osób zamieszkujących powiat ząbkowicki, co czyniło ją trzecią największą pod względem liczby mieszkańców jednostką w jego obrębie. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 34. Zmiany liczby ludności w gminach ząbkowickiego w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024	udział w 2024 r.	średnia dynamika
powiat ząbkowicki	62 561	61 846	61 087	60 562	59 803	100%	98,9%
Bardo	5 193	5 131	5 025	4 957	4 866	8%	98,4%
Ciepłowody	3 052	2 987	2 882	2 840	2 780	5%	97,7%
Kamieniec Ząbkowicki	7 703	7 600	7 468	7 411	7 358	12%	98,9%
Stoszowice	5 260	5 224	5 182	5 135	5 083	8%	99,1%
Ząbkowice Śląskie	21 043	20 890	20 757	20 643	20 409	34%	99,2%
Ziębice	16 096	15 856	15 698	15 551	15 350	26%	98,8%
Złoty Stok	4 214	4 158	4 075	4 025	3 957	7%	98,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na liczbę ludności w jednostkach samorządu terytorialnego wpływ mają dwa czynniki – przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Saldo migracji natomiast jest różnicą pomiędzy liczbą osób, które w danym okresie zameldowały się na danym obszarze, a liczbą osób wymeldowanych.

W celu osiągnięcia porównywalności pomiędzy różnymi jednostkami samorządu terytorialnego zdecydowano się na ujęcie przyrostu naturalnego i salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2024 roku w województwie dolnośląskim kształtował się na poziomie -4,96. W tym czasie jego średnia wartość w powiecie ząbkowickim wynosiła -10,16. W jej obrębie najniższymi wartościami wskaźnika odznaczały się gminy: Ciepłowody (-15,31), Złoty Stok (-14,83) oraz Bardo (-14,05). Natomiast przyrost naturalny w Gminie Kamienic Ząbkowicki kształtował się na poziomie -5,94. Należy podkreślić, że w tym czasie w żadnej z gmin w obrębie omawianego powiatu nie odnotowano dodatniego przyrostu naturalnego, a jego poziom był znacznie niższy niż średnia dla województwa dolnośląskiego.

W latach 2020-2024 średnioroczna zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego w województwie dolnośląskim kształtowała się na poziomie -0,22, co oznacza, że corocznie jego wartość się nieznacznie zmniejszała. Większą dynamiką spadku wartości omawianego wskaźnika odznaczał się powiat ząbkowicki (-0,26). Gmina Kamieniec Ząbkowicki w tym czasie odznaczała się na tle powiatu i regionu wzrostem poziomu przyrostu naturalnego w analizowanym okresie, w wyniku czego średnioroczna zmiana wskaźnika w latach 2020-2024 wyniosła 0,22.

W 2024 roku wskaźnik salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w województwie dolnośląskim kształtowało się na poziomie 1,4, co pozwalało na częściowe łagodzenie wpływu ujemnego przyrostu naturalnego. Z goła inaczej prezentowała się w tym czasie sytuacja w powiecie ząbkowickim, w którym ujemne saldo migracji (-1,5) jedynie zwiększało dynamikę odpływu ludności. W obrębie powiatu relatywnie najniższym poziomem salda migracji cechowały się gminy: Bardo (-5,5), Ciepłowody (-4,3) i Złoty Stok (-4). Na tle powiatu w nienajgorszej sytuacji znajduje się Gmina Kamieniec Ząbkowicki, dla której omawiany wskaźnik przybrał wartość -0,3. Oznacza to, że odznacza się ona względem większości sąsiednich gmin stosunkowo niską dynamiką odpływu mieszkańców na skutek migracji.

W latach 2020-2024 w województwie dolnośląskim wskaźnik salda migracji corocznie wzrastał o średnio 0,03. Wyższym poziomem wzrostu jego wartości odznaczał się powiat ząbkowicki, w którym średnioroczna zmiana kształtowała się na poziomie 0,2. W jego obrębie do największego wzrostu wartości wskaźnika odznaczała się Gmina Kamieniec Ząbkowicki (0,7). Utrzymanie się tego trendu przez kolejne lata skutkować będzie łagodzeniem negatywnych trendów demograficznych, napędzanych przede wszystkim przez niski poziom przyrostu naturalnego w omawianej jednostce. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 35. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kamienic Ząbkowicki w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.
województwo dolnośląskie	-4,96	-0,22	1,40	0,03
powiat ząbkowicki	-10,16	-0,26	-1,50	0,20
Bardo	-14,05	-0,69	-5,50	-0,08
Ciepłowody	-15,31	0,13	-4,30	-0,02
Kamieniec Ząbkowicki	-5,94	0,22	-0,30	0,70
Stoszowice	-4,69	0,21	-2,30	-0,43
Ząbkowice Śląskie	-9,86	-0,36	0,30	0,53
Ziębice	-11,00	-0,23	-1,70	0,13
Złoty Stok	-14,83	-1,22	-4,00	-0,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Grupą istotnie wpływającą na rozwój demograficzny oraz gospodarczy danego obszaru są osoby w wieku kreatywnym (25-34 lat). Grupa ta jest szczególnie istotna ze względu na wysokie prawdopodobieństwo założenia rodziny przez jej przedstawicieli w relatywnie niedługim czasie oraz wyboru „miejsca do życia", rozumianego jako kwestię zakupu mieszkania oraz podjęcie stałej pracy.

Obok osób w wieku kreatywnym równie istotną grupą, wpływającą na sytuację demograficzną i gospodarczą danego obszaru, są osoby w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział seniorów w danej społeczności wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków w takich obszarach jak zdrowie czy usługi społeczne oraz koniecznością dostosowania infrastruktury i sektora usług społecznych do ich potrzeb.

Dane zaprezentowane w tabeli poniżej przedstawiają zmiany w strukturze demograficznej województwa dolnośląskiego, powiatu ząbkowickiego oraz Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020–2024. W analizowanym okresie we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego odnotowano spadek udziału mieszkańców w wieku 25–34 lata w ogólnej liczbie ludności. W województwie dolnośląskim ich udział spadł o 12%, w powiecie ząbkowickim o 13%, a w Gminie Kamieniec Ząbkowicki aż o 17%, co wskazuje na nasilające się procesy starzenia się populacji. Jednocześnie we wszystkich analizowanych obszarach wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. W województwie doszło do wzrostu o 14%, w powiecie o 16%, a w Gminie Kamieniec Ząbkowicki o 22%.

Należy podkreślić, że w Gminie Kamieniec Ząbkowicki sytuacja demograficzna na tle jednostek wyższego szczebla kształtuje się szczególnie niekorzystnie – obserwuje się tu zarówno największy spadek liczby młodych dorosłych, jak i najbardziej dynamiczny wzrost odsetka osób starszych. Zjawiska te świadczą o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa oraz malejącej zastępowalności pokoleń.

Tab. 36. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2019 i 2023 roku na tle powiatu i województwa

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2020	2024	dynamika	2020	2024	dynamika
województwo dolnośląskie	13,91	12,25	88%	29,30	33,40	114%
powiat ząbkowicki	12,44	10,79	87%	31,50	36,40	116%
Gmina Kamieniec Ząbkowicki	12,84	10,71	83%	28,10	34,40	122%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wskazują dane GUS, w latach 2014-2024 w Gminie Kamieniec Ząbkowicki doszło do znacznych zmian w strukturze demograficznej mieszkańców w podziale na ekonomiczne grupy wieku. W tym okresie liczba mieszkańców Gminy Kamieniec Ząbkowicki w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 1 416 do 1 171 osób (spadek o 17,3%), a w wieku produkcyjnym – z 5 535 do 4 285 osób (spadek o 22,6%). Jednocześnie odnotowano wyraźny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym – z 1 447 w 2014 roku do 1 902 w 2024 roku, co oznacza wzrost o 31,4% w ciągu dekady.

W 2014 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 16,9% ludności Gminy, w wieku produkcyjnym – 65,9%, a w wieku poprodukcyjnym – 17,2%. W 2024 roku natomiast udział osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 15,9%, w wieku produkcyjnym – 58,2%, a w wieku poprodukcyjnym – 25,8%. Analiza przytoczonych danych potwierdza, że w Gminie Kamieniec Ząbkowicki dochodzi do starzenia się społeczeństwa oraz związanych z tym procesem przemian w strukturze demograficznej.

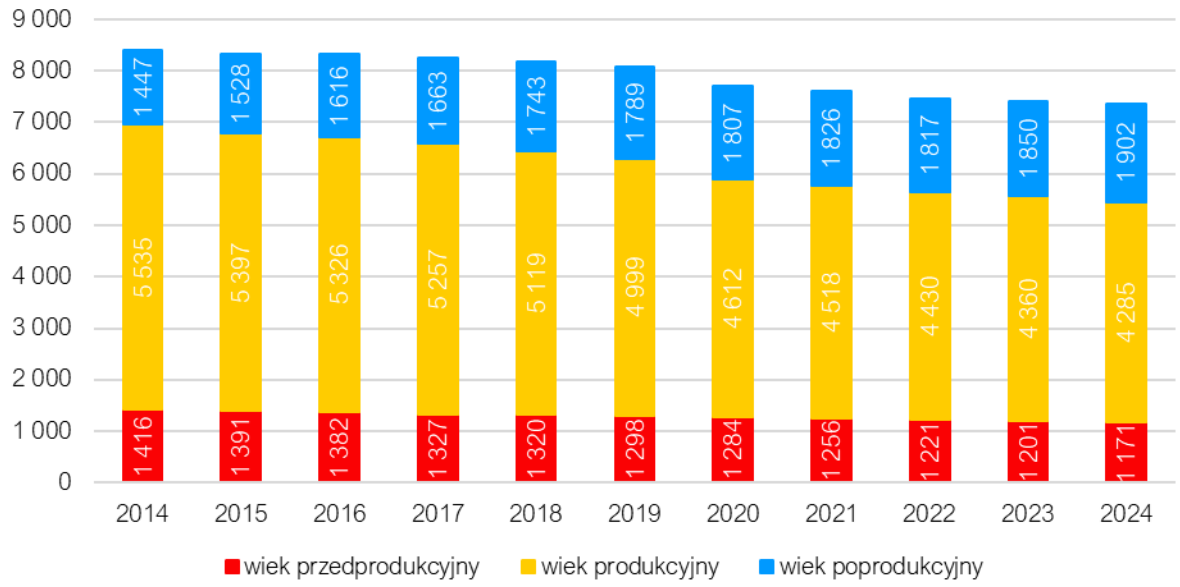

Ryc. 37. Struktura ludności w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2014-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z prognozami demograficznymi GUS, w nadchodzących latach nastąpi dalsze pogłębienie niekorzystnych trendów demograficznych. Przewiduje się, że do 2040 roku liczba mieszkańców Gminy Kamieniec Ząbkowicki zmniejszy się o 24,9%. Szczególnie drastyczny spadek dotyczyć ma populacji dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat – aż o 51,3%. Liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 30%, natomiast populacja w wieku poprodukcyjnym pozostanie na zbliżonym poziomie. Jednocześnie prognozowany jest znaczący wzrost liczby osób w wieku powyżej 80 lat – aż o 171,6%.

4.2. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny stanowi termin z pogranicza ekonomii i socjologii. Rozumieć go należy jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach i zaufaniu jednostek. Dzięki kapitałowi społecznemu, ludzie mogą osiągać większe korzyści ekonomiczne. Uważa się, że występuje silna korelacja pomiędzy poziomem kapitału społecznego, a produktywnością gospodarki.

Żłobki i przedszkola

Rola żłobków oraz przedszkoli w lokalnej społeczności polega na umożliwieniu rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy, w związku ze zwolnieniem ich z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, a także na ich wzajemnej integracji, co korzystnie wpływa na budowanie kapitału społecznego.

Do tej pory na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki nie funkcjonowała opieka nad dziećmi do lat 3 – najbliższe instytucje tego typu znajdują się w miejscowościach Ząbkowice Śląskie (3 żłobki i jeden klub dziecięcy), Paczków (1 żłobek), Ziębice (1 żłobek) i Kłodzko (4 żłobki). Należy jednak dodać, że samorząd otrzymał dofinansowanie w ramach Programu „Maluch+" i podjął działania na rzecz rozwoju opieki nad najmłodszymi – obecnie trwa budowa pierwszego żłobka na terenie Gminy.

Istotną rolę w procesie wychowania i socjalizacji najmłodszych mieszkańców odgrywają placówki przedszkolne. Stanowią one nie tylko przestrzeń opiekuńczą i edukacyjną, lecz także środowisko sprzyjające integracji dzieci, rozwijaniu kompetencji społecznych oraz kształtowaniu podstawowych postaw i wartości. Przedszkola pełnią funkcję pierwszego etapu systemu edukacyjnego, w którym dzieci nabywają umiejętności współpracy, komunikacji oraz adaptacji do zasad życia społecznego. Tym samym instytucje te przyczyniają się do budowania kapitału społecznego, stanowiąc fundament dla dalszej ścieżki edukacyjnej i rozwoju osobistego jednostki.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki znajdują dwa przedszkola, działające w ramach zespołów szkolno-przedszkolnych zlokalizowanych na terenie miasta. W roku szkolnym 2024/2025 do Przedszkola Publicznego nr 1 uczęszczało 145 dzieci. Przedszkole Samorządowe nr 2 liczyło w tym czasie 16 wychowanków. Podopieczni w Przedszkolu nr 1 podzieleni byli na 7 grup, których średnia wielkość liczyła 21 dzieci. W Przedszkolu nr 2 natomiast funkcjonowała w tym czasie jedna grupa, tzw. „zerówka". Przedszkole nr 1 otwarte jest w godzinach 5:30-17:30, a Przedszkole nr 2 – w godzinach 8:00-14:30. Szczegółowe dane prezentuje poniższa tabela.

Tab. 37. Przedszkola na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa przedszkola	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Kamieńcu Ząbkowickim - Przedszkole Publiczne nr 1 "Baśniowa Kraina"	145	7	21	05:30-17:30
Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim - Przedszkole Samorządowe nr 2	16	1	16	8:00-14:30

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Atrakcyjność oferty edukacyjnej przedszkoli determinowana jest przede wszystkim przez jej dostępność. W tym celu zdecydowano się na badanie poziomu objęcia opieką przedszkolną dzieci z terenu Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Między rokiem szkolnym 2020/2021, a 2024/2025 doszło do znacznego wzrostu udziału dzieci objętych opieką przedszkolną. Na początku analizowanego okresu kształtował się on na poziomie 36%, po czym w kolejnym roku doszło do nagłego skoku do poziomu 73%. W kolejnych latach udział ten stale rósł, aż w roku szkolnym 2023/2024 wyniósł 84%, po czym w kolejnym roku spadł do 77%.

Praktycznie przez cały analizowany okres liczba dzieci z terenu Gminy w przedszkolach na terenie innych gmin wahała się w stałym przedziale od 41 do 45 osób. W roku szkolnym 2024/2025 doszło do zauważalnego zmniejszenia ich liczby do poziomu 34 osób.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w przedszkolu publicznym w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach szkolnych 2020/2021-2024/2025 kształtował się na średnim poziomie 3 176 zł. W roku szkolnym 2020/2021 wynosił 2 416 zł i w kolejnych latach stale rósł, aż w roku szkolnym 2023/2024 wyniósł 3 820 zł. W kolejnym roku doszło do spadku, w wyniku którego w owym czasie miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym kształtował się na poziomie 3 506 zł.

Tab. 38. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2025

		2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną	%	36%	73%	79%	84%	77%
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin	os.	42	41	45	44	34
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	zł	2 416,00	2 734,00	3 404,00	3 820,00	3 506,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020–2024 średni odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną w Gminie Kamieniec Ząbkowicki wynosił 58,4%. Należy jednak zaznaczyć, że obserwowane w tym zakresie różnice mogą wynikać z odmiennych metod obliczeniowych stosowanych przez GUS, zarówno w zakresie danych liczbowych, jak i wskaźnikowych. W całym analizowanym okresie wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym w Gminie systematycznie wzrastał – osiągając w 2024 roku poziom 65,2%. Mimo tej pozytywnej tendencji, warto podkreślić, że wskaźnik ten nadal pozostaje niższy niż średnia dla powiatu ząbkowickiego oraz województwa dolnośląskiego.

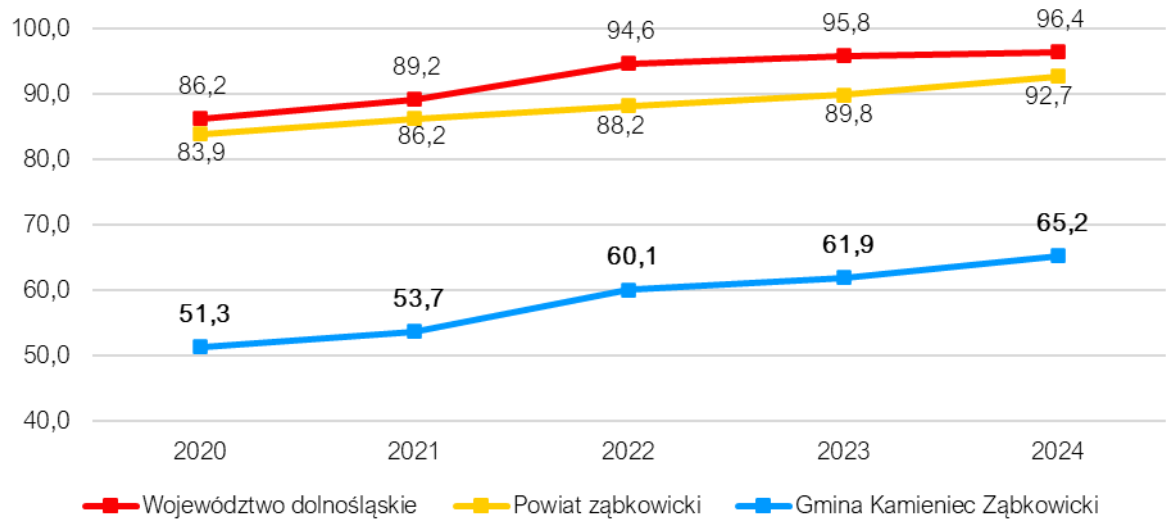

Ryc. 38. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szkoły

Dostęp do dobrej edukacji stanowi jeden z głównych filarów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Jest to również czynnik szczególnie istotny dla rozwoju dzieci, a co za tym idzie – lokalnej społeczności. Szkoły, oprócz funkcji edukacyjnej, odpowiedzialne są również za kształtowanie postaw moralnych podopiecznych poprzez monitorowanie ich zachowań, angażowanie do pracy w grupach oraz tworzenie warunków do wzajemnej integracji i socjalizacji.

W roku szkolnym 2024/2025 do obu szkół podstawowych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki uczęszczało łącznie 403 uczniów. W tym czasie Szkoła Podstawowa nr 1 liczyła sobie wówczas 265 uczniów. W placówce funkcjonowało 15 oddziałów, których średnia wielkość wynosiła 18 osób. Szkoła Podstawowa nr 1 zatrudniała w tym czasie nauczycieli w wymiarze 35 pełnych etatów. W tym samym czasie do Szkoły Podstawowej nr 2 w Kamieńcu Ząbkowickim uczęszczało 138 uczniów, którzy podzieleni byli na 7 oddziałów. Tym samym średnia wielkość oddziału liczyła sobie 20 uczniów. W placówce zatrudnieni byli nauczyciele w wymiarze 21 pełnych etatów nauczycielskich. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 39. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Chrobrego w Kamieńcu Ząbkowickim	265	15	18	35
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Papieża Jana Pawła II w Kamieńcu Ząbkowickim	138	7	20	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Stan i jakość bazy dydaktycznej w istotny sposób determinowane są przez dostępność oraz funkcjonalność sal lekcyjnych, które stanowią podstawową przestrzeń realizacji procesu kształcenia. W budynku Szkoły Podstawowej nr 1 funkcjonowało 19 sal dydaktycznych, natomiast w Szkole Podstawowej nr 2 – 9 sal. Należy podkreślić, że w żadnej z placówek zlokalizowanych na terenie Kamieńca Ząbkowickiego nie wyodrębniono specjalistycznych pracowni językowych, co wskazuje na deficyt infrastruktury dydaktycznej umożliwiającej prowadzenie nauki języków obcych w warunkach dostosowanych do współczesnych standardów metodycznych, obejmujących m.in. wykorzystanie nowoczesnych technologii multimedialnych oraz zindywidualizowane formy pracy z uczniem. Brak takiego zaplecza może wpływać na obniżenie efektywności kształcenia w zakresie kompetencji językowych, które stanowią kluczowy element edukacji ogólnej oraz przygotowania uczniów do funkcjonowania w zglobalizowanym społeczeństwie.

Należy także zwrócić uwagę na dostępność zaplecza sportowego obu placówek. Szkoła Podstawowa nr 1 posiada halę sportową i salę gimnastyczną, które odznaczają się dobrym stanem technicznym. W SP nr 2 natomiast znajduje się hala sportowa, która wymaga przeprowadzenia remontu.

W warunkach dynamicznie postępującej cyfryzacji jednym z kluczowych elementów determinujących jakość procesu dydaktycznego staje się poziom wyposażenia szkół w sprzęt informatyczny oraz umiejętność jego efektywnego wykorzystania. W analizowanych placówkach uczniowie mają do dyspozycji po 29 komputerów, co pozwala na prowadzenie zajęć z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych. Zróżnicowanie widoczne jest również w zakresie dostępu do projektorów multimedialnych – w Szkole Podstawowej nr 1 znajdują się 22 urządzenia tego typu, podczas gdy w Szkole Podstawowej nr 2 jedynie 4. Dysproporcja ta wskazuje na nierównomierne nasycenie infrastrukturą technologiczną pomiędzy placówkami, co może przekładać się na odmienne możliwości stosowania nowoczesnych metod dydaktycznych, takich jak prezentacje multimedialne, praca z zasobami e-learningowymi czy interaktywne formy przekazu treści edukacyjnych. W kontekście współczesnych standardów

kształcenia, brak równomiernego dostępu do narzędzi IT może stanowić istotny czynnik różnicujący warunki rozwoju kompetencji cyfrowych uczniów.

Istotnym determinantem jakości procesu kształcenia jest zapewnienie uczniom bezpiecznych i sprzyjających warunków pobytu w placówce oświatowej. Zarówno w Szkole Podstawowej nr 1, jak i w Szkole Podstawowej nr 2 funkcjonują systemy monitoringu wizyjnego, które pełnią rolę prewencyjną i umożliwiają szybką reakcję w sytuacjach zagrożenia, co znacząco podnosi poziom bezpieczeństwa na terenie szkół. Dodatkowym elementem infrastruktury zwiększającym komfort i poczucie bezpieczeństwa uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 jest system indywidualnych szafek, umożliwiających przechowywanie rzeczy osobistych w warunkach chroniących je przed zniszczeniem lub utratą. Obie placówki dysponują także świetlicami szkolnymi, które stanowią ważne ogniwo systemu opiekuńczo-wychowawczego, zapewniając dzieciom profesjonalną opiekę poza czasem trwania zajęć dydaktycznych. Zakres funkcjonowania tych świetlic różnicuje się jednak w sposób znaczący. W Szkole Podstawowej nr 1 opieka świadczona jest w godzinach 6:45–8:00 oraz 11:00–16:00, co umożliwia dostosowanie do potrzeb rodziców pracujących w różnych godzinach dnia. Natomiast w Szkole Podstawowej nr 2 świetlica czynna jest jedynie w godzinach porannych (7:00–7:55), co w mniejszym stopniu odpowiada na potrzeby środowiska lokalnego. Warto również podkreślić, że przy Szkole Podstawowej nr 1 zlokalizowany jest parking, który umożliwia bezpieczne odwożenie i odbieranie dzieci przez rodziców lub opiekunów. Rozwiązanie to minimalizuje ryzyko incydentów komunikacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie placówki, a jednocześnie podnosi funkcjonalność całej infrastruktury szkolnej.

W obu placówkach uczniowie mają także dostęp do profesjonalnego wsparcia pielęgniarki i psychologa, co wpływa na poprawę efektywności procesu nauczania i wychowania oraz stanu zdrowia podopiecznych. Szczegółowe dane dotyczące stanu bazy dydaktycznej szkół w Gminie Kamieniec Ząbkowicki prezentuje poniższa tabela.

Tab. 40. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w 2024 roku

Nazwa szkoły:	SP nr 1	SP nr 2
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	19	9
Rodzaj i stan obiektów sportowych	hala sportowa – dobry i sala gimnastyczna – dobry	hala sportowa – do remontu
Pracownie językowe	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	29	29
Projektory multimedialne (szt.)	22	4
Kamery - monitoring szkolny	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia	tak	nie
Świetlice (godziny otwarcia)	6:45-8:00, 11:00-16:00	7:00-7:55
Parkingi dla kadry / rodziców	tak	nie
Gabinet pielęgniarki	tak	tak
Wsparcie psychologa	tak	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

W roku szkolnym 2023/2024 Gmina dofinansowywała transport szkolny dla 176 uczniów, z czego 15 stanowili wychowankowie oddziałów „0", a 4 – uczniowie z niepełnosprawnościami.

W latach szkolnych 2020/2021–2024/2025 liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki, wraz z oddziałami przedszkolnymi „0", podlegała istotnym wahaniom. W roku szkolnym 2020/2021 ich liczba wynosiła 256 osób, natomiast w kolejnym roku wzrosła do 271. Od roku szkolnego 2022/2023 obserwowany był już systematyczny spadek liczebności, który doprowadził do osiągnięcia poziomu 179 uczniów w roku szkolnym 2024/2025. Tendencja ta wskazuje na wyraźny regres demograficzny w zakresie liczby dzieci podejmujących edukację w placówkach lokalnych, co w znacznej mierze związane jest z kurczeniem się populacji osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Kamieniec Ząbkowicki.

Równolegle odnotowano zmiany w liczbie uczniów zamieszkałych na terenie Gminy, którzy realizowali obowiązek szkolny w placówkach oświatowych zlokalizowanych poza jej granicami. W roku szkolnym 2020/2021 grupa ta liczyła 95 osób, po czym jej liczebność sukcesywnie malała, osiągając w roku szkolnym 2023/2024 poziom 58 uczniów. W ostatnim roku analizowanego okresu, tj. 2024/2025, nastąpiło jednak ponowne zwiększenie tego wskaźnika do 67 osób. Zjawisko to świadczy o występowaniu złożonych uwarunkowań migracji edukacyjnych, wynikających zarówno z czynników demograficznych, jak i z atrakcyjności oferty dydaktycznej oraz warunków organizacyjnych szkół w sąsiednich jednostkach samorządowych. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 41. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Kamieniec Ząbkowicki uczęszczająca do szkół na terenie Gminy w latach szkolnych 2020/2021-2024/2025

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0"	256	271	242	210	179
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin	95	88	85	58	67

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Podstawowym celem rozwoju edukacji oraz bazy edukacyjnej w danej jednostce jest zwiększenie jej skuteczności, rozumianej jako rozwój wiedzy i kompetencji uczniów. Najczęściej stosowaną formą weryfikacji ich postępów edukacyjnych są testy, egzaminy i sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne. Podstawowy test jakiemu poddawani są uczniowie szkół podstawowych w całej Polsce jest test ósmoklasisty, przeprowadzany pod koniec edukacji podstawowej. W celu zdiagnozowania efektów nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zdecydowano się na porównanie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty w Gminie, powiecie ząbkowickim oraz województwie dolnośląskim.

W latach 2023-2025 średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w województwie dolnośląskim kształtował się na poziomie 61,23%, co było wartością powyżej średniej dla powiatu ząbkowickiego (55,66%) i Gminy Kamieniec Ząbkowicki (55,01%). Z tego egzaminu w analizowanym okresie w Gminie najniższy wynik odnotowano w roku 2024 (48,34%), a najwyższy w roku 2023 (61,23%).

We wszystkich analizowanych jednostkach w latach 2023-2025 największe trudności uczniom sprawił egzamin z matematyki. W tym czasie średni wynik z niego w województwie dolnośląskim kształtował się na poziomie 49,32%. W powiecie ząbkowickim średnia z lat 2023-2025 wynosiła natomiast 40,21% i była niższa niż w Gminie Kamieniec Ząbkowicki (42,65%). W Gminie Kamieniec Ząbkowicki w tym czasie najwyższy średni wynik z omawianego egzaminu odnotowano w 2023 roku (44,06%), a najniższy w roku 2025 (41,66%).

Zdecydowanie lepiej uczniowie podchodzący do egzaminu ósmoklasisty radzili sobie z egzaminem z języka angielskiego, z którego średni wynik w województwie dolnośląskim w latach 2023-2025 wyniósł 67,35%. W tym czasie średnia w Gminie Kamieniec Ząbkowicki kształtowała się na poziomie 58,98%, co było poziomem nieznacznie powyżej średniej dla powiatu ząbkowickiego (58,82%). W latach 2023-2025 w Gminie Kamieniec Ząbkowicki z egzaminu z języka angielskiego najwyższy średni wynik odnotowano w 2025 roku (64,81%), a najniższy w roku 2024 (53,51%).

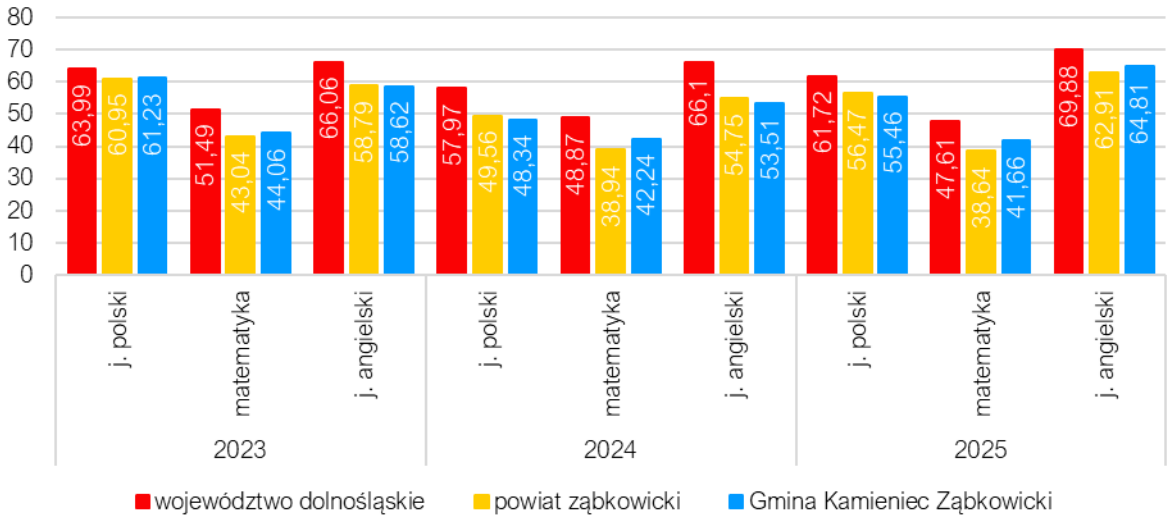

Ryc. 39. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE we Wrocławiu.

Istotnym czynnikiem wpływającym na edukację uczniów są wszelkie projekty edukacyjne, konkursy oraz oferowane wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. W ostatnich latach w szkołach znajdujących się na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki realizowana m.in. następujące:

a) Projekty edukacyjne: Aktywna Szkoła, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, Wiedza i doświadczenie kluczem przyszłości, Laboratoria przyszłości, Poznaj Polskę, Lekcja-Enter czy Podróże z klasą.
b) Konkursy: konkurs recytatorski Pegazik, Zdolny Ślązak, Konkurs Wiedzy Pożarniczej, Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Bezpieczeństwie w Ruchu Drogowym, Uczę się bezpiecznie żyć,
c) Formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami: wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, rewalidacyjne czy kompensacyjno-wyrównawcze.

Dodatkowo, uczniowie szkół podstawowych zlokalizowanych w Gminie uczestniczyli w następujących zawodach i turniejach sportowych: Turniej o puchar Tymbarka, zawody tenisa stołowego, turniej koszykówki, Bieg Śladami Marianny Orańskiej, Szachowe Indywidualne Mistrzostwa Dolnego Śląska Juniorów, Sztafetowe Biegi Przełajowe, Trójbój Lekkoatletyczny, powiatowe zawody w piłce nożnej czy Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Kamieńca Ząbkowickiego.

W latach 2020-2024 w Gminie Kamieniec Ząbkowicki odnotowano systematyczny wzrost wartości wydatków budżetowych w ramach działu 801, obejmującego oświatę i wychowanie. W analizowanym okresie ich poziom zwiększył się z 9,4 mln zł do 14,9 mln zł. Strukturalnie największy udział w wydatkach ogółem stanowiły wydatki bieżące, których wartość wzrosła w tym czasie o ponad 60%. Wydatki majątkowe pojawiły się jedynie w latach 2020 i 2021, a ich łączna wartość osiągnęła 61,6 tys. zł.

Równolegle, w latach 2020–2023 subwencja oświatowa utrzymywała się na względnie stabilnym poziomie, mieszczącym się w przedziale od 5,1 do 5,7 mln zł. Dopiero w 2024 roku nastąpił istotny wzrost jej wartości, która osiągnęła blisko 17,2 mln zł. Różnica pomiędzy wysokością subwencji, a ponoszonymi wydatkami w dziale 801 w latach 2020 –2023 kształtowała się w granicach od 4,1 do 6,2 mln zł. Natomiast w 2024 roku wartość subwencji przewyższyła poziom wydatków oświatowych o około 2,3 mln zł. W konsekwencji stopień pokrycia wydatków ogółem przez subwencję oświatową wahał się w analizowanym okresie od 48% (w latach 2022 i 2023) do 115% (w roku 2024). Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tab. 42. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w latach 2020-2024 (w tys. zł)

	2020	2021	2022	2023	2024
WYDATKI OGÓŁEM	9 464,9	10 234,7	11 142,3	11 947	14 927,1
Wydatki bieżące	9 463,1	10 174,9	11 142,3	11 947	14 927,1
Wydatki majątkowe	1,8	59,8	0,00	0,00	0,00
SUBWENCJA OŚWIATOWA	5 379,8	5 091,4	5 386,1	5 706,9	17 196,2
Różnica między wydatkami w dziale 801, a subwencją oświatową	-4 085,2	-5 143,3	-5 756,2	-6 240,1	2 269
Stopień pokrycia	57%	50%	48%	48%	115%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Kultura i sport

Kultura w lokalnej społeczności pełni m.in. funkcje: integracyjną, edukacyjną, komunikacyjną, tożsamościową, rozrywkową, twórczą, ekonomiczną czy społeczną. Szczególnie istotne z punktu widzenia jednostki samorządu terytorialnego są funkcje społeczne, związane z regulację norm, obyczajów i kodów kulturowych, a zatem wpływające na kształtowanie kapitału społecznego oraz funkcje integracyjne, przez które rozumieć należy zdolność kultury do tworzenia poczucia wspólnoty poprzez tworzenie wspólnych przeżyć i doświadczeń. Dodatkowo kultura pełni ważną rolę poprzez dostarczanie lokalnym społecznościom możliwości spędzania wolnego czasu, wzbogaconego o elementy twórcze, innowacyjne lub edukacyjne.

Za realizację zadań związanych z kulturą na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki odpowiada Miejskie Centrum Kultury, zlokalizowane przy ul. Złotostockiej 27 w Kamieńcu Ząbkowickim. Działalność Centrum koncentruje się na kwestiach rozwoju i upowszechniania regionalnej, narodowej i lokalnej kultury wśród mieszkańców Gminy i przejezdnych. W MCK regularnie odbywają się zajęcia dla różnych grup wiekowych, obejmujące m.in.: zumbę, robotykę, jogę czy zajęcia plastyczne. Miejskie Centrum Kultury odpowiada także za organizację i współorganizację imprez kulturalnych odbywających się na obszarze Gminy. Od 2001 roku w strukturze MCK funkcjonuje biblioteka, której księgozbiór według danych GUS pod koniec 2024 roku liczył 15,9 tys. woluminów, z których w ciągu całego roku skorzystało 352 czytelników, wypożyczając łącznie 5 254 książki.

Wśród najważniejszych wydarzeń kulturalnych odbywających się na obszarze Gminy Kamieniec Ząbkowicki wymienić można: Dni Kamieńca Ząbkowickiego, Jarmark Wielkanocny, Jarmark Bożonarodzeniowy, Festiwale Muzyczne, Gminny Dzień Kobiet czy Gminny Dzień Dziecka. Dodatkowo w 2026 roku obchodzone będzie 930-lecie Kamieńca Ząbkowickiego, co wiązać się będzie z licznymi wydarzeniami i atrakcjami okolicznościowymi.

Poniższa tabela prezentuje stan techniczny obiektów kulturalnych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki.

Tab. 43. Stan techniczny infrastruktury kulturalnej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki

Nazwa obiektu i lokalizacja (świetlice, najważniejsze obiekty sportowe)	Charakterystyka obiektu (nowe/po remoncie/do remontu/inne (jakie?)
Miejskie Centrum Kultury w Kamieńcu Ząbkowickim, ul. Złotostocka 27, 57-230 Kamieniec Ząbkowicki	do remontu
Świetlica Wiejska 57-230 Ożary 37	nowy
Świetlica Wiejska 57-230 Topola 25	po remoncie
Świetlica Wiejska 57-220 Mrokocin 33	po remoncie
Świetlica Wiejska 57-230 Starczów 47	do remontu
Świetlica Wiejska 57-230 Byczeń 18	po remoncie
Świetlica Wiejska 57-230 Chałupki	do remontu
Świetlica Wiejska 57-230 Doboszowice	do remontu
Świetlica Wiejska 57-230 Suszka	nowy
Świetlica Wiejska 57-242 Śrem	nowy
Świetlica Wiejska 57-230 Sosnowa	po remoncie
Świetlica Wiejska 57-230 Pomianów Górny	po remoncie
Świetlica Wiejska 57-230 Sławęcin	do remontu
Świetlica Wiejska II, ul. Kolejowa 74, Kamieniec Ząbkowicki	do remontu

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

W Gminie Kamieniec Ząbkowicki działają następujące kluby i zrzeszenia sportowe:

- Klub Sportowy Akademia Piłkarska „Goal", Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 32,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Gminny Ludowy Klub Sportowy „Zamek" Kamieniec Ząbkowicki, ul. Złotostocka 5a,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „Iskra" Kamieniec Ząbkowicki, ul. Skorolecka 2g,

- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Spartakus" Byczeń, Byczeń 29,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „Inter" Ożary, Ożary 52a,
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej, Ludowy Zespół Sportowy „SOKÓŁ" Starczów, Starczów 47.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna na obszarze Gminy obejmuje:

a) Kompleks Sportowo-Rekreacyjny „Kamienieckie Doły":
   - pełnowymiarowe boisko piłkarskie,
   - boisko treningowe,
   - plac zabaw,
   - tory rowerowe,
   - ścieżki spacerowe,
   - budynki socjalno-szatniowe,

b) Stadion GLKS „Zamek" w Kamieńcu Ząbkowickim przy ul. Złotostockiej 7:
   - widownia na 886 miejsc,
   - boisko piłkarskie,
   - boisko młodzieżowe Orlik,
   - bieżnia żużlowa,

c) Piłkarskie boisko wielofunkcyjne:
   - Byczeń,
   - Kamieniec Ząbkowicki,
   - Ożary,
   - Pomianów Górny,
   - Sosnowa,
   - Suszka,
   - Śrem,
   - Topola,

d) Boiska przyszkolne:
   - Szkoła Podstawowa nr 1 Kamieniec Ząbkowicki,
   - Szkoła Podstawowa nr 2 Kamieniec Ząbkowicki,

e) Hale sportowe:
   - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 36 x 18 m, widownia na 200 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka, piłka ręczna, piłka nożna halowa),
   - przy Szkole Podstawowej nr 1: wymiary 16 x 8 m, możliwe gry: koszykówka, siatkówka,
   - przy Szkole Podstaw owej nr 2 (wymiary 24 x 12 m, widownia na 120 miejsc, możliwe gry: koszykówka, siatkówka),

f) Ogólnodostępne place zabaw:
   - plac zabaw przy ul. Złotostockiej 23,
   - plac zabaw przy ul. Kolejowej 74,
   - przy szkole podstawowej w ZSP nr 1 i (Kamieniec Ząbkowicki),
   - Błonia Kamienieckie wraz z odkrytą siłownią (Kamieniec Ząbkowicki),
   - ulice Leśna i Wileńska (Kamieniec Ząbkowicki),

- przy części świetlic wiejskich,
- przy jednostce OSP i boisku w Ożarach,
- przy fosie w Chałpkach,
- przy boisku w Pomianowie,
- przy dawnej szkole podstawowej w Doboszowicach,
- ul. Ogrodowa, kamienieckie doły.

W szkołach podstawowych w Kamieńcu Ząbkowickim funkcjonują pierwsze w powiecie klasy sportowe, których celem jest rozwijanie pasji i zainteresowań uczniów w poszczególnych dyscyplinach sportowych.

Ponadto celem promocji sportu utworzona została także drużyna piłkarska dziewcząt.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo stanowi fundament stabilności i rozwoju. Zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony, wpływa na ich zdrowie i dobrostan, sprzyja współpracy, angażowaniu się w życie wspólnoty oraz pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny JST.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Za bezpieczeństwo publiczne Gminy Kamieniec Ząbkowicki odpowiadają funkcjonariusze Komisariatu Policji w Kamieńcu Ząbkowickim, podległym pod Komendę Powiatową Policji w Ząbkowicach Śląskich. Komisariat w Kamieńcu Ząbkowickim liczy 20 funkcjonariuszy. Według danych Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zgłoszenia dotyczą głównie: dzikich wysypisk śmieci, przekroczeń dozwolonej prędkości, niewłaściwego parkowania oraz aktów wandalizmu.

Zgodnie z danymi Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji, na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki występują znaczne różnice pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego. Na obszarze miejskim w 2024 roku odnotowano 15 zdarzeń drogowych, z czego w 12 wypadkach miejsce zdarzenia stanowiła jezdnia. Na obszarze wiejskim natomiast odnotowano w tym czasie 38 zdarzeń, z czego do 33 doszło na jezdniach.

Ponadto za bezpieczeństwo na obszarze Gminy odpowiadają również funkcjonariusze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Ząbkowicach Śląskich. Na jej terenie działania PSP wspierane są przez jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. W Gminie Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowanych jest 5 jednostek OSP. Jednostki Kamieniec Ząbkowicki I, Kamieniec Ząbkowicki II i Ożary ujęte są w KSRG (Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym), co oznacza, że odpowiadają na wezwania z terenu całego powiatu ząbkowickiego. Dodatkowo funkcjonariusze wszystkich jednostek OSP z Gminy Kamieniec Ząbkowicki biorą udział w zabezpieczaniu festynów, meczy, pikników, dożynek i innych imprez okolicznościowych, a także prowadzeniu edukacji w zakresie bezpieczeństwa.

Tab. 44. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki

Nazwa jednostki	Lokalizacja	Ujęcie w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym
OSP Kamieniec Ząbkowicki I	Kamieniec Ząbk. ul.Złotostocka 29	tak
OSP Kamieniec Ząbkowicki II	Kamieniec Ząbk. ul. Leśna 2	tak
OSP Ożary	Ożary 37B	tak
OSP Topola	Topola 25	nie
OSP Doboszowice	Doboszowice 75	nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki i danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Jednym z kluczowych czynników determinujących poziom bezpieczeństwa publicznego na obszarze jednostki samorządu terytorialnego jest funkcjonowanie systemu monitoringu wizyjnego. Jego obecność pełni rolę prewencyjną, ograniczając skłonność potencjalnych sprawców do podejmowania działań noszących znamiona przestępstwa bądź wykroczenia. Dodatkowo monitoring stanowi istotne narzędzie w procesie wykrywania i ścigania sprawców czynów zabronionych, umożliwiając zarówno identyfikację osób, jak i rekonstrukcję przebiegu zdarzeń. Tym samym stanowi on element podnoszący skuteczność działań organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki system monitoringu obejmuje obecnie 10 kamer zlokalizowanych w rejonie ulic Złotostockiej i Zamkowej oraz w obszarze kamienieckich błoni i stadionu. Rozmieszczenie kamer w tych punktach odpowiada potrzebie zapewnienia ochrony w newralgicznych lokalizacjach, charakteryzujących się większym natężeniem aktywności społecznej.

Równolegle, rozbudowany system monitoringu funkcjonuje na terenie Zespołu Pałacowo-Parkowego, który z uwagi na swoją wartość historyczno-kulturową oraz walory turystyczne stanowi szczególnie cenny i wrażliwy obszar przestrzeni gminnej. Obiekt ten objęty jest infrastrukturą składającą się z 74 kamer, administrowanych przez Miejskie Centrum Kultury. Tak rozbudowana sieć urządzeń umożliwia bieżącą kontrolę nad bezpieczeństwem odwiedzających oraz skuteczne przeciwdziałanie aktom wandalizmu i kradzieży, co sprzyja zachowaniu integralności i atrakcyjności zespołu pałacowo-parkowego jako dobra wspólnego.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Otoczenie zewnętrzne stanowi jeden z kluczowych determinantów kształtujących dynamikę oraz kierunki rozwoju lokalnych jednostek samorządu terytorialnego. Wpływa ono zarówno na możliwości wykorzystania endogenicznych zasobów rozwojowych, jak i na zdolność adaptacji gminy do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych, prawnych czy politycznych. Interakcje z podmiotami zewnętrznymi, zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi, umożliwiają nie tylko transfer wiedzy i innowacji, lecz także usprawniają przepływ informacji oraz sprzyjają integracji w ramach sieci współpracy terytorialnej.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki posiada umowy dotyczące partnerstwa z gminami:

- Elze (Republika Federalna Niemiec),
- Bila Voda (Republika Czeska).

Gmina jest także członkiem następujących organizacji:

Stowarzyszenie Dolnośląskiej Organizacji Turystycznej (DOT) jest regionalnym stowarzyszeniem, powołanym w 2000 r. przez władze samorządowe województwa dolnośląskiego, działającym w oparciu o ustawę o Polskiej Organizacji Turystycznej oraz Prawo o stowarzyszeniach. Jej głównym celem jest promocja Dolnego Śląska jako atrakcyjnego regionu turystycznego w kraju i za granicą, przy wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, kulinarnego, przyrodniczego i historycznego. DOT rozwija szlaki turystyczne (m.in. Europejski Szlak Zamków i Pałaców, Szlak Tajemniczych Podziemi, „Smaki Dolnego Śląska"), prowadzi działania promocyjne i edukacyjne, współpracuje z samorządami, branżą turystyczną oraz Polską Organizacją Turystyczną. Organizacja wspiera rozwój infrastruktury, podnosi jakość usług turystycznych i kształtuje pozytywny wizerunek Dolnego Śląska, wykorzystując nowoczesne narzędzia promocji i zasady zrównoważonego rozwoju. Członkami Stowarzyszenia są zarówno jednostki samorządu terytorialnego w obszaru Dolnego Śląska, jak i przedsiębiorcy działający w branży turystycznej, organizacje pozarządowe i uczelnie wyższe.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Qwsi" obejmuje obszar całego powiatu ząbkowickiego (7 gmin). Jej celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego w oparciu o przedsiębiorczość, turystykę oraz aktywizację społeczności lokalnej. Stowarzyszenie realizuje Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2023-2027, finansowaną ze środków UE w ramach Programu LEADER, organizując nabory wniosków, konkursy grantowe i projekty własne. Dzięki wsparciu LGD powstały nowe firmy, rozwinięto istniejące przedsiębiorstwa oraz zrealizowano inwestycje w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną. „Qwsi" prowadzi również działania szkoleniowe, promocyjne i doradcze, integrując sektor społeczny, publiczny i gospodarczy regionu. LSR na lata 2023-2027 dla gmin zrzeszonych w Stowarzyszeniu formułuje dwa główne cele rozwoju podmiotowego obszaru, do których zaszeregowane zostały dalsze przedsięwzięcia:

1. Rozwój oferty turystycznej Ziemi Ząbkowickiej.
2. Poprawa jakości życia mieszkańców Ziemi Ząbkowickiej.

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Gmin Cysterskich prowadzi działalność na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa cysterskiego w Polsce i za granicą. Skupia się na działaniach prawnych i legislacyjnych, współpracy z administracją publiczną, organizacjami krajowymi i zagranicznymi oraz właścicielami obiektów cysterskich i pocysterskich. Stowarzyszenie inicjuje prace badawcze, konserwatorskie i inwestycyjne, obejmujące odbudowę, renowację i adaptację zabytków cysterskich, a także rozwój infrastruktury turystycznej i kulturalnej. Prowadzi działalność popularyzatorską, edukacyjną i wydawniczą, organizuje konferencje, wystawy, wydarzenia religijne i spotkania międzynarodowe. Jego celem jest integrowanie gmin cysterskich, wspieranie lokalnego rozwoju społeczno-kulturalnego oraz promocja tych gmin w kraju i za granicą.

Związek Samorządów Polskich jest ogólnopolskim stowarzyszeniem reprezentującym jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Jego celem jest wspieranie idei samorządności i obrona wspólnych interesów JST poprzez inicjowanie współpracy, realizację wspólnych przedsięwzięć, a także prowadzenie działalności edukacyjno-doradczej dla osób działających w administracji lokalnej. ZSP promuje nowoczesne podejście do rozwoju oparte na obszarach funkcjonalnych, partnerskiej współpracy horyzontalnej i wertykalnej oraz dążeniu do dobra wspólnego i rozwoju społeczności lokalnych. Związek liczy sobie 174 członków, obejmujących m.in. samorządy gminne, powiatowe i wojewódzkie.

Lokalna Organizacja Turystyczna Dolny Śląsk poza utartym szlakiem zrzesza władze samorządowe, przedsiębiorców i organizacje działające w sektorze turystycznym. Celem jej działalności jest m.in. prowadzenie działań na rzecz promocji turystycznej regionu, inicjowanie i koordynowanie współpracy w zakresie zwiększania liczby turystów odwiedzających obszar, a także podejmowanie działań ukierunkowanych na poprawę infrastruktury turystycznej oraz podnoszenie jakości świadczonych usług.

Stowarzyszenie „Turystyczna 13" to grupa zaprzyjaźnionych, dolnośląskich atrakcji turystycznych z terenu Kotliny Kłodzkiej, Ziemi Wałbrzyskiej i Gór Sowich. Celami działalności stowarzyszenia są: inicjowanie i koordynowanie działań marketingu turystycznego Ziemi Kłodzkiej, aktywizowanie i rozwój społeczności lokalnej, promowanie historii i kultury Dolnego Śląska, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, zachowanie zabytków kultury materialnej i tradycji regionalnych oraz rewitalizacja zabytków, integracja środowisk turystycznych województwa dolnośląskiego.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki stanowi również część **Euroregionu Glancensis** skupiającego JST z obszaru Czech i Polski, w ramach którego koordynowane są działania mające na celu zacieśnianie współpracy transgranicznej oraz napędzanie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek do niego należących.

Gmina Kamieniec Ząbkowicki objęta jest także **Strategią Rozwoju Sudety 2030**, obejmującej swoim zasięgiem subregiony Wałbrzyski i Jeleniogórski. Celem głównym dokumentu jest długookresowa współpraca, wysoka jakość życia i środowiska, konkurencyjna i innowacyjna gospodarka. W oparciu o cel główny sformułowane zostały w dokumencie 4 cele strategiczne:

1. Konkurencyjna gospodarka.
2. Zintegrowane, aktywne społeczeństwo.
3. Infrastruktura komunikacyjna.
4. Zdrowie, wypoczynek, rekreacja.

Jednym z elementów otoczenia wewnętrznego gminy są organizacje pozarządowe działające na jej obszarze. Ich liczba odzwierciedlać może także stopień zaangażowania społecznego w sprawy publiczne. W celu analizy stanu sektora NGO-sów *(ang. Non-governmental organization)* w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zdecydowano się na przeliczenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców oraz porównanie sytuacji Gminy z obszarem powiatu ząbkowickiego i województwa dolnośląskiego.

W latach 2020-2024 jego średnia wartość dla Gminy Kamieniec Ząbkowicki wynosiła 3,44 i była niższa zarówno od średniej dla powiatu ząbkowickiego (5,06), jak i dla województwa dolnośląskiego (4,68). Należy jednak zwrócić uwagę, że wartość omawianego wskaźnika dla Gminy od 2023 roku stale wzrasta, w wyniku czego w 2024 roku wyniosła 4,08.

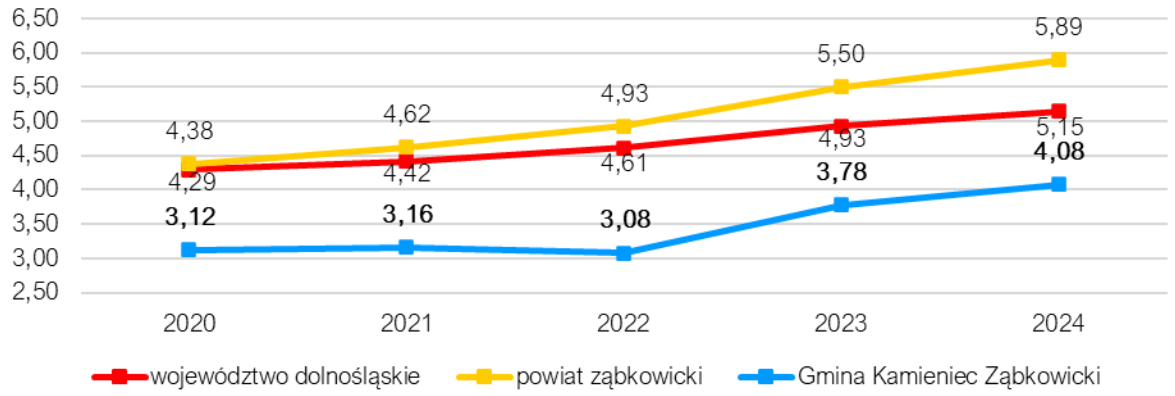

Ryc. 40. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Krajowego Rejestru Sądowego w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowanych jest 21 stowarzyszeń, fundacji i innych stowarzyszeń społecznych i zawodowych. Wśród nich przeważają organizacje o charakterze sportowym oraz jednostki OSP.

Szczególną rolę w życiu społeczności lokalnych odgrywają koła gospodyń wiejskich (KGW). Jak wskazuje ustawa o kołach gospodyń wiejskich stanowią one dobrowolne, niezależne od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Odgrywają one również kluczową rolę w propagowaniu lokalnych tradycji i zwyczajów. Według danych Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Kamieniec Ząbkowicki zarejestrowanych jest 8 KGW:

- Koło Gospodyń Wiejskich Starczów,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Śremie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Doboszowicach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Byczeniu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ożarach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kamieńcu Ząbkowickim,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sosnowej „Sosnowianki”,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Mrokocinie.

Obok istniejących organizacji pozarządowych, warto także zwrócić uwagę na formy partycypacji społecznej w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego. Zarządzanie w sposób deliberatywny umożliwia uwzględnienie interesów wielu grup społecznych, co z kolei w sposób znaczący wpływa na jakość życia mieszkańców. Rada Miejska w Kamieńcu Ząbkowickim podjęła Uchwałę Nr XIII/93/2025 z dnia 24 lutego 2025 r., na mocy której począwszy od 2026

roku utworzony zostanie fundusz sołecki, w którym wyodrębnione zostaną środki na realizację zadań ważnych dla społeczności lokalnych poszczególnych sołectw.

Instrumentem służącym kształtowaniu polityki współpracy z organizacjami pozarządowymi jest program współpracy Gminy Kamieniec Ząbkowicki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Zgodnie z projektem przedmiotowego dokumentu na 2026 rok celem głównym programu jest:

1. budowanie partnerstwa pomiędzy Gminą a organizacjami pozarządowymi służącego rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianiu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych,
2. określenie czytelnych zasad w zakresie wspierania przez Gminę działań organizacji pozarządowych poprzez powierzanie tym organizacjom ustawowych zadań Gminy określenie priorytetów Gminy na 2026 rok,
3. zapewnienie efektywnego wykorzystania zadań własnych Gminy wynikających z przepisów prawa, poprzez włączenie organizacji pozarządowych w realizację tych zadań.

Zgodnie z treścią przedmiotowego dokumentu współpraca między Gminą, a organizacjami pozarządowymi obejmować może zarówno finansowe formy współpracy, jak i niefinansowe. Program przewiduje na 2026 rok środki finansowe na realizację jego założeń w wysokości 320 tys. zł.

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna stanowi element istotnie wpływający na jakość życia oraz przewidywaną długość życia. Dostęp do dobrej opieki zdrowotnej wpływać może pozytywnie również na rozwój gospodarczy, poprzez ograniczenie negatywnych skutków chorób i kontuzji oraz związane z tym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności. Mając na uwadze występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa służba zdrowia odgrywa też znaczną rolę w związku ze szczególnym popytem na jej usługi wśród seniorów.

Najbliższym szpitalem jest Szpital św. Antoniego w Ząbkowicach Śląskich, zlokalizowany przy ul. Bolesława Chrobrego 5. W jego strukturze organizacyjnej wydzielone zostały następujące oddziały:

- Oddział Chirurgii Ogólnej,
- Oddział Chorób Wewnętrznych,
- Oddział Ginekologiczny,
- Oddział Pediatryczny,
- Izba Przyjęć.

W Szpitalu w Ząbkowicach Śląskich prowadzone badania obejmują m.in.: gastroskopie, kolanoskopie, rektoskopie, tomografie komputerową, badania USG i RTG, Holter RR i Holter EKD, spirometrię i diagnostykę laboratoryjną.

Najbliższa stacja pogotowia ratunkowego znajduje się natomiast przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej – Pomoc Doraźna w Ząbkowicach Śląskich, do którego dojazd z centrum Kamieńca Ząbkowickiego zajmuje ok. 15 minut.

Z kolei najbliższa baza Lotniczego Pogotowia Ratunkowego zlokalizowana jest przy ul. Skarżyńskiego 19 we Wrocławiu.

Na terenie Gminy Kamieniec Ząbkowicki funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS PLUS, w ramach którego działa poradnia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, gabinet pielęgniarki środowiskowej, gabinet położnej środowiskowej oraz poradnia ginekologiczno-położnicza.

Dodatkowo na terenie Gminy znajdują się 2 apteki zlokalizowane przy ul. Kolejowej 15A oraz Ząbkowickiej 16 w Kamieńcu Ząbkowickim.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych w Gminie Kamieniec Ząbkowicki jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńcu Ząbkowickim. Podstawowym celem działalności OPS jest rozpoznawanie i zaspakajanie elementarnych potrzeb życiowych osób i rodzin, które własnymi siłami nie są w stanie przezwyciężyć trudności życiowych, a także umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek realizuje zadania w zakresie:

- pomocy społecznej, która obejmuje udzielanie wsparcia w formie zasiłków stałych, okresowych i celowych, a także zapewnianie dożywiania dzieci w placówkach oświatowych, takich jak szkoły i przedszkola. Ponadto organizowane są usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Jednostka kieruje również osoby niesamodzielne, pozbawione możliwości samodzielnej egzystencji, do domów pomocy społecznej,
- przyznawana świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami oraz zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń opiekuńczych i rodzicielskich. Ponadto udzielane są jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka oraz opłacane składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, co stanowi istotny element wsparcia socjalnego oraz zabezpieczenia społecznego rodzin i osób wymagających pomocy,
- przyznawania środków z funduszu alimentacyjnego oraz prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych,
- oferowania pomocy materialnej dla uczniów z terenu Gminy,
- dysponowania dodatkami mieszkaniowymi, dodatkami osłonowymi oraz bonusami energetycznymi,
- realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa,
- realizacji zadań w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci za pośrednictwem prowadzonej placówki wsparcia dziennego działającej w formie opiekuńczej jako świetlica środowiskowa w Kamieńcu Ząbkowickim II.

Część wsparcia udzielanego przez OPS realizowana jest w postaci usług w miejscu zamieszkania. Przykładem tego typu wsparcia są usługi opiekuńcze, które pomagają w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, zapewnieniu opieki higienicznej pielęgnacyjnej, a także, w miarę możliwości, utrzymywaniu kontaktów z otoczeniem. Z pomocy tej korzystają przede wszystkim osoby samotne, które z uwagi na wiek, stan zdrowia lub inne okoliczności wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

W latach 2020-2025 liczba osób objętych wsparciem opiekuńczym wahała się od 11 w 2023 roku do 15 w roku 2020. Z usług opieki specjalistycznej w tym okresie korzystało od 10 do 14 osób. Od 2024 roku 6 mieszkańców objętych jest usługami sąsiedzkimi. Ponadto w ramach programu „Asystent osoby z niepełnosprawnościami", współfinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Solidarnościowego, wsparciem w formie asystencji osobistej objęto 27 osób w 2022 roku i 41 osób w 2024 roku. W 2022 roku 4 osoby korzystały również z opieki wytchnieniowej finansowanej ze środków programu ministerialnego. Szczegółowe dane dotyczące realizowanych form wsparcia przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 45. Usługi opiekuńcze prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w miejscu zamieszkania

Rodzaj usługi	Liczba osób objętych wsparciem:				
	2020	2021	2022	2023	2024
opiekuńcze	15	14	13	11	14
specjalistyczne	12	14	12	11	10
sąsiedzkie	–	–	–	–	6
asystent osobisty osoby niepełnosprawnej	–	–	27	–	41
opieka wytchnieniowa	–	–	4	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

W latach 2019-2023 liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wykazywała tendencję spadkową – z 527 osób w 2019 roku do 405 w roku 2022. W 2023 roku odnotowano jednak ponowny wzrost tego wskaźnika do poziomu 431. W całym analizowanym okresie jego wartość utrzymywała się powyżej średniej dla województwa dolnośląskiego, a w latach 2019 oraz 2022-2023 również powyżej średniej dla powiatu ząbkowickiego. Może to świadczyć o relatywnie wysokim natężeniu problemów społecznych na terenie Gminy lub o ich skuteczniejszym identyfikowaniu przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

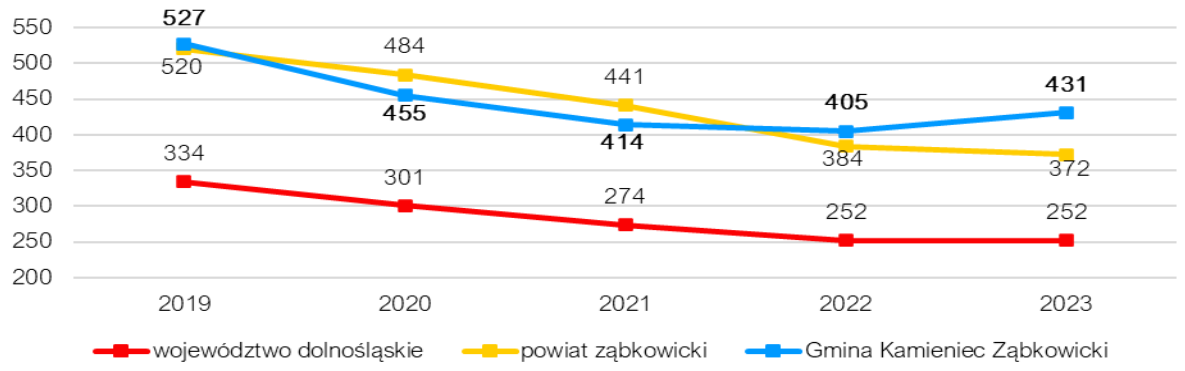

Ryc. 41. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Kamieniec Ząbkowicki na tle powiatu i województwa w latach 2019-2023
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ramach polityki społecznej w Gminie Kamieniec Ząbkowicki od 1 kwietnia 2013 roku działa Centrum Integracji Społecznej, zlokalizowane przy ul. Ząbkowickiej 21. Celem działalności CIS jest stymulowanie aktywności mieszkańców Gminy przez reintegrację społeczną i zawodową, która skierowana jest przede wszystkim do osób bezdomnych, uzależnionych od alkoholu lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, bezrobotnych, zwolnionych z zakładów karnych oraz uchodźców realizujących indywidualny program integracji. W Centrum prowadzone są warsztaty zawodowe obejmujące: utrzymanie terenów zielonych, sprzątanie i utrzymanie czystości, ogrodnictwo, gastronomię oraz rękodzieło artystyczne. Dodatkowo prowadzone są zajęcia z doradcą zawodowym oraz psychoterapeutą. W 2024 roku realizację Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego w Centrum Integracji Społecznej rozpoczęło 47 osób, a w warsztatach zawodowych uczestniczyło 87 osób.

Istotną formę wsparcia dla osób potrzebujących stanowią lokale będące częścią zasobu komunalnego Gminy. Zasady gospodarowania mieniem komunalnym Gminy Kamieniec Ząbkowicki regulowane są na podstawie Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2022-2026, przyjętego na mocy Uchwały nr XLIII/330/2022 Rady Miejskiej w Kamieńcu Ząbkowickim z dnia 25 lutego 2022 r. Zgodnie z treścią przytoczonego dokumentu w okresie jego obowiązywania łączny koszt remontów lokali stanowiącym część mieszkaniowego zasobu Gminy wynieść ma przeszło 2,8 mln zł. Dodatkowo, zgodnie z jego założeniami w latach 2022-2026 sprzedane mają zostać 22 lokale mieszkalne.

W latach 2022–2024 zasób lokalowy Gminy Kamieniec Ząbkowicki podlegał istotnym zmianom strukturalnym. W 2022 roku obejmował on 178 lokali komunalnych oraz 41 lokali socjalnych. W kolejnym roku odnotowano spadek liczby mieszkań komunalnych do 132, przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkań socjalnych do 47. Natomiast w 2024 roku nastąpiła ponowna zmiana kierunku tych tendencji – liczba lokali komunalnych zwiększyła się do 158, podczas gdy liczba lokali socjalnych uległa redukcji do 13.

Tab. 46. Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Kamieniec Ząbkowicki w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba mieszkań komunalnych	178	132	158
Liczba mieszkań socjalnych	41	47	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Załącznik nr 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki na lata 2026-2036

Szanowni Państwo,

w związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Kamieniec Ząbkowicki, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety.

Dziękujemy za udział w badaniu. Państwa opinie i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Oceń stopień rozwoju i/lub działalność Gminy i jej mieszkańców we wskazanych obszarach w skali od 1 do 5 poprzez wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli.

W przyjętej skali poszczególne liczby oznaczają następujące oceny: 1 – bardzo zła, 2 – zła, 3 – dostateczna, 4 – dobra, 5 – bardzo dobra. Możliwe jest także zaznaczenie odpowiedzi *Nie dotyczy/nie mam zdania*. Oceniane elementy zostały podzielone na sześć obszarów: społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja oraz edukacja i kultura.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)						
skuteczność działania pomocy społecznej						
dostęp do podstawowej opieki medycznej						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy						
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych						
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)						
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy						
bezpieczeństwo publiczne						
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej						
OBSZAR: GOSPODARKA						

Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
atrakcyjność inwestycyjna						
możliwość uzyskania zatrudnienia						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej						
funkcjonowanie transportu zbiorowego						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym						

OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)						
jakość powietrza						
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających						
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)						
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
świadomość ekologiczna mieszkańców						
system odbioru odpadów						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)						
walory środowiska przyrodniczego						
rozwój odnawialnych źródeł energii						

OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
stan dróg						
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych						
jakość sieci wodociągowej						
jakość sieci kanalizacyjnej						
dostępność szerokopasmowego Internetu						

OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
atrakcyjność turystyczna						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)						
poziom bazy gastronomicznej						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)						
jakość istniejących ścieżek rowerowych						
jakość istniejących chodników						
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci						
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży						
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych						
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów						

OBSZAR: EDUKACJA I KULTURA						
Oceniany element	Ocena					
	1	2	3	4	5	Nie dotyczy / nie mam zdania
dostęp do edukacji przedszkolnej						
jakość edukacji przedszkolnej						
jakość infrastruktury przedszkolnej						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych						
jakość edukacji w szkołach podstawowych						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach						
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)						
organizacja dowozu dzieci do szkół						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych						
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)						
działalność instytucji kultury (np. biblioteki, miejskiego centrum kultury)						
działalność świetlic wiejskich						

Część II

Proszę o zaznaczenie 5 punktów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat.

- ☐ poprawa stanu infrastruktury drogowej (w tym m.in. nawierzchni dróg, przejść dla pieszych)
- ☐ poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- ☐ budowa oraz rozbudowa istniejących ścieżek rowerowych
- ☐ rozbudowa ciągów pieszych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- ☐ rozwój infrastruktury kulturalnej
- ☐ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)
- ☐ renowacja zabytków
- ☐ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami
- ☐ budowa/modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ budowa nowych oraz modernizacja istniejących świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości: ułatwianie zakładania/prowadzenia działalności gospodarczej (w tym ulgi)
- ☐ poprawa funkcjonowania systemu gospodarki odpadami
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ zwiększenie natężenia działań promocyjnych Gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ budowa obwodnicy
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ organizacja/zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (imprez, wydarzeń sportowych)
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ budowa zbiornika „PILCE”
- ☐ rozwój OZE
- ☐ inny (jaki?)

Część III

Odpowiedz na pytanie, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna
- ☐ osoba niebinarna/nie chcę podawać

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Status zawodowy/zatrudnienie:

- ☐ uczeń/uczennica lub student/ka
- ☐ rolnik/rolniczka
- ☐ przedsiębiorca/przedsiębiorczyni
- ☐ osoba pracująca (poza rolnictwem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej)
- ☐ osoba bezrobotna
- ☐ emeryt/ka lub rencista/tka
- ☐ inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem miasta w Gminie
- ☐ jestem mieszkańcem wsi w Gminie
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy, ale mam zameldowanie na jej terenie
- ☐ jestem turystką/turystą

Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna

Cel strategiczny 1: Nowoczesna, funkcjonalna i harmonijnie zagospodarowana przestrzeń Gminy Kamieniec Ząbkowicki sprzyjająca zrównoważonemu rozwojowi					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
1.1. Kształtowanie uporządkowanej, nowoczesnej i funkcjonalnej przestrzeni	• opracowanie Planu Ogólnego odpowiadającego na wyzwania rozwojowe gminy, • regulacja polityki przestrzennej poprzez aktualizację istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), • wyznaczenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, z uwzględnieniem realnych szacunków demograficznych oraz opłacalności ekonomicznej budowy i utrzymania niezbędnej infrastruktury technicznej, • ograniczanie zabudowy oraz dostosowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, • wyznaczenie terenów przeznaczonych pod rozwój OZE w dokumentach planistycznych, • podniesienie poziomu funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej m.in. poprzez remonty oraz modernizację budynków i obiektów publicznych, • podnoszenie poziomu estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych poprzez utrzymywanie i nadzorowanie porządku oraz wyposażenie jej w elementy małej architektury, • renowacja oraz rewaloryzacja terenów i obiektów cennych kulturowo oraz historycznie, • dostosowanie obiektów przestrzeni publicznej do standardów technicznych, spełniających wymagania ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami				
1.2. Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury	• modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury drogowej, • współpraca z zarządcami dróg wszystkich kategorii w sprawach przebudowy i budowy odcinków drogowych,				

technicznej oraz komunikacyjnej	• ograniczenie natężenia ruchu w centrach miejscowości poprzez realizację lokalnych obwodnic Kamieńca Ząbkowickiego oraz Byczenia, • modernizacja oraz rozwój gminnej infrastruktury okołodrogowej, • rozbudowa ścieżek rowerowych, dróg rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych, tworzących spójny system umożliwiający wybór alternatywnego, niskoemisyjnego środka transportu, • poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez odpowiednie oznakowanie i doświetlenie ścieżek dla pieszych oraz przejść dla pieszych, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury oświetlenia ulicznego, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury przystankowej, • podniesienie funkcjonalności i jakości transportu zbiorowego poprzez modernizację infrastruktury przystankowej, • integracja transportu zbiorowego poprzez utworzenie przystanku autobusowego przy dworcu kolejowym w Kamieńcu Ząbkowickim przy współpracy z PKP S.A., • wyznaczanie i budowa parkingów z poszanowaniem ładu przestrzennego, w tym utworzenie parkingu typu Park&Ride przy dworcu kolejowym w Kamieńcu Ząbkowickim, • modernizacja oraz rozbudowa sieci wodociągowej, • modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury wodociągowej, w tym m.in. poprzez odmulenie części istniejących oraz budowę nowych ujęć wody, • modernizacja oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnej, • modernizacja/ budowa oczyszczalni ścieków w Kamieńcu Ząbkowickim, • rozwój spójnego systemu kanalizacji sanitarnej, w tym poprzez budowę modułowych oczyszczalni ścieków w poszczególnych sołectwach, • wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieobjętych siecią kanalizacyjną, • poprawa bezpieczeństwa poprzez rozbudowę monitoringu wizyjnego, • zwiększenie poziomu współpracy z Komisariatem Policji w Kamieńcu Ząbkowickim, w tym dążenie do zwiększenia				

	częstotliwości patroli w miejscach o podniesionym poziomie przestępczości, • zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz rozwój e-usług				
Cel strategiczny 2: Ochrona środowiska naturalnego oraz zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Gminy Kamieniec Ząbkowicki wraz ze wzmacnianiem odporności na zmiany klimatu					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
2.1. Efektywna ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	• utrzymanie właściwości ekosystemów poprzez ochronę i racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej i krajobrazowej, • zachowanie integralności i właściwości ekosystemowych istniejących obszarów objętych ochroną przyrody, • ochrona bioróżnorodności gminy poprzez utrzymanie naturalnych korytarzy ekologicznych i ochronę lokalnych siedlisk przyrodniczych, • zwiększanie powierzchni terenów zielonych poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń roślin w celu poprawy jakości powietrza oraz mikroklimatu, • rewaloryzacja istniejących terenów zielonych, w tym m.in. parków i zieleńców, • ograniczanie antropopresji na cenne tereny przyrodnicze poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne i działania informacyjne, • zrównoważona gospodarka zasobami wodnymi poprzez działania melioracyjne, retencyjne i utrzymaniowe, • zwiększenie skuteczności ochrony wód powierzchniowych i gruntowych poprzez redukcję źródeł zanieczyszczeń oraz kontrolę gospodarki ściekowej na obszarach bez dostępu do sieci kanalizacyjnej, • rozwój systemu czujników jakości powietrza w celu bieżącego monitoringu stanu powietrza atmosferycznego, • rozwój lokalnego systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu i jakości powietrza,				

	• kontynuacja działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez wsparcie mieszkańców w demontażu, odbiorze i unieszkodliwianiu materiałów azbestowych oraz aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, • opracowanie nowych oraz aktualizacja istniejących dokumentów strategicznych i programowych w zakresie ochrony środowiska				
2.2. Rozwój działań adaptacyjnych i mitygacyjnych na rzecz zwiększenia odporności klimatycznej i transformacji energetycznej	• zapobieganie powodziom i przeciwdziałanie ich negatywnym skutkom, tym m.in. poprzez budowę zbiornika retencyjnego „Kamieniec Ząbkowicki", • zwiększanie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury małej retencji, • rozwój działań adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym m.in. poprzez rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury, • rozwój terenów zielonych, w tym poprzez tworzenie eko ogrodów botanicznych i eko sadów, • poprawa efektywności działania i potencjału służb ratowniczych poprzez doposażenie strażnic OSP, w celu zwiększenia bezpieczeństwa m.in. w zakresie reagowania na skutki anomalii pogodowych, klęsk żywiołowych i wypadków, • poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego poprzez kompleksową termomodernizację, • montaż mikroinstalacji OZE na obiektach i budynkach sektora publicznego, • wdrażanie nowoczesnych technologii w zakresie energetyki odnawialnej dla poprawy bezpieczeństwa i efektywności energetycznej gminy, w tym m.in. poprzez budowę biogazowni, • rozwój lokalnej energetyki prosumenckiej poprzez promocję OZE i wsparcie mieszkańców w ich wdrażaniu, • poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez wymianę wysokoemisyjnych i przestarzałych źródeł ciepła w budynkach sektora publicznego, • ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez wspieranie mieszkańców w procesie wymiany źródeł ogrzewania na niskoemisyjne,				

	• współpraca z operatorami systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych w celu modernizacji i rozwoju sieci elektroenergetycznej				
2.3. Kształtowanie świadomości klimatycznej i ekologicznej oraz wspieranie odpowiedzialnych działań mieszkańców na rzecz środowiska	• podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez działania edukacyjne, informacyjne i szkoleniowe w zakresie ochrony środowiska oraz efektywnego gospodarowania energią, • promowanie wśród mieszkańców wiedzy i dobrych praktyk w zakresie ochrony środowiska oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, • rozwijanie postaw proekologicznych wśród dzieci i młodzieży poprzez edukację środowiskową i działania projektowe, • upowszechnianie wiedzy o segregacji odpadów w celu kształtowania proekologicznych postaw i wspierania efektywnej gospodarki odpadami, • opracowanie oraz rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych wspierających rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców, • wspieranie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz ochrony środowiska poprzez systemy dofinansowania działań proekologicznych				
Cel strategiczny 3: Zrównoważony rozwój Gminy Kamieniec Ząbkowicki, budowany na lokalnych potencjałach, aktywnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnej i konkurencyjnej ofercie turystycznej					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
3.1. Aktywizacja gospodarcza oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości	• wzmacnianie współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem bliskości Czech i Niemiec jako partnerów strategicznych, • rozwój oferty gospodarczej zachęcającej do powstania nowych przedsiębiorstw i inwestycji, • tworzenie instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców, w tym zachęt do podejmowania działalności gospodarczej, • wspieranie rozwoju kapitału ludzkiego poprzez wdrażanie różnorodnych form podnoszenia kwalifikacji, zdobywania kompetencji i doświadczenia zawodowego mieszkańców, • zapewnienie doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców z zakresu				

	pozyskiwania funduszy zewnętrznych, cyfryzacji, oraz innowacyjnych rozwiązań w prowadzeniu działalności, • kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych dzieci i młodzieży poprzez programy edukacyjne i projekty szkolne, • zapewnienie doradztwa i szkoleń dla przedsiębiorców z zakresu pozyskiwania funduszy zewnętrznych, cyfryzacji, oraz innowacyjnych rozwiązań w prowadzeniu działalności, • utworzenie lokalnego forum przedsiębiorczości jako platformy współpracy, wymiany doświadczeń i integracji środowiska gospodarczego, • wsparcie osób bezrobotnych w powrocie na rynek pracy				
3.2. Rozwój atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i przestrzenne	• zachowanie, modernizacja oraz zwiększenie rozpoznawalności zabytkowych obiektów i przestrzeni, w tym m.in. pałacu Marianny Orańskiej, • rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, w tym dążenie do powstania bazy noclegowej i gastronomicznej, • stwarzanie warunków do rozwoju turystyki i rekreacji aktywnej poprzez rozwój infrastruktury rowerowej, kajakowej oraz wodnej, • odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym m.in. szlaków pieszych, rowerowych oraz obiektów zabytkowych, • wzmacnianie wykorzystania istniejących obiektów kulturalnych i sportowych w rozwoju turystyki i oferty rekreacyjnej gminy, • tworzenie i zagospodarowanie lokalnych przestrzeni rekreacyjnych odpowiadających na potrzeby mieszkańców w zakresie wypoczynku i integracji, w tym m.in. wokół zbiornika „Topola" oraz przyszłego zbiornika „Kamieniec Ząbkowicki", • rozszerzanie oferty turystyki aktywnej i rekreacji, m.in. poprzez rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym budowę basenu odkrytego, skateparku oraz wielofunkcyjnej hali widowiskowo-sportowej, • modernizacja elementów infrastruktury kulturalnej, w tym Miejskiego Centrum Kultury oraz świetlic wiejskich, • utworzenie punktu informacji turystycznej w budynku dworca kolejowego w Kamieńcu Ząbkowickim, • opracowanie strategii promocji gminy Kamieniec Ząbkowicki,				

	• rozwijanie współpracy transgranicznej i partnerskiej w celu wzmacniania potencjału promocyjnego Gminy oraz rozszerzania oferty kulturalnej • dążenie do wykreowania i promocji lokalnego produktu, • współpraca z NGO w celu zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzenia oferty kulturalnej i sportowej, • aktywne prowadzenie kampanii promocyjnej gminy, w tym poprzez opracowanie i rozpowszechnianie lokalnego przewodnika oraz materiałów i folderów promocyjnych • wzmacnianie rozpoznawalności gminy w skali lokalnej i regionalnej poprzez organizację wydarzeń kulturalnych o charakterze promocyjnym				
3.3. Wspieranie zrównoważonego i innowacyjnego rolnictwa	• wspieranie innowacji w rolnictwie, tym wsparcie w modernizacji i restrukturyzacji małych gospodarstw rolnych, • wsparcie mieszkańców przy tworzeniu MŚP przetwórstwa rolno-spożywczego dostosowanego do potrzeb rynków lokalnych, • rozwój doradztwa i wsparcia merytorycznego w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki jako elementów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, • wsparcie dla rolników indywidualnych w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, • organizowanie szkoleń z zakresu nowoczesnych technologii rolniczych, efektywności produkcji, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, • wsparcie dla pszczelarstwa w celu wzmocnienia rolnictwa i ekosystemów, • ochrona gruntów o wysokiej przydatności rolniczej, • realizacja szkoleń w zakresie zmian klimatycznych dla rolników, w szczególności związanych z przeciwdziałaniem skutkom suszy, • realizacja programów w zakresie odbioru odpadów powstałych w rolnictwie, w tym folii, opakowań po nawozach czy środkach ochronnych roślin				
Cel strategiczny 4: Gmina Kamieniec Ząbkowicki ukierunkowana na potrzeby mieszkańców, rozwijająca się w sposób odpowiedzialny i wspierający wysoką jakość życia					

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
4.1. Zapewnienie dostępnej i nowoczesnej oferty edukacyjno-opiekuńczej odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności	• utworzenie placówki opieki nad dziećmi do lat 3, • zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej z uwzględnieniem aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania, • modernizacja i doposażenie infrastruktury szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne i sprzęt edukacyjny, wspierające rozwój kompetencji uczniów i poprawę jakości kształcenia, • wzmacnianie bazy sportowej szkół, sprzyjającej rozwojowi aktywności fizycznej uczniów, w tym m.in. poprzez modernizację hali sportowej w Szkole Podstawowej nr 2, • tworzenie bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni szkolnej poprzez działania profilaktyczne, edukacyjne oraz zapewnienie wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży, • wspieranie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży poprzez zajęcia pozalekcyjne o profilu sportowym, artystycznym i naukowym. • rozwój kompetencji kluczowych, w tym wprowadzanie zajęć z technologii cyfrowych, takich jak programowanie, robotyka, grafika komputerowa, • dalsze wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce, w tym poprzez indywidualizację nauczania i dodatkowe wyrównawcze, • programy wspierające uczniów szczególnie uzdolnionych, w tym koła zainteresowań, olimpiady, • wspieranie rozwoju zdrowych nawyków wśród dzieci i młodzieży poprzez promocję aktywności fizycznej oraz działania z zakresu edukacji prozdrowotnej, • edukacja ekologiczna i obywatelska – wprowadzenie programów uczących dzieci odpowiedzialności społecznej i środowiskowej, • doskonalenie kadry wychowawczej i oświatowej poprzez kursy i szkolenia dla nauczycieli				
4.2. Rozwój kompleksowych usług społecznych i	• wsparcie działalności Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) raz lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej, • wsparcie działalności Centrum Integracji Społecznej (CIS),				

zdrowotnych odpowiadających na zróżnicowane potrzeby mieszkańców	• podnoszenie kwalifikacji pracowników społecznych – szkolenia dla osób pracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami (w tym seniorami, osobami z niepełnosprawnościami, rodzinami w kryzysie), • rozwój usług opiekuńczych, asystenckich, rehabilitacyjnych, w tym dostosowanie ich do potrzeb odbiorców, zwiększenie oferty opiekuńczej, włączającej oraz aktywizującej dla osób z niepełnosprawnością, • rozwój mieszkalnictwa komunalnego oraz socjalnego, w tym dostosowanie mieszkań do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • utworzenie Dziennego Domu Pobytu, • rozwój systemu poradnictwa obywatelskiego i prawnego, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia w sprawach mieszkaniowych, rodzinnych i administracyjnych, skierowanego do osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, • wspieranie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych i z niepełnosprawnościami poprzez rozwój usług społecznych i działań aktywizujących, • zwiększenie udziału osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, • wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym oraz rozwój programów zdrowotnych i profilaktycznych, • rozwój i promocja edukacji prozdrowotnej wśród mieszkańców w celu zwiększenia świadomości na temat zdrowego stylu życia i działań profilaktycznych, • prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom oraz wzmocnienie systemu wsparcia terapeutycznego dla osób uzależnionych i współuzależnionych				
4.3. Aktywna i zintegrowana społeczność lokalna, zaangażowana w	• wsparcie działalności Miejskiego Centrum Kultury (MCK) oraz Biblioteki Publicznej w Kamieńcu Ząbkowickim wraz z filiami, • rozwój całorocznej, zróżnicowanej oferty zajęć sportowych i kulturalnych dla mieszkańców, realizowanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i sołectwami,				
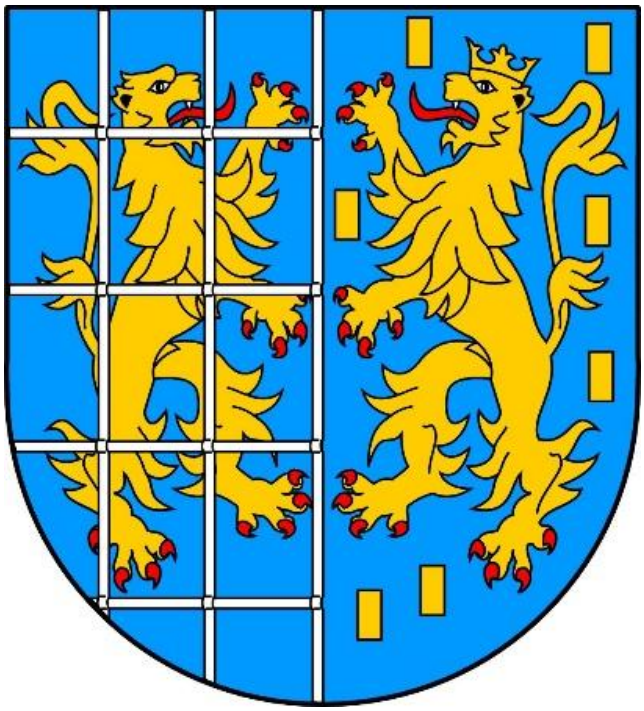
rozwój gminy, wspierana przez szeroką ofertę kulturalno-sportową	• rozszerzanie oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów, • wspieranie integracji społecznej, w tym międzypokoleniowej, oraz przeciwdziałanie marginalizacji osób narażonych na wykluczenie, • wzmacnianie zaangażowania mieszkańców w rozwój lokalny i promocję gminy poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych i aktywności obywatelskiej, • tworzenie i rozwijanie przestrzeni integracji społecznej sprzyjających wspólnemu spędzaniu czasu wolnego i budowaniu więzi sąsiedzkich, • wsparcie i aktywizacja świetlic wiejskich, w tym m.in. poprzez ich doposażenie oraz zapewnienie zróżnicowanej oferty zajęć, • kontynuacja współpracy z NGO i stowarzyszeniami w zakresie wspólnej organizacji wydarzeń i inicjatyw społecznych, • wsparcie NGO, w szczególności KGW oraz jednostek OSP w aplikowaniu o środki zewnętrzne